

Zakon o obligacionim odnosima

"Službeni list CG", br. [47/2008](#), [4/2011](#) - drugi zakon i [22/2017](#).

DIO PRVI

OPŠTI DIO

Glava I

OSNOVNA NAČELA

Sadržaj zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuju se obligacioni odnosi koji nastaju iz ugovora, prouzrokovanja štete, sticanja bez osnova, posloводства bez naloga, jednostrane izjave volje i drugih zakonom utvrđenih činjenica.

Strane u obligacionim odnosima

Član 2

- (1) Strane u obligacionim odnosima mogu biti fizička i pravna lica.
- (2) Strane u obligacionim odnosima su ravnopravne.

Sloboda uređivanja obligacionih odnosa

Član 3

Strane u obligacionim odnosima su slobodne, u granicama prinudnih propisa i morala društva, da svoje odnose urede po svojoj volji.

Savjesnost i poštenje

Član 4

- (1) U zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa strane su dužne da se pridržavaju načela savjesnosti i poštenja.
- (2) Načelo savjesnosti i poštenja strane ne mogu isključiti ili ograničiti.

Dužnost saradnje

Član 5

Strane u obligacionim odnosima dužne su da sarađuju radi potpunog i urednog izvršenja obaveza i ostvarivanja prava u tim odnosima.

Zabrana zloupotrebe prava

Član 6

Zabranjeno je vršenje prava iz obligacionih odnosa protivno cilju zbog koga je ono zakonom ustanovljeno ili priznato.

Zabrana stvaranja i iskorišćavanja monopolskog položaja

Član 7

U zasnivanju obligacionih odnosa strane ne mogu ustanovljivati prava i obaveze kojima se za bilo koga stvara ili iskorišćava monopolski položaj na tržištu.

Načelo jednake vrijednosti davanja

Član 8

(1) U zasnivanju i ispunjenju dvostrano obaveznih ugovora strane se pridržavaju načela jednake vrijednosti uzajamnih davanja.

(2) Zakonom se određuje u kojim slučajevima narušavanje tog načela povlači pravne posljedice.

Zabrana prouzrokovanja štete

Član 9

Svako je dužan da se uzdrži od postupka kojim se može drugom prouzrokovati šteta.

Dužnost ispunjenja obaveza

Član 10

(1) Strane u obligacionom odnosu dužne su da izvrše svoju obavezu i odgovorne su za njeno ispunjenje.

(2) Obaveza se može ugasiti samo saglasnošću volja strana u obligacionom odnosu ili na osnovu zakona.

Dužna pažnja

Član 11

(1) Strane u obligacionom odnosu dužne su da u izvršavanju svojih obaveza postupaju sa pažnjom koja se u pravnom prometu zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obligacionih odnosa (pažnja dobrog domaćina, odnosno pažnja dobrog privrednika).

(2) Strane u obligacionom odnosu dužne su da u izvršavanju obaveza iz svoje profesionalne djelatnosti postupaju sa povećanom pažnjom prema pravilima struke i običajima (pažnja dobrog stručnjaka).

(3) Strane u obligacionom odnosu dužne su da se u ostvarivanju svog prava uzdržavaju od postupka kojim bi se otežalo izvršenje obaveze druge strane.

Rješavanje sporova na miran način

Član 12

Strane u obligacionom odnosu nastojeće da sporove rješavaju usaglašavanjem, posredovanjem ili na drugi miran način.

Dispozitivni karakter odredaba zakona

Član 13

Strane mogu svoj obligacioni odnos urediti drukčije nego što je ovim zakonom određeno, ako iz pojedine odredbe ovog zakona ili iz njenog smisla ne proizlazi što drugo.

Primjena dobrih poslovnih običaja

Član 14

(1) Strane u obligacionim odnosima dužne su da u pravnom prometu postupaju u skladu sa dobrim poslovnim običajima i praksom koju su međusobno razvili.

(2) Na obligacione odnose se primjenjuju uzanse ako su strane u obligacionim odnosima ugovorile njihovu primjenu ili ako iz okolnosti proizlazi da su njihovu primjenu htjeli.

Postupanje u skladu sa opštim aktima

Član 15

(1) Pravna lica u zasnivanju obligacionog odnosa postupaju u skladu sa svojim opštim aktima.

(2) Ugovor koji je zaključen ili druga pravna radnja koja je preduzeta suprotno opštim aktima ostaje na snazi, osim ako je za to druga strana znala ili morala znati ili ako je ovim zakonom drukčije određeno.

Primjena drugih posebnih zakona

Član 16

Na obligacione odnose koji se uređuju drugim posebnim zakonima primjenjuju se odredbe ovog zakona u pitanjima koja nijesu uređena tim zakonima.

Primjena pojedinih odredaba

Član 17

(1) Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovore primjenjuju se na sve vrste ugovora, osim ako za ugovore privrednih društava i preduzetnika nije izričito drukčije određeno (ugovori u privredi).

(2) Ugovori privrednih društava i preduzetnika su, u smislu ovog zakona, ugovori koje privredna društva i druga pravna lica koja obavljaju privrednu djelatnost, kao i preduzetnici zaključuju među sobom u obavljanju djelatnosti koje sačinjavaju predmete njihovog poslovanja ili su u vezi sa tim djelatnostima.

Primjena pravila na druge pravne poslove

Član 18

Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovore shodno se primjenjuju i na druge pravne poslove.

Glava II

NASTANAK OBAVEZA

ODJELJAK 1.

UGOVOR

Odsjek 1

ZAKLJUČIVANJE UGOVORA

I. SAGLASNOST VOLJA

Kad je ugovor zaključen

Član 19

Ugovor je zaključen kad su se ugovorne strane saglasile o bitnim sastojcima ugovora.

Obavezno zaključenje i obavezna sadržina ugovora

Član 20

(1) Ako je neko po zakonu obavezan da zaključi ugovor, zainteresovano lice može zahtijevati da se takav ugovor bez odlaganja zaključi.

(2) Odredbe propisa kojima se, djelimično ili u cjelini, određuje sadržina ugovora sastavni su dijelovi tih ugovora, upotpunjavaju ih ili stupaju na mjesto ugovornih odredaba koje nijesu u saglasnosti sa njima.

Izjava volje

Član 21

(1) Volja za zaključenje ugovora može se izjaviti riječima, uobičajenim znacima ili drugim ponašanjem iz koga se sa sigurnošću može zaključiti o njenom postojanju.

(2) Izjava volje mora da bude učinjena slobodno i ozbiljno.

Dozvola i odobrenje

Član 22

(1) Kad je za zaključenje ugovora potrebna saglasnost trećeg lica, ova saglasnost može biti data prije zaključenja ugovora, kao dozvola, ili poslije njegovog zaključenja, kao odobrenje, ako zakonom nije propisano što drugo.

(2) Dozvola, odnosno odobrenje moraju biti dati u obliku propisanom za ugovore za čije se zaključenje daju.

Pregovori

Član 23

(1) Pregovori koji prethode zaključenju ugovora ne obavezuju i svaka ih strana može prekinuti kad god hoće.

(2) Strana koja je vodila pregovore bez namjere da zaključi ugovor odgovara za štetu nastalu vođenjem pregovora.

(3) Strana koja je vodila pregovore u namjeri da zaključi ugovor, pa odustane od te namjere bez osnovanog razloga i time drugoj strani prouzrokuje štetu, odgovara za štetu.

(4) Ako se drukčije ne sporazumiju, svaka strana snosi svoje troškove oko priprema za zaključenje ugovora, a zajedničke troškove snose na jednake dijelove.

(5) Ako je jedna strana u pregovorima dala drugoj strani povjerljiva obavještenja ili joj omogućila da dođe do njih, druga ih strana, ako nije drukčije ugovoreno, ne smije učiniti dostupnim trećim licima niti ih koristiti za svoje interese, bez obzira da li je

naknadno ugovor zaključen ili nije.

(6) Odgovornost za povredu obaveze iz stava 5 ovog člana može se sastojati u naknadi prouzrokovane štete i predaje oštećenom koristi koju je štetnik tom povredom ostvario.

Vrijeme i mjesto zaključenja ugovora

Član 24

(1) Ugovor je zaključen onog časa kad ponudilac primi izjavu ponuđenog da prihvata ponudu.

(2) Smatra se da je ugovor zaključen u mjestu u kome je ponudilac imao svoje sjedište, odnosno prebivalište u trenutku kad je učinio ponudu.

Ponuda

Član 25

(1) Ponuda je predlog za zaključenje ugovora učinjen određenom licu, koji sadrži sve bitne sastojke ugovora tako da bi se njegovim prihvatanjem mogao zaključiti ugovor.

(2) Ako su ugovorne strane poslije postignute saglasnosti o bitnim sastojcima ugovora ostavile neke sporedne tačke za docnije, ugovor se smatra zaključenim, a sporedne tačke, ako sami ugovornici ne postignu saglasnost o njima, urediće sud vodeći računa o prethodnim pregovorima, utvrđenoj praksi između ugovornih strana i običajima.

Opšta ponuda

Član 26

Predlog za zaključenje ugovora učinjen neodređenom broju lica, koji sadrži bitne sastojke ugovora čijem je zaključenju namijenjen, važi kao ponuda, ukoliko drukčije ne proizlazi iz okolnosti slučaja ili običaja.

Izlaganje robe

Član 27

Izlaganje robe sa označenjem cijene smatra se kao ponuda, ukoliko drukčije ne proizlazi iz okolnosti slučaja ili običaja.

Slanje kataloga i oglasa

Član 28

(1) Slanje kataloga, cjenovnika, tarifa i drugih obavještenja, kao i oglasi učinjeni putem medija, letaka ili na koji drugi način, ne predstavljaju ponudu za zaključenje ugovora, nego samo poziv da se učini ponuda pod objavljenim uslovima.

(2) Pošiljalac takvih poziva odgovara za štetu, koju bi pretrpio ponudilac, ako bez osnovanog razloga nije prihvatio njegovu ponudu.

Dejstvo ponude

Član 29

(1) Ponudilac je vezan ponudom izuzev ako je svoju obavezu da održi ponudu isključio, ili ako to isključenje proizlazi iz okolnosti posla.

(2) Ponuda se može opozvati samo ako je ponuđeni primio opoziv prije prijema ponude ili istovremeno sa njom.

Rok za obaveznost ponude

Član 30

(1) Ponuda u kojoj je određen rok za njeno prihvatanje obavezuje ponudioca do isteka tog roka.

(2) Ako je ponudilac u pismu ili telegramu odredio rok za prihvatanje, smatraće se da je taj rok počeo teći od datuma označenog u pismu, odnosno od dana kad je telegram predat pošti.

(3) U slučaju da pismo nije datirano, rok za prihvatanje ponude teče od dana kad je pismo predato pošti.

(4) Ponuda učinjena odsutnom licu, u kojoj nije određen rok za prihvatanje, vezuje ponudioca za vrijeme koje je redovno potrebno da ponuda stigne ponuđenom, da je ovaj razmotri, o njoj odluči i da odgovor o prihvatanju stigne ponudiocu.

Forma ponude

Član 31

(1) Ponuda ugovora za čije zaključenje zakon zahtijeva posebnu formu obavezuje ponudioca samo ako je učinjena u toj formi.

(2) Propisi o formi važe i za prihvatanje ponude.

Ponuda neovlašćenog lica

Član 32

(1) Pisana ponuda obavezuje ponudioca iako je nije potpisalo ovlašćeno lice, samo u slučaju: ako je ponuda sačinjena na hartiji sa odštampanim ili utisnutim oznakama ponudioca, kojom se on u svom poslovanju služi; ako je ponuda snabdjevena pečatom ili štambiljem ponudioca i potpisana na uobičajeni način; ako se ponuda odnosi na posao kojim se ponudilac redovno bavi i ne prelazi obim njegovog normalnog poslovanja i ako ponuđeni nije znao da je ponudu potpisalo neovlašćeno lice.

(2) Propisi o formi važe i za prihvatanje ponude.

Potvrda ponude učinjene telefonom ili telegramom

Član 33

(1) Ponudilac mora ponudu datu telefonom ili telegramom potvrditi ponuđenom preporučenim pismom najkasnije sljedećeg radnog dana.

(2) Izostanak pisane potvrde ne utiče na valjanost ugovora zaključenog telefonom ili slanjem telegrama, ali strana koja nije dala potvrdu odgovara drugoj strani za prozrokovanu štetu.

(3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana važe i za prihvatanje ponude.

Prihvatanje ponude

Član 34

(1) Ponuda je prihvaćena kad ponudilac primi izjavu ponuđenog da prihvata ponudu.

(2) Ponuda je prihvaćena i kad ponuđeni pošalje stvar ili plati cijenu, kao i kad učini neku drugu radnju koja se, na osnovu ponude, prakse utvrđene između zainteresovanih strana ili običaja, može smatrati kao izjava o prihvatanju.

(3) Prihvatanje se može opozvati ako ponudilac primi izjavu o opozivanju prije izjave o prihvatanju ili istovremeno sa njom.

Prihvatanje neposredne ponude

Član 35

(1) Ponuda učinjena prisutnom licu smatra se odbijenom ako nije prihvaćena bez odlaganja, izuzev ako iz okolnosti proizlazi da ponuđenom pripada izvjestan rok za razmišljanje.

(2) Ponuda učinjena telefonom, ili neposrednom radio-vezom smatra se kao ponuda prisutnom licu.

(3) Ponuda učinjena telefaksom ne smatra se ponudom učinjenom prisutnom licu.

Prihvatanje ponude s predlogom da se izmijeni

Član 36

(1) Ako ponuđeni izjavi da prihvata ponudu i istovremeno predloži da se ona u nečemu izmijeni ili dopuni, smatra se da je ponudu odbio i da je sa svoje strane učinio drugu ponudu svom ranijem ponudiocu.

(2) Odgovor na ponudu, kojom se ponuda prihvata, ali sa dopunama ili izmjenama koje je bitnije ne mijenjaju, znači prihvatanje, osim ako ponudilac odmah ne prigovori.

(3) Ako tako ne postupi, ugovor će se zaključiti u skladu sa sadržinom izmjena koje su navedene u izjavi o prihvatanju.

(4) Smatra se da se bitno mijenja ponuda kad se dopune ili izmjene odnose na cijenu, plaćanje, kvalitet ili količinu robe, mjesto i vrijeme isporuke, obim odgovornosti jedne strane u odnosu na drugu.

Ćutanje ponuđenog

Član 37

(1) Ćutanje ponuđenog ne znači prihvatanje ponude.

(2) Nema dejstva odredba u ponudi da će se ćutanje ponuđenog ili neko drugo njegovo propuštanje smatrati kao prihvatanje (ako ne odbije ponudu u određenom roku, ili ako pošlaku stvar o kojoj mu se nudi ugovor ne vrati u određenom roku i sl.).

(3) Kad je ponuđeni u stalnoj poslovnoj vezi s ponudiocem u pogledu određene robe, smatra se da je prihvatio ponudu koja se odnosi na takvu robu, ako je nije odmah ili u ostavljenom roku odbio.

(4) Lice koje se ponudilo drugom da izvršava njegove naloge za obavljanje određenih poslova, kao i lice u čiju poslovnu djelatnost spada vršenje takvih naloga, dužno je da izvrši dobijeni nalog ako ga nije odmah odbilo.

(5) Ako u slučaju iz stava 4 ovog člana ponuda, odnosno nalog nije odbijen, smatra se da je ugovor zaključen u trenutku kad je ponuda, odnosno nalog stigao ponuđenom.

Zadocnjelo prihvatanje i zadocnjelo dostavljanje izjave o prihvatanju

Član 38

(1) Prihvatanje ponude izvršeno sa zadocnjenjem smatra se kao nova ponuda od strane ponuđenog.

(2) Ako je izjava o prihvatanju, koja je učinjena blagovremeno, stigla ponudiocu poslije isteka roka za prihvatanje, a ponudilac

je znao ili je mogao znati da je izjava otposlata blagovremeno, ugovor je zaključen.

(3) Ugovor nije zaključen ako ponudilac odmah, a najkasnije prvog idućeg radnog dana po prijemu izjave, ili i prije prijema izjave, a po isteku roka za prihvatanje ponude, izvršiti ponuđenog da se zbog zakašnjenja ne smatra vezan svojom ponudom.

Smrt ili nesposobnost jedne strane

Član 39

Ponuda ne gubi dejstvo ako je smrt ili nesposobnost jedne strane nastupila prije njenog prihvatanja, izuzev ako suprotno proizilazi iz namjere strana, običaja ili prirode posla.

Predugovor

Član 40

(1) Predugovor je takav ugovor kojim se preuzima obaveza da se docnije zaključi drugi, glavni ugovor.

(2) Propisi o formi glavnog ugovora važe i za predugovor, ako je propisana forma uslov punovažnosti ugovora.

(3) Predugovor obavezuje ako sadrži bitne sastojke glavnog ugovora.

(4) Na zahtjev zainteresovane strane sud će naložiti drugoj strani koja odbija da pristupi zaključenju glavnog ugovora da to uradi u roku koji će joj odrediti.

(5) Zaključenje glavnog ugovora može se zahtijevati u roku od šest mjeseci od isteka roka predviđenog za njegovo zaključenje, a ako taj rok nije predviđen, onda od dana kad je prema prirodi posla i okolnostima ugovor trebalo da bude zaključen.

(6) Predugovor ne obavezuje ako su se okolnosti od njegovog zaključenja toliko izmijenile da ne bi bio ni zaključen da su takve okolnosti postojale u to vrijeme.

II. PREDMET

Sadržaj predmeta ugovorne obaveze

Član 41

(1) Ugovorna obaveza može se sastojati u davanju, činjenju, nečinjenju ili trpljenju.

(2) Ugovorna obaveza mora biti moguća, dopuštena i određena, odnosno odrediva.

Ništavost ugovora zbog predmeta

Član 42

Kad je predmet obaveze nemoguć, nedopušten, neodređen ili neodrediv, ugovor je ništav.

Naknadna mogućnost

Član 43

Ugovor zaključen pod odložnim uslovom ili rokom punovažan je ako je predmet obaveze koji je u početku bio nemoguć postao moguć prije ostvarenja uslova ili isteka roka.

Nedopuštenost predmeta obaveze

Član 44

Predmet obaveze je nedopušten ako je suprotan prinudnim propisima ili moralu društva.

Odredivost predmeta obaveze

Član 45

(1) Predmet obaveze je odrediv ako ugovor sadrži podatke pomoću kojih se može odrediti ili su strane ostavile trećem licu da ga odredi.

(2) Ako to treće lice neće ili ne može da odredi predmet obaveze, ugovor je ništav.

III. OSNOV

Dopušten osnov

Član 46

(1) Svaka ugovorna obaveza mora imati dopušten osnov.

(2) Osnov je nedopušten ako je suprotan prinudnim propisima ili moralu društva.

(3) Pretpostavlja se da obaveza ima osnov iako nije izražen.

Ništavost ugovora zbog osnova

Član 47

Ako osnov ne postoji ili je nedopušten, ugovor je ništav.

Pobude za zaključenje ugovora

Član 48

- (1) Pobude iz kojih je ugovor zaključen ne utiču na njegovu punovažnost.
- (2) Ako je nedopuštena pobuda bitno uticala na odluku jedne ugovorne strane da zaključi ugovor i ako je to druga ugovorna strana znala ili je morala znati, ugovor će biti bez dejstva.
- (3) Ugovor bez naknade nema pravno dejstvo i kad jedna ugovorna strana nije znala da je nedopuštena pobuda bitno uticala na odluku druge ugovorne strane.

IV. SPOSOBNOST

Ugovor poslovno nesposobnog lica

Član 49

- (1) Za zaključenje punovažnog ugovora potrebno je da ugovorna strana ima poslovnu sposobnost koja se traži za zaključenje tog ugovora.
- (2) Ograničeno poslovno sposobno lice može, bez odobrenja svog zakonskog zastupnika, zaključivati samo one ugovore čije mu je zaključivanje zakonom dozvoljeno.
- (3) Ostali ugovori tih lica ako su zaključeni bez odobrenja zakonskog zastupnika rušljivi su, ali mogu biti osnaženi njegovim naknadnim odobrenjem.

Pravo saugovarača poslovno nesposobnog lica

Član 50

- (1) Saugovarač poslovno nesposobnog lica koji nije znao za njegovu poslovnu nesposobnost može odustati od ugovora koji je zaključio sa njim bez odobrenja njegovog zakonskog zastupnika.
- (2) Pravo iz stava 1 ovog člana ima i saugovarač poslovno nesposobnog lica koji je znao za njegovu poslovnu nesposobnost, ali je bio prevaren od njega da ima odobrenje svog zakonskog zastupnika.
- (3) Pravo iz st. 1 i 2 ovog člana gasi se po isteku 30 dana od saznanja za poslovnu nesposobnost druge strane, odnosno za odsustvo odobrenja zakonskog zastupnika, ali i ranije ako zakonski zastupnik bude odobrio ugovor prije nego što taj rok istekne.

Pozivanje zakonskog zastupnika da se izjasni

Član 51

- (1) Saugovarač poslovno nesposobnog lica koji je zaključio ugovor sa njim bez odobrenja njegovog zakonskog zastupnika može pozvati zakonskog zastupnika da se izjasni da li odobrava taj ugovor.
- (2) Ako se zakonski zastupnik ne izjasni u roku od 30 dana od dostavljanja poziva da ugovor odobrava, smatraće se da je odbio da da odobrenje.

Kad ugovornik stekne poslovnu sposobnost poslije zaključenja ugovora

Član 52

Poslovno sposobno lice može zahtijevati da se poništi ugovor koji je bez potrebnog odobrenja zaključio za vrijeme svoje ograničene poslovne sposobnosti samo ako je tužbu podnijelo u roku od tri mjeseca od dana sticanja potpune poslovne sposobnosti.

V. MANE VOLJE

Prijetnja i prinuda

Član 53

- (1) Ako je ugovorna strana ili neko treći nedopuštenom prijetnjom izazvao opravdani strah kod druge strane koja je zbog toga zaključila ugovor, druga strana može tražiti da se ugovor poništi.
- (2) Strah se smatra opravdanim ako se iz okolnosti vidi da je ozbiljnom opasnošću ugrožen život, tijelo ili drugo značajno dobro ugovorne strane ili trećeg lica.
- (3) Ništav je ugovor zaključen upotrebom sile prema drugoj ugovornoj strani.

Bitna zabluda

Član 54

(1) Zabluda je bitna ako se odnosi na bitna svojstva predmeta, na lice sa kojim se zaključuje ugovor ako se zaključuje s obzirom na to lice, kao i na okolnosti koje se po običajima u prometu ili po namjeri stranaka smatraju odlučnim, a strana koja je u zabludi ne bi inače zaključila ugovor takve sadržine.

(2) Strana koja je u zabludi može tražiti poništaj ugovora zbog bitne zablude, osim ako pri zaključenju ugovora nije postupala s pažnjom koja se u prometu zahtijeva.

(3) U slučaju poništaja ugovora zbog zablude, druga savjesna strana ima pravo da traži naknadu pretrpljene štete bez obzira na to što strana koja je u zabludi nije kriva za svoju zabludu.

(4) Strana koja je u zabludi ne može se na nju pozivati ako je druga strana spremna da izvrši ugovor kao da zablude nije bilo.

Zabluda o pobudi kod ugovora bez naknade

Član 55

Kod ugovora bez naknade bitnom zabludom se smatra i zabluda o pobudi koja je bila odlučna za preuzimanje obaveze.

Nesporazum

Član 56

Kad strane vjeruju da su saglasne, a u stvari među njima postoji nesporazum o prirodi ugovora ili o osnovu ili o predmetu obaveze, ugovor ne nastaje.

Posredna izjava

Član 57

Zabluda lica preko koga je strana izjavila svoju volju smatra se isto kao i zabluda u vlastitom izjavljivanju volje.

Prevara

Član 58

(1) Ako jedna strana izazove zabludu kod druge strane ili je održava u zabludi u namjeri da je time navede na zaključenje ugovora, druga strana može zahtijevati poništaj ugovora i onda kada zabluda nije bitna.

(2) Strana koja je zaključila ugovor pod prevarom ima pravo da zahtijeva naknadu pretrpljene štete.

(3) Ako je prevaru učinilo treće lice, prevara utiče na sam ugovor ako je druga ugovorna strana u vrijeme zaključenja ugovora znala ili morala znati za prevaru.

(4) Ugovor bez naknade može se poništiti i kad je prevaru učinilo treće lice, bez obzira na to da li je druga ugovorna strana u vrijeme zaključenja ugovora znala ili morala znati za prevaru.

Prividan ugovor

Član 59

(1) Prividan ugovor nema dejstva među ugovornim stranama.

(2) Ako prividan ugovor prikriva neki drugi ugovor, taj drugi važi ako su ispunjeni uslovi za njegovu pravnu valjanost.

(3) Prividnost ugovora ne može se isticati prema trećem savjesnom licu.

VI. FORMA UGOVORA

Neformalnost ugovora

Član 60

(1) Zaključenje ugovora ne podliježe nikakvoj formi, osim ako je zakonom drukčije određeno.

(2) Zahtjev zakona da ugovor bude zaključen u određenoj formi važi i za sve docnije izmjene ili dopune ugovora.

(3) Punovažne su docnije usmene dopune o sporednim tačkama o kojima u formalnom ugovoru nije ništa rečeno ukoliko to nije protivno cilju radi koga je forma propisana.

(4) Punovažne su i docnije usmene pogodbe kojima se smanjuju ili olakšavaju obaveze jedne ili druge strane, ako je posebna forma propisana samo u interesu ugovornih strana.

Forma ugovora o prenosu nepokretnosti

Član 61

Ugovor na osnovu kojeg se prenosi pravo svojine na nepokretnosti ili se ustanovljava neko drugo stvarno pravo na nepokretnosti mora biti zaključen u pisanoj formi i ovjeren u skladu sa propisima.

Raskidanje formalnih ugovora

Član 62

Formalni ugovori mogu biti raskinuti neformalnim sporazumom, izuzev ako je za određeni slučaj zakonom predviđeno što drugo, ili ako cilj zbog koga je propisana forma za zaključenje ugovora zahtijeva da raskidanje ugovora bude obavljeno u istoj formi.

Ugovorena forma

Član 63

(1) Ugovorne strane mogu se sporazumjeti da posebna forma bude uslov punovažnosti njihovog ugovora.

(2) Ugovor za čije je zaključenje ugovorena posebna forma može biti raskinut, dopunjen ili na drugi način izmijenjen i neformalnim sporazumom.

(3) Ako su ugovorne strane predvidjele posebnu formu samo da osiguraju dokaz svoga ugovora, ili da postignu što drugo, ugovor je zaključen kad je postignuta saglasnost o njegovoj sadržini, a za ugovornike je u isto vrijeme nastala obaveza da ugovoru daju predviđenu formu.

Sankcija nedostatka potrebne forme

Član 64

(1) Ugovor koji nije zaključen u propisanoj formi nema pravno dejstvo ukoliko iz cilja propisa kojim je određena forma ne proizlazi što drugo.

(2) Ugovor koji nije zaključen u ugovorenoj formi nema pravno dejstvo ukoliko su stranke punovažnost ugovora uslovile posebnom formom.

Pretpostavka potpunosti isprave

Član 65

(1) Ako je ugovor zaključen u posebnoj formi, na osnovu zakona ili po volji stranaka, važi samo ono što je u toj formi izraženo.

(2) Punovažne su istovremene usmene pogodbe o sporednim tačkama o kojima u formalnom ugovoru nije ništa rečeno, ukoliko nijesu u suprotnosti sa njegovom sadržinom ili ako nijesu protivne cilju zbog koga je forma propisana.

(3) Punovažne su i istovremene usmene pogodbe kojima se smanjuju ili olakšavaju obaveze jedne ili obje strane ako je posebna forma propisana samo u interesu ugovornih strana.

Sastavljanje isprave

Član 66

(1) Kad je za zaključenje ugovora potrebno sastaviti ispravu, ugovor je zaključen kad ispravu potpišu sva lica koja se njim obavezuju.

(2) Ugovorna strana koja ne zna pisati staviće na ispravu rukoznak ovjeren od dva svjedoka, notara ili od suda, odnosno drugog nadležnog organa.

(3) Za zaključenje dvostrano obaveznog ugovora dovoljno je da obje strane potpišu jednu ispravu ili da svaka od strana potpiše primjerak isprave namijenjen drugoj strani.

(4) Zahtjev pisane forme je ispunjen ako strane izmjenjaju pisma ili se sporazumiju pomoću drugog sredstva koje omogućava da se sa izvjesnošću utvrde sadržina i davalac izjave.

Zaključenje ugovora elektronskim putem

Član 67

(1) Ugovor je zaključen elektronskim putem kad su se strane saglasile o bitnim elementima.

(2) Ponuda učinjena elektronskim putem smatra se ponudom prisutnom licu, ako se u konkretnom slučaju može na izjavu odmah dati protivizjava.

(3) Upotreba elektronskog potpisa prilikom zaključenja ugovora uređuje se posebnim propisima.

Kad je izvršen ugovor kome nedostaje forma

Član 68

Ugovor za čije se zaključenje zahtijeva pisana forma smatra se punovažnim iako nije zaključen u toj formi ako su ugovorne strane izvršile, u cjelini ili u pretežnom djelu, obaveze koje iz njega nastaju, osim ako iz cilja zbog koga je forma propisana očigledno ne proizlazi što drugo.

VII. USLOV I NALOG

Uslovi i njihovo dejstvo

Član 69

- (1) Ugovor je zaključen pod uslovom ako njegov nastanak ili prestanak zavisi od neizvjesne činjenice.
- (2) Ako je zaključen pod odložnim uslovom pa se uslov ispunji, ugovor djeluje od trenutka njegovog zaključenja, osim ako iz zakona, prirode posla ili volje strana ne proističe nešto drugo.
- (3) Ako je zaključen pod raskidnim uslovom, ugovor prestaje da važi kad se uslov ispunji.
- (4) Smatra se da je uslov ostvaren ako njegovo ostvarenje, protivno načelu savjesnosti i poštenja, spriječi strana na čiji je teret određen, a smatra se da nije ostvaren ako njegovo ostvarenje, protivno načelu savjesnosti i poštenja, prouzrokuje strana u čiju je korist određen.

Nedopušten ili nemoguć uslov

Član 70

- (1) Ništav je ugovor u kome je postavljen odložni ili raskidni uslov suprotan prinudnim propisima ili moralu društva.
- (2) Ugovor zaključen pod nemogućim odložnim uslovom je ništav, a nemoguć raskidni uslov smatra se nepostojećim.

Obezbjedenje uslovnog prava

Član 71

Ako je ugovor zaključen pod odložnim uslovom, povjerilac čije je pravo uslovljeno može zahtijevati odgovarajuće obezbjeđenje tog prava ako je njegovo ostvarenje ugroženo.

Nalog (teret)

Član 72

- (1) Ako je bezteretni ugovor zaključen uz nalog, pa primalac koristi ne ispunji nalog, druga strana može zahtijevati ispunjenje naloga ili raskid ugovora.
- (2) Neispunjenje naloga kod pravnog posla za slučaj smrti ima dejstvo ispunjenja raskidnog uslova.

VIII. ROK

Računanje vremena

Član 73

- (1) Rok određen u danima počinje teći prvog dana poslije događaja od koga se rok računa, a završava se istekom posljednjeg dana roka.
- (2) Rok određen u nedjeljama, mjesecima ili godinama završava se onog dana koji se po imenu i broju poklapa sa danom nastanka događaja od koga rok počinje da teče, a ako takvog dana nema u posljednjem mjesecu, kraj roka pada na posljednji dan tog mjeseca.
- (3) Ako posljednji dan roka pada u dan kada je zakonom određeno da se ne radi, kao posljednji dan roka računa se sljedeći radni dan.
- (4) Početak mjeseca označava prvi dan u mjesecu, sredina - 15-ti, a kraj - posljednji dan u mjesecu, ako što drugo ne proizilazi iz namjere stranaka ili iz prirode ugovornog odnosa.

Primjena pravila o uslovu

Član 74

Kad dejstvo ugovora počinje od određenog vremena, shodno se primjenjuju pravila o odložnom uslovu, a kad ugovor prestaje da važi po isteku određenog roka, shodno se primjenjuju pravila o raskidnom uslovu.

IX. KAPARA I ODUSTANICA

1. Kapara

Vraćanje i uračunavanje kapare

Član 75

- (1) Ako je u trenutku zaključenja ugovora jedna strana dala drugoj izvjestan iznos novca ili izvjesnu količinu drugih zamjenljivih stvari kao znak da je ugovor zaključen (kapara), ugovor se smatra zaključenim kad je kapara data, ako nije što drugo ugovoreno.
- (2) U slučaju ispunjenja ugovora, kapara se mora vratiti ili uračunati u ispunjenje obaveze.
- (3) Ako što drugo nije ugovoreno, strana koja je dala kaparu ne može odustati od ugovora ostavljajući kaparu drugoj strani, niti to može učiniti druga strana vraćanjem udvojene kapare.

Neizvršenje ugovora

Član 76

(1) Ako je za neizvršenje ugovora odgovorna strana koja je dala kaparu, druga strana može po svom izboru tražiti izvršenje ugovora, ako je to još moguće ili tražiti naknadu štete, a kaparu uračunati u naknadu ili vratiti ili se zadovoljiti primljenom kaparom.

(2) Ako je za neizvršenje ugovora odgovorna strana koja je primila kaparu, druga strana može, po svom izboru, tražiti izvršenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete i vraćanje kapare, ili tražiti vraćanje udvojene kapare.

(3) U svakom slučaju, kad druga strana traži izvršenje ugovora, ona ima pravo i na naknadu štete koju trpi zbog zadocnjenja.

(4) Sud može na zahtjev zainteresovane strane smanjiti pretjerano veliku kaparu.

U slučaju djelimičnog ispunjenja obaveze

Član 77

(1) U slučaju djelimičnog ispunjenja obaveze, povjerilac ne može zadržati kaparu, nego može tražiti ispunjenje ostatka obaveze i naknadu štete zbog zadocnjenja, ili tražiti naknadu štete zbog nepotpunog ispunjenja, ali se u oba slučaja kapara uračunava u naknadu.

(2) Ako povjerilac raskine ugovor i vrati ono što je primio kao djelimično ispunjenje, on može birati između ostalih zahtjeva koji pripadaju jednoj strani kad je ugovor ostao neizvršen krivicom druge.

2. Odustanica

Uloga odustanice

Član 78

(1) Sporazumom ugovornih strana može se ovlastiti jedna ili svaka strana da odustane od ugovora davanjem odustanice.

(2) Kad strana u čiju je korist ugovorena odustanica izjavi drugoj strani da će dati odustanicu, ona više ne može zahtijevati izvršenje ugovora.

(3) Strana ovlaštena da odustane dužna je dati odustanicu istovremeno sa izjavom o odustajanju.

(4) Ako ugovorne strane nijesu odredile rok do koga ovlaštena strana može odustati od ugovora, ona to može učiniti sve dok ne protekne rok određen za ispunjenje njene obaveze.

(5) Pravo odustajanja od ugovora prestaje i kad strana u čiju je korist ugovoreno počne ispunjavati svoje obaveze iz tog ugovora ili primati ispunjenje od druge strane.

Kapara kao odustanica

Član 79

(1) Kad je uz kaparu ugovoreno pravo da se odustane od ugovora, kapara se smatra kao odustanica i svaka strana može odustati od ugovora.

(2) Ako odustane strana koja je dala kaparu, gubi je, a ako odustane strana koja je kaparu primila, udvojeu je vraća.

Odsjek 2.

ZASTUPANJE

I. O ZASTUPANJU UOPŠTE

Mogućnost zastupanja

Član 80

(1) Ugovor kao i drugi pravni posao može se preduzeti i preko zastupnika.

(2) Ovlašćenje za zastupanje zasniva se na zakonu, opštem aktu pravnog lica, aktu nadležnog organa ili na izjavi volje zastupanog (punomoćje).

Dejstva zastupanja

Član 81

(1) Ugovor koji zaključi zastupnik u ime zastupanog lica i u granicama svojih ovlašćenja obavezuje neposredno zastupanog i drugu ugovornu stranu.

(2) Pod istim uslovima i ostali pravni poslovi zastupnikovi proizvode pravno dejstvo neposredno prema zastupanom licu.

(3) Zastupnik je dužan da obavijesti drugu stranu da istupa u ime zastupanog, ali i kad on to ne uradi ugovor proizvodi pravno

dejstvo za zastupanog i drugu stranu, ako je ova znala ili je iz okolnosti mogla zaključiti da on istupa kao zastupnik.

Prenošenje ovlašćenja

Član 82

- (1) Zastupnik ne može prenijeti svoja ovlašćenja na drugog, izuzev kad mu je to dozvoljeno zakonom ili ugovorom.
- (2) Izuzetno, on to može učiniti ako je spriječen okolnostima da posao lično obavi, a interesi zastupanog zahtijevaju neodložno preduzimanje pravnog posla.

Prekoračenje granica ovlašćenja

Član 83

- (1) Kad zastupnik prekorači granice ovlašćenja, zastupani je u obavezi samo ukoliko odobri prekoračenje.
- (2) Ako zastupani ne odobri ugovor u roku koji je redovno potreban da se ugovor takve vrste razmotri i ocijeni, smatraće se da je odobrenje odbijeno.
- (3) Odobrenje iz stava 2 ovog člana ima povratno dejstvo, ako strane ne odrede drukčije.
- (4) Ako druga strana nije znala niti morala znati za prekoračenje ovlašćenja, može odmah po saznanju za prekoračenje, ne čekajući da se zastupani o ugovoru izjasni, izjaviti da se ne smatra ugovorom vezana.
- (5) Ako zastupani odbije odobrenje, zastupnik i zastupani su solidarno odgovorni za štetu koju je druga strana pretrpjela, ako ona nije znala niti je morala znati za prekoračenje ovlašćenja.

Zaključenje ugovora od strane neovlašćenog lica

Član 84

- (1) Ugovor koji neko lice zaključi kao punomoćnik u ime drugoga bez njegovog ovlašćenja obavezuje neovlašćeno zastupanog samo ako on ugovor naknadno odobri.
- (2) Strana sa kojom je ugovor zaključen može zahtijevati od neovlašćeno zastupanog da se u primjerenom roku izjasni da li ugovor odobrava.
- (3) Ako neovlašćeno zastupani ni u ostavljenom roku ugovor ne odobri, smatra se da ugovor nije ni zaključen.
- (4) U tom slučaju, strana sa kojom je ugovor zaključen može od lica koje je kao punomoćnik bez ovlašćenja zaključilo ugovor tražiti naknadu štete, ako u trenutku zaključenja ugovora nije znala niti je morala znati da to lice nije imalo ovlašćenje za zaključenje ugovora.

II. PUNOMOĆJE

Davanje punomoćja

Član 85

- (1) Punomoćje je ovlašćenje za zastupanje koje vlastodavac pravnim poslom daje punomoćniku.
- (2) Postojanje i obim punomoćja su nezavisni od pravnog odnosa na čijoj je podlozi punomoćje dato.
- (3) Punomoćnik može biti i pravno lice.

Posebna forma punomoćja

Član 86

Forma propisana zakonom za neki ugovor ili koji drugi pravni posao važi i za punomoćje za zaključenje tog ugovora, odnosno za preduzimanje tog posla.

Obim ovlašćenja

Član 87

- (1) Punomoćnik može preduzimati samo one pravne poslove za čije je preduzimanje ovlašćen.
- (2) Punomoćnik kome je dato opšte punomoćje može preduzimati samo pravne poslove koji spadaju u redovno poslovanje.
- (3) Posao koji ne spada u redovno poslovanje može punomoćnik preduzeti samo ako je posebno ovlašćen za preduzimanje tog posla, odnosno vrste poslova među koje on spada.
- (4) Punomoćnik ne može bez posebnog ovlašćenja za svaki pojedini slučaj preuzeti mjeničnu obavezu, zaključiti ugovor o jemstvu, o poravnanju, o izbranom sudu, kao ni odreći se nekog prava bez naknade.

Opozivanje i sužavanje punomoćja

Član 88

- (1) Vlastodavac može po svojoj volji suziti ili opozvati punomoćje, čak i ako se ugovorom odrekao tog prava.
- (2) Opozivanje i sužavanje svakog punomoćja može se učiniti izjavom bez posebne forme.

(3) Ako je opozivanjem ili sužavanjem punomoćja povrijeđen ugovor o nabgu, ili ugovor o djelu, ili neki drugi ugovor, punomoćnik ima pravo na naknadu time nastale štete.

Dejstvo prestanka i sužavanja punomoćja prema trećim licima

Član 89

(1) Opozivanje punomoćja kao i njegovo sužavanje nema dejstvo prema trećem licu koje je zaključilo ugovor sa punomoćnikom, ili obavilo drugi pravni posao, a nije znalo niti je moralo znati da je punomoćje opozvano, odnosno suženo.

(2) U tom slučaju, vlastodavac ima pravo da zahtijeva od punomoćnika naknadu štete koju bi zbog toga pretrpio, izuzev kad punomoćnik nije znao ni morao znati za opozivanje, odnosno za sužavanje punomoćja.

(3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se i u ostalim slučajevima prestanka punomoćja.

Drugi slučajevi prestanka punomoćja

Član 90

(1) Punomoćje prestaje prestankom pravnog lica kao punomoćnika, ako zakonom nije drukčije određeno.

(2) Punomoćje prestaje smrću punomoćnika.

(3) Punomoćje prestaje prestankom pravnog lica, odnosno smrću lica koje ga je dalo, osim ako se započeti posao ne može prekinuti bez štete po pravne sljedbenike ili ako punomoćje važi i za slučaj smrti davaoca, bilo po njegovoj volji, bilo s obzirom na prirodu posla.

III. POSLOVNO PUNOMOĆJE

Davanje punomoćja i njegova sadržina

Član 91

(1) Poslovno punomoćje može dati, u granicama zakona, privredno društvo, odnosno drugo pravno lice, i njime ovlastiti punomoćnika da zaključuje ugovore i obavlja ostale poslove koji su uobičajeni u vršenju njihove poslovne djelatnosti.

(2) Poslovni punomoćnik ne može otuđiti ili opteretiti nepokretnosti, preuzeti mjenične obaveze ili obaveze jemstva, uzeti zajam i voditi spor, ako nije dobio posebno punomoćje za svaki takav posao.

(3) Poslovno punomoćje može biti ograničeno na određenu vrstu poslova, ili na određene poslove, ali ova ograničenja imaju dejstvo prema trećem samo ako je za njih znao ili morao znati.

Poslovno punomoćje preduzetnika

Član 92

(1) Odredbe o poslovnom punomoćju shodno se primjenjuju na poslovno punomoćje preduzetnika.

(2) Poslovno punomoćje ne prestaje smrću preduzetnika, kao ni kad on bude lišen poslovne sposobnosti.

IV. OVLAŠĆENJA TRGOVINSKOG PUTNIKA

Član 93

(1) Trgovinski putnik privrednog društva, odnosno preduzetnika ovlašćen je da preduzima samo one poslove koji se odnose na prodaju robe i koji su navedeni u punomoćju koje mu je privredno društvo dalo.

(2) U slučaju neizvjesnosti, smatra se da trgovinski putnik nije ovlašćen da zaključuje ugovore, nego samo da prikuplja porudžbine, ali će ugovor koji je zaključio ostati na snazi ako ga vlastodavac naknadno odobri.

(3) Trgovinski putnik koji je ovlašćen da prodaje robu nije ovlašćen da naplati cijenu, kao ni da prodaje na kredit, osim ako ima posebno ovlašćenje za prodaju na kredit.

(4) Trgovinski putnik je ovlašćen da za vlastodavca prima reklamacije zbog nedostatka robe i ostale izjave u vezi sa izvršenjem ugovora zaključenog njegovim posredovanjem, kao i da u ime vlastodavca preduzima potrebne mjere za očuvanje njegovih prava iz tog ugovora.

V. OVLAŠĆENJA LICA KOJA OBAVLJAJU ODREĐENE POSLOVE

Član 94

Lica koja rade na takvim poslovima čije je obavljanje vezano za zaključivanje i ispunjenje određenih ugovora, kao što su prodavci u prodavnicama, lica koja obavljaju određene usluge u ugostiteljstvu, lica na poslovima šalterske službe u pošti, u banci i sl. ovlašćeni su samim tim na zaključivanje i ispunjenje tih ugovora.

Odsjek 3.

TUMAČENJE UGOVORA

Primjena odredaba i tumačenje spornih odredaba

Član 95

(1) Odredbe ugovora primjenjuju se onako kako glase.

(2) Pri tumačenju spornih odredaba ne treba se držati doslovnog značenja upotrijebljenih izraza, već treba istraživati zajedničku namjeru ugovornih strana i odredbu razumjeti u skladu sa načelima obligacionog prava utvrđenim ovim zakonom.

Namjera ugovornih strana

Član 96

(1) Zajednička namjera ugovornih strana utvrđuje se prema onome što je jedna strana stvarno izjavila i kako je trebalo da druga strana ovo razumije.

(2) Kad nije moguće utvrditi zajedničku namjeru ugovornih strana treba istraživati namjeru koju bi redovno imala razumna lica istog svojstva kad bi bila u istoj situaciji.

(3) Ako je utvrđeno da je jedna strana imala namjeru da ugovor dobije određeno značenje, a u vrijeme zaključenja ugovora druga strana je morala znati za tu namjeru ugovor treba tumačiti na način koji je u skladu sa namjerom prve strane.

Okolnosti od značaja za tumačenje

Član 97

Prilikom tumačenja ugovora posebno se cijene: okolnosti u kojima je zaključen, prethodni pregovori, ponašanje ugovornih strana nakon zaključenja ugovora, priroda i svrha ugovora, tumačenje koje su ugovorne strane već primijenile na slične odredbe i praksu koju su međusobno uspostavile, značenje koje se obično pridaje odredbama i izrazima u određenoj struci ili grani, kao i načelo savjesnosti i poštenja.

Nejasne odredbe u posebnim slučajevima

Član 98

U slučaju kad je ugovor zaključen prema unaprijed odštampanom sadržaju, ili kad je ugovor bio na drugi način pripremljen i predložen od jedne ugovorne strane, nejasne odredbe tumače se u korist druge strane.

Dopunsko pravilo

Član 99

Nejasne odredbe u ugovoru bez naknade treba tumačiti u smislu koji je manje težak za dužnika, a u teretnom ugovoru u smislu kojim se ostvaruje pravičan odnos uzajamnih davanja.

Vansudsko tumačenje ugovora

Član 100

(1) Ugovorne strane mogu predvidjeti da će, u slučaju nesaglasnosti u pogledu smisla i domašaja ugovornih odredbi, neko treći tumačiti ugovor.

(2) U tom slučaju, ako ugovorom nije drukčije predviđeno, strane ne mogu pokrenuti spor pred sudom ili drugim nadležnim organom dok prethodno ne pribave tumačenje ugovora, osim ako treće lice odbije da da tumačenje ugovora.

Odsjek 4.

NEVAŽNOST UGOVORA

I. NIŠTAVI UGOVORI

Ništavost

Član 101

(1) Ugovor koji je suprotan prinudnim propisima ili moralu društva je ništav ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

(2) Ako je zaključenje određenog ugovora zabranjeno samo jednoj strani, ugovor će ostati na snazi ako u zakonu nije što drugo predviđeno za određeni slučaj, a strana koja je povrijedila zakonsku zabranu snosiće odgovarajuće posljedice.

Posljedice ništavosti

Član 102

(1) U slučaju ništavosti ugovora svaka ugovorna strana dužna je da vrati drugoj sve ono što je primila po osnovu takvog ugovora, a ako to nije moguće, ili ako se priroda onog što je ispunjeno protivi vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, ukoliko zakon što drugo ne određuje.

(2) Ako je ugovor ništav zbog toga što je po svojoj sadržini ili cilju suprotan prinudnim propisima ili moralu društva, sud može odbiti, u cjelini ili djelimično, zahtjev nesavjesne strane za vraćanje onog što je drugoj strani dala, a može i odlučiti da druga strana ono što je primila po osnovu zabranjenog ugovora preda odgovarajućoj humanitarnoj organizaciji ili ustanovi na čijoj teritoriji ta strana ima sjedište, odnosno prebivalište, ili boravište.

(3) Prilikom odlučivanja sud će voditi računa o savjesnosti jedne, odnosno obje strane, o značaju ugroženog dobra ili interesa, kao i o moralnim shvatanjima.

Djelimična ništavost

Član 103

(1) Ništavost neke odredbe ugovora ne povlači ništavost i samog ugovora, ako on može opstati bez ništave odredbe, i ako ona nije bila ni uslov ugovora ni odlučujuća pobuda zbog koje je ugovor zaključen.

(2) Ugovor će ostati na snazi i ako je ništava odredba bila uslov ili odlučujuća pobuda ugovora u slučaju kad je ništavost ustanovljena upravo da bi ugovor bio oslobođen te odredbe i važio bez nje.

Konverzija

Član 104

Kad ništav ugovor ispunjava uslove za punovažnost nekog drugog ugovora onda će među ugovornim stranama važiti taj drugi ugovor, ako bi to bilo u saglasnosti sa ciljem koje su ugovorne strane imale u vidu kad su ugovor zaključile i ako se može uzeti da bi one zaključile taj ugovor da su znale za ništavost svog ugovora.

Naknadni nestanak uzroka ništavosti

Član 105

(1) Ništav ugovor ne postaje punovažan kad zabrana ili koji drugi uzrok ništavosti naknadno nestane.

(2) Ako je zabrana bila manjeg značaja, a ugovor je izvršen, ništavost se ne može isticati.

Odgovornost lica krivog za ništavost ugovora

Član 106

Ugovorna strana koja je kriva za zaključenje ništavog ugovora odgovorna je drugoj ugovornoj strani za štetu koju trpi zbog ništavosti ugovora, ako ova nije znala ili prema okolnostima nije morala znati za postojanje uzroka ništavosti.

Isticanje ništavosti

Član 107

(1) Na ništavost sud pazi po službenoj dužnosti i na nju se može pozivati svako zainteresovano lice.

(2) Pravo da zahtijeva utvrđenje ništavosti ima i državni tužilac.

Neograničeno isticanje ništavosti

Član 108

Pravo na isticanje ništavosti ne gasi se.

II. RUŠLJIVI UGOVORI

Uslovi za rušljivost ugovora

Član 109

Ugovor je rušljiv kad ga je zaključila strana ograničeno poslovno sposobna, kad je pri njegovom zaključenju bilo mana u pogledu volje strana, kao i kad je to ovim zakonom ili posebnim propisom određeno.

Poništenje ugovora

Član 110

(1) Ugovorna strana u čijem je interesu rušljivost ustanovljena može tražiti da se ugovor poništi.

(2) Saugovarač ugovorne strane iz stava 1 ovog člana može od nje da traži da se u određenom roku, ali ne kraćem od 30 dana, izjasni da li ostaje pri ugovoru ili ne, jer će u protivnom smatrati da je ugovor poništen.

(3) Ako se pozvana ugovorna strana u ostavljenom roku ne izjasni ili ako izjavi da ne ostaje pri ugovoru, smatraće se da je

ugovor poništen.

Posljedica poništenja

Član 111

(1) Ako je na osnovu rušljivog ugovora koji je poništen nešto bilo ispunjeno, ima se izvršiti vraćanje, a ako to nije moguće, ili ako se priroda onog što je ispunjeno protivi vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu.

(2) Naknada u novcu daje se prema cijenama u vrijeme vraćanja, odnosno donošenja sudske odluke.

Vraćanje i naknada u slučaju poništenja ugovora ograničeno poslovno sposobnog lica

Član 112

U slučaju poništenja ugovora zbog ograničene poslovne sposobnosti jedne ugovorne strane, saugovarač takvog lica može zahtijevati vraćanje samo onog dijela ispunjenja koji se nalazi u imovini ograničeno poslovno sposobnog lica, ili je upotrijebljen u njegovu korist, kao i onog što je namjerno uništeno ili otuđeno.

Odgovornost za poništenje ugovora

Član 113

Ugovorna strana na čijoj je strani uzrok rušljivosti odgovorna je svom saugovaraču za štetu koju trpi zbog poništenja ugovora, ako ovaj nije znao ni morao znati za postojanje uzroka rušljivosti ugovora.

Odgovornost ograničeno poslovno sposobnog lica

Član 114

Ograničeno poslovno sposobno lice odgovara za štetu nastalu poništenjem ugovora, ako je lukavstvom uvjerilo svog saugovarača da je poslovno sposobno.

Prestanak prava

Član 115

(1) Pravo da zahtijeva poništenje rušljivog ugovora prestaje istekom roka od jedne godine od saznanja za razlog rušljivosti, odnosno od prestanka prinude.

(2) To pravo u svakom slučaju prestaje istekom roka od tri godine od dana zaključenja ugovora.

Odsjek 5.

DVOSTRANO OBAVEZNI UGOVORI

I. ODGOVORNOST ZA MATERIJALNE I PRAVNE NEDOSTATKE STVARI

Član 116

(1) Kod ugovora sa naknadom svaka ugovorna strana odgovara za materijalne nedostatke svog ispunjenja.

(2) Ugovorna strana odgovara i za pravne nedostatke ispunjenja i dužna je da štiti drugu stranu od prava i zahtijeva trećih lica kojima bi njeno pravo bilo isključeno ili suženo.

(3) Na ove obaveze prenosioca shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona o odgovornosti prodavca za materijalne i pravne nedostatke, ako za određeni slučaj nije što drugo propisano.

II. PRIGOVOR NEISPUNJENJA UGOVORA

Pravilo istovremenog ispunjenja

Član 117

(1) U dvostrano obaveznim ugovorima nijedna strana nije dužna da ispuni svoju obavezu ako druga strana ne ispuni ili nije spremna da istovremeno ispuni svoju obavezu, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili zakonom određeno, ili ako što drugo proističe iz prirode posla.

(2) Ako na sudu jedna strana istakne da nije dužna da ispuni svoju obavezu dok i druga strana ne ispuni svoju, sud će joj naložiti da ispuni svoju obavezu kad i druga strana ispuni svoju.

Kad ispunjenje obaveze jedne strane postane neizvjesno

Član 118

(1) Ako je ugovoreno da prvo jedna strana ispuni svoju obavezu, pa se poslije zaključenja ugovora materijalne prilike druge strane pogoršaju u toj mjeri da je neizvjesno da li će ona moći ispuniti svoju obavezu, ili ako ta neizvjesnost proizilazi iz drugih ozbiljnih razloga, strana koja se obavezala da prva ispuni svoju obavezu može odložiti njeno ispunjenje dok druga strana ne ispuni svoju obavezu ili dok ne pruži dovoljno obezbjeđenje da će je ispuniti.

(2) Odredba stava 1 ovog člana primjenjuje se i kad su materijalne prilike druge strane bile u istoj mjeri teške još prije zaključenja ugovora ako njen saugovarač to nije znao niti je morao znati.

(3) Strana koja se u smislu st. 1 i 2 ovog člana obavezala da prva ispuni svoju obavezu može zahtijevati da joj se obezbjeđenje pruži u primjerenom roku, a poslije protoka tog roka bez rezultata, može raskinuti ugovor.

III. RASKIDANJE UGOVORA ZBOG NEISPUNJENJA

Prava jedne strane kad druga strana ne ispuni svoju obavezu

Član 119

U dvostrano obaveznim ugovorima, kad jedna strana ne ispuni svoju obavezu, druga strana može da, ako nije što drugo određeno, zahtijeva ispunjenje obaveza ili, pod uslovima predviđenim ovim zakonom da raskine ugovor prostom izjavom, ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu, a u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete.

Kad je ispunjenje o roku bitni sastojak ugovora

Član 120

(1) Kad ispunjenje obaveze u određenom roku predstavlja bitan sastojak ugovora, pa dužnik ne ispuni obavezu u tom roku, ugovor se raskida po samom zakonu.

(2) Povjerilac može održati ugovor na snazi, ako po isteku roka, bez odlaganja, obavijesti dužnika da zahtijeva ispunjenje ugovora.

(3) Kad je povjerilac zahtijevao ispunjenje, pa ga nije dobio u razumnom roku, može izjaviti da raskida ugovor.

(4) Ova pravila važe u slučaju kad su ugovorne strane predvidjele da će se ugovor smatrati raskinutim ako ne bude ispunjen u određenom roku, kao i kad je ispunjenje ugovora u određenom roku bitan sastojak ugovora po prirodi posla.

Kad ispunjenje o roku nije bitni sastojak ugovora

Član 121

(1) Kad ispunjenje obaveze u određenom roku nije bitni sastojak ugovora, dužnik zadržava pravo da i poslije isteka roka ispuni svoju obavezu, a povjerilac da zahtijeva njeno ispunjenje.

(2) Ako povjerilac želi raskinuti ugovor, mora ostaviti dužniku primjeren naknadni rok za ispunjenje.

(3) Ako dužnik ne ispuni obavezu u naknadnom roku, nastupaju iste posljedice kao i u slučaju kad je rok bitni sastojak ugovora.

Raskidanje ugovora bez ostavljanja naknadnog roka

Član 122

Povjerilac može raskinuti ugovor bez ostavljanja dužniku naknadnog roka za ispunjenje ako iz dužnikovog držanja proizilazi da on svoju obavezu neće izvršiti ni u naknadnom roku.

Raskidanje ugovora prije isteka roka

Član 123

Kad je prije isteka roka za ispunjenje obaveza očigledno da jedna strana neće ispuniti svoju obavezu iz ugovora, druga strana može raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

Raskidanje ugovora sa uzastopnim obavezama

Član 124

(1) Kad u ugovoru sa uzastopnim obavezama jedna strana ne ispuni jednu obavezu, druga strana može, u razumnom roku, raskinuti ugovor u pogledu svih budućih obaveza, ako je iz datih okolnosti očigledno da ni one neće biti ispunjene.

(2) Ugovorna strana može raskinuti ugovor ne samo u pogledu budućih obaveza, nego i u pogledu već ispunjenih obaveza, ako njihovo ispunjenje bez izostalih ispunjenja nema interesa za nju.

(3) Dužnik može održati ugovor ako da odgovarajuće obezbjeđenje.

Dužnost obavještenja

Član 125

Povjerilac koji zbog neispunjenja dužnikove obaveze raskida ugovor, dužan je to saopštiti dužniku bez odlaganja.

Kad se ugovor ne može raskinuti

Član 126

Ugovor se ne može raskinuti zbog neispunjenja neznatnog dijela obaveze.

Dejstvo raskida

Član 127

- (1) Raskidom ugovora obje strane su oslobođene svojih obaveza, izuzev obaveze na naknadu eventualne štete.
- (2) Ako je jedna strana izvršila ugovor potpuno ili djelimično, ima pravo da joj se vrati ono što je dala.
- (3) Ako obje strane imaju pravo zahtijevati vraćanje datog, uzajamna vraćanja vrše se po pravilima za izvršenje dvostranih ugovora.
- (4) Svaka stranauguje drugoj naknadu za koristi koje je u međuvremenu imala od onoga što je dužna vratiti, odnosno naknaditi.
- (5) Strana koja vraća novac dužna je platiti zateznu kamatu od dana kad je isplatu primila.

IV. IZMJENA ILI RASKID UGOVORA ZBOG PROMIJENJENIH OKOLNOSTI

Uslovi za izmjenu ili raskid

Član 128

- (1) Ako poslije zaključenja ugovora nastupe okolnosti koje se nijesu mogle predvidjeti, a koje otežavaju ispunjenje obaveze jedne strane u toj mjeri da bi joj ispunjenje obaveze postalo pretjerano otežano ili bi joj takvo ispunjenje obaveze nanijelo pretjerano veliki gubitak, sud može na zahtjev te strane izmijeniti ili raskinuti ugovor.
- (2) Izmjena ili raskid ugovora ne može se zahtijevati ako je strana koja se poziva na promijenjene okolnosti bila dužna da u vrijeme zaključenja ugovora uzme u obzir te okolnosti ili ih je mogla izbjeći ili savladati.
- (3) Strana koja zahtijeva izmjenu ili raskid ugovora ne može se pozivati na promijenjene okolnosti koje su nastupile po isteku roka određenog za ispunjenje njene obaveze.
- (4) Ugovor se neće raskinuti ako druga strana ponudi ili pristane da se odgovarajući uslovi ugovora pravično izmijene.
- (5) Ako izrekne raskid ugovora, sud će na zahtjev druge strane obavezati stranu koja ga je zahtijevala da naknadi drugoj strani pravičan dio štete koju trpi zbog toga.

Dužnost obavještanja

Član 129

Strana koja je ovlašćena da zbog promijenjenih okolnosti zahtijeva izmjenu ili raskid ugovora dužna je da o svojoj namjeri da traži raskid ugovora obavijesti drugu stranu čim je saznala da su takve okolnosti nastupile, a ako to nije učinila, odgovara za štetu koju je druga strana pretrpjela zbog toga što joj zahtjev nije bio na vrijeme saopšten.

Okolnosti od značaja za odluku suda

Član 130

Pri odlučivanju o izmjeni ili raskidu ugovora sud se rukovodi načelima savjesnosti i poštenja vodeći računa naročito o cilju ugovora, o normalnom riziku kod ugovora odnosne vrste, o djelovanju i trajanju izvanrednih okolnosti, kao i o uravnoteženim interesima obju strana.

Odricanje od pozivanja na promijenjene okolnosti

Član 131

Strane se mogu ugovorom unaprijed odreći pozivanja na određene promijenjene okolnosti, osim ako je to u suprotnosti sa načelom savjesnosti i poštenja.

V. NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA

Nemogućnost ispunjenja za koju ne odgovara ni jedna strana

Član 132

- (1) Kad je ispunjenje obaveze jedne strane u dvostranom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji nije odgovorna ni jedna ni druga strana, gasi se i obaveza druge strane, a ako je ova nešto ispunila od svoje obaveze, može zahtijevati vraćanje po pravilima o vraćanju stečenog bez osnova.
- (2) U slučaju djelimične nemogućnosti ispunjenja zbog događaja za koji nije odgovorna ni jedna ni druga strana, druga strana može raskinuti ugovor ako djelimično ispunjenje ne odgovara njenim potrebama, inače ugovor ostaje na snazi, a druga strana

ima pravo da zahtijeva srazmjerno smanjenje svoje obaveze.

Nemogućnost ispunjenja za koju odgovara druga strana

Član 133

(1) Kad je ispunjenje obaveze jedne strane u dvostrano obaveznom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji odgovara druga strana, njena obaveza se gasi, a ta strana zadržava svoje potraživanje prema drugoj strani, s tim što se smanjuje za onoliko koliko je ona mogla imati koristi od oslobođenja od sopstvene obaveze.

(2) Pored toga, ona je dužna ustupiti drugoj strani sva prava koja bi imala prema trećim licima u vezi sa predmetom svoje obaveze čije je ispunjenje postalo nemoguće.

(3) Ako je nastala nemogućnost ispunjenja dvostranog obaveznog ugovora zbog događaja, za koji je odgovorna strana koja treba da ispuni ugovor, druga strana može po svom izboru da zahtijeva naknadu štete zbog neispunjenja ili da odustane od ugovora i zahtijeva naknadu štete.

VI. PREKOMJERNO OŠTEĆENJE

Član 134

(1) Ako je između obaveza ugovornih strana u dvostrano obaveznom ugovoru postojala u vrijeme zaključenja ugovora očigledna nesrazmjera, oštećena strana može zahtijevati poništenje ugovora ako za pravu vrijednost tada nije znala niti je morala znati.

(2) Pravo da se zahtijeva poništenje ugovora prestaje istekom jedne godine od njegovog zaključenja.

(3) Odricanje unaprijed od ovog prava nema pravnog dejstva.

(4) Poništenje ugovora ne može se zahtijevati ako navedena nesrazmjera ne postoji više u vrijeme podnošenja tužbe.

(5) Ugovor će ostati na snazi ako druga strana ponudi dopunu do prave vrijednosti.

(6) Zbog ove nesrazmjere ne može se tražiti poništenje ugovora u privredi, ugovora na sreću, javne prodaje, poravnanja kao ni onda kad je za stvar data viša cijena iz posebnih razloga.

VII. ZELENŠKI UGOVOR

Član 135

(1) Ništav je ugovor kojim neko, koristeći se stanjem nužde ili teškim materijalnim stanjem drugog, njegovim nedovoljnim iskustvom, lakomislenošću ili zavisnošću, ili nekom drugom sličnom okolnošću ugovori za sebe ili za nekog trećeg korist koja je u očiglednoj nesrazmjeri sa onim što je on drugom dao ili učinio, ili se obavezao dati ili učiniti.

(2) Na zelenaški ugovor shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona o posljedicama ništavosti i o djelimičnoj ništavosti ugovora.

(3) Ako oštećeni zahtijeva da se njegova obaveza smanji na pravičan iznos, sud će udovoljiti takvom zahtjevu ako je to moguće, a u tom slučaju ugovor sa odgovarajućom izmjenom ostaje na snazi.

(4) Oštećenik može podnijeti zahtjev za smanjenje obaveze na pravičan iznos u roku od pet godina od zaključenja ugovora, a kad je u pitanju krivično djelo, dok ne zastari pravo na gonjenje.

VIII. UGOVORI PO PRISTUPU (FORMULARNI UGOVORI)

Pojam

Član 136

Ugovorom po pristupu (formularnim ugovorom) jedna strana unaprijed određuje elemente i uslove ugovora preko jedne opšte i stalne ponude (opšti uslovi), a druga strana samo pristupa tako učinjenoj ponudi.

Obaveznost

Član 137

(1) Opšti uslovi ugovora dopunjuju posebne pogodbe utvrđene među ugovornim stranama u istom ugovoru, i po pravilu obavezuju kao i ove.

(2) Opšti uslovi moraju se objaviti na uobičajeni način.

(3) Opšti uslovi obavezuju ugovornu stranu ako su joj bili poznati ili morali biti poznati u času zaključenja ugovora.

(4) U slučaju neslaganja opštih uslova i posebnih pogodbi važe posebne pogodbe.

Ništavost pojedinih odredbi opštih uslova

Član 138

(1) Ništave su odredbe opštih uslova koje su protivne samom cilju zaključenog ugovora ili dobrim poslovnim običajima, čak i ako su opšti uslovi koji ih sadrže odobreni od nadležnog organa.

(2) Sud može odbiti primjenu pojedinih odredbi opštih uslova koje lišavaju drugu stranu prava da stavi prigovore, ili onih na osnovu kojih ona gubi prava iz ugovora ili gubi rokove, ili koje su inače nepravične ili pretjerano stroge prema njoj.

IX. USTUPANJE UGOVORA

Uslovi ustupanja

Član 139

(1) Svaka strana u dvostrano obaveznom ugovoru može, ako na to pristane druga strana, ustupiti ugovor nekom trećem licu, koje time postaje nosilac svih njenih prava i obaveza iz tog ugovora.

(2) Ustupanjem ugovora ugovorni odnos između ustupioca i druge strane prelazi na prijemnika i drugu stranu u času kad je druga strana pristala na ustupanje, a ako je druga strana dala svoj pristanak unaprijed, u času kad je obaviještena o ustupanju.

(3) Pristanak na ustupanje ugovora je punovažan samo ako je dat u formi propisanoj u zakonu za ustupljeni ugovor.

(4) Odredbe o sporednim pravima u vezi sa ugovorom o preuzimanju duga shodno će se primijeniti i na ustupanje ugovora.

Odgovornost ustupioca

Član 140

(1) Ustupilac odgovara prijemniku za punovažnost ustupljenog ugovora.

(2) Ustupilac ne jamči da će druga strana ispuniti svoje obaveze iz ustupljenog ugovora, osim ako se na to naročito obavezao.

(3) Ustupilac ne jamči drugoj strani da će prijemnik ispuniti obaveze iz ugovora, osim ako se na to naročito obavezao.

Prigovori

Član 141

Druga strana može istaći prijemniku sve prigovore iz ustupljenog ugovora, kao i one koje ima iz drugih odnosa sa njim, ali ne i prigovore koje ima prema ustupiocu.

Odsjek 6.

OPŠTA DEJSTVA UGOVORA

I. STVARANJE OBAVEZA ZA UGOVORNE STRANE

Dejstva ugovora među ugovornim stranama i njihovim pravnim sljedbenicima

Član 142

(1) Ugovor stvara prava i obaveze za ugovorne strane.

(2) Ugovor proizvodi dejstvo i za univerzalne pravne sljedbenike ugovornih strana, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili što drugo proizlazi iz prirode samog ugovora.

(3) Ugovorom se može ustanoviti pravo u korist trećeg lica.

II. UGOVOR U KORIST TREĆEG LICA

Neposredno pravo trećeg

Član 143

(1) Kad neko ugovori u svoje ime potraživanje u korist trećeg, treći stiče sopstveno i neposredno pravo prema dužniku, ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizlazi iz okolnosti posla.

(2) Ugovorna strana ima pravo da zahtijeva da dužnik izvrši prema trećem ono što je ugovoreno u korist tog trećeg lica.

Opozivanje koristi za trećeg

Član 144

(1) Ugovorna strana koristi za trećeg može je opozvati ili izmijeniti sve dok treći ne izjavi da prihvata ono što je ugovoreno u njegovu korist.

(2) Ako je ugovoreno da će dužnik izvršiti ono na šta se obavezao u korist trećeg tek poslije smrti ugovorne strane, ugovorna strana može sve dotle, pa i svojim testamentom, opozvati korist ugovorenu za trećeg, ako iz samog ugovora ili iz okolnosti ne proizlazi što drugo.

Prigovori dužnika prema trećem

Član 145

Dužnik može istaći trećem sve prigovore koje ima prema ugovornoj strani po osnovu ugovora kojim je ugovorena korist za trećeg.

Odbijanje trećeg

Član 146

Ako treći odbije korist koja je ugovorena za njega, ili je ugovorna strana opozove, korist pripada ugovornoj strani, ako što drugo nije ugovoreno ili ne proizlazi iz prirode posla.

Obećanje radnje trećeg lica

Član 147

(1) Obećanje učinjeno drugom da će treći nešto učiniti ili propustiti, trećeg ne obavezuje, a obećavalac odgovara za štetu koju bi drugi pretrpio zbog toga što treći neće da se obaveže ili da izvrši ili propusti određenu radnju.

(2) Obećavalac neće odgovarati ako je drugom obećao da će se samo zauzeti kod trećeg da se ovaj obaveže da nešto učini ili propusti, a u tome nije uspio i pored potrebnog zalaganja.

ODJELJAK 2.

PROUZROKOVANJE ŠTETE

Odsjek 1.

OPŠTA NAČELA

Osnovi odgovornosti

Član 148

- (1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je da je naknadi, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.
- (2) Za štetu od stvari ili djelatnosti od kojih potiče povećana opasnost štete za okolinu, odgovara se bez obzira na krivicu.
- (3) Za štetu bez obzira na krivicu odgovara se i u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Šteta

Član 149

Šteta je umanjeње nečije imovine (obična šteta), sprječavanje njenog povećanja (izmakla korist) i povreda prava ličnosti (nematerijalna šteta).

Zahtjev da se ukloni opasnost štete

Član 150

(1) Svako može da zahtijeva od drugoga da ukloni izvor opasnosti od koga prijeti znatnija šteta njemu ili neodređenom broju lica, kao i da se uzdrži od djelatnosti od koje proizilazi uznemiravanje ili opasnost štete, ako se nastanak uznemiravanja ili štete ne može spriječiti odgovarajućim mjerama.

(2) Sud će na zahtjev zainteresovanog lica narediti da se preduzmu odgovarajuće mjere za sprječavanje nastanka štete ili uznemiravanja, ili da se otkloni izvor opasnosti, na trošak držaoca izvora opasnosti, ako ovaj sam to ne učini.

(3) Ako šteta nastane u obavljanju opštekorisne djelatnosti za koju je dobijena dozvola nadležnog organa, može se zahtijevati samo naknada štete koja prelazi normalne granice.

(4) U slučaju iz stava 3 ovog člana može se zahtijevati i preduzimanje društveno opravdanih mjera za sprječavanje nastupanja štete ili za njeno smanjenje.

Pravna sredstva zaštite

Član 151

(1) Građansko pravna zaštita prava ličnosti može se ostvariti zahtjevima za: zabranu protivpravne povrede ako ona neposredno predstoji; utvrđivanje protivpravne povrede; prestanak protivpravne povrede ako je ona u toku; uzdržavanje od budućih protivpravnih povreda ili uklanjanje posljedica učinjenih protivpravnih povreda; naknadu materijalne i nematerijalne štete, kao i drugim pravnim sredstvima i mjerama kojima se mogu zaštititi prava ličnosti.

(2) Radi zaštite prava ličnosti može se posebno zahtijevati objavljivanje određene informacije ili dostavljanje te informacije određenim licima ili organima, kao i objavljivanje ispravke objavljene informacije, sudske ili druge odluke nadležnog organa.

Privremene mjere

Član 151a

(1) U slučaju prinude, prijetnje ili bilo kojeg oblika zlostavljanja ili uznemiravanja mogu se zahtijevati odgovarajuće privremene mjere prema određenom licu kojima će se spriječiti povreda prava ličnosti.

(2) Privremene mjere iz stava 1 ovog člana preduzete protiv štetnika mogu se obustaviti iz razloga pravičnosti.

(3) Podnosilac zahtjeva na osnovu kojeg su određene privremene mjere dužan je da naknadi prouzrokovanu štetu, ako je očigledno da su mjere ostvarene zloupotrebom prava na pravnu zaštitu prava ličnosti.

Odsjek 2.

ODGOVORNOST PO OSNOVU KRIVICE

Kad postoji krivica

Član 152

Krivica postoji kada je štetnik prouzrokovao štetu namjerno ili nepažnjom.

Pri ocjenjivanju da li je lice koje je štetu prouzrokovalo krivo, sud vodi računa o redovnom toku stvari i o tome šta se od razumnog i pažljivog čovjeka moglo osnovano očekivati u datim okolnostima.

Neodgovorna lica

Član 153

(1) Lice koje usljed duševne bolesti ili zaostalog umnog razvoja ili kojih drugih razloga nije sposobno za rasuđivanje, ne odgovara za štetu koju drugome prouzrokuje.

(2) Ko drugom prouzrokuje štetu u stanju prolazne nesposobnosti za rasuđivanje, odgovoran je za nju, izuzev ako dokaže da nije svojom krivicom dospio u to stanje.

(3) Ako je u to stanje dospio tuđom krivicom, za štetu će odgovarati onaj ko ga je u to stanje doveo.

Odgovornost maloljetnika

Član 154

(1) Maloljetnik do navršene sedme godine života ne odgovara za štetu koju prouzrokuje.

(2) Maloljetnik od navršene sedme do navršene četrnaeste godine života ne odgovara za štetu, osim ako se dokaže da je pri prouzrokovanju štete bio sposoban za rasuđivanje.

(3) Maloljetnik sa navršenih četrnaest godina života odgovara prema opštim pravilima o odgovornosti za štetu.

Nužna odbrana, stanje nužde, otklanjanje štete od drugog

Član 155

(1) Ko u nužnoj odbrani prouzrokuje štetu napadaču nije dužan naknaditi je, osim u slučaju prekoračenja nužne odbrane.

(2) Kad neko prouzrokuje štetu u stanju nužde, oštećenik može da zahtijeva naknadu od lica koje je krivo za nastanak opasnosti štete ili od lica od kojih je šteta otklonjena, ali od lica od kojih je šteta otklonjena, ne više od koristi koju su imala od toga.

(3) Ko pretrpi štetu otklanjajući od drugog opasnost štete, ima pravo da zahtijeva od njega naknadu one štete kojoj se razumno izložio.

Dozvoljena samopomoć

Član 156

(1) Ko u slučaju dozvoljene samopomoći prouzrokuje štetu licu koje je izazvalo potrebu samopomoći, nije dužan naknaditi je.

(2) Pod dozvoljenom samopomoći podrazumijeva se pravo svakog lica da otkloni povredu prava kad neposredno prijeti opasnost, ako je takva zaštita nužna i ako način otklanjanja povrede prava odgovara prilikama u kojima nastaje opasnost.

Pristanak oštećenika

Član 157

(1) Ko na svoju štetu dozvoli drugome preduzimanje neke radnje, ne može od njega zahtijevati naknadu štete prouzrokovane tom radnjom.

(2) Ništava je izjava oštećenika kojom je pristao da mu se učini šteta radnjom koja je zakonom zabranjena.

Odsjek 3.

ODGOVORNOST ZA DRUGOG

Duševno bolesni i zaostali u umnom razvoju

Član 158

(1) Za štetu koju prouzrokuje lice koje usljed duševne bolesti ili zaostalog umnog razvoja ili kojih drugih razloga nije sposobno za rasuđivanje, odgovara onaj koji je na osnovu zakona, ili odluke nadležnog organa, ili ugovora, dužan da vodi nadzor nad njim.

(2) Lice iz stava 1 ovog člana može se osloboditi odgovornosti ako dokaže da je vršilo nadzor na koji je obavezan ili da bi šteta nastala i pri bržljivom vršenju nadzora.

Odgovornost roditelja

Član 159

(1) Roditelji odgovaraju za štetu koju prouzrokuje drugom njihovo dijete do navršene sedme godine života, bez obzira na svoju krivicu.

(2) Roditelji se oslobađaju odgovornosti ako postoje razlozi za isključenje odgovornosti prema pravilima o odgovornosti bez obzira na krivicu.

(3) Roditelji ne odgovaraju ako je šteta nastala dok je dijete bilo povjereno drugom licu i ako je to lice odgovorno za štetu.

(4) Roditelji odgovaraju za štetu koju prouzrokuje drugom njihovo maloljetno dijete koje je navršilo sedam godina života, osim ako dokažu da je šteta nastala bez njihove krivice.

Solidarna odgovornost

Član 160

Ako pored roditelja odgovara za štetu i dijete, njihova je odgovornost solidarna.

Odgovornost drugog lica za maloljetnika

Član 161

(1) Za štetu koju drugom prouzrokuje maloljetnik dok je pod nadzorom staratelja, škole ili druge ustanove, odgovara staratelj, škola, odnosno druga ustanova, osim ako dokažu da su nadzor vršili na način na koji su obavezni, ili da bi šteta nastala i pri bržljivom vršenju nadzora.

(2) Ako za štetu odgovara i maloljetnik, odgovornost je solidarna.

Posebna odgovornost roditelja

Član 162

(1) Ako dužnost nadzora nad maloljetnim licem nije na roditeljima, već na nekom drugom licu, oštećenik ima pravo da zahtijeva naknadu od roditelja, kad je šteta nastala usljed lošeg vaspitanja maloljetnika, poročnih navika ili rđavih primjera koje su mu roditelji dali, ili se i inače šteta može upisati u krivicu roditeljima.

(2) Lice koje vrši dužnost nadzora ima pravo da traži od roditelja da mu naknade isplaćeni iznos ako je ono isplatilo naknadu oštećeniku.

Odgovornost po osnovu pravičnosti

Član 163

(1) U slučaju štete koju je prouzrokovalo lice koje za nju nije odgovorno, a naknada se ne može dobiti od lica koje je bilo dužno da vodi nadzor nad njim, sud može, kad to pravičnost zahtijeva, a naročito s obzirom na materijalno stanje štetnika i oštećenika, osuditi štetnika da naknadi štetu, potpuno ili djelimično.

(2) Ako je štetu prouzrokovao maloljetnik sposoban za rasuđivanje koji nije u stanju da je naknadi, sud može, kad to pravičnost zahtijeva, a naročito s obzirom na materijalno stanje roditelja i oštećenika, obavezati roditelje da naknade štetu, potpuno ili djelimično, iako za nju nijesu krivi.

Odsjek 4.

ODGOVORNOST PRIVREDNOG DRUŠTVA I DRUGIH PRAVNIH LICA PREMA TREĆEM

Odgovornost privrednog društva ili preduzetnika

Član 164

(1) Za štetu koju zaposleni u radu ili u vezi sa radom prouzrokuje trećem licu odgovara privredno društvo, odnosno preduzetnik (poslodavac) kod koga je zaposleni radio u trenutku prouzrokovanja štete, osim ako dokaže da je zaposleni u datim okolnostima postupao onako kako je trebalo.

(2) Oštećenik ima pravo da zahtijeva naknadu štete i neposredno od zaposlenog ako je štetu prouzrokovao namjerno.

(3) Odredbom stava 1 ovog člana ne dira se u pravila o odgovornosti za štetu koja potiče od opasne stvari ili opasne djelatnosti.

(4) Poslodavac koji je oštećenom naknadio štetu ima pravo da zahtijeva od zaposlenog naknadu koju je dao ako je ovaj štetu prouzrokovao namjerno ili iz krajnje nepažnje.

(5) Pravo iz stava 4 ovog člana zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana kada je šteta naknađena.

Odgovornost drugih lica

Član 165

(1) Odredbe člana 164 ovog zakona primjenjuju se i na druge poslodavce u pogledu odgovornosti za štetu koju zaposleni koji kod njih rade prouzrokuju u radu ili u vezi s radom.

(2) Lice koje je oštećeniku naknadio štetu koju je zaposleni prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom, ima pravo da od tog zaposlenog zahtijeva naknadu plaćenog iznosa.

(3) Pravo iz stava 3 ovog člana zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana kada je šteta naknađena.

Odgovornost pravnog lica za štetu koju prouzrokuje njegov organ

Član 166

(1) Pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija.

(2) Ako za određeni slučaj nije zakonom drukčije određeno, pravno lice ima pravo na naknadu od lica koje je štetu skrivilo namjerno ili krajnjom nepažnjom.

(3) Pravo iz stava 2 ovog člana zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana kada je šteta naknađena.

Odsjek 5.

ODGOVORNOST ZA ŠTETU OD OPASNE STVARI ILI OPASNE DJELATNOSTI

I. OPŠTE ODREDBE

Pojam opasne stvari i djelatnosti

Član 167

(1) Opasnim stvarima smatraju se pokretne ili nepokretne stvari, čiji položaj ili upotreba, ili osobine, ili samo postojanje predstavljaju povećanu opasnost štete za okolinu.

(2) Opasnim djelatnostima smatraju se djelatnosti koje predstavljaju povećanu opasnost štete za okolinu.

Pretpostavka uzročnosti

Član 168

Šteta nastala u vezi sa opasnom stvari, odnosno opasnom djelatnošću smatra se da potiče od te stvari, odnosno djelatnosti, izuzev ako se dokaže da one nijesu bile uzrok štete.

Lice odgovorno za štetu

Član 169

Za štetu od opasne stvari odgovara njen imalac, a za štetu od opasne djelatnosti odgovara lice koje se njom bavi.

Protivpravno oduzimanje opasne stvari od imaoca

Član 170

Ako je imaocu oduzeta opasna stvar na protivpravan način, za štetu koja od nje potiče ne odgovara on, nego onaj koji mu je oduzeo opasnu stvar, ako imalac nije za to odgovoran.

Predaja stvari trećem licu

Član 171

(1) Umjesto imaoca stvari odgovara lice kome je imalac povjerio stvar da se njome služi, ili lice koje je dužno da je nadgleda, a nije kod njega na radu.

(2) Pored lica iz stava 1 ovog člana odgovaraće i imalac stvari ako je šteta proizašla iz neke skrivene mane ili skrivenog svojstva stvari na koje mu nije skrenuo pažnju.

(3) U tom slučaju odgovorno lice koje je isplatilo naknadu oštećeniku ima pravo da zahtijeva cio njen iznos od imaoca.

(4) Imalac opasne stvari koji ju je povjerio licu koje nije osposobljeno ili nije ovlašćeno da njome rukuje, odgovara za štetu koja potekne od te stvari.

Oslobođenje od odgovornosti

Član 172

(1) Imalac se oslobađa odgovornosti ako dokaže da šteta potiče od nekog uzroka koji se nalazio van stvari, a čije se dejstvo nije moglo predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti.

(2) Imalac stvari oslobađa se odgovornosti i ako dokaže da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenika ili trećeg lica, koju on nije mogao predvidjeti i čije posljedice nije mogao izbjeći ili otkloniti.

(3) Imalac se oslobađa odgovornosti djelimično, ako je oštećenik djelimično doprinio nastanku štete.

(4) Ako je nastanku štete djelimično doprinijelo treće lice, ono odgovara oštećeniku solidarno sa imaoцем stvari, a dužno je snositi naknadu srazmjerno težini svoje krivice.

(5) Lice kojim se imalac poslužio pri upotrebi stvari ne smatra se trećim licem.

II. ODGOVORNOST U SLUČAJU UDESA IZAZVANOG MOTORNIM VOZILIMA U POKRETU

Odgovornost po osnovu krivice

Član 173

(1) U slučaju udesa izazvanog motornim vozilom u pokretu koji je prouzrokovan isključivom krivicom jednog imaoца, primjenjuju se pravila o odgovornosti po osnovu krivice.

(2) Ako postoji obostrana krivica, svaki imalac odgovara za ukupnu štetu koju su oni pretrpjeli srazmjerno stepenu svoje krivice.

(3) Ako nema krivice ni jednog, imaoци odgovaraju na ravne djelove, ako razlozi pravičnosti ne zahtijevaju što drugo.

(4) Za štetu koju pretrpe treća lica imaoци motornih vozila odgovaraju solidarno.

Odgovornost u slučaju neovlašćenog korišćenja motornog vozila

Član 174

(1) Neovlašćeni korisnik motornog vozila odgovara trećim licima umjesto vlasnika.

(2) Pored neovlašćenog korisnika i solidarno s njim odgovara i vlasnik motornog vozila, ako je svojom krivicom ili krivicom lica koja su se trebala brinuti o vozilu, omogućio neovlašćeno korišćenje vozila.

(3) Neovlašćeni korisnik je lice koje u vrijeme štetnog događaja koristi motorno vozilo bez saglasnosti vlasnika, a nije kod njega zaposlen u vezi s pogonom motornog vozila, niti je član njegovog porodičnog domaćinstva, niti mu je vlasnik vozilo predao u državinu.

III. ODGOVORNOST PROIZVOĐAČA STVARI SA NEDOSTATKOM

Stvar sa nedostatkom

Član 175

(1) Ko stavi u promet neku stvar koju je proizveo, a koja zbog nekog nedostatka za koji on nije znao predstavlja opasnost štete za lica ili stvari, odgovara za štetu koja bi nastala zbog tog nedostatka, bez obzira na krivicu.

(2) Proizvođač odgovara i za opasna svojstva stvari ako nije preduzeo sve što je potrebno da štetu, koju je mogao predvidjeti, spriječi putem upozorenja, bezbjedne ambalaže ili drugom odgovarajućom mjerom.

(3) Oštećeno lice je dužno da dokaže neispravnost proizvoda, štetu i uzročnu vezu između neispravnosti proizvoda i štete.

Proizvod

Član 176

(1) Proizvod je bilo koja pokretna stvar, kao i samostalni dio ugrađen u neku pokretnu ili nepokretnu stvar.

(2) Proizvod su i električna i drugi oblici energije.

Neispravan proizvod

Član 177

(1) Proizvod nije ispravan ako, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito način na koji je proizvod predstavljen, svrhe u koje, prema razumnom očekivanju, proizvod može biti upotrijebljen i vrijeme kad je proizvod stavljen u promet, ne pruža sigurnost koja se od takvog proizvoda opravdano očekuje.

(2) Proizvod nije neispravan samo zbog toga što je naknadno bolji proizvod stavljen u promet.

Proizvođač

Član 178

(1) Proizvođač je lice koje je izradilo gotov proizvod, lice koje je proizvelo sirovinu, samostalni ili nesamostalni dio ugrađen u gotov proizvod, kao i lice koje se, obilježavanjem proizvoda svojim imenom, žigom ili kakvim drugim znakom raspoznavanja, predstavlja kao proizvođač.

(2) Ako je proizvod uvezen, uzima se da je proizvođač lice koje je uvezlo proizvod radi prodaje, davanja u zakup ili bilo kojeg drugog oblika stavljanja proizvoda u promet i odgovara solidarno s licima navedenim u stavu 1 ovog člana.

(3) Ako nije moguće utvrditi ko je proizvođač, proizvođačem se smatra svako lice koje proizvod stavlja u promet, osim ako to lice u razumnom roku ne obavijesti oštećenog o licu od koga je nabavilo proizvod.

(4) Odredba stava 3 ovog člana primjenjuje se i kad se ne može utvrditi ko je uvezao proizvod, pa i onda ako su ime, fabrika ili naziv proizvođača navedeni na proizvodu.

Solidarna odgovornost

Član 179

Ako više lica odgovara za štetu prouzrokovanu neispravnošću proizvoda, njihova je odgovornost solidarna.

Oslobođenje od odgovornosti

Član 180

(1) Proizvođač se oslobađa odgovornosti, ako dokaže:

- da nije stavio proizvod u promet;
- da iz okolnosti slučaja proizilazi da neispravnost, a ni njen uzrok, nijesu postojali u vrijeme kad je stavio proizvod u promet;
- da proizvod nije proizveden za prodaju, davanje u zakup ili bilo koju drugu poslovnu svrhu, niti da je proizveden ili stavljen u promet u okviru njegovog poslovanja;
- da je neispravnost posljedica pridržavanja prinudnih propisa koji su bili na snazi u trenutku kad je stavio proizvod u promet;
- da stanje nauke ili tehničkog znanja u vrijeme stavljanja proizvoda u promet nije omogućavalo otkrivanje neispravnosti;
- da je šteta prouzrokovana isključivo radnjom oštećenog ili lica za koju on odgovara, odnosno radnjom trećeg lica za koju proizvođač nije mogao predvidjeti i čije posljedice nije mogao izbjeći ili otkloniti.

(2) Proizvođač dijela proizvoda oslobađa se odgovornosti i ako dokaže da je neispravnost prouzrokovana konstrukcijom glavnog proizvoda ili uputstvima dobijenim od proizvođača glavnog proizvoda.

(3) Proizvođač se djelimično oslobađa odgovornosti ako je nastanku štete djelimično doprinio oštećeni ili lice za koje on odgovara.

(4) Ako je nastanku štete djelimično doprinijelo treće lice, ono odgovara solidarno s proizvođačem.

Zabrana ugovornog isključenja ili ograničenja odgovornosti

Član 181

Odgovornost proizvođača ne može se ugovorom s oštećenim unaprijed isključiti ili ograničiti.

Rokovi ostvarivanja prava

Član 182

(1) Potraživanje naknade štete prouzrokovane neispravnim proizvodom zastarijeva u roku od tri godine od dana kad je oštećeni saznao ili morao saznati za štetu, neispravnost i proizvođača.

(2) Pravo na naknadu štete prouzrokovane neispravnim proizvodom prestaje u roku od deset godina od dana njegovog stavljanja u promet, osim ako je u tom roku protiv proizvođača pokrenut postupak pred sudom ili drugim nadležnim organom radi utvrđivanja ili ostvarivanja potraživanja naknade štete iz ovoga odsjeka.

Odsjek 6.

IV. ODGOVORNOST ZA ŠTETU OD ŽIVOTINJA

Odgovornost imalaca

Član 183

(1) Za štetu koju prouzrokuje životinja odgovara njen imalac, bilo da je životinja kod njega, bilo da je zalutala ili pobjegla.

(2) Imalac odgovara za štetu koju je uznemirena životinja prouzrokovala licu koje je dobrovoljno pokušalo da je uhvati ili zadrži.

Životinja predata drugom

Član 184

(1) Za štetu koju prouzrokuju životinje povjerene na čuvanje ili staranje licima i ustanovama koje se bave primanjem životinja na čuvanje i staranje odgovaraju ta lica i ustanove onako kako bi odgovarao imalac.

(2) Imalac koji je predao životinju drugom da se njom služi, ili na čuvanje ili staranje u smislu stava 1 ovog člana, dužan je skrenuti mu pažnju na mane životinje, ako ih ima, inače će odgovarati za štetu.

Životinja uhvaćena u šteti

Član 185

(1) Oštećenik ima pravo da uhvati tuđu životinju koja mu čini štetu i da je zadrži kao zalogu za naplatu naknade štete.

(2) Oštećenik je dužan da bez odlaganja obavijesti o šteti i zadržanju imaoca životinje, a ako ne zna ko je imalac, onda nadležni organ lokalne uprave.

Odsjek 7.

V. ODGOVORNOST ZA ŠTETU OD GRAĐEVINA

Član 186

(1) Imalac zgrade i svake druge građevine odgovoran je za štetu koju ona prouzrokuje svojim rušenjem, ili padom nekog njenog dijela, ili na koji drugi način.

(2) Imalac se oslobađa odgovornosti ako dokaže da se šteta dogodila usljed više sile ili krivicom oštećenika.

(3) Imalac ima pravo da traži naknadu od lica koja su kriva što se šteta dogodila.

(4) Odredbe ovog člana važe i za svojinskog držaoca.

Odsjek 8.

POSEBNI SLUČAJEVI ODGOVORNOSTI

Odgovornost usljed terorističkih akata, javnih demonstracija ili manifestacija

Član 187

(1) Za štetu nastalu smrću, tjelesnom povredom ili oštećenjem, odnosno uništenjem imovine fizičkog lica usljed terorističkih akata, kao i prilikom javnih demonstracija i manifestacija, odgovara država čiji su organi po važećim propisima bili dužni da spriječe takvu štetu.

(2) Organizatori, učesnici, podstrekači i pomagači u terorističkim aktima, javnim demonstracijama i manifestacijama koje su usmjerene na podiranje ustavnog uređenja, nemaju pravo na naknadu štete po ovom osnovu.

(3) Država ima pravo i obavezu da zahtijeva naknadu isplaćenog iznosa od lica koje je štetu prouzrokovalo.

(4) To pravo zastarijeva u rokovima propisanim za zastarjelost potraživanja naknade štete.

Odgovornost organizatora priredbi

Član 188

Organizator okupljanja većeg broja ljudi u zatvorenom ili na otvorenom prostoru odgovara za štetu nastalu smrću, tjelesnom povredom ili oštećenjem stvari koju neko pretrpi usljed izvanrednih okolnosti koje u takvim prilikama mogu nastati, kao što je gibanje masa, opšti nered i slično.

Odgovornost zbog uskraćivanja neophodne pomoći

Član 189

(1) Ko bez opasnosti po sebe uskrati pomoć licu čiji su život ili zdravlje očigledno ugroženi, odgovara za štetu koja je otuda nastala, ako je on tu štetu prema okolnostima slučaja morao predvidjeti.

(2) Ako pravičnost zahtijeva, sud može takvo lice osloboditi obaveze da naknadi štetu.

Odgovornost u vezi sa obavezom zaključenja ugovora

Član 190

Lice koje je po zakonu obavezno da zaključi neki ugovor, dužno je da naknadi štetu ako na zahtjev zainteresovanog lica bez odlaganja ne zaključi taj ugovor.

Odgovornost u vezi sa vršenjem poslova od javnog interesa

Član 191

Privredna društva, druga pravna lica ili preduzetnici koja vrše komunalnu ili drugu sličnu djelatnost od javnog interesa odgovaraju za štetu ako bez opravdanog razloga obustave ili neredovno vrše svoju uslugu.

NAKNADA

I. NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE

Uspostavljanje ranijeg stanja i naknada u novcu

Član 192

- (1) Odgovorno lice dužno je da uspostavi stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.
- (2) Ukoliko uspostavljanje ranijeg stanja ne uklanja štetu potpuno, odgovorno lice dužno je za ostatak štete dati naknadu u novcu.
- (3) Kad uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće, ili kad sud smatra da nije nužno da to učini odgovorno lice, sud će odrediti da ono isplati oštećeniku odgovarajući iznos novca na ime naknade štete.
- (4) Sud će dosuditi oštećeniku naknadu u novcu kad on to zahtijeva, izuzev ako okolnosti datog slučaja opravdavaju uspostavljanje ranijeg stanja.

Kad dospijeva obaveza naknade

Član 193

Obaveza naknade štete smatra se dospjelim od trenutka nastanka štete.

Naknada u slučaju propasti stvari oduzete na nedozvoljen način

Član 194

Ako je stvar koja je bila oduzeta imaocu na nedozvoljen način propala usljed više sile, odgovorno lice dužno je dati naknadu u novcu.

Naknada u obliku novčane rente

Član 195

- (1) U slučaju smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja, naknada se određuje po pravilu, u obliku novčane rente, doživotno ili za određeno vrijeme.
- (2) Novčana renta dosuđena na ime naknade štete plaća se mjesečno unaprijed, ako sud ne odredi što drugo.
- (3) Povjerilac ima pravo da zahtijeva potrebno obezbjeđenje za isplatu rente, osim ako to prema okolnostima slučaja ne bi bilo opravdano.
- (4) Ako dužnik ne pruži obezbjeđenje koje sud odredi, povjerilac ima pravo da zahtijeva da mu se umjesto rente isplati jedna ukupna svota čija se visina određuje prema visini rente i vjerovatnom trajanju povjeriočevog života, uz odbitak odgovarajućih kamata.
- (5) Iz ozbiljnih uzroka povjerilac može i u drugim slučajevima zahtijevati, odmah ili docnije, da mu se umjesto rente isplati jedna ukupna svota.

II. OBIM NAKNADE MATERIJALNE ŠTETE

Obična šteta i izmakla korist

Član 196

- (1) Oštećenik ima pravo na naknadu obične štete i na naknadu izmakle koristi.
- (2) Visina naknade štete određuje se prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, izuzev slučaja kad je zakonom drukčije određeno.
- (3) Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.
- (4) Kad je stvar uništena ili oštećena krivičnim djelom učinjenim sa umišljajem, sud može odrediti visinu naknade prema vrijednosti koju je stvar imala za oštećenika.

Potpuna naknada

Član 197

Sud će, uzimajući u obzir i okolnosti koje su nastupile poslije prouzrokovanja štete, dosuditi naknadu u iznosu koji je potreban da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kome bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja.

Sniženje naknade

Član 198

(1) Sud može, vodeći računa o materijalnom stanju oštećenika, osuditi odgovorno lice da isplati manju naknadu nego što iznosi šteta, ako ona nije prouzrokovana ni namjerno ni krajnjom nepažnjom, a odgovorno lice je slabog imovnog stanja te bi ga isplata potpune naknade dovela u oskudicu.

(2) Ako je štetnik prouzrokovao štetu radeći nešto radi koristi oštećenika, sud može odrediti manju naknadu, vodeći računa o bržljivosti koju štetnik pokazuje u sopstvenim poslovima.

Podijeljena odgovornost

Član 199

(1) Oštećenik koji je doprinio da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila, ima pravo samo na srazmjerno smanjenu naknadu.

(2) Kad je nemoguće utvrditi koji dio štete potiče od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.

III. NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE U SLUČAJU SMRTI, TJELESNE POVREDE I OŠTEĆENJA ZDRAVLJA

Izgubljena zarada i troškovi liječenja i sahrane

Član 200

(1) Ko prouzrokuje nečiju smrt dužan je da naknadi uobičajene troškove njegove sahrane.

(2) On je dužan naknaditi i troškove njegovog liječenja od zadobijenih povreda i druge potrebne troškove u vezi sa liječenjem, kao i zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad.

Pravo lica koje je poginuli izdržavao

Član 201

(1) Lice koje je poginuli izdržavao ili redovno pomagao, kao i ono koje je po zakonu imalo pravo zahtijevati izdržavanje od poginulog, ima pravo na naknadu štete koju trpi gubitkom izdržavanja, odnosno pomaganja.

(2) Ova šteta naknađuje se plaćanjem novčane rente, čiji se iznos odmjerava s obzirom na sve okolnosti slučaja, a koji ne može biti veći od onog što bi oštećenik dobio od poginulog da je ostao u životu.

Naknada štete u slučaju tjelesne povrede ili narušenja zdravlja

Član 202

(1) Ko drugome nanese tjelesnu povredu ili mu naruši zdravlje, dužan je naknaditi mu troškove oko liječenja i druge potrebne troškove s tim u vezi, kao i zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad za vrijeme liječenja.

(2) Ako povrijeđeni zbog potpune ili djelimične nesposobnosti za rad gubi zaradu, ili su mu potrebe trajno povećane, ili su mogućnosti njegovog daljeg razvijanja i napredovanja uništene ili smanjene, odgovorno lice dužno je plaćati povrijeđenom određenu novčanu rentu, kao naknadu za tu štetu.

Izmjena dosuđene naknade

Član 203

Sud može na zahtjev oštećenika za ubuduće povećati rentu, a može je na zahtjev štetnika smanjiti ili ukinuti, ako se znatnije promijene okolnosti koje je sud imao u vidu prilikom donošenja ranije odluke.

Neprenosivost prava

Član 204

(1) Pravo na naknadu štete u vidu novčane rente usljed smrti bliskog lica ili usljed povrede tijela ili oštećenja zdravlja ne može se prenijeti drugom licu.

(2) Dospjeli iznosi naknade mogu se prenijeti drugom, ako je iznos naknade određen pismenim sporazumom strana ili pravosnažnom sudskom odlukom.

IV. NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE U SLUČAJU POVREDE ČASTI I ŠIRENJA NEISTINITIH NAVODA

Član 205

(1) Ko drugom povrijedi čast, kao i ko iznosi ili prenosi neistinite navode o prošlosti, o znanju, o sposobnosti drugog lica, ili o čemu drugom, a zna ili bi morao znati da su neistinite, i time mu prouzrokuje materijalnu štetu dužan je naknaditi je.

(2) Ne odgovara za prouzrokovanu štetu onaj ko učini neistinito saopštenje o drugom ne znajući da je ono neistinito, ako je on ili onaj kome je saopštenje učinio imao u tome ozbiljnog interesa.

V. NAKNADA NEMATERIJALNE ŠTETE ZBOG POVREDE PRAVA LIČNOSTI

Pravo na zaštitu

Član 206

- (1) Fizičko lice uživa potpunu zaštitu svoje ličnosti.
- (2) Pravno lice uživa zaštitu prava ličnosti koja ne proizilaze iz prirodnih svojstava čovjeka kao fizičkog lica.
- (3) Zaštita prava ličnosti propisana ovim zakonom (minimalna zaštita) ne može se ograničiti posebnim zakonom.

Prava ličnosti

Član 207

Prava ličnosti su: pravo na život, pravo na fizički (tjelesni) integritet, pravo na psihički (duševni) integritet, pravo na slobodu, pravo na čast, pravo na ugled, pravo na zaštitu privatnog života, pravo na dostojanstvo, pravo na sopstveni lik, pravo na sopstveni glas, pravo na prepisku i lične zapise, pravo na lični identitet, moralna komponenta autorskih prava, kao i druga prava ličnosti propisana Ustavom, potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava i posebnim zakonima.

Neotuđivost prava ličnosti

Član 208

Niko se ne može odreći prava ličnosti, niti ograničiti ta prava protivno zakonu, javnom poretku ili moralu.

Zaštita od protivpravnog ponašanja

Član 209

- (1) Lice kome je protivpravno prouzrokovana povreda prava ličnosti, ima pravo na zaštitu u odnosu na svako lice koje je u tome učestvovalo.
- (2) Povreda prava ličnosti je protivpravna ako ograničenje tih prava nije zasnovano na zakonu.
- (3) Svako ima pravo da zahtijeva od suda ili drugog nadležnog organa da naloži prestanak povrede prava njegove ličnosti.

Posebne mjere u slučaju prinude ili zlostavljanja

Član 210

- (1) U slučaju povrede prava ličnosti nastale prinudom ili zlostavljanjem, oštećeni može zahtijevati od suda da, pod prijetnjom novčane kazne, štetniku zabrani određeno ponašanje (ulazak u određeni prostor, uznemiravanje oštećenog telefonom, elektronskim putem, putem pisma ili na drugi način).
- (2) Ako oštećeni i štetnik žive u istom stanu ili porodičnoj kući, oštećeni može zahtijevati od suda da štetniku zabrani svaki kontakt sa oštećenim, a u slučaju ponovne grube povrede prava ličnosti da se štetnik iseli iz stana ili porodične kuće.

Novčana naknada

Član 210a

- (1) U slučaju povrede prava ličnosti sud će, prema težini povrede i okolnostima slučaja, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete, kao i u odsustvu materijalne štete.
- (2) Prilikom odlučivanja o zahtjevu za pravičnu naknadu i o njenoj visini, sud vodi računa o svim okolnostima slučaja, a naročito o vrsti, načinu nanošenja i trajnim posljedicama povrede, životnoj dobi oštećenog, zanimanju i uopšte ličnoj situaciji oštećenog, o činjenici da li su stranke osigurane, o ekonomskoj situaciji štetnika i oštećenog, vremenu trajanja neosnovanog lišenja slobode, čiju kome služi novčana naknada, ali i o tome da se ne pogoduje težnjama koje nijesu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

Lica koja imaju pravo na novčanu naknadu u slučaju smrti ili teškog invaliditeta

Član 210b

- (1) U slučaju smrti nekog lica do koje je došlo usljed povrede prava ličnosti, sud može dosuditi članovima njegove uže porodice (bračni supružnik, djeca, usvojioji, roditelji i usvojenici) pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

(2) Naknada iz stava 1 ovog člana može se dosuditi i braći i sestrama ako je između njih i umrlog postojala trajnija zajednica života.

(3) U slučaju naročito teškog invaliditeta nekog lica do kojeg je došlo usljed povrede prava ličnosti, sud može dosuditi njegovom bračnom supružniku, djeci, usvojicima, roditeljima i usvojenicima pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

(4) Naknada iz st. 1 i 3 ovog člana može se dosuditi i vanbračnom supružniku, ako je između njega i umrlog, odnosno povrijeđenog postojala zajednica života od najmanje tri godine prije smrti, odnosno povređivanja, a ako je u vanbračnoj zajednici rođeno zajedničko dijete ili je nastavljena sklapanjem braka i prije isteka vremena od tri godine.

(5) Pravo na pravičnu novčanu naknadu imaju roditelji u slučaju gubitka začelog, a nerođenog djeteta, do kojeg je došlo usljed povrede prava ličnosti.

Satisfakcija u posebnim slučajevima

Član 210v

Pravo na pravičnu novčanu naknadu zbog pretrpljenih duševnih bolova ima lice koje je prevarom, prinudom ili zloupotrebom nekog odnosa podređenosti ili zavisnosti navedeno na kažnjivu obljubu ili kažnjivu bludnu radnju, kao i lice prema kome je izvršeno neko drugo krivično djelo protiv polne slobode.

Naknada buduće štete

Član 210g

(1) Sud će na zahtjev oštećenog dosuditi naknadu i za buduću nematerijalnu štetu ako je po redovnom toku izvjesno da će ona trajati i u budućnosti.

(2) Na zahtjev oštećenog naknada za buduću nematerijalnu štetu može se dosuditi u obliku novčane rente, ako bi se time potpunije ostvarila svrha naknade.

Dospjelog obaveze naknade nematerijalne štete

Član 210d

Obaveza naknade nematerijalne štete dospijeva danom podnošenja pisanog zahtjeva ili tužbe, osim ako je šteta nastala nakon toga.

Nasljeđivanje i ustupanje potraživanja naknade nematerijalne štete

Član 211

(1) Potraživanje naknade nematerijalne štete prelazi na nasljednika samo ako je priznato pravosnažnom odlukom ili pismenim sporazumom.

(2) Pod istim uslovima, to potraživanje može biti predmet ustupanja, prebijanja i prinudnog izvršenja.

Podijeljena odgovornost i sniženje naknade

Član 212

Odredbe o podijeljenoj odgovornosti i sniženju naknade koje važe za materijalnu štetu shodno se primjenjuju i na nematerijalnu štetu.

Odsjek 10.

ODGOVORNOST VIŠE LICA ZA ISTU ŠTETU

Solidarna odgovornost

Član 213

(1) Za štetu koju je više lica prouzrokovalo zajedno, svi učesnici odgovaraju solidarno.

(2) Podstrekač i pomagač, kao i onaj koji je pomagao da se odgovorna lica ne otkriju, odgovaraju solidarno sa njima.

(3) Solidarno odgovaraju za prouzrokovanu štetu i lica koja su je prouzrokovala radeći nezavisno jedno od drugog, ako se ne mogu utvrditi njihovi udjeli u prouzrokovanoj šteti.

(4) Kad je nesumnjivo da je štetu prouzrokovalo neko od dva ili više određenih lica koja su na neki način međusobno povezana, a ne može se utvrditi koje je od njih štetu prouzrokovalo, ta lica odgovaraju solidarno.

Solidarna odgovornost naručioca i izvođača radova

Član 214

Naručilac i izvođač radova na nepokretnosti solidarno odgovaraju trećem licu za štetu koja mu nastane u vezi sa izvođenjem

tih radova.

Regres isplatioca

Član 215

(1) Solidarni dužnik koji isplati više nego što iznosi njegov udio u šteti, može tražiti od svakog od ostalih dužnika da mu naknadi ono što je platio za njega.

(2) Koliko iznosi udio svakog pojedinog dužnika sud određuje s obzirom na težinu njegove krivice i težinu posljedica koje su proistekle iz njegovog djelovanja.

(3) U slučaju nemogućnosti da se utvrde udjeli dužnika, na svakog pada jednak dio, osim ako pravičnost zahtijeva da se u konkretnom slučaju drukčije odluči.

Odsjek 11.

PRAVO OŠTEĆENIKA POSLIJE ZASTARJELOSTI PRAVA DA ZAHTIJEVA NAKNADU

Član 216

Poslije nastupanja zastarjelosti prava da zahtijeva naknadu štete, oštećenik može zahtijevati od odgovornog lica, po pravilima koja važe u slučaju sticanja bez osnova, da mu ustupi ono što je dobio radnjom kojom je prouzrokovana šteta.

ODJELJAK 3.

STICANJE BEZ OSNOVA

Odsjek 1.

OPŠTE PRAVILO

Član 217

(1) Kad je neki dio imovine jednog lica prešao na bilo koji način u imovinu drugog lica, a taj prelaz nema svoj osnov u nekom pravnom poslu ili u zakonu, sticalac je dužan da ga vrati, a kad to nije moguće - da naknadi vrijednost postignutih koristi.

(2) Ko se neosnovano koristi tuđim, dužan je da naknadi vrijednost postignutih koristi.

(3) Obaveza vraćanja, odnosno naknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnov koji se nije ostvario ili koji je kasnije prestao.

Odsjek 2.

PRAVILA VRAĆANJA

Isplata prije roka ili prije ispunjenja uslova

Član 218

(1) Isplata duga prije roka ne daje pravo zahtijevati povraćaj, niti pravo na odbijanje odgovarajućih kamata.

(2) Dužnik ima pravo da zahtijeva povraćaj ako je isplatio uslovni dug prije ispunjenja uslova, izuzev ako se uslov ispunio u međuvremenu.

Dvostruka isplata duga

Član 219

Ko je isti dug platio dva puta, pa makar jednom i po osnovu izvršne isprave, ima pravo da traži vraćanje po opštim pravilima o sticanju bez osnova.

Izvršenje neke prirodne obaveze, ili neke moralne ili društvene dužnosti

Član 220

Ne može se tražiti ono što je dato ili učinjeno na ime izvršenja neke prirodne obaveze ili neke moralne ili društvene dužnosti.

Obim vraćanja

Član 221

Kad se vraća ono što je stečeno bez osnova, moraju se vratiti plodovi i platiti zatezna kamata, i to, ako je sticalac nesavjestan, od dana sticanja, a inače od dana podnošenja zahtjeva.

Naknada troškova

Član 222

Sticalac ima pravo na naknadu nužnih i korisnih troškova, ali ako je bio nesavjestan, naknada za korisne troškove mu pripada samo do iznosa koji predstavlja uvećanje vrijednosti u trenutku vraćanja.

Kad se može zadržati primljeno

Član 223

Ne može se tražiti vraćanje neosnovano plaćenih iznosa na ime naknade štete zbog povrede tijela, narušenja zdravlja ili smrti, ukoliko je isplata izvršena savjesnom pribaviocu.

Upotreba stvari u tuđu korist

Član 224

Ako je neko svoju ili tuđu stvar upotrijebio na korist trećeg, a nema uslova za primjenu pravila o poslovodstvu bez naloga, treći je dužan vratiti stvar, odnosno, ako to nije moguće, naknaditi njenu vrijednost.

Izdatak za drugog

Član 225

Ko za drugog učini kakav izdatak ili nešto drugo što je ovaj po zakonu bio dužan da učini, ima pravo da zahtijeva naknadu od njega.

Upotrebljavanje tuđe stvari u svoju korist

Član 226

Kad je neko tuđu stvar upotrijebio u svoju korist, imalac može zahtijevati, nezavisno od prava na naknadu štete, ili u odsustvu ove, da mu ovaj naknadi korist koju je imao od upotrebe.

ODJELJAK 4.

POSLOVODSTVO BEZ NALOGA

Odsjek 1.

OPŠTE PRAVILO

Član 227

(1) Poslovodstvo bez naloga je vršenje tuđih poslova, pravnih ili materijalnih, bez naloga ili ovlašćenja, ali za račun onog čiji su poslovi, a radi zaštite njegovih interesa.

(2) Vršnju tuđeg posla može se nezvano pristupiti samo ako posao ne trpi odlaganje, te predstoji šteta ili propuštanje očigledne koristi.

Odsjek 2.

OBAVEZE I PRAVA POSLOVOĐE BEZ NALOGA

Obaveze poslovođe bez naloga

Član 228

(1) Poslovođa bez naloga dužan je da obavijesti o svom postupku što je moguće prije onog čiji je posao i nastavi započeti posao ukoliko mu je to razumno moguće, dok ovaj ne bude mogao preuzeti brigu o njemu.

(2) Po svršenom poslu on je dužan da položi račun i ustupi onome čiji je posao sve što je pribavio vršeći njegov posao.

(3) Ukoliko zakonom nije drukčije određeno, poslovođa bez naloga ima obaveze nabgoprimca.

Dužna pažnja i odgovornost

Član 229

(1) Pri vršenju tuđeg posla poslovođa bez naloga dužan je rukovoditi se stvarnim ili vjerovatnim namjerama i potrebama onog čiji je posao.

(2) On je dužan postupiti sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina.

(3) Sud može, s obzirom na okolnosti u kojima se neko nezvano prihvatio tuđeg posla, smanjiti njegovu odgovornost ili ga sasvim osloboditi odgovornosti za nepažnju.

(4) Za odgovornost poslovno nesposobnog poslovođe bez naloga važe pravila o njegovoj ugovornoj i vanugovornoj odgovornosti.

Prava poslovođe bez naloga

Član 230

(1) Poslovođa bez naloga koji je postupio u svemu kako treba i radio ono što su okolnosti zahtijevale, ima pravo da zahtijeva da ga onaj čiji je posao vršio oslobodi svih obaveza koje je zbog toga posla uzeo na sebe, da preuzme sve obaveze koje je zaključio u njegovo ime, da mu naknadi sve nužne i korisne izdatke, kao i da mu naknadi pretrpljenu štetu, čak i ako očekivani rezultat nije postignut.

(2) Licu iz stava 1 ovog člana pripada i primjerna naknada za trud, ako je otklonio štetu od lica čiji je posao ili ako mu je pribavio korist koja odgovara u svemu njegovim namjerama i potrebama.

Vršenje tuđih poslova u namjeri da se drugom pomogne

Član 231

Ko vrši tuđi posao u namjeri da drugom pomogne, a nijesu ispunjeni uslovi za poslovodstvo bez naloga, pripada mu pravo na naknadu učinjenih troškova, ali najviše do visine koristi koju je drugi postigao.

Oдношенје dodataka

Član 232

Svaki poslovođa bez naloga ima pravo da odnese stvari kojima je povećao tuđu imovinu a za koje mu se učinjeni izdaci ne naknađuju, ako se one mogu odvojiti bez oštećenja stvari kojoj su dodate, ali lice u čiji se posao bio umiješao može, ako hoće, zadržati te dodatke ukoliko mu naknadi njihovu sadašnju vrijednost, najviše do iznosa učinjenih izdataka.

Odsjek 3.

VRŠENJE TUĐIH POSLOVA PROTIV ZABRANE

Član 233

(1) Ko se prihvati tuđeg posla i pored zabrane lica čiji je posao, a za zabranu je znao ili morao znati, nema prava koja pripadaju poslovođi bez naloga.

(2) Lice iz stava 1 ovog člana odgovara za štetu koju je prouzrokovao miješanjem u tuđe poslove, čak i ako je do nje došlo bez njegove krivice.

(3) Kad je zabrana vršenja posla protivna zakonu ili moralu, a naročito ako je neko zabranio da drugi ispuni neku njegovu zakonsku obavezu koja ne trpi odlaganje važe opšta pravila o poslovodstvu bez naloga.

Odsjek 4.

NEPRAVO POSLOVODSTVO

Član 234

(1) Ko vrši tuđi posao u namjeri da za sebe zadrži postignute koristi iako zna da je posao tuđ, dužan je da na zahtjev onog čiji je posao položi račun kao poslovođa bez naloga i preda mu sve postignute koristi.

(2) Onaj čiji je posao može zahtijevati i vraćanje stvari u pređašnje stanje, kao i naknadu štete.

Odsjek 5.

ODOBRENJE

Član 235

Ako lice čiji se posao vrši naknadno odobri ono što je izvršeno, poslovođa bez naloga smatra se nabogoprincem koji je od početka radio po nalogu tog lica.

JEDNOSTRANA IZJAVA VOLJE

Odsjek 1.

JAVNO OBEĆANJE NAGRADE

Kad obavezuje

Član 236

(1) Javnim oglasom učinjeno obećanje nagrade onome ko izvrši određenu radnju, postigne neki uspjeh, nađe se u određenoj situaciji ili, ako je obećanje učinjeno pod nekim drugim uslovom, obavezuje obećavaoca da ispuni obećanje.

(2) Obećavalac nagrade ili bilo kakvog nagradnog takmičenja dužan je da odredi rok za takmičenje, a ako ga ne odredi svako ko želi da učestvuje u takmičenju ima pravo da traži da sud odredi odgovarajući rok.

Opozivanje obećanja

Član 237

(1) Obećanje se može opozvati na način na koji je i učinjeno, kao i ličnim saopštenjem, ali lice koje je izvršilo radnju, a nije znalo niti je moralo znati da je obećanje nagrade opozvano, ima pravo da zahtijeva obećanu nagradu, a onaj ko je do opozivanja učinio potrebne izdatke radi izvršenja radnje određene u javnom oglasu ima pravo na njihovu naknadu, izuzev ako obećavalac dokaže da su oni učinjeni uzalud.

(2) Obećanje nagrade ne može se opozvati ako je oglasom određen rok za izvršenje radnje, odnosno za obavještenje o postignutom rezultatu ili ostvarenju određene situacije.

Pravo na nagradu

Član 238

(1) Pravo na nagradu ima onaj ko prvi izvrši radnju za koju je nagrada obećana.

(2) Ako je više lica izvršilo radnju istovremeno, svakom pripada jednak dio nagrade, ukoliko pravičnost ne zahtijeva drukčiju podjelu.

Konkurs

Član 239

(1) O dodjeljivanju nagrade u slučaju konkursa odlučuje organizator konkursa ili jedno ili više lica koja on odredi.

(2) Ako su u uslovima konkursa ili nekim opštim propisima koji važe za određeni konkurs postavljena pravila po kojima nagrada treba da bude dodijeljena, svaki učesnik u konkursu ima pravo zahtijevati poništenje odluke o dodjeljivanju nagrade ako nagrada nije dodijeljena saglasno tim pravilima.

(3) Svojinu ili koje drugo pravo na djelu nagrađenom na konkursu stiče organizator konkursa samo ako je to navedeno u oglasu konkursa.

Prestanak obaveze

Član 240

Obaveza obećavaoca nagrade prestaje ako mu niko ne saopšti, u roku određenom u oglasu, da je izvršio radnju, ili postigao uspjeh, ili uopšte ispunio uslove postavljene u javnom oglasu, a ako rok nije određen, istekom jedne godine od oglasa.

Odsjek 2.

HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

I. OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 241

(1) Hartija od vrijednosti je pisana isprava kojom se njen izdavalac obavezuje da ispuni obavezu upisanu na toj ispravi njenom zakonitom imaocu.

(2) Hartija od vrijednosti može imati oblik elektronskog zapisa određenog zakonom.

(3) Odredbe ovoga zakona koje se odnose na hartije od vrijednosti izdate u obliku pisane isprave primjenjuju se na odgovarajući način i na hartije od vrijednosti u obliku elektronskog zapisa, ako posebnim propisom nije drukčije određeno.

Bitni sastojci

Član 242

- (1) Hartija od vrijednosti mora sadržati sljedeće bitne sastojke:
- 1) označenje vrste hartije od vrijednosti;
 - 2) firmu, odnosno naziv i sjedište, odnosno ime i prebivalište izdavaoca hartije od vrijednosti;
 - 3) firmu, odnosno naziv ili ime lica na koje, odnosno po čijoj naredbi hartija od vrijednosti glasi, ili označenje da hartija glasi na donosioca;
 - 4) tačno označenu obavezu izdavaoca koja proizilazi iz hartije od vrijednosti;
 - 5) mjesto i datum izdavanja hartije od vrijednosti a kod onih koje se izdaju u seriji i njen serijski broj;
 - 6) potpis izdavaoca hartije od vrijednosti, odnosno faksimil potpisa izdavaoca hartije od vrijednosti koje se izdaju u seriji.
- (2) Posebnim zakonom za pojedine hartije od vrijednosti mogu biti određeni i drugi bitni sastojci.
- (3) Isprava koja ne sadrži bilo koji od bitnih sastojaka ne važi kao hartija od vrijednosti.
- (4) Hartije od vrijednosti izdate u seriji, koje ne sadrže bilo koji od bitnih sastojaka, nemaju pravno dejstvo.

Na koga hartija od vrijednosti može glasiti

Član 243

Hartija od vrijednosti može glasiti na donosioca, na ime ili po naredbi.

Nastanak obaveze

Član 244

Obaveza iz hartije od vrijednosti nastaje u trenutku kada izdavalac hartiju od vrijednosti preda njenom korisniku.

Posebni uslovi za izdavanje hartije od vrijednosti u seriji

Član 245

Posebnim zakonom se određuju i drugi uslovi za izdavanje hartija od vrijednosti u seriji.

II. OSTVARIVANJE PRAVA

Pripadnost prava iz hartije od vrijednosti

Član 246

- (1) Potraživanje iz hartije od vrijednosti vezano je za samu hartiju i pripada njenom zakonitom imaocu.
- (2) Kao zakoniti imalac hartije od vrijednosti na donosioca smatra se njen donosilac.
- (3) Kao zakoniti imalac hartije od vrijednosti na ime ili po naredbi smatra se lice na koje hartija od vrijednosti glasi, odnosno lice na koje je uredno prenijeta.
- (4) Savjesni pribavilac hartije od vrijednosti na donosioca postaje njen zakoniti imalac i stiče pravo na potraživanje upisano na njoj i kad je hartija od vrijednosti izašla iz ruku njenog izdavaoca, odnosno njenog ranijeg imaoca i bez njegove volje.

Subjekti zahtjeva za ispunjenje

Član 247

Ispunjenje potraživanja iz hartije od vrijednosti može zahtijevati, uz njeno podnošenje, samo njen zakoniti imalac, odnosno lice koje on ovlasti.

III. PRENOS HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

Prenos prava iz hartije na donosioca

Član 248

Pravo iz hartije od vrijednosti na donosioca prenosi se njenom predajom.

Prenos prava iz hartije na ime

Član 249

- (1) Pravo iz hartije od vrijednosti na ime prenosi se cesijom.

- (2) Posebnim zakonom može biti određeno da se pravo iz hartije od vrijednosti na ime može prenositi i indosamentom.
- (3) Prenos prava iz hartije od vrijednosti na ime vrši se ubilježavanjem na samoj hartiji firme, odnosno naziva, odnosno imena novog imaoća, potpisivanjem prenosioca i upisom prenosa u registar hartija od vrijednosti, ako se takav registar vodi kod izdavaoca.

Prenos prava iz hartije po naredbi

Član 250

Pravo iz hartije od vrijednosti po naredbi prenosi se indosamentom.

Vrsta indosamenta

Član 251

- (1) Indosament može biti puni, blanko i na donosioca.
- (2) Puni indosament sadrži izjavu o prenosu i firmu, odnosno naziv ili ime lica na koje se pravo iz hartije od vrijednosti prenosi (indosatar) i potpis prenosioca (indosant), a može da sadrži i druge podatke (mjesto, datum i dr.).
- (3) Blanko indosament sadrži samo potpis indosanta.
- (4) U slučaju prenosa na donosioca umjesto imena indosatara stavlja se riječ "donosiocu".
- (5) Indosament na donosioca važi kao blanko indosament.
- (6) Ništav je djelimični indosament.

Prenos punomoćja i prenos za zalogu

Član 252

- (1) Hartija od vrijednosti može se prenijeti i kao prenos punomoćja, odnosno kao prenos za zalogu.
- (2) Kod prenosa punomoćja stavlja se klauzula "vrijednost u punomoćju", a kod prenosa za zalogu "vrijednost za zalogu" ili slično.

Dejstvo prenosa prava

Član 253

- (1) Prenosom prava iz hartije od vrijednosti njen novi imalac stiče sva prava koja su pripadala prethodnom imaoću.
- (2) Prenos prava iz hartije od vrijednosti na ime ako se vrši putem cesije ili indosamenta, nema dejstva prema izdavaocu dok on o tome ne bude pisanim putem obaviješten, odnosno dok taj prenos ne bude ubilježen u registar hartija od vrijednosti na ime, ako se takav registar vodi kod izdavaoca.
- (3) Cedent, odnosno indosant ne odgovara za neispunjenje obaveze od strane izdavaoca, osim u slučaju drukčije zakonske odredbe ili ako postoji suprotna odredba upisana na samoj hartiji od vrijednosti.

Dejstvo prenosa punomoćja i prenosa za zalogu

Član 254

Imalac hartije od vrijednosti koja je na njega prenijeta kao "prenos punomoćja" ili "prenos za zalogu" može vršiti sva prava koja iz te hartije od vrijednosti proističu, ali hartiju može prenijeti na drugog samo kao prenos punomoćja.

Dokazivanje zakonitosti prenosa

Član 255

- (1) Posljednji indosatar dokazuje svoje pravo iz hartije od vrijednosti neprekidnim nizom indosamenata.
- (2) Ovo pravilo se shodno primjenjuje i na posljednjeg cesionara.

Zabrana prenosa

Član 256

- (1) Zabrana prenosa indosamentom hartije od vrijednosti po naredbi vrši se izrazom "ne po naredbi" ili stavljanjem slične klauzule koja ima isto značenje.
- (2) Pravo iz hartije od vrijednosti čiji je prenos indosamentom zabranjen može se prenijeti samo cesijom.
- (3) Prenos indosamentom mogu zabraniti izdavalac i indosant.
- (4) Posebnim zakonom ili izjavom izdavaoca upisanoj na samoj hartiji od vrijednosti na ime može se zabraniti svako njeno prenošenje.

IV. PROMJENE KOD HARTIJA OD VRIJEDNOSTI

Promjene koje vrši izdavalac

Član 257

(1) Hartiju od vrijednosti na donosioca ili po naredbi može izdavalac, na zahtjev i o trošku imaoca hartije, promijeniti u hartiju na ime.

(2) Ako promjenu nije izričito zabranio, izdavalac hartije od vrijednosti na ime može je, na zahtjev i o trošku imaoca, promijeniti u hartiju na donosioca ili po naredbi.

Promjene koje vrši imalac pri prenosu

Član 258

(1) Hartiju od vrijednosti po naredbi indosant može prenijeti indosamentom na donosioca, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

(2) Hartiju od vrijednosti na ime cedent, odnosno indosant može prenijeti samo na određeno lice.

(3) Hartija od vrijednosti na donosioca može se indosamentom prenijeti i na određeno lice.

Sjedinjavanje i dijeljenje hartija od vrijednosti

Član 259

(1) Hartije od vrijednosti izdate u seriji mogu se, na zahtjev i o trošku imaoca, sjediniti u jednu ili više hartija od vrijednosti.

(2) Hartija od vrijednosti može se, na zahtjev i o trošku imaoca, podijeliti na više hartija od vrijednosti manjeg iznosa, ali one ne mogu biti ispod iznosa najnižeg apoeni hartije izdate u toj seriji.

V. ISPUNJENJE OBAVEZE IZ HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

Prestanak obaveze

Član 260

(1) Obaveza iz hartije od vrijednosti prestaje ispunjenjem od strane izdavaoca hartije zakonitom imaocu.

(2) Potraživanje iz hartije od vrijednosti prestaje i kada ona pripadne izdavaocu, ukoliko posebnim zakonom nije drukčije određeno.

(3) Savjesni izdavalac hartije od vrijednosti na donosioca oslobađa se obaveze ispunjenjem donosiocu kada ovaj nije zakoniti imalac hartije od vrijednosti.

Zabrana ispunjenja

Član 261

(1) Ako je izdavalac hartije od vrijednosti na donosioca znao ili morao znati da donosilac nije zakoniti imalac hartije, niti je ovlašten od strane zakonitog imaoca, dužan je odbiti ispunjenje, inače odgovara za štetu.

(2) Izdavalac hartije od vrijednosti ne može punovažno ispuniti svoju obavezu ako mu je to nadležni organ zabranio, ili kad je znao ili morao znati da je pokrenut postupak za amortizaciju ili poništenje hartije od vrijednosti.

Isplata kamate ili drugih prinosa po isplati glavnice

Član 262

Dužnik koji je isplatio glavicu imaocu hartije od vrijednosti dužan je da isplati kupone kamata, odnosno drugih prinosa sa iste hartije koji mu budu podnijeti na isplatu poslije isplate glavnice, ukoliko ova potraživanja nijesu zastarjela.

Prigovori na zahtjev za ispunjenje obaveze

Član 263

(1) Protiv zahtjeva imaoca hartije od vrijednosti, izdavalac može istaći samo prigovore koji se tiču izdavanja same hartije, kao što je falsifikat; prigovore koji proizilaze iz sadržaja hartije, kao što su rokovi ili uslovi; kao i prigovore koje ima prema samom imaocu hartije, kao što su kompenzacija, nedostatak zakonom propisanog postupka za sticanje hartije od vrijednosti i odsustvo ovlaštenja.

(2) Izdavalac može protiv zahtjeva imaoca kome je on ustupio hartiju od vrijednosti istaći nedostatke pravnog posla na osnovu koga je prenos izvršen, ali te nedostatke ne može istaći protiv zahtjeva nekog potonjeg imaoca.

(3) Ako je imalac hartije od vrijednosti, primajući hartiju od svog prethodnika, znao ili morao znati da mu ovaj predaje hartiju od vrijednosti da bi izbjegao prigovor koji izdavalac ima prema njemu, izdavalac može istaći taj prigovor i prema imaocu hartije.

(4) Posebnim zakonom mogu se odrediti i druge vrste prigovora kod pojedinih vrsta hartije od vrijednosti.

VI. LEGITIMACIONI PAPIRI I ZNACI

Legitimacioni papiri

Član 264

Na željezničke karte, pozorišne i druge ulaznice, bonove i druge slične isprave koje sadrže određenu obavezu za njihovog izdavaoca, a u kojima nije označen povjerilac, niti iz njih ili okolnosti u kojima su izdate proizlazi da se mogu ustupiti drugom, shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe o hartijama od vrijednosti.

Legitimacioni znak

Član 265

(1) Garderobni ili slični znaci, koji se sastoje iz komada hartije, metala ili drugog materijala, na kojima je obično utisnut neki broj, ili naveden broj predatih predmeta, a koji obično ne sadrži nešto određeno o obavezi njihovog izdavaoca, služe samo da pokažu ko je povjerilac u obligacionom odnosu prilikom čijeg nastanka su izdati.

(2) Izdavalac legitimacionog znaka oslobađa se obaveze kad je u dobroj vjeri izvrši donosiocu, ali za donosioca ne važi pretpostavka da je on pravi povjerilac ili da je ovlašten zahtijevati ispunjenje, te je u slučaju spora dužan dokazati to svoje svojstvo.

(3) Povjerilac može zahtijevati ispunjenje obaveze iako je izgubio legitimacioni znak.

(4) U pogledu ostalog, u svakom pojedinom slučaju treba se držati zajedničke volje izdavaoca i primaoca znaka, kao i onog što je uobičajeno.

VII. OSTALE ODREDBE

Zamjena oštećene hartije od vrijednosti

Član 266

Imalac oštećene hartije od vrijednosti koja nije podobna za promet, ali čija se istinitost i sadržina mogu tačno utvrditi, ima pravo da zahtijeva izdavanje nove hartije od vrijednosti u istom iznosu, s tim da vrati oštećenu hartiju i naknadi troškove.

Amortizacija hartije od vrijednosti

Član 267

(1) Izgubljena hartija od vrijednosti može se amortizovati samo ako glasi na ime ili po naredbi ukoliko posebnim zakonom nije drukčije određeno.

(2) Izdavalac hartije od vrijednosti mora dosadašnjem imaocu, na njegov zahtjev, i uz povraćaj troškova ustupiti sve isprave i dati mu sve informacije koje su imaocu potrebne u amortizacionom postupku.

Zastarjelost potraživanja iz hartije od vrijednosti

Član 268

Za zastarjelost potraživanja iz hartije od vrijednosti važe pravila o zastarjelosti, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Glava III

DEJSTVA OBAVEZA

ODJELJAK 1.

POVJERIOČEVA PRAVA I DUŽNIKOVE OBAVEZE

Odsjek 1.

PRAVO NA NAKNADU ŠTETE

I. OPŠTA PRAVILA

Ispunjenje obaveze i posljedice neispunjenja

Član 269

(1) Povjerilac u obligacionom odnosu je ovlašten da od dužnika zahtijeva ispunjenje obaveze, a dužnik je dužan ispuniti je savjesno u svemu kako ona glasi.

(2) Kad dužnik ne ispuni obavezu ili zadocni sa njenim ispunjenjem, povjerilac ima pravo da zahtijeva i naknadu štete koju je usljed toga pretrpio.

(3) Za štetu zbog zadocnjenja sa ispunjenjem odgovara i dužnik kome je povjerilac dao primjeren naknadni rok za ispunjenje.

(4) Dužnik odgovara i za djelimičnu ili potpunu nemogućnost ispunjenja i ako tu nemogućnost nije skrivio ako je nastupila poslije njegovog dolaska u docnju, za koju odgovara.

(5) Dužnik se oslobađa od odgovornosti za štetu ako dokaže da bi stvar koja je predmet obaveze slučajno propala i da je on svoju obavezu na vrijeme ispunio.

Oslobođenje dužnika od odgovornosti

Član 270

Dužnik se oslobađa odgovornosti za štetu ako dokaže da nije mogao da ispunji svoju obavezu, odnosno da je zakasnio sa ispunjenjem obaveze zbog okolnosti nastalih poslije zaključenja ugovora koje nije mogao spriječiti, otkloniti ili izbjeći.

Ugovorno proširenje odgovornosti

Član 271

(1) Ugovorom se može proširiti odgovornost dužnika i na slučaj za koji on inače ne odgovara.

(2) Ispunjenje ugovorne odredbe iz stava 1 ovog člana ne može se zahtijevati ako bi to bilo u suprotnosti sa načelom savjesnosti i poštenja.

Ograničenje i isključenje odgovornosti

Član 272

(1) Odgovornost dužnika za namjeru ili krajnju nepažnju ne može se unaprijed ugovorom isključiti.

(2) Sud može na zahtjev zainteresovane ugovorne strane poništiti i ugovornu odredbu o isključenju odgovornosti za običnu nepažnju, ako je takav sporazum proizašao iz monopolskog pobjaja dužnika ili uopšte iz neravnopravnog odnosa ugovornih strana.

(3) Punovažna je odredba ugovora kojom se određuju najviši iznos naknade, ako tako određeni iznos nije u očiglednoj nesrazmjeri sa štetom i ako za određeni slučaj nije što drugo zakonom određeno.

(4) U slučaju ograničenja visine naknade povjerilac ima pravo na potpunu naknadu ako je nemogućnost ispunjenja obaveze prouzrokovana namjerno ili krajnjom nepažnjom dužnika.

Obim naknade

Član 273

(1) Povjerilac ima pravo na naknadu obične štete i izmakle koristi, koje je dužnik u vrijeme zaključenja ugovora morao predvidjeti kao moguće posljedice povrede ugovora, a s obzirom na činjenice koje su mu tada bile poznate ili morale biti poznate.

(2) U slučaju prevare ili namjernog neispunjenja, kao i neispunjenja zbog krajnje nepažnje, povjerilac ima pravo da zahtijeva od dužnika naknadu cjelokupne štete koja je nastala zbog povrede ugovora, bez obzira na to što dužnik nije znao za posebne okolnosti zbog kojih su one nastale.

(3) Ako je prilikom povrede obaveze pored štete nastao za povjerioca i neki dobitak, o njemu će se prilikom određivanja visine naknade voditi računa u razumnoj mjeri.

(4) Strana koja se poziva na povredu ugovora dužna je preduzeti sve razumne mjere da bi se smanjila šteta izazvana tom povredom, inače druga strana može zahtijevati smanjenje naknade.

(5) Odredbe ovog člana shodno se primjenjuju i na neispunjenje obaveza koje nijesu nastale iz ugovora, ukoliko za pojedine od njih nije ovim zakonom nešto drugo predviđeno.

Krivica povjerioca

Član 274

Kad za nastalu štetu, ili njenu veličinu, ili za otežanje dužnikovog položaja ima krivice do povjerioca ili do lica za koje on odgovara, naknada se smanjuje srazmjerno.

Odgovornost zbog propuštanja obavještenja

Član 275

Ugovorna strana koja je dužna da obavijesti drugu stranu o činjenicama koje su od uticaja na njihov međusobni odnos, odgovara za štetu koju pretrpi druga strana zbog toga što nije bila na vrijeme obaviještena.

Primjena odredaba o prouzrokovanju štete

Član 276

Ukoliko odredbama ovog odsjeka nije drukčije propisano, na naknadu ove štete shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona o naknadi vanugovorne štete.

II. UGOVORNA KAZNA

Opšta pravila

Član 277

- (1) Povjerilac i dužnik mogu ugovoriti da će dužnik platiti povjeriocu određeni novčani iznos ili pribaviti neku drugu materijalnu korist ako ne ispuni svoju obavezu ili ako zadocni sa njenim ispunjenjem (ugovorna kazna).
- (2) Smatra se da je kazna ugovorena za slučaj da dužnik zadocni sa ispunjenjem, ako što drugo ne proizlazi iz ugovora.
- (3) Ugovorna kazna ne može biti ugovorena za novčane obaveze.

Način određivanja

Član 278

- (1) Ugovorne strane mogu odrediti visinu kazne po svom nahođenju u jednom ukupnom iznosu, u procentu, ili za svaki dan zadocnjenja, ili na koji drugi način.
- (2) Ugovorna kazna mora biti ugovorena u formi propisanoj za ugovor iz koga je nastala obaveza na čije se ispunjenje odnosi.

Akcesornost

Član 279

- (1) Sporazum o ugovornoj kazni dijeli pravnu sudbinu obaveze na čije se obezbjeđenje on odnosi.
- (2) Sporazum gubi pravno dejstvo ako je do neispunjenja ili zadocnjenja došlo iz uzroka za koji dužnik ne odgovara.

Povjeriočeva prava

Član 280

- (1) Kad je kazna ugovorena za slučaj neispunjenja obaveze, povjerilac može zahtijevati ili ispunjenje obaveze ili ugovornu kaznu.
- (2) Povjerilac gubi pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze ako je zatražio isplatu ugovorne kazne.
- (3) Kad je kazna ugovorena za slučaj neispunjenja, dužnik nema pravo da isplati ugovornu kaznu i odustane od ugovora, izuzev ako je to bila namjera ugovornih strana kad su kaznu ugovorili.
- (4) Kad je kazna ugovorena za slučaj da dužnik zadocni sa ispunjenjem, povjerilac ima pravo zahtijevati i ispunjenje obaveze i ugovornu kaznu.
- (5) Povjerilac ne može zahtijevati ugovornu kaznu zbog zadocnjenja ako je primio ispunjenje obaveze, a nije bez odlaganja saopštio dužniku da zadržava svoje pravo na ugovornu kaznu.

Smanjenje iznosa ugovorne kazne

Član 281

Sud će na zahtjev dužnika smanjiti iznos ugovorne kazne ako nađe da je ona pretjerano velika u poređenju sa štetom koju je pretrpio povjerilac.

Ugovorna kazna i naknada štete

Član 282

- (1) Povjerilac ima pravo da zahtijeva ugovornu kaznu i kad njen iznos premaši visinu štete koju je pretrpio, kao i kad nije pretrpio nikakvu štetu.
- (2) Ako je šteta koju je povjerilac pretrpio veća od iznosa ugovorne kazne, on ima pravo da zahtijeva razliku do potpune naknade štete.

Zakonom određena naknada i ugovorna kazna

Član 283

Ako je za neispunjenje obaveze ili za slučaj zadocnjenja sa ispunjenjem zakonom određena visina naknade pod nazivom penala, ugovorne kazne, naknade ili pod kojim drugim nazivom, a ugovorne strane su pored toga ugovorile kaznu, povjerilac nema pravo da zahtijeva ujedno ugovornu kaznu i naknadu određenu zakonom, izuzev ako je to samim zakonom dozvoljeno.

III. ZATEZNA KAMATA

Kad se duguje

Član 284

- (1) Dužnik koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje, pored glavnice, i zateznu kamatu po stopi utvrđenoj posebnim zakonom.
- (2) Povjerilac i dužnik mogu u skladu sa odredbom člana 3 ovog zakona ugovoriti da stopa zateznih kamata bude niža ili viša od stope zateznih kamata određenih zakonom.
- (3) Ako je stopa ugovorne kamate viša od stope zatezne kamate, ona teče i poslije dužnikove docnje.

Pravo na potpunu naknadu

Član 285

- (1) Povjerilac ima pravo na zateznu kamatu bez obzira na to da li je pretrpio kakvu štetu zbog dužnikove docnje.
- (2) Ako je šteta koju je povjerilac pretrpio zbog dužnikovog zadocnjenja veća od iznosa koji bi dobio na ime zatezne kamate, on ima pravo da zahtijeva razliku do potpune naknade štete.

Kamata na kamatu

Član 286

- (1) Na dospelu a neisplaćenu ugovornu ili zateznu kamatu, kao i na druga dospelja povremena novčana davanja ne teče zatezna kamata, izuzev kad je to zakonom određeno.
- (2) Na iznos neisplaćene kamate može se zahtijevati zatezna kamata samo od dana kada je sudu podnesen zahtjev za njenu isplatu.
- (3) Na povremena dospelja novčana davanja teče zatezna kamata od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu.

Odsjek 2.

POBIJANJE DUŽNIKOVIH PRAVNIH RADNJI

Opšte pravilo

Član 287

- (1) Svaki povjerilac čije je potraživanje dospeljelo za isplatu, i bez obzira kad je nastalo, može pobijati pravnu radnju svog dužnika koja je preduzeta na štetu povjerilaca.
- (2) Smatra se da je pravna radnja preduzeta na štetu povjerilaca ako usljed njenog izvršenja dužnik nema dovoljno sredstava za ispunjenje povjeriočevog potraživanja.
- (3) Pod pravnom radnjom podrazumijeva se i propuštanje zbog koga je dužnik izgubio kakvo materijalno pravo ili kojim je za njega nastala kakva materijalna obaveza.

Uslovi pobijanja

Član 288

- (1) Teretno raspolaganje može se pobijati ako je u vrijeme raspolaganja dužnik znao ili mogao znati da preduzetim raspolaganjem nanosi štetu svojim povjeriocima i ako je trećem licu sa kojim je ili u čiju je korist pravna radnja preduzeta to bilo poznato ili moglo biti poznato.
- (2) Ako je treće lice dužnikov suprug, ili srodnik po krvi u pravoj liniji, ili u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, ili po tazbini do istog stepena, pretpostavlja se da mu je bilo poznato da dužnik preduzetim raspolaganjem nanosi štetu povjeriocima.
- (3) Kod besplatnih raspolaganja i sa njima izjednačenih pravnih radnji smatra se da je dužnik znao da preduzetim raspolaganjem nanosi štetu povjeriocima, i za pobijanje tih radnji ne zahtijeva se da je trećem licu to bilo poznato ili moglo biti poznato.
- (4) Odricanje od nasljedstva smatra se besplatnim raspolaganjem.

Isključenje pobijanja

Član 289

Ne mogu se pobijati zbog oštećenja povjerilaca uobičajeni prigodni pokloni, nagradni pokloni, kao ni pokloni učinjeni iz zahvalnosti, srazmjerni imovinskim mogućnostima dužnika.

Način pobijanja

Član 290

- (1) Pobijanje se može vršiti tužbom ili prigovorom.
- (2) Tužba za pobijanje podnosi se protiv trećeg lica sa kojim je, ili u čiju je korist preduzeta pravna radnja koja se pobija, odnosno protiv njegovih univerzalnih pravnih sljedbenika.
- (3) Ako je treći otuđio nekim teretnim poslom korist pribavljenu raspolaganjem koje se pobija, tužba se može podići protiv pribavioca samo ako je ovaj znao da se pribavljanje njegovih prethodnika moglo pobijati, a ako je tu korist otuđio poslom bez naknade, tužba se može podići protiv pribavioca i ako on to nije znao.
- (4) Tuženi može izbjeći pobijanje ako ispuni dužnikovu obavezu.

Dejstvo pobijanja

Član 291

Ako sud usvoji tužbeni zahtjev, pravna radnja gubi dejstvo samo prema tužiocu i samo koliko je potrebno za ispunjenje njegovih potraživanja.

Rok za podizanje tužbe

Član 292

(1) Tužba za pobijanje može se podnijeti u roku od tri godine.

(2) Rok iz stava 1 ovog člana računa se od dana kada je preduzeta pravna radnja koja se pobija, odnosno od dana kada je trebalo preduzeti propuštenu radnju.

(3) Tok roka iz stava 1 ovog člana prekida se ako povjerilac obavijesti lice protiv koga se može podnijeti tužba o svojoj namjeri da zahtijeva pobijanje posla.

Odsjek 3.

PRAVO ZADRŽAVANJA

Vršenje prava zadržavanja

Član 293

(1) Povjerilac dospelog potraživanja u čijim se rukama nalazi neka dužnikova stvar ima pravo zadržati je dok mu ne bude isplaćeno potraživanje.

(2) U slučaju da je dužnik postao nesposoban za plaćanje, povjerilac može vršiti pravo zadržavanja iako njegovo potraživanje nije dospjelo.

Izuzeci

Član 294

(1) Povjerilac nema pravo zadržavanja kad dužnik zahtijeva da mu se vrati stvar koja je izašla iz njegove državine protiv njegove volje, ili kad dužnik zahtijeva da mu se vrati stvar koja je predata povjeriocu na čuvanje ili na posudu.

(2) Povjerilac ne može zadržati ni punomoćje dobijeno od dužnika, kao ni druge dužnikove isprave, legitimacije, prepisku i ostale slične stvari, kao ni druge stvari koje se ne mogu izložiti prodaji.

Obaveza vraćanja stvari prije ispunjenja obaveze

Član 295

Povjerilac je dužan da vrati stvar dužniku ako mu ovaj pruži odgovarajuće obezbjeđenje njegovog potraživanja.

Dejstvo prava zadržavanja

Član 296

Povjerilac koji drži dužnikovu stvar po osnovu prava zadržavanja ima pravo da se naplati iz njene vrijednosti na isti način kao založni povjerilac, ali je dužan prije nego što pristupi ostvarenju naplate da o svojoj namjeri blagovremeno obavijesti dužnika.

ODELJAK 2.

POVJERIOČEVA PRAVA U NEKIM POSEBNIM SLUČAJEVIMA

Kad se obaveza sastoji u davanju stvari određenih po rodu

Član 297

Kad se obaveza sastoji u davanju stvari određenih po rodu, a dužnik dođe u docnju, povjerilac, pošto je prethodno o tome obavijestio dužnika, može po svom izboru nabaviti stvar istog roda i zahtijevati od dužnika naknadu cijene i naknadu štete, ili zahtijevati vrijednost dugovanih stvari i naknadu štete.

Kad se obaveza sastoji u činjenju

Član 298

Kad se obaveza sastoji u činjenju, a dužnik tu obavezu nije na vrijeme ispunio, povjerilac može, obavijestivši o tome prethodno dužnika, sam o trošku dužnika uraditi ono što je dužnik bio dužan uraditi, a od dužnika zahtijevati naknadu štete zbog zadocnjenja, kao i naknadu druge štete koju bi imao zbog ovakvog načina ispunjenja.

Kad se obaveza sastoji u nečinjenju

Član 299

(1) Kad se obaveza sastoji u nečinjenju, povjerilac ima pravo na naknadu štete samim tim što je dužnik postupio protivno svojoj obavezi.

(2) Ako je nešto sagrađeno protivno obavezi, povjerilac može zahtijevati da se to ukloni o trošku dužnika i da mu dužnik naknadi štetu koju je pretrpio u vezi sa građenjem i uklanjanjem.

(3) Sud može, kad nađe da je to očigledno korisnije, uzimajući u obzir opšti interes i opravdani interes povjerioca, odlučiti da se ne ruši ono što je sagrađeno, već da se povjeriocu naknadi šteta u novcu.

Pravo zahtijevati naknadu umjesto dosuđenog predmeta

Član 300

(1) Ako dužnik ne ispuni svoju obavezu u roku koji mu je određen pravosnažnom odlukom, povjerilac ga može pozvati da je ispuni u naknadnom primjerenom roku i izjaviti da po isteku tog roka neće primiti ispunjenje, nego će tražiti naknadu štete zbog neispunjenja.

(2) Po isteku naknadnog roka, povjerilac može zahtijevati samo naknadu štete zbog neispunjenja.

Sudski penali

Član 301

(1) Kad dužnik ne izvrši o roku neku svoju nenovčanu obavezu utvrđenu pravosnažnom odlukom, sud može, na traženje povjerioca, odrediti dužniku naknadni primjeren rok i izreći, a u cilju uticanja na dužnika i nezavisno od svake štete, da će dužnik, ako ne izvrši svoju obavezu u tom roku, biti dužan isplatiti povjeriocu izvjesnu svotu novca za svaki dan zadocnjenja, ili za koju drugu jedinicu vremena, počev od isteka tog roka.

(2) Kad dužnik naknadno ispuni obavezu, sud može smanjiti tako određenu svotu, vodeći računa o svrsi zbog koje je naredio njeno plaćanje.

Glava IV

PRESTANAK OBAVEZA

ODJELJAK 1.

Opšte pravilo

Član 302

(1) Obaveza prestaje kad se ispuni, kao i u drugim zakonom određenim slučajevima.

(2) Prestankom glavne obaveze gase se jemstvo, zalog i druga sporedna prava.

ODJELJAK 2.

Ispunjenje

Odsjek 1.

OPŠTA PRAVILA O ISPUNJENJU

I. SUBJEKT ISPUNJENJA OBAVEZE I TROŠKOVI ISPUNJENJA

Ispunjenje od strane dužnika ili trećeg lica

Član 303

(1) Obavezu može da ispuni dužnik ili treće lice.

(2) Povjerilac je dužan da primi ispunjenje od svakog lica koje ima neki pravni interes da obaveza bude ispunjena, čak i kad se dužnik protivi tom ispunjenju.

(3) Povjerilac je dužan da primi ispunjenje od trećeg lica ako je dužnik sa tim saglasan, izuzev kad prema ugovoru ili prirodi

same obaveze tu obavezu treba da ispuni dužnik lično.

(4) Povjerilac može da primi ispunjenje od trećeg lica bez dužnikovog znanja i u slučaju kad ga je dužnik obavijestio da ne pristaje da treći ispuni njegovu obavezu.

(5) Ako je dužnik povjeriocu ponudio da sam ispuni odmah svoju obavezu, povjerilac ne može primiti ispunjenje od trećeg lica.

Ispunjenje poslovno nesposobnog

Član 304

(1) I poslovno nesposobni dužnik može ispuniti obavezu ako je postojanje obaveze nesumnjivo i ako je dospio rok za njeno ispunjenje.

(2) Ispunjenje se može osporavati ako je poslovno nesposobno lice isplatilo zastarjeli dug ili dug koji potiče iz igre ili opklade.

Troškovi ispunjenja

Član 305

Troškove ispunjenja snosi dužnik, ukoliko ih nije prouzrokovao povjerilac.

II. ISPUNJENJE SA SUBROGACIJOM

Ugovorna subrogacija

Član 306

(1) U slučaju ispunjenja tuđe obaveze svaki ispunitelj može ugovoriti sa povjeriocem, prije ispunjenja ili prilikom ispunjenja, da ispunjeno potraživanje pređe na njega sa svim ili samo sa nekim sporednim pravima.

(2) Povjeriočeva prava mogu preći na ispunioca i na osnovu ugovora između dužnika i ispunioca, zaključenog prije ispunjenja.

(3) Subrogacija ispunioca u prava povjerioca nastaje u času ispunjenja.

Zakonska subrogacija

Član 307

Kad obavezu ispuni lice koje ima neki pravni interes u tome, na njega prelazi po samom zakonu u času ispunjenja povjeriočevo potraživanje sa svim sporednim pravima i garancijama njegovog ispunjenja.

Subrogacija u slučaju djelimičnog ispunjenja

Član 308

(1) U slučaju djelimičnog ispunjenja povjeriočevog potraživanja, na ispunioca prelaze sporedna prava kojima je obezbijeđeno ispunjenje tog potraživanja samo ukoliko nijesu potrebna za ispunjenje ostatka povjeriočevog potraživanja.

(2) Povjerilac i ispunitelj mogu ugovoriti da će koristiti garancije srazmjerno svojim potraživanjima, a mogu ugovoriti i da će ispunitelj imati pravo prvenstvene naplate.

Dokazi i sredstva obezbjeđenja

Član 309

(1) Povjerilac je dužan da preda ispuniocu sredstva kojima se potraživanje dokazuje ili obezbjeđuje.

(2) Izuzetno, povjerilac može predati ispuniocu stvar koju je primio u zalogu od dužnika ili nekog drugog samo ako zalagodavac pristane na to, inače ona ostaje kod povjerioca da je drži i čuva za račun ispunioca.

Koliko se može zahtijevati od dužnika

Član 310

Ispunitelj na koga je prešlo potraživanje ne može zahtijevati od dužnika više nego što je isplatio povjeriocu.

Isključenje odgovornosti povjerioca za postojanje i naplativost potraživanja

Član 311

(1) Povjerilac koji je primio ispunjenje od trećeg lica ne odgovara za postojanje i naplativost potraživanja u vrijeme ispunjenja.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana ne isključuje se primjena pravila o sticanju bez osnova.

III. SUBJEKT KOME SE VRŠI ISPUNJENJE

Ovlašćeno lice

Član 312

(1) Ispunjenje mora biti izvršeno povjeriocu, ili njegovom zastupniku, ili licu određenom zakonom, sudskom odlukom, ugovorom između povjerioca i dužnika, ili od strane samog povjerioca.

(2) Ispunjenje je punovažno i kad je izvršeno trećem licu, ako ga je povjerilac naknadno odobrio ili ako se njime koristio.

Ispunjenje poslovno nesposobnom povjeriocu

Član 313

(1) Ispunjenje izvršeno poslovno nesposobnom povjeriocu oslobađa dužnika samo ukoliko je bilo korisno za povjerioca ili se predmet ispunjenja još nalazi kod njega.

(2) Poslovno nesposoban povjerilac može odobriti, pošto postane poslovno sposoban, ispunjenje koje je primio u vrijeme svoje poslovne nesposobnosti.

IV. PREDMET ISPUNJENJA

Sadržina obaveze

Član 314

(1) Ispunjenje se sastoji u izvršenju onog što čini sadržinu obaveze, a koju dužnik ne može ispuniti nečim drugim, niti povjerilac može zahtijevati nešto drugo.

(2) Nema punovažnog ispunjenja ako ono što je dužnik predao kao dugovanu stvar, i povjerilac kao takvu primio, nije dugovana stvar, i povjerilac ima pravo da vrati ono što mu je predato i da zahtijeva dugovanu stvar.

Zamjena ispunjenja

Član 315

(1) Obaveza prestaje ako povjerilac u sporazumu sa dužnikom primi nešto drugo umjesto onog što mu se duguje.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana dužnik odgovara isto kao prodavac za materijalne i pravne nedostatke stvari date umjesto onoga što je dugovao.

(3) Povjerilac, umjesto zahtijeva po osnovu odgovornosti dužnika za materijalne ili pravne nedostatke stvari, može zahtijevati od dužnika, ali ne više od jemca, ispunjenje prvobitnog potraživanja i naknadu štete.

Predaja radi prodaje

Član 316

Ako je dužnik predao povjeriocu neku stvar ili koje drugo pravo da ih proda i da iz postignutog iznosa naplati svoje potraživanje, a ostatak mu preda, obaveza prestaje tek kad se povjerilac naplati iz postignutog iznosa.

Djelimično ispunjenje

Član 317

(1) Povjerilac nije dužan da primi djelimično ispunjenje, osim ako priroda obaveze drukčije ne nalaže.

(2) Povjerilac je dužan da primi djelimično ispunjenje novčane obaveze, osim ako ima poseban interes da ga odbije.

Obaveza davanja stvari određenih po rodu

Član 318

(1) Ako su stvari određene samo po rodu, dužnik je dužan dati stvari srednje kakvoće.

(2) Ako je dužniku bila poznata namjena stvari, dužan je dati stvari odgovarajuće kakvoće.

V. URAČUNAVANJE ISPUNJENJA

Red uračunavanja

Član 319

(1) Kad između istih lica postoji više istorodnih obaveza, pa ono što dužnik ispuni nije dovoljno da bi se mogle namiriti sve, onda se, ako o tome ne postoji sporazum povjerioca i dužnika, uračunavanje vrši onim redom koji odredi dužnik najkasnije prilikom ispunjenja.

(2) Kad nema dužnikove izjave o uračunavanju, obaveze se namiruju redom kako je koja dospjela za ispunjenje.

(3) Ako je više obaveza istovremeno dospjelo, prvo se namiruju one koje su najmanje obezbijeđene, a kad su sve podjednako obezbijeđene, prvo se namiruju one koje su dužniku na najvećem teretu.

(4) Ako su u slučajevima iz st. 1, 2 i 3 ovog člana obaveze jednake, namiruju se redom kako su nastale, a ako su istovremeno nastale, ono što je dato na ime ispunjenja raspoređuje se na sve obaveze srazmjerno njihovim iznosima.

Uračunavanje kamata i troškova

Član 320

Ako dužnik pored glavnice duuguje i kamate i troškove, uračunavanje se vrši tako što se prvo otplaćuju troškovi, zatim kamate i najzad glavnica.

VI. VRIJEME ISPUNJENJA

Rok ispunjenja

Član 321

(1) Dužnik je dužan da ispunio obavezu u određenom roku.

(2) Ako rok nije određen, a svrha posla, priroda obaveze i ostale okolnosti ne zahtijevaju izvjestan rok za ispunjenje, povjerilac može zahtijevati odmah ispunjenje obaveze, a dužnik sa svoje strane može zahtijevati od povjerioca da odmah primi ispunjenje.

Novčana obaveza kod ugovora u privredi

Član 322

Ako ugovorom u privredi nije predviđen rok za ispunjenje novčane obaveze, dužnik je dužan da, bez potrebe da ga povjerilac na to pozove, ispunio tu obavezu u roku od 30 dana koji počinje teći od dana:

- kad je dužnik primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu;
- kad je povjerilac ispunio svoju obavezu, ako nije moguće sa sigurnošću utvrditi dan prijema računa ili drugog odgovarajućeg zahtjeva za isplatu ili ako je dužnik primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu prije nego što je povjerilac ispunio svoju obavezu;
- protoka roka za pregled predmeta obaveze, ako je ugovorom ili zakonom predviđen određeni rok za takav pregled, a dužnik je primio račun ili drugi odgovarajući zahtjev za isplatu prije protoka toga roka.

Ispunjenje prije roka

Član 323

(1) Kad je rok ugovoren isključivo u interesu dužnika, on ima pravo da ispunio obavezu i prije ugovorenog roka, ali je dužan obavijestiti povjerioca o svojoj namjeri i paziti da to ne bude u nevrjeme.

(2) U ostalim slučajevima, kad dužnik ponudi ispunjenje prije roka, povjerilac može odbiti ispunjenje, a može ga i primiti i zadržati pravo na naknadu štete, ako o tome bez odlaganja obavijesti dužnika.

Pravo povjerioca da zahtijeva ispunjenje prije roka

Član 324

Povjerilac ima pravo da zahtijeva ispunjenje prije roka ako mu dužnik nije dao obećano obezbjeđenje ili ako na njegov zahtjev nije dopunio obezbjeđenje smanjeno bez njegove krivice, kao i kad je rok ugovoren isključivo u njegovom interesu.

Kad je određivanje roka ostavljeno jednoj strani

Član 325

Kad je određivanje vremena ispunjenja ostavljeno na volju povjerioca ili dužnika, druga strana može da, ako ovlašćenik ne odredi rok ni poslije opomene, zahtijeva od suda da odredi primjeren rok za ispunjenje.

Novčana obaveza

Član 326

(1) Ako se plaćanje vrši posredstvom banke ili druge organizacije kod koje se vodi račun povjerioca, smatraće se, ukoliko ugovorne strane nijesu drukčije odredile, da je dug izmiren kada banci, odnosno organizaciji kod koje se vodi račun, stigne novčana doznaka u korist povjerioca ili nalog (virman) dužnikove banke, odnosno organizacije da odobri računu povjerioca iznos označen u nalogu.

(2) Ako je ugovorom predviđeno plaćanje preko pošte pretpostavlja se da su se stranke saglasile da je uplatom dugovanog iznosa pošti dužnik izmirio svoju obavezu prema povjeriocu, a ako ovakav način plaćanja nije ugovoren, dug je izmiren kad povjerilac primi novčanu doznaku.

(3) Ako je posebnim propisom ili ugovorom predviđeno plaćanje čekovnom uplatnicom na određeni račun, pretpostavlja se da su se strane saglasile da je isplata izvršena onda kad dužnik uplati dugovani iznos čekovnom uplatnicom u korist označenog računa.

VII. MJESTO ISPUNJENJA

Opšta pravila

Član 327

(1) Dužnik je dužan da ispuni obavezu, a povjerilac primi ispunjenje u mjestu određenom pravnim poslom ili zakonom.

(2) Kad mjesto ispunjenja nije određeno, a ne može se odrediti ni po svrsi posla, prirodi obaveze ili ostalim okolnostima, ispunjenje obaveze vrši se u mjestu u kome je dužnik u vrijeme nastanka obaveze imao svoje sjedište, odnosno prebivalište, a u nedostatku prebivališta, svoje boravište.

(3) Ako je dužnik pravno lice koje ima više jedinica u raznim mjestima, kao mjesto ispunjenja smatra se sjedište jedinice koja treba da izvrši radnje neophodne za ispunjenje obaveze, ako je povjeriocu ta okolnost pri zaključenju ugovora bila poznata ili morala biti poznata.

Mjesto ispunjenja novčanih obaveza

Član 328

(1) Novčane obaveze ispunjavaju se u mjestu u kome povjerilac ima sjedište odnosno prebivalište, a u nedostatku prebivališta, boravište.

(2) Ako se plaćanje vrši virmanom, novčane obaveze se ispunjavaju u sjedištu organizacije kod koje se vode povjeriočeva novčana sredstva.

(3) Ako je povjerilac promijenio mjesto u kome je imao svoje sjedište, odnosno prebivalište u vrijeme kad je obaveza nastala, te su zbog toga povećani troškovi ispunjenja to povećanje pada na teret povjerioca.

VIII. PRIZNANICA

Pretpostavke u vezi sa priznanicom

Član 329

(1) Ko ispuni obavezu potpuno ili djelimično, ima pravo da zahtijeva da mu povjerilac o tome izda priznanicu o svom trošku.

(2) Dužnik koji je novčanu obavezu isplatio preko banke ili pošte, može zahtijevati da mu povjerilac izda priznanicu samo ako za to ima opravdan razlog.

(3) Ako je izdata priznanica da je potpuno isplaćena glavnica, pretpostavlja se da su isplaćene i kamate i sudski i drugi troškovi, ako ih je bilo.

(4) Ako dužnik povremenih davanja, kao što su zakupnine, i drugih potraživanja koja se povremeno obračunavaju, kao što su ona koja nastaju utroškom električne energije, ili vode, ili upotrebom telefona, ili drugih sličnih sredstava komunikacije ima priznanicu da je isplatio docnije dospjelo potraživanje pretpostavlja se da je isplatio i ona koja su ranije dospjela.

Odbijanje izdavanja priznanice

Član 330

Ako povjerilac odbije da izda priznanicu, dužnik može pobžiti kod suda predmet svoje obaveze.

IX. VRAĆANJE OBVEZNICE

Član 331

(1) Kad potpuno ispuni svoju obavezu, dužnik može, pored priznanice, zahtijevati od povjerioca da mu vrati obveznicu.

(2) Kad povjerilac ne može da vrati obveznicu, dužnik ima pravo da zahtijeva da mu povjerilac izda javno ovjerenu ispravu da je obaveza prestala.

(3) Ako je dužniku vraćena obveznica, pretpostavlja se da je obaveza potpuno ispunjena.

(4) Dužnik koji je ispunio obavezu samo djelimično ima pravo da zahtijeva da se to ispunjenje zabilježi na obveznici.

Odsjek 2.

DOCNJIA

I. DOCNJIA DUŽNIKA

Kad dužnik dolazi u docnju

Član 332

(1) Dužnik dolazi u docnju kad ne ispuni obavezu u roku određenom za ispunjenje.

(2) Ako rok za ispunjenje nije određen, dužnik dolazi u docnju kad ga povjerilac pozove da ispuni obavezu, usmeno ili pisano, vansudskom opomenom ili započinjanjem nekog postupka čija je svrha da se postigne ispunjenje obaveze.

(3) Dužnik ne dolazi u docnju ako dokaže da je zadocnio sa ispunjenjem usljed više sile ili usljed drugih okolnosti za koje on ne odgovara.

II. DOCNJA POVJERIOCA

Kad povjerilac dolazi u docnju

Član 333

- (1) Povjerilac dolazi u docnju ako bez osnovanog razloga odbije da primi ispunjenje ili ga svojim ponašanjem spriječi.
- (2) Povjerilac dolazi u docnju i kad je spreman da primi ispunjenje dužnikove istovremene obaveze, ali ne nudi ispunjenje svoje dospjele obaveze.
- (3) Povjerilac ne dolazi u docnju ako dokaže da u vrijeme ponude ispunjenja, ili u vrijeme određeno za ispunjenje, dužnik nije bio u mogućnosti da svoju obavezu ispuni.

Dejstva povjeriočeve docnje

Član 334

- (1) Dolaskom povjerioca u docnju prestaje docnja dužnika, i na povjerioca prelazi rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari.
- (2) Od dana povjeriočeve docnje prestaje teći kamata.
- (3) Povjerilac u docnji dužan je da naknadi dužniku štetu nastalu usljed docnje za koju odgovara, kao i troškove oko daljeg čuvanja stvari.
- (4) Dok traje njegova docnja povjerilac ne može preduzimati mjere izvršenja.

Odsjek 3.

POLAGANJE I PRODAJA DUGOVANE STVARI

Polaganje kod suda

Član 335

- (1) Kad je povjerilac u docnji, ili je nepoznat, ili kad je neizvjesno ko je povjerilac ili gdje se nalazi, ili kad je povjerilac poslovno nesposoban, a nema zastupnika, dužnik može položiti dugovanu stvar kod suda.
- (2) Isto pravo imaju i treća lica koja su pravno zainteresovana da obaveza bude ispunjena.
- (3) O izvršenom polaganju dužnik je dužan da izvijesti povjerioca ako zna za njega i za njegovo boravište, inače će mu odgovarati za štetu.

Kod kog suda se vrši polaganje

Član 336

- (1) Polaganje se vrši kod stvarno nadležnog suda u mjestu ispunjenja, osim ako razlozi ekonomičnosti ili priroda posla zahtijevaju da se polaganje izvrši u mjestu gde se stvar nalazi.
- (2) Svaki drugi stvarno nadležni sud mora primiti stvar u depozit, a dužnik je dužan dati naknadu povjeriocu ako je ovaj polaganjem kod drugog suda pretrpio štetu.

Predaja na čuvanje drugom licu

Član 337

- (1) Kad je predmet obaveze neka stvar koja se ne može čuvati u sudskom depozitu, dužnik može zahtijevati od suda da odredi lice kome će predati stvar da je čuva o trošku i za račun povjerioca.
- (2) U slučaju obaveze iz ugovora u privredi, predaja takve stvari javnom skladištu na čuvanje za račun povjerioca proizvodi dejstvo polaganja kod suda.
- (3) O izvršenoj predaji na čuvanje dužnik je dužan da obavijesti povjerioca.

Uzimanje položene stvari natrag

Član 338

- (1) Dužnik može uzeti natrag položenu stvar.
- (2) O uzimanju stvari dužnik je dužan da obavijesti povjerioca.
- (3) Pravo dužnika da uzme položenu stvar prestaje kad dužnik izjavi sudu da se odriče tog prava, kad povjerilac izjavi da prima položenu stvar, kao i kad bude utvrđeno pravosnažnom odlukom da polaganje ispunjava uslove urednog ispunjenja.

Dejstvo polaganja

Član 339

- (1) Polaganjem dugovane stvari dužnik se oslobađa obaveze u času kad je izvršio polaganje.

- (2) Ako je dužnik bio u docnji, njegova docnja prestaje.
- (3) Od časa kada je stvar položena, rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari prelazi na povjerioca.
- (4) Od dana polaganja prestaje teći kamata.
- (5) Ako dužnik uzme natrag položenu stvar, smatraće se kao da nije bilo polaganja, a njegovi sadužnici i jemci ostaju u obavezi.

Troškovi polaganja

Član 340

Troškove punovažnog i neopozvanog polaganja snosi povjerilac ukoliko prelaze troškove ispunjenja koje je dužan snositi dužnik.

Prodaja umjesto polaganja stvari

Član 341

(1) Ako je stvar nepodesna za čuvanje, ili ako su za njeno čuvanje ili za njeno održavanje potrebni troškovi nesrazmjerni sa njenom vrijednošću, dužnik je može prodati na javnoj prodaji u mjestu određenom za ispunjenje, ili nekom drugom mjestu ako je to u interesu povjerioca, a postignuti iznos, po odbitku troškova prodaje, položiti kod suda tog mjesta.

(2) Ako stvar ima tekuću cijenu, ili ako je male vrijednosti u poređenju sa troškovima javne prodaje, dužnik je može prodati iz slobodne ruke.

(3) Ako je stvar takva da može brzo propasti ili se pokvariti, dužnik je dužan prodati je bez odlaganja na najpogodniji način.

(4) U svakom slučaju, dužnik je dužan obavijestiti povjerioca o namjeravanoj prodaji kad god je to moguće, a po izvršenoj prodaji, o postignutoj cijeni i njenom polaganju kod suda.

Predavanje stvari povjeriocu

Član 342

Sud će predati povjeriocu položenu stvar pod uslovima koje je dužnik postavio.

Prodaja radi pokrića troškova čuvanja

Član 343

(1) Ako troškovi čuvanja ne budu isplaćeni u razumnom roku, sud će, na traženje čuvara, narediti da se stvar proda i odrediti način prodaje.

(2) Od iznosa dobijenog prodajom odbiće se troškovi prodaje i troškovi čuvanja, a ostatak položiti kod suda za povjerioca.

ODJELJAK 3.

OSTALI NAČINI PRESTANKA OBAVEZA

Odsjek 1.

PREBIJANJE (KOMPENZACIJA)

Zakonska kompenzacija

Član 344

Dužnik može prebiti potraživanje koje ima prema povjeriocu sa onim što ovaj potražuje od njega, ako oba potraživanja glase na novac ili druge zamjenljive stvari istog roda i iste kakvoće i ako su oba dospjela.

Izjava o prebijanju

Član 345

(1) Prebijanje ne nastaje čim se steknu uslovi za to, nego je potrebno da jedna strana izjavi drugoj da vrši prebijanje.

(2) Poslije izjave o prebijanju smatra se da je prebijanje nastalo onog časa kad su se stekli uslovi za to.

Odsustvo uzajamnosti

Član 346

- (1) Dužnik ne može izvršiti prebijanje onog što duguje povjeriocu sa onim što povjerilac duguje njegovom jemcu.
- (2) Jemac može izvršiti prebijanje dužnikove obaveze prema povjeriocu sa dužnikovim potraživanjem od povjerioca.
- (3) Ko je dao svoju stvar u zalogu za tuđu obavezu, može zahtijevati od povjerioca da mu vrati založenu stvar kad se ispune uslovi za prestanak te obaveze prebijanjem, kao i kad povjerilac propusti svojom krivicom da izvrši prebijanje.

Zastarjelo potraživanje

Član 347

(1) Dug se može prebiti sa zastarjelim potraživanjem samo ako ono još nije bilo zastarjelo u času kad su se stekli uslovi za prebijanje.

(2) Ako su uslovi za prebijanje nastali pošto je jedno od potraživanja zastarjelo, prebijanje ne nastaje ako je dužnik zastarjelog potraživanja istakao prigovor zastarjelosti.

Prebijanje sa ustupljenim potraživanjem

Član 348

(1) Dužnik ustupljenog potraživanja može prebiti prijemniku ona svoja potraživanja koja je do obavještenja o ustupanju mogao prebiti ustupiocu.

(2) Dužnik može prijemniku prebiti i ona svoja potraživanja od ustupioca koja je stekao prije obavještenja o ustupanju, a čiji rok za ispunjenje nije bio dospio u času kada je obaviješten o ustupanju, ali samo ako taj rok pada prije roka za ispunjenje ustupljenog potraživanja ili u isto vrijeme.

(3) Dužnik koji je bez rezerve izjavio prijemniku da pristaje na ustupanje ne može mu više prebiti nikakvo svoje potraživanje od ustupioca.

(4) Ako je ustupljeno potraživanje upisano u javne knjige, dužnik može izvršiti prebijanje prijemniku samo ako je njegovo potraživanje upisano kod ustupljenog potraživanja ili ako je prijemnik obaviješten prilikom ustupanja o postojanju tog potraživanja.

Slučajevi kad je prebijanje isključeno

Član 349

Ne može prestati prebijanjem potraživanje:

- 1) koje se ne može zaplijeniti;
- 2) stvari ili vrijednosti stvari koje su dužniku bile date na čuvanje, ili na posudu, ili koje je dužnik uzeo bespravno, ili ih bespravno zadržao;
- 3) nastalo namjernim prouzrokovanjem štete;
- 4) naknade štete prouzrokovane oštećenjem zdravlja ili prouzrokovanjem smrti;
- 5) koje potiče iz zakonske obaveze izdržavanja.

Zabrana na potraživanju druge strane

Član 350

Dužnik ne može vršiti prebijanje ako je njegovo potraživanje dospjelo tek pošto je neko treći stavio zabranu na povjeriočevo potraživanje prema njemu.

Uračunavanje prebijanjem

Član 351

Kad između dva lica postoji više obaveza koje mogu prestati prebijanjem, prebijanje se vrši po pravilima koja važe za uračunavanje ispunjenja.

Sudska kompenzacija

Član 352

(1) Ako potraživanje jedne strane nije likvidno, ali se može lako utvrditi da li ono postoji i koliko je, sud može izvršiti prebijanje za onaj dio tog potraživanja čije postojanje bude utvrdio i odložiti donošenje odluke o zahtjevu druge strane dok se ne utvrdi postojanje i količina ostatka.

(2) Ako je potraživanje druge strane veće od potraživanja koje mu se ističe radi prebijanja, sud će dosuditi razliku povjeriocu istom presudom.

Odsjek 2.

OTPUŠTANJE DUGA

Sporazum

Član 353

- (1) Obaveza prestaje kad povjerilac izjavi dužniku da neće tražiti njeno ispunjenje i dužnik se sa tim saglasi.
- (2) Za punovažnost ovog sporazuma nije potrebno da bude zaključen u formi u kojoj je zaključen posao iz koga je obaveza nastala.

Odricanje od sredstava obezbjeđenja

Član 354

Vraćanje zaloge i odricanje od drugih sredstava kojima je bilo obezbijeđeno ispunjenje obaveze, ne znači povjeriočevo odricanje od prava da traži njeno ispunjenje.

Otpuštanje duga jemcu

Član 355

- (1) Otpuštanje duga jemcu ne oslobađa glavnog dužnika, a otpuštanje duga glavnom dužniku oslobađa jemca.
- (2) Kad ima više jemaca, pa povjerilac oslobodi jednog od njih, ostali ostaju u obavezi, ali se njihova obaveza smanjuje za dio koji otpada na oslobođenog jemca.

Opšte otpuštanje dugova

Član 356

Opšte otpuštanje dugova gasi sva novčana potraživanja prema dužniku, izuzev onih za koja povjerilac nije znao da postoje u času kad je otpuštanje izvršeno.

Odsjek 3.

PRENOV (NOVACIJA)

Uslovi

Član 357

- (1) Obaveza prestaje ako se povjerilac i dužnik saglase da postojeću obavezu zamijene novom i ako nova obaveza ima različit predmet ili različit pravni osnov.
- (2) Sporazum povjerioca i dužnika kojim se mijenja ili dodaje odredba o roku, o mjestu, ili o načinu ispunjenja, zatim naknadni sporazum o kamati, ugovornoj kazni, obezbjeđenju ispunjenja ili o kojoj drugoj sporednoj odredbi, kao i sporazum o izdavanju nove isprave o dugu, ne smatraju se prenovom.
- (3) Izdavanje mjenice ili čeka zbog neke ranije obaveze ne smatra se prenovom, izuzev kad je to ugovoreno.

Volja da se izvrši prenov

Član 358

Prenov se ne pretpostavlja, te ako strane nijesu izrazile namjeru da ugase postojeću obavezu kad su stvarale novu, ranija obaveza ne prestaje, već postoji i dalje pored nove.

Dejstva prenova

Član 359

- (1) Ugovorom o prenovu ranija obaveza prestaje, a nova nastaje.
- (2) Sa ranijom obavezom prestaju i zaloge i jemstvo, izuzev ako je sa jemcem ili zalagodavcem drukčije ugovoreno.
- (3) Isto važi i za ostala sporedna prava koja su bila vezana za raniju obavezu.

Ništavost ranije obaveze

Član 360

- (1) Prenov je bez dejstva ako je ranija obaveza bila ništava ili već ugašena.
- (2) Ako je ranija obaveza bila samo rušljiva, prenov je punovažan ako je dužnik znao za nedostatak ranije obaveze.

Dejstvo poništenja

Član 361

Kad je ugovor o prenovu poništen smatra se da nije ni bilo prenova i da ranija obaveza nije ni prestala postojati.

Odsjek 4.

SJEDINJENJE (KONFUZIJA)

Član 362

- (1) Obaveza prestaje sjedinjenjem kad jedno isto lice postane i povjerilac i dužnik.
- (2) Kad jamac postane povjerilac, obaveza glavnog dužnika ne prestaje.
- (3) Obaveza upisana u javnoj knjizi prestaje sjedinjenjem tek kad se izvrši upis brisanja.

Odsjek 5.

NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA

Prestanak obaveze zbog nemogućnosti ispunjenja

Član 363

- (1) Obaveza prestaje kad njeno ispunjenje postane nemoguće usljed okolnosti zbog kojih dužnik ne odgovara.
- (2) Dužnik treba da dokaže okolnosti koje isključuju njegovu odgovornost.

Kad su predmet obaveze stvari određene po rodu

Član 364

- (1) Ako su predmet obaveze stvari određene po rodu, obaveza ne prestaje čak i kad sve što dužnik ima od takvih stvari propadne usljed okolnosti za koje on ne odgovara.
- (2) Kad su predmet obaveza stvari određene po rodu koje se imaju uzeti iz određene mase tih stvari, obaveza prestaje kad propadne cijela ta masa.

Ustupanje prava prema trećem odgovornom za nemogućnost ispunjenja

Član 365

Dužnik određene stvari koji je oslobođen svoje obaveze usljed nemogućnosti ispunjenja dužan je da ustupi povjeriocu pravo koje bi imao prema trećem licu zbog nastale nemogućnosti.

Odsjek 6.

PROTEK VREMENA, OTKAZ

Rok u trajnom dugovinskom odnosu

Član 366

Trajni dugovinski odnos sa određenim rokom trajanja prestaje kad rok istekne, izuzev kad je ugovoreno ili zakonom određeno da se poslije isteka roka dugovinski odnos produžava za neodređeno vrijeme ako ne bude blagovremeno otkazan.

Otkaz trajnog dugovinskog odnosa

Član 367

- (1) Ako vrijeme trajanja dugovinskog odnosa nije određeno, svaka strana može ga prekinuti otkazom.
- (2) Otkaz mora biti dostavljen drugoj strani.
- (3) Otkaz se može dati u svako doba, samo ne u nevrijeme.
- (4) Otkazni dugovinski odnos prestaje kada istekne otkazni rok određen ugovorom, a ako takav rok nije određen ugovorom, odnos prestaje po isteku roka određenog zakonom ili običajem, odnosno istekom primjerenog roka.
- (5) Strane mogu ugovoriti da će njihov dugovinski odnos prestati samim dostavljanjem otkaza, ako za određeni slučaj zakonom nije drukčije određeno.
- (6) Povjerilac ima pravo da zahtijeva od dužnika ono što je dospjelo prije nego što je obaveza prestala protekom roka ili otkazom.

Odsjek 7.

SMRT

Član 368

Smrću dužnika ili povjerioca prestaje obaveza samo ako je nastala s obzirom na lične osobine koje od ugovornih strana ili lične sposobnosti dužnika.

ODJELJAK 4.

ZASTARJELOST

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Opšte pravilo

Član 369

- (1) Zastarjelošću prestaje pravo da se zahtijeva ispunjenje obaveze.
- (2) Zastarjelost nastupa kad protekne zakonom određeno vrijeme u kome je povjerilac mogao da zahtijeva ispunjenje obaveze.
- (3) Sud se ne može obazirati na zastarjelost ako se dužnik nije na nju pozvao.

Kad zastarjelost počinje teći

Član 370

- (1) Zastarjelost počinje teći prvog dana poslije dana kad je povjerilac imao pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze, ako zakonom za pojedine slučajeve nije što drugo propisano.
- (2) Ako se obaveza sastoji u tome da se nešto ne učini, da se propusti ili trpi, zastarjelost počinje teći prvog dana poslije dana kad je dužnik postupio protivno obavezi.

Nastupanje zastarjelosti

Član 371

Zastarjelost nastupa kad istekne poslednji dan zakonom određenog vremena.

Uračunavanje vremena prethodnika

Član 372

U vrijeme zastarjelosti računa se i vrijeme koje je proteklo u korist dužnikovih prethodnika.

Zabrana promjene roka zastarjelosti

Član 373

- (1) Pravnim poslom ne može se odrediti duže ili kraće vrijeme zastarjelosti od onog vremena koje je određeno zakonom.
- (2) Pravnim poslom ne može se odrediti da zastarjelost neće teći za neko vrijeme.

Odricanje od zastarjelosti

Član 374

Dužnik se ne može odreći zastarjelosti prije nego što protekne vrijeme određeno za zastarjelost.

Pisano priznanje i obezbjeđenje zastarjele obaveze

Član 375

- (1) Pisano priznanje zastarjele obaveze smatra se kao odricanje od zastarjelosti.
- (2) Isto dejstvo ima davanje zaloge ili kog drugog obezbjeđenja za zastarjelo potraživanje.

Dejstvo ispunjenja zastarjele obaveze

Član 376

Ako dužnik ispuni zastarjelu obavezu, nema pravo da zahtijeva da mu se vrati ono što je dao, čak i ako nije znao da je obaveza zastarjela.

Povjerilac čije je potraživanje obezbijeđeno

Član 377

(1) Kad protekne vrijeme zastarjelosti, povjerilac čije je potraživanje obezbijeđeno zalogom ili hipotekom može se namiriti samo iz opterećene stvari, ako je drži u rukama ili ako je njegovo pravo upisano u javnoj knjizi.

(2) Zastarjela potraživanja kamata i drugih povremenih davanja ne mogu se namiriti ni iz opterećene stvari.

Sporedna potraživanja

Član 378

Kad zastari glavno potraživanje, zastarjela su i sporedna potraživanja, kao što su potraživanja kamata, plodova, troškova, ugovorne kazne.

Kad se ne primjenjuju pravila o zastarjelosti

Član 379

Pravila o zastarjelosti ne primjenjuju se u slučajevima kad su u zakonu određeni rokovi u kojima treba da se podigne tužba ili da se izvrši određena radnja pod prijetnjom gubitka prava.

Odsjek 2.

VRIJEME POTREBNO ZA ZASTARJELOST

Opšti rok zastarjelosti

Član 380

Potraživanja zastarijevaju za deset godina, ako zakonom nije određen neki drugi rok zastarjelosti.

Povremena potraživanja

Član 381

(1) Potraživanja povremenih davanja koja dospijevaju godišnje ili u kraćim određenim razmacima vremena (povremena potraživanja), bilo da se radi o sporednim povremenim potraživanjima, kao što je potraživanje kamata, ili da se radi o takvim povremenim potraživanjima u kojima se iscrpljuje samo pravo, kao što je potraživanje izdržavanja, zastarijevaju za tri godine od dospelosti svakog pojedinog davanja.

(2) Isto važi za anuitete kojima se u jednakim unaprijed određenim povremenim iznosima otplaćuju glavnica i kamate, ali ne važi za otplate u obrocima i druga djelimična ispunjenja.

Zastarjelost samog prava

Član 382

(1) Samo pravo iz koga proističu povremena potraživanja zastarijeva za pet godina, računajući od dospelosti najstarijeg neispunjenog potraživanja poslije koga dužnik nije vršio davanja.

(2) Kad zastari pravo iz koga proističu povremena potraživanja, povjerilac gubi pravo ne samo da zahtijeva buduća povremena davanja, nego i povremena davanja koja su dospjela prije ove zastarjelosti.

(3) Ne može zastariti pravo na izdržavanje određeno zakonom.

Međusobna potraživanja iz ugovora u privredi

Član 383

(1) Međusobna potraživanja pravnih lica iz ugovora u privredi, kao i potraživanja naknade za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima, zastarijevaju za tri godine.

(2) Zastarijevanje teče odvojeno za svaku isporuku robe, izvršeni rad ili uslugu.

Potraživanje zakupnine

Član 384

Potraživanje zakupnine, bilo da je određeno da se plaća povremeno, bilo u jednom ukupnom iznosu, zastarijeva za tri godine.

Potraživanje naknade štete

Član 385

(1) Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik saznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

(2) U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kad je šteta nastala.

(3) Potraživanje naknade štete nastale povredom ugovorne obaveze zastarijeva za vrijeme određeno za zastarjelost te obaveze.

(4) Zahtjev za naknadu štete koja je nastala zbog polne zblupotrebe maloljetnog lica zastarijeva u roku od 15 godina od punoljetstva oštećenog.

Potraživanje naknade štete prouzrokovane krivičnim djelom

Član 386

(1) Kad je šteta prouzrokovana krivičnim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarjelosti, zahtjev za naknadu štete prema odgovornom licu zastarijeva kad istekne vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja.

(2) Prekid zastarijevanja krivičnog gonjenja povlači za sobom i prekid zastarijevanja zahtjeva za naknadu štete.

(3) Isto važi i za zastoj zastarijevanja.

Zahtjev za naknadu štete zbog korupcije

Član 387

Ako je šteta nastala činjenjem na koje je neposredno ili posredno uticala ponuda, davanje, prihvatanje ili zahtijevanje davanja mita ili neke druge koristi ili obećanje, ili propuštanjem činjenja koje bi spriječilo korupciju, ili drugim činjenjem koje po zakonu ili međunarodnom ugovoru znači korupciju, potraživanje zastarijeva u roku od pet godina od kad je oštećeni saznao za štetu i za lice koje ju je prouzrokovalo, a u svakom slučaju u roku od 15 godina od kada je djelo učinjeno.

Dvogodišnji rok zastarjelosti

Član 388

(1) Zastarijevaju za dvije godine:

1) potraživanje naknade za isporučenu električnu i toplotnu energiju, plin, vodu, za dimničarske usluge i za održavanje čistoće, kad je isporuka odnosno usluga izvršena za potrebe domaćinstva;

2) potraživanje radio-stanice i radio-televizijske stanice za upotrebu radio-prijemnika i televizijskog prijemnika;

3) potraživanje pošte, telegrafa i telefona za upotrebu telefona i poštanskih pregradaka, kao i druga njihova potraživanja koja se naplaćuju u tromjesečnim ili kraćim rokovima;

4) potraživanje pretplate na povremene publikacije, računajući od isteka vremena za koje je publikacija naručena;

5) potraživanja od vlasnika posebnih djelova stambenih zgrada za usluge upravljanja i druga njihova potraživanja koja se plaćaju u tromjesečnim ili kraćim rokovima.

(2) Zastarijevanje teče iako su isporuke ili usluge produžene.

Potraživanja utvrđena pred sudom ili drugim nadležnim organima

Član 389

(1) Sva potraživanja koja su utvrđena pravosnažnom sudskom odlukom ili odlukom drugog nadležnog organa, ili poravnanjem pred sudom ili drugim nadležnim organom, zastarijevaju za deset godina i ona za koja zakon inače predviđa kraći rok zastarjelosti.

(2) Sva povremena potraživanja koja proističu iz takvih odluka ili poravnanja i dospijevaju ubuduće, zastarijevaju u roku predviđenom za zastarjelost povremenih potraživanja.

Rokovi zastarjelosti kod ugovora o osiguranju

Član 390

(1) Potraživanja ugovornika osiguranja, odnosno trećeg lica iz ugovora o osiguranju života zastarijevaju za pet, a iz ostalih ugovora o osiguranju za tri godine, računajući od prvog dana poslije proteka kalendarske godine u kojoj je potraživanje nastalo.

(2) Ako zainteresovano lice dokaže da do dana određenog u stavu 1 ovog člana nije znalo da se osigurani slučaj dogodio, zastarijevanje počinje od dana kad je za to saznalo, s tim da u svakom slučaju potraživanje zastarijeva kod osiguranja života za deset, a kod ostalih za pet godina od dana određenog u stavu 1 ovog člana.

(3) Potraživanja osiguravača iz ugovora o osiguranju zastarijevaju za tri godine.

(4) Kad u slučaju osiguranja od odgovornosti trećeg, oštećeno lice zahtijeva naknadu od osiguranika, ili je dobije od njega, zastarijevanje osiguranikovog zahtjeva prema osiguravaču počinje od dana kada je oštećeno lice tražilo sudskim putem naknadu od osiguranika, odnosno kad ga je osiguranik obešteto.

(5) Neposredan zahtjev trećeg oštećenog lica prema osiguravaču zastarijeva za isto vrijeme za koje zastarijeva njegov zahtjev prema osiguraniku odgovornom za štetu.

(6) Zastarijevanje potraživanja koje pripada osiguravaču prema trećem licu odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja počinje teći kad i zastarijevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i navršava se u istom roku.

Odsjek 3.

ZASTOJ ZASTARIJEVANJA

Potraživanja između određenih lica

Član 391

Zastarijevanje ne teče između:

- 1) bračnih drugova;
- 2) roditelja i djece dok traje roditeljsko pravo;
- 3) štice i njegovog staraoca, kao i organa starateljstva, za vrijeme trajanja starateljstva i dok ne budu položeni računi;
- 4) dva lica koja žive u vanbračnoj zajednici, dok ta zajednica postoji.

Potraživanja određenih lica

Član 392

Zastarijevanje ne teče:

- 1) za vrijeme mobilizacije, u slučaju neposredne ratne opasnosti ili rata u pogledu potraživanja lica odsutnog zbog izvršavanja vojne dužnosti i
- 2) u pogledu potraživanja koja imaju lica zaposlena u tuđem domaćinstvu prema poslodavcu ili članovima njegove porodice koji zajedno sa njima žive, sve dok taj radni odnos traje.

Nesavladive prepreke

Član 393

Zastarijevanje ne teče za svo vrijeme za koje povjeriocu nije bilo moguće zbog nesavladivih prepreka da sudskim putem zahtijeva ispunjenje obaveze.

Utica j uzroka zastoja zastarijevanja

Član 394

- (1) Ako zastarijevanje nije moglo početi da teče zbog nekog zakonskog uzroka, ono počinje teći kad taj uzrok prestane.
- (2) Ako je zastarijevanje počelo teći prije nego što je nastao uzrok koji je zaustavio njegov dalji tok, ono nastavlja da teče kad prestane taj uzrok, a vrijeme koje je isteklo prije zaustavljanja računa se u zakonom određeni rok za zastarijevanje.

Potraživanja prema poslovno nesposobnim licima i njihova potraživanja

Član 395

- (1) Zastarijevanje teče i prema maloljetniku i drugom poslovno nesposobnom licu, bez obzira na to da li imaju zakonskog zastupnika ili ne.
- (2) Zastarijevanje potraživanja maloljetnika koji nema zastupnika i drugog poslovno nesposobnog lica bez zastupnika, ne može nastupiti dok ne proteknu dvije godine od kad su postala potpuno poslovno sposobna, ili od kad su dobila zastupnika.
- (3) Ako je za zastarijevanje nekog potraživanja određeno vrijeme kraće od dvije godine, a povjerilac je maloljetnik koji nema zastupnika ili neko drugo poslovno sposobno lice bez zastupnika, zastarijevanje tog potraživanja počinje teći od kad je povjerilac postao poslovno sposoban, ili od kad je dobio zastupnika.

Odsjek 4.

PREKID ZASTARIJEVANJA

Priznanje duga

Član 396

- (1) Zastarijevanje se prekida kada dužnik prizna dug.
- (2) Priznanje duga može se učiniti izjavom povjeriocu i na posredan način (kao što su davanje otplate, plaćanje kamate, davanje obezbjeđenja).

Podizanje tužbe

Član 397

Zastarijevanje se prekida podizanjem tužbe i svakom drugom povjeriočevom radnjom preduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom, u cilju utvrđivanja, obezbjeđenja ili ostvarenja potraživanja.

Odustanak, odbacivanje ili odbijanje tužbe

Član 398

(1) Prekid zastarijevanja izvršen podizanjem tužbe ili kojom drugom povjeriočevom radnjom preduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom u cilju utvrđivanja, obezbjeđenja ili ostvarenja potraživanja, smatra se da nije nastupio ako povjerilac odustane od tužbe ili radnje koju je preduzeo.

(2) Smatra se da nije bilo prekida ako povjeriočeva tužba ili zahtjev bude odbačen ili odbijen, ili ako određena ili preduzeta mjera izvršenja ili obezbjeđenja bude poništena.

Odbacivanje tužbe zbog nenadležnosti

Član 399

(1) Ako je tužba protiv dužnika odbačena zbog nenadležnosti suda ili kog drugog uzroka koji se ne tiče suštine stvari, pa povjerilac podigne ponovo tužbu u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke o odbacivanju tužbe, smatra se da je zastarijevanje prekinuto prvom tužbom.

(2) Isto vrijedi i za pozivanje u zaštitu, i za isticanje prebijanja potraživanja u sporu, kao i u slučaju kad je sud ili drugi organ uputio dužniku da svoje prijavljeno potraživanje ostvaruje u parničnom postupku.

Pozivanje dužnika

Član 400

Za prekid zastarijevanja nije dovoljno da povjerilac pozove dužnika pismeno ili usmeno da obavezu ispuni.

Rok zastarjelosti u slučaju prekida

Član 401

(1) Poslije prekida zastarijevanje počinje teći iznova, a vrijeme koje je proteklo prije prekida ne računa se u zakonom određeni rok za zastarjelost.

(2) Zastarijevanje prekinuto priznanjem od strane dužnika počinje teći iznova od priznanja.

(3) Kad je prekid zastarijevanja nastao podizanjem tužbe ili pozivanjem u zaštitu, ili isticanjem prebijanja potraživanja u sporu, odnosno prijavljivanjem potraživanja u nekom drugom postupku, zastarijevanje počinje teći iznova od dana kad je spor okončan.

(4) Kad je prekid zastarijevanja nastao prijavom potraživanja u stečajnom postupku, zastarijevanje počinje teći iznova od dana okončanja ovog postupka.

(5) Isto važi i kad je prekid zastarijevanja nastao zahtjevom prinudnog izvršenja ili obezbjeđenja.

(6) Zastarijevanje koje počinje teći iznova poslije prekida, navršava se kad protekne onoliko vremena koliko je zakonom određeno za zastarijevanje koje je prekinuto.

Zastarjelost u slučaju prenova

Član 402

Ako je prekid nastao priznanjem duga od strane dužnika, a povjerilac i dužnik su se sporazumjeli da izmijene osnov ili predmet obaveze, novo potraživanje zastarijeva za vrijeme koje je određeno za njegovu zastarjelost.

Glava V

RAZNE VRSTE OBAVEZA

Odjeljak 1.

NOVČANE OBAVEZE

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Načelo monetarnog nominalizma

Član 403

Kad obaveza ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan da isplati onaj broj novčanih jedinica na koji obaveza glasi, izuzev kad zakon određuje što drugo.

Valuta obaveze

Član 404

Ako novčana obaveza glasi na plaćanje u nekoj stranoj valuti ili zlatu, njeno ispunjenje se može zahtijevati u domaćem novcu prema kursu koji važi u trenutku ispunjenja obaveze.

Indeksna klauzula

Član 405

Dopuštena je odredba ugovora kojom se iznos novčane obaveze u domaćem novcu veže za promjene cijena dobara, robe i usluga izraženih indeksom cijena utvrđenim od ovlaštenog lica.

Klizna skala

Član 406

U ugovorima u kojima se jedna strana obavezuje da izradi i isporuči određene predmete dozvoljeno je ugovoriti da će cijena zavisi od cijena materijala i od rada, kao i drugih elemenata koji utiču na visinu troškova proizvodnje, u određeno vrijeme na određenom tržištu.

Plaćanje prije roka

Član 407

- (1) Dužnik novčane obaveze može je ispuniti prije roka.
- (2) Ništava je odredba ugovora kojom se dužnik odriče ovog prava.
- (3) U slučaju ispunjenja novčane obaveze prije roka, dužnik ima pravo da od iznosa duga odbije iznos kamate za vrijeme od dana isplate do dospelosti obaveze, samo ako je na to ovlašten ugovorom ili to proizlazi iz običaja.

Odsjek 2.

UGOVORNA KAMATA

Stopa ugovorne kamate

Član 408

- (1) Stopa ugovorne kamate između fizičkih lica ne može biti veća od kamatne stope koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge po viđenju.
- (2) U pogledu najviše ugovorne kamatne stope između pravnih lica primjenjuju se odredbe posebnog zakona.
- (3) Ako je kamata ugovorena, ali nije određena njena stopa ni vrijeme dospijevanja, između fizičkih lica važi kamatna stopa koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge po viđenju, a između pravnih lica važi kamatna stopa koju banka ili druga bankarska organizacija plaća, odnosno ugovara za takvu ili sličnu vrstu posla i dospijeva po isteku godine, ako za određeni slučaj nije predviđeno što drugo.
- (4) Ako je ugovorena veća kamata od dozvoljene, primjenjuje se najveća dozvoljena stopa kamate.

Kamata na kamatu

Član 409

- (1) Ništava je odredba ugovora kojom se predviđa da će na kamatu, kada dospije za isplatu, početi teći kamata, ako ne bude isplaćena.
- (2) Ali se može unaprijed ugovoriti da će se stopa kamate povećati ako dužnik ne isplati dospjele kamate na vrijeme.
- (3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana ne odnose se na kreditno poslovanje banaka i drugih bankarskih organizacija.

Prestanak toka kamate

Član 410

Kamata prestaje teći kad iznos dospjelih a neisplaćenih kamata dostigne glavnicu.

Kamata u nenovčanim obavezama

Član 411

Odredbe ovog zakona o ugovornoj kamati shodno važe i za ostale obaveze koje imaju za predmet stvari određene po rodu.

ODJELJAK 2.

OBAVEZE SA VIŠE PREDMETA

Odsjek 1.

ALTERNATIVNE OBAVEZE

Pravo izbora

Član 412

Ako neka obaveza ima dva ili više predmeta, ali je dužnik dužan dati samo jedan da bi se oslobodio obaveze, pravo izbora, ako nije što drugo ugovoreno, pripada dužniku i obaveza prestaje kad on bude predao predmet koji je izabrao.

Neopozivost i dejstvo izvršenog izbora

Član 413

(1) Izbor je izvršen kad strana kojoj pripada pravo izbora obavijesti drugu stranu o tome šta je izabrala, i od tog časa izbor se više ne može mijenjati.

(2) Izvršenjem izbora smatra se da je obaveza od početka bila jednostavna i da je njen predmet od početka bila izabrana stvar.

Trajanje prava izbora

Član 414

(1) Dužnik ima pravo izbora sve dok u postupku prinudnog izvršenja jedna od dugovanih stvari ne bude potpuno ili djelimično predata povjeriocu po njegovom izboru.

(2) Ako pravo izbora pripada povjeriocu, a on se ne izjasni o izboru u roku određenom za ispunjenje, dužnik ga može pozvati da izvrši izbor i za to mu odrediti primjeren rok, poslije čijeg isteka pravo izbora prelazi na dužnika.

Izbor povjeren trećem licu

Član 415

Ako izbor treba da izvrši neko treće lice, a ono to ne učini, svaka strana može zahtijevati da izbor izvrši sud.

Ograničenje na preostali predmet

Član 416

Ako je jedan predmet obaveze postao nemoguć usljed nekog događaja za koji ne odgovara ni jedna strana, obaveza se ograničava na preostali predmet.

Ograničenje u slučaju odgovornosti jedne strane

Član 417

(1) Kad je jedan predmet obaveze postao nemoguć usljed događaja za koji je odgovoran dužnik, obaveza se ograničava na preostali predmet u slučaju da pravo izbora pripada njemu, a ako pravo izbora pripada povjeriocu, on može po svom izboru tražiti preostali predmet ili naknadu štete.

(2) Kad je jedan predmet obaveze postao nemoguć usljed događaja za koji je odgovoran povjerilac, dužnikova obaveza prestaje, ali u slučaju da njemu pripada pravo izbora, on može tražiti naknadu štete i izvršiti svoju obavezu preostalim predmetom, a ako pravo izbora ima povjerilac, on može dati naknadu štete i tražiti preostali predmet.

Odsjek 2.

FAKULTATIVNE OBAVEZE I FAKULTATIVNA POTRAŽIVANJA

I. FAKULTATIVNE OBAVEZE

Ovlašćenje dužnika u fakultativnoj obavezi

Član 418

Dužnik čija obaveza ima jedan predmet, ali mu je dopušteno da se oslobodi svoje obaveze dajući neki drugi određeni predmet, može se koristiti tom mogućnošću sve dok povjerilac u postupku prinudnog izvršenja ne dobije potpuno ili djelimično predmet obaveze.

Ovlašćenja povjerioca u fakultativnoj obavezi

Član 419

(1) Povjerilac u fakultativnoj obavezi može zahtijevati od dužnika samo predmet obaveze, ali ne i drugi predmet, kojim dužnik, ako hoće, može ispuniti svoju obavezu.

(2) Kad predmet obaveze postane nemoguć usljed događaja za koji dužnik odgovara, povjerilac može tražiti samo naknadu štete, ali se dužnik može osloboditi obaveze dajući predmet koji je ovlašten dati umjesto dugovanog predmeta.

II. FAKULTATIVNA POTRAŽIVANJA

Član 420

(1) Kad je ugovorom ili zakonom predviđeno da povjerilac može umjesto dugovanog predmeta zahtijevati od dužnika neki drugi određeni predmet, dužnik je dužan predati mu taj predmet ako povjerilac to zahtijeva.

(2) Uostalom, za ovakva fakultativna potraživanja važe prema namjeri ugovornika i prema prilikama posla odgovarajuća pravila o fakultativnim i o alternativnim obavezama.

ODJELJAK 3.

OBAVEZE SA VIŠE DUŽNIKA ILI POVJERILACA

Odsjek 1.

DJELJIVE OBAVEZE

Dijeljenje obaveze i potraživanja

Član 421

(1) Obaveza je djeljiva ako se ono što se duguje može podijeliti i ispuniti u djelovima koji imaju ista svojstva kao i cio predmet, i ako ono tom podjelom ne gubi ništa od svoje vrijednosti, inače obaveza je nedjeljiva.

(2) Kad u nekoj djeljivoj obavezi ima više dužnika, obaveza se dijeli među njima na jednake dijelove, ako nije određena drukčija podjela, i svaki od njih odgovara za svoj dio obaveze.

(3) Kad u nekoj djeljivoj obavezi ima više povjerilaca, potraživanje se dijeli među njima na jednake dijelove, ako nije što drugo određeno, i svaki povjerilac može zahtijevati samo svoj dio potraživanja.

Pretpostavka solidarnosti

Član 422

Kad ima više dužnika u nekoj djeljivoj obavezi nastaloj ugovorom u privredi, oni odgovaraju povjeriocu solidarno, osim ako su ugovornici izričito otklonili solidarnu odgovornost.

Odsjek 2.

SOLIDARNE OBAVEZE

I. SOLIDARNOST DUŽNIKA

Sadržina solidarnosti dužnika

Član 423

(1) Svaki dužnik solidarne obaveze odgovara povjeriocu za cijelu obavezu i povjerilac može zahtijevati njeno ispunjenje od koga hoće sve dok ne bude potpuno ispunjena, ali kad jedan dužnik ispuni obavezu, ona prestaje i svi se dužnici oslobađaju.

(2) Od više solidarnih dužnika, svaki može dgovati sa drugim rokom ispunjenja, pod drugim uslovima i uopšte sa različitim odstupanjima.

Prebijanje

Član 424

- (1) Svaki solidarni dužnik može se pozvati na prebijanje koje je izvršio njegov sadužnik.
- (2) Solidarni dužnik može potraživanje svog sadužnika prema povjeriocu prebiti sa povjeriočevim potraživanjem, ali samo za onoliko koliko iznosi dio duga tog sadužnika u solidarnoj obavezi.

Otpuštanje duga

Član 425

- (1) Otpuštanje duga izvršeno sporazumno sa jednim solidarnim dužnikom oslobađa obaveze i ostale dužnike.
- (2) Ali, ako je otpuštanje imalo za svrhu da oslobodi obaveze samo dužnika s kojim je izvršeno, solidarna obaveza smanjuje se za dio koji prema međusobnim odnosima dužnika pada na njega, a ostali dužnici odgovaraju solidarno za ostatak obaveze.

Prenov

Član 426

- (1) Prenovom koji je povjerilac izvršio sa jednim solidarnim dužnikom oslobađaju se i ostali dužnici.
- (2) Ali, ako su povjerilac i dužnik prenov ograničili na dio obaveze koji dolazi na ovoga, obaveza ostalih ne prestaje, nego se samo smanjuje za taj dio.

Poravnanje

Član 427

Poravnanje koje je zaključio jedan od solidarnih dužnika sa povjericom nema dejstva prema ostalim dužnicima, ali ovi imaju pravo da prihvate to poravnanje, ako ono nije ograničeno na dužnika sa kojim je zaključeno.

Sjedinjenje

Član 428

Kad se u jednom licu sjedini svojstvo povjerioca i svojstvo dužnika iste solidarne obaveze, obaveza ostalih dužnika smanjuje se za iznos dijela koji na njega pada.

Docnja povjerioca

Član 429

Kad povjerilac dođe u docnju prema jednom solidarnom dužniku, on je u docnji i prema ostalim solidarnim dužnicima.

Docnja jednog dužnika i priznanje duga

Član 430

- (1) Docnja jednog solidarnog dužnika nema dejstvo prema ostalim dužnicima.
- (2) Pravilo iz stava 1 ovog člana važi i za priznanje duga koje bi izvršio jedan od solidarnih dužnika.

Zastoj i prekid zastarijevanja i odricanje od zastarjelosti

Član 431

- (1) Ako zastarijevanje ne teče ili je prekinuto prema jednom dužniku, ono teče za ostale solidarne dužnike i može se navršiti, ali dužnik prema kome obaveza nije zastarjela i koji je morao da je ispuni ima pravo da zahtijeva od ostalih dužnika prema kojima je obaveza zastarjela da mu naknade svaki svoj dio obaveze.
- (2) Odricanje od navršene zastarjelosti nema dejstva prema ostalim dužnicima.

Pravo ispunioca na naknadu

Član 432

- (1) Dužnik koji je ispunio obavezu ima pravo da zahtijeva od svakog sadužnika da mu naknadi dio obaveza koji pada na njega.
- (2) Pri tome nije od uticaja okolnost što je povjerilac nekog od sadužnika oslobodio duga ili mu je dug smanjio.
- (3) Dio koji pada na dužnika od koga ne može da se dobije naknada dijeli se srazmjerno na sve dužnike.

Podjela na jednake djelove i izuzetak

Član 433

- (1) Ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizlazi iz pravnih odnosa učesnika u poslu, na svakog dužnika dolazi po jednak dio.
- (2) Ali, ako je solidarna obaveza zaključena u isključivom interesu jednog solidarnog dužnika, on je dužan da naknadi cio iznos obaveza sadužniku koji je namirio povjerioca.

II. SOLIDARNOST POVJERILACA

Solidarnost se ne pretpostavlja

Član 434

Kad na povjerilačkoj strani ima više lica, ona su solidarna samo kad je solidarnost ugovorena ili zakonom određena.

Sadržina solidarnosti

Član 435

- (1) Svaki solidarni povjerilac ima pravo da zahtijeva od dužnika ispunjenje cijele obaveze, ali kad jedan od njih bude namiren, obaveza prestaje i prema ostalim povjericima.
- (2) Dužnik može ispuniti obavezu povjeriocu kog sam izabere, sve dok neki povjerilac ne zatraži ispunjenje.

Prebijanje

Član 436

- (1) Dužnik može izvršiti prebijanje svoje obaveze sa potraživanjem koje ima prema povjeriocu koji mu zahtijeva ispunjenje.
- (2) Prebijanje sa potraživanjem koje ima prema nekom drugom povjeriocu, dužnik može izvršiti samo do visine dijela solidarnog potraživanja koje pripada tom povjeriocu.

Otpuštanje duga i prenov

Član 437

Otpuštanjem duga i prenovom između dužnika i jednog povjerioca smanjuje se solidarna obaveza za onoliko koliko iznosi dio tog potraživanja povjerioca.

Poravnanje

Član 438

Poravnanje koje je zaključio jedan od solidarnih povjerilaca sa dužnikom nema dejstva prema ostalim povjericima, ali ovi imaju pravo da prihvate to poravnanje, izuzev kad se ono odnosi samo na dio povjerioca sa kojim je zaključeno.

Sjedinjenje

Član 439

Kad se u licu jednog solidarnog povjerioca sjedini i svojstvo dužnika, svaki od ostalih solidarnih povjerilaca može od njega zahtijevati samo svoj dio potraživanja.

Docnja

Član 440

- (1) Kad dužnik dođe u docnju prema jednom solidarnom povjeriocu, on je u docnji i prema ostalim povjericima.
- (2) Docnja jednog solidarnog povjerioca dejstvuje i prema ostalim povjericima.

Priznanje duga

Član 441

Priznanje duga učinjeno jednom povjeriocu koristi svim povjericima.

Zastarjelost

Član 442

- (1) Ako jedan povjerilac prekine zastarijevanje, ili ako prema njemu ne teče zastarijevanje, to ne koristi ostalim povjericima i prema njima zastarijevanje teče i dalje.
- (2) Odricanje od zastarjelosti izvršeno prema jednom povjeriocu koristi i ostalim povjericima.

Odnosi između povjerilaca poslije ispunjenja

Član 443

(1) Svaki solidarni povjerilac ima pravo da zahtijeva od povjerioca koji je primio ispunjenje od dužnika da mu preda dio koji mu pripada.

(2) Ako iz odnosa među povjeriocima ne proističe što drugo, svakom solidarnom povjeriocu pripada jednak dio.

Odsjek 3.

NEDJELJIVE OBAVEZE

Član 444

(1) Za nedjeljive obaveze u kojima ima više dužnika shodno se primjenjuju propisi o solidarnim obavezama.

(2) Kad u nedjeljivoj obavezi ima više povjerilaca među kojima nije ni ugovorena ni zakonom određena solidarnost, jedan povjerilac može da zahtijeva da dužnik ispuni obavezu samo njemu ako je ovlašten od ostalih povjerilaca da primi ispunjenje, a svaki povjerilac može da zahtijeva od dužnika da obavezu ispuni svim povjeriocima zajedno, ili da je položi sudu.

Glava VI

PROMJENA POVJERIOCA ILI DUŽNIKA

ODJELJAK 1.

USTUPANJA POTRAŽIVANJA UGOVOROM (CESIJA)

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Potraživanja koja se mogu prenijeti ugovorom

Član 445

(1) Povjerilac može ugovorom zaključenim sa trećim prenijeti na ovog svoje potraživanje, izuzev onog čiji je prenos zabranjen zakonom ili koje je vezano za ličnost povjerioca, ili koje se po svojoj prirodi protivi prenošenju na drugog.

(2) Ugovor o ustupanju nema dejstvo prema dužniku, ako su on i povjerilac ugovorili da ovaj neće moći prenijeti potraživanje na drugog ili da ga neće moći prenijeti bez dužnikovog pristanka.

Sporedna prava

Član 446

(1) Sa potraživanjem prelaze na prijemnika sporedna prava (pravo prvenstvene naplate, hipoteka, zaloga, prava iz ugovora sa jemcem, prava na kamatu, ugovornu kaznu i sl.).

(2) Ustupilac može predati založenu stvar prijemniku samo ako zalagodavac pristane na to, inače ona ostaje kod ustupioca da je čuva za račun prijemnika.

(3) Pretpostavlja se da su dospjele, a neisplaćene kamate ustupljene sa glavnim potraživanjem.

Obavješćavanje dužnika

Član 447

(1) Za prenos potraživanja nije potreban pristanak dužnika, ali je ustupilac dužan da obavijesti dužnika o izvršenom ustupanju.

(2) Ispunjenje izvršeno ustupiocu prije obavješćenja o ustupanju punovažno je i oslobađa dužnika obaveze, ali samo ako nije znao za ustupanje, inače obaveza ostaje i on je dužan da je ispuni prijemniku.

Višestruko ustupanje

Član 448

Ako je povjerilac ustupio isto potraživanje raznim licima, potraživanje pripada prijemniku o kome je ustupilac prvo obavijestio dužnika, odnosno koji se prvi javio dužniku.

Odsjek 2.

ODNOS PRIJEMNIKA I DUŽNIKA

Član 449

- (1) Prijemnik ima prema dužniku ista prava koja je ustupilac imao prema dužniku do ustupanja.
- (2) Dužnik može istaći prijemniku pored prigovora koje ima prema njemu i one prigovore koje je mogao istaći ustupiocu do časa kad je saznao za ustupanje.

Odsjek 3.

ODNOS USTUPIOCA I PRIJEMNIKA

Predaja isprava o dugu

Član 450

- (1) Ustupilac je dužan predati prijemniku obveznicu ili drugu ispravu o dugu, ako ih ima, kao i druge dokaze o ustupljenom potraživanju i sporednim pravima.
- (2) Ako je ustupilac prenio na prijemnika samo jedan dio potraživanja, on je dužan predati mu ovjeren prepis obveznice ili koje druge isprave kojom se dokazuje postojanje ustupljenog potraživanja.
- (3) Ustupilac je dužan da na zahtjev prijemnika izda ovjerenu potvrdu o ustupanju.

Odgovornost za postojanje potraživanja

Član 451

Kad je ustupanje izvršeno ugovorom sa naknadom, ustupilac odgovara za postojanje potraživanja u času kad je izvršeno ustupanje.

Odgovornost za naplativost

Član 452

- (1) Ustupilac odgovara za naplativost ustupljenog potraživanja ako je to bilo ugovoreno, ali samo do visine onog što je primio od prijemnika, kao i za naplativost kamata, troškova oko ustupanja i troškova postupka protiv dužnika.
- (2) Veća odgovornost savjesnog ustupioca ne može se ugovoriti.

Odsjek 4.

POSEBNI SLUČAJEVI USTUPANJA POTRAŽIVANJA

Ustupanje umjesto ispunjenja ili radi naplaćivanja

Član 453

- (1) Kad dužnik umjesto ispunjenja svoje obaveze ustupi povjeriocu svoje potraživanje, ili jedan njegov dio, zaključenjem ugovora o ustupanju dužnikova obaveza se gasi do iznosa ustupljenog potraživanja.
- (2) Kad dužnik ustupi svome povjeriocu svoje potraživanje samo radi naplaćivanja, njegova se obaveza gasi, odnosno smanjuje tek kad povjerilac naplati ustupljeno potraživanje.
- (3) U slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana, prijemnik je dužan da preda ustupiocu sve što je naplatio preko iznosa svog potraživanja prema ustupiocu.
- (4) U slučaju ustupanja radi naplaćivanja dužnik ustupljenog potraživanja može ispuniti svoju obavezu i prema ustupiocu, čak i kad je obaviješten o ustupanju.

Ustupanje radi obezbjeđenja

Član 454

Kad je ustupanje izvršeno radi obezbjeđenja prijemnikovog potraživanja prema ustupiocu, prijemnik je dužan da se stara sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina o naplati ustupljenog potraživanja i da po izvršenoj naplati, pošto zadrži koliko je potrebno za namirenje sopstvenog potraživanja prema ustupiocu, ovome preda višak.

ODJELJAK 2.

PROMJENA DUŽNIKA

Odsjek 1.

PREUZIMANJE DUGA

I. OPŠTE ODREDBE

Ugovor o preuzimanju duga

Član 455

- (1) Preuzimanje duga vrši se ugovorom između dužnika i preuzimaoca, na koji je pristao povjerilac.
- (2) O zaključenom ugovoru može povjerioca izvjestiti svaki od njih, i svakome od njih može povjerilac saopštiti svoj pristanak na preuzimanje duga.
- (3) Pretpostavlja se da je povjerilac dao svoj pristanak ako je bez ograde primio neko ispunjenje od preuzimaoca, koje je ovaj učinio u svoje ime.
- (4) Ugovorne strane, kao i svaka od njih posebno, mogu pozvati povjerioca da se u određenom roku izjasni da li pristaje na preuzimanje duga, pa ako se povjerilac u određenom roku ne izjasni smatra se da nije dao svoj pristanak.
- (5) Ugovor o preuzimanju duga ima dejstva ugovora o preuzimanju ispunjenja za vrijeme dok povjerilac ne bude dao svoj pristanak na ugovor o preuzimanju duga, kao i ako on odbije da da pristanak.

Slučaj kad je dug obezbijeđen hipotekom

Član 456

- (1) Kad je prilikom otuđenja neke nepokretnosti na kojoj postoji hipoteka ugovoreno između pribavioca i otuđioca da će pribavilac preuzeti dug prema hipotekarnom povjeriocu, smatra se da je hipotekarni povjerilac dao pristanak na ugovor o preuzimanju duga ako ga na pisani poziv otuđioca nije odbio u roku od tri mjeseca od prijema poziva.
- (2) U pisanom pozivu povjeriocu se mora skrenuti pažnja na ovu posljedicu, inače će se smatrati kao da poziv nije upućen.

II. DEJSTVA UGOVORA O PREUZIMANJU DUGA

Promjena dužnika

Član 457

- (1) Preuzimanjem duga preuzimalac stupa na mjesto pređašnjeg dužnika, a ovaj se oslobađa obaveze.
- (2) Ako je u vrijeme povjeriočevog pristanka na ugovor o preuzimanju duga preuzimalac bio prezadužen, a povjerilac to nije znao niti je morao znati, pređašnji dužnik ne oslobađa se obaveze, a ugovor o preuzimanju duga ima dejstvo ugovora o pristupanju dugu.
- (3) Između preuzimaoca i povjerioca postoji ista obaveza koja je do tada postojala između pređašnjeg dužnika i povjerioca.

Sporedna prava

Član 458

- (1) Sporedna prava koja su do tada postojala uz potraživanje ostaju i dalje, ali jemstva, kao i zaloge, koje su dala treća lica prestaju ako jemci i zalogodavci ne pristaju da odgovaraju i za novog dužnika.
- (2) Ako nije što drugo ugovoreno, preuzimalac ne odgovara za nenaplaćene kamate koje su dospjele do preuzimanja.

Prigovori

Član 459

- (1) Preuzimalac može istaći povjeriocu sve prigovore koji proističu iz pravnog odnosa između pređašnjeg dužnika i povjerioca, iz koga potiče preuzeti dug, kao i prigovore koje preuzimalac ima prema povjeriocu.
- (2) Preuzimalac ne može istaći povjeriocu prigovore koji potiču iz njegovog pravnog odnosa sa pređašnjim dužnikom, a koji odnos je bio osnov preuzimanja.

Odsjek 2.

PRISTUPANJE DUGU

Ugovor o pristupanju dugu

Član 460

Ugovorom između povjerioca i trećeg, kojim se treći obavezuje da će povjeriocu ispuniti njegovo potraživanje od dužnika, treći stupa u obavezu pored dužnika.

Pristupanje dugu u slučaju primanja neke imovinske cjeline

Član 461

(1) Lice na koje pređe na osnovu ugovora neka imovinska cjelina fizičkog ili pravnog lica, ili jedan dio te cjeline, odgovara za dugove koji se odnose na tu cjelinu, odnosno na njen dio, pored dotadašnjeg imaoca i solidarno s njim, ali samo do vrijednosti njene aktive.

(2) Nema pravnog dejstva prema povjeriocima odredba ugovora kojom bi se isključivala ili ograničavala odgovornost utvrđena u stavu 1 ovog člana.

Odsjek 3.

PREUZIMANJE ISPUNJENJA

Član 462

(1) Preuzimanje ispunjenja se vrši ugovorom između dužnika i nekog trećeg kojim se treći obavezuje prema dužniku da ispuni njegovu obavezu prema njegovom povjeriocu.

(2) Treći odgovara dužniku ako blagovremeno ne ispuni obavezu povjeriocu, a povjerilac zatraži ispunjenje od dužnika.

(3) Treći ne preuzima dug, niti pristupa dugu i povjerilac nema nikakvo pravo prema njemu.

DIO DRUGI

UGOVORI

Glava VII

PRODAJA

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 463

(1) Ugovorom o prodaji obavezuje se prodavac da prenese na kupca pravo svojine na prodatu stvar i da mu je u tu svrhu preda, a kupac se obavezuje da plati cijenu u novcu i preuzme stvar.

(2) Prodavac nekog drugog prava obavezuje se da kupcu pribavi prodato pravo, a kad vršenje tog prava zahtijeva državinu stvari, da mu i preda stvar.

Rizik

Član 464

(1) Do predaje stvari kupcu rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi prodavac, a sa predajom stvari rizik prelazi na kupca.

(2) Rizik ne prelazi na kupca ako je on zbog nekog nedostatka predate stvari raskinuo ugovor ili tražio zamjenu stvari.

Prelaz rizika u slučaju kupčeve docnje

Član 465

(1) Ako predaja stvari nije izvršena zbog kupčeve docnje, rizik prelazi na kupca u času kad je došao u docnju.

(2) Kad su predmet ugovora stvari određene po rodu, rizik prelazi na kupca u docnji ako je prodavac izdvojio stvari očigledno namijenjene za izvršenje predaje i o tome poslao obavještenje kupcu.

(3) Kad su stvari određene po rodu takve prirode da prodavac ne može da izdvoji jedan njihov dio, dovoljno je da je prodavac izvršio sve radnje koje su potrebne da bi kupac mogao preuzeti stvari i da je o tome poslao obavještenje kupcu.

ODJELJAK 2.

SASTOJCI UGOVORA O PRODAJI

Odsjek 1.

STVAR

Opšte pravilo

Član 466

- (1) Stvar o kojoj je ugovor mora biti u prometu, a ništav je ugovor o prodaji stvari koja je van prometa.
- (2) Za prodaju stvari čiji je promet ograničen važe posebni propisi.
- (3) Prodaja se može odnositi i na buduću stvar.

Propast stvari prije ugovora

Član 467

- (1) Ugovor o prodaji nema pravno dejstvo, ako je u času njegovog zaključenja stvar o kojoj je ugovor bila propala.
- (2) Ako je u času zaključenja ugovora stvar bila samo djelimično propala, kupac može raskinuti ugovor ili ostati pri njemu uz srazmjerno sniženje cijene.
- (3) Ugovor će ostati na snazi i kupac će imati samo pravo na sniženje cijene ako djelimična propast ne smeta postizanju svrhe ugovora, ili ako za određenu stvar postoji takav običaj u pravnom prometu.

Prodaja tuđe stvari

Član 468

Prodaja tuđe stvari obavezuje ugovorne strane, ali kupac koji nije znao ili nije morao znati da je stvar tuđa, može, ako se usljed toga ne može ostvariti cilj ugovora, raskinuti ugovor i tražiti naknadu štete.

Prodaja spornog prava

Član 469

- (1) Sporno pravo može biti predmet ugovora o prodaji.
- (2) Ništav je ugovor kojim bi advokat ili koji drugi nalagoprimalac kupio sporno pravo čije mu je ostvarivanje povjereno, ili ugovorio za sebe učešće u podjeli iznosa dosuđenog njegovom nalogodavcu.

Odsjek 2.

CIJENA

Kad cijena nije određena

Član 470

- (1) Ako ugovorom o prodaji cijena nije određena, a ni ugovor ne sadrži dovoljno podataka pomoću kojih bi se ona mogla odrediti, ugovor nema pravno dejstvo.
- (2) Kad ugovorom o prodaji u privredi cijena nije određena, niti u njemu ima dovoljno podataka pomoću kojih bi se ona mogla odrediti, kupac je dužan da plati cijenu koju je prodavac redovno naplaćivao u vrijeme zaključenja ugovora, a u nedostatku ove razumne cijene.
- (3) Pod razumnom cijenom smatra se tekuća cijena u vrijeme zaključenja ugovora, a ako se ona ne može utvrditi onda cijena koju utvrđuje sud prema okolnostima slučaja.

Propisana cijena

Član 471

- (1) Kad je ugovorena veća cijena od one koju je za određenu vrstu stvari propisao nadležni organ, kupac dužuje samo iznos propisane cijene, a ako je već isplatio ugovorenu cijenu, ima pravo da zahtijeva da mu se vrati razlika.
- (2) Ako nadležni organ prije izvršenja ugovora promijeni visinu propisane cijene, kupac dužuje cijenu koja je važila u vrijeme zaključenja ugovora.

Kad je ugovorena tekuća cijena

Član 472

- (1) Kad je ugovorena tekuća cijena, kupac dužuje cijenu utvrđenu zvaničnom evidencijom na tržištu mjesta prodavca u vrijeme kad je trebalo da uslijedi ispunjenje.
- (2) Ako takve evidencije nema, tekuća cijena se određuje na osnovu elemenata pomoću kojih se prema običajima tržišta

utvrđuje cijena.

Kad je određivanje cijene povjereno trećem

Član 473

Ako treće lice kome je povjereno određivanje cijene neće ili ne može da je odredi, a ugovorne strane se ne slože naknadno o određivanju cijene niti ugovor raskinu, smatraće se da je ugovorena tekuća cijena.

Kad je određivanje cijene ostavljeno jednoj ugovornoj strani

Član 474

Odredba ugovora kojom se određivanje cijene ostavlja na volju jednoj ugovornoj strani smatra se kao da nije ni ugovorena i tada kupac dužuje tekuću cijenu.

ODJELJAK 3.

OBAVEZE PRODAVCA

Odsjek 1.

PREDAJA STVARI

I. O PREDAJI UOPŠTE

Vrijeme i mjesto predaje

Član 475

- (1) Prodavac je dužan da preda stvar kupcu u vrijeme i na mjestu predviđenom ugovorom.
- (2) Prodavac je izvršio obavezu predaje kupcu, po pravilu, kad mu stvar uruči ili preda ispravu kojom se stvar može preuzeti.
- (3) Kod ugovora u privredi prodavac je dužan da obavi sve radnje, prema ugovoru i prirodi posla da bi kupac mogao primiti isporuku, a kupac radnje da bi prodavcu omogućio izvršenje isporuke.
- (4) Prodavac je dužan da čuva stvar do predaje sa pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog privrednika.

Predmet predaje

Član 476

- (1) Ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizlazi iz prirode posla, prodavac je dužan da preda stvar kupcu u ispravnom stanju, zajedno sa njenim pripacima.
- (2) Plodovi i druge koristi od stvari pripadaju kupcu od dana kad je prodavac bio dužan da mu ih preda.

Kad je ugovorena predaja u toku izvjesnog perioda vremena

Član 477

Kad je ugovoreno da predaja stvari bude izvršena u toku izvjesnog perioda vremena, a nije određeno koja će strana imati pravo da odredi datum predaje u granicama tog perioda, to pravo pripada prodavcu, osim kad iz okolnosti slučaja proizlazi da je određivanje datuma predaje ostavljeno kupcu.

Kad datum predaje nije određen

Član 478

Kad datum predaje stvari kupcu nije određen, prodavac je dužan da izvrši predaju u razumnom roku poslije zaključenja ugovora, s obzirom na prirodu stvari i na ostale okolnosti.

Kad mjesto predaje nije određeno ugovorom

Član 479

- (1) Kad mjesto predaje nije određeno ugovorom, predaja stvari vrši se u mjestu u kome je prodavac u času zaključenja ugovora imao svoje prebivalište ili, u nedostatku ovog, svoje boravište, a ako je prodavac zaključio ugovor u vršenju svoje redovne privredne djelatnosti, onda u mjestu njegovog sjedišta.
- (2) Ako je u času zaključenja ugovora ugovornim stranama bilo poznato gdje se stvar nalazi, odnosno gdje treba da bude izrađena, predaja se vrši u tom mjestu.

Predaja prevoziocu

Član 480

U slučaju kad je prema ugovoru potrebno da se izvrši prevoz stvari, a ugovorom nije određeno mjesto ispunjenja, predaja je izvršena uručanjem stvari prevoziocu ili licu koje organizuje otpremu.

Organizovanje prevoza

Član 481

Ako je prodavac dužan poslati stvar kupcu, mora zaključiti na uobičajen način i pod uobičajenim uslovima ugovore potrebne za izvršenje prevoza do određenog mjesta.

Troškovi

Član 482

Troškove predaje, kao i one koji joj prethode, snosi prodavac, a troškove odnošenja stvari i sve ostale troškove poslije predaje snosi kupac, ako nije što drugo ugovoreno.

II. ISTOVREMENO IZVRŠENJE PEDAJE STVARI I ISPLATE CIJENE

Odlaganje predaje do isplate cijene

Član 483

Ako nije što drugo ugovoreno ili uobičajeno, prodavac nije dužan da preda stvar ako mu kupac ne isplati cijenu istovremeno, ili nije spreman da to istovremeno učini, ali kupac nije dužan da isplati cijenu prije nego što je imao mogućnost da pregleda stvar.

Odlaganje predaje u slučaju prevoza stvari

Član 484

(1) Kad se predaja stvari ostvaruje uručanjem prevoziocu, prodavac može odložiti odašiljanje stvari do isplate cijene, ili poslati stvar tako da zadrži pravo da raspolaze njom za vrijeme prevoza.

(2) Ako je zadržao pravo da raspolaze stvarju za vrijeme prevoza, prodavac može da zahtijeva da stvar ne bude predata kupcu u mjestu opredjeljenja dok ne isplati cijenu, a kupac nije dužan da isplati cijenu prije nego što je imao mogućnost da pregleda stvar.

(3) Kad ugovor predviđa plaćanje uz predaju odgovarajuće isprave, kupac nema pravo da odbije isplatu cijene zbog toga što nije imao mogućnosti da pregleda stvar.

Sprječavanje izručenja otposlate stvari

Član 485

(1) Ako se poslije odašiljanja stvari kupcu pokaže da su njegove materijalne prilike takve da se osnovano može posumnjati da će on moći isplatiti cijenu, prodavac može spriječiti izručenje stvari kupcu čak i kad ovaj već ima u rukama ispravu koja ga ovlašćuje da zahtijeva izručenje stvari.

(2) Prodavac ne može spriječiti izručenje ako ga zahtijeva neko treće lice koje je uredan imalac isprave koja ga ovlašćuje da zahtijeva izručenje stvari, osim ako isprava sadrži rezerve u pogledu dejstva prenosa, ili ako prodavac dokaže da je imalac isprave kad ju je pribavljao postupio svjesno na štetu prodavca.

Odsjek 2.

ODGOVORNOST ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE

I. O MATERIJALNIM NEDOSTACIMA UOPŠTE

Materijalni nedostaci za koje prodavac odgovara

Član 486

(1) Prodavac odgovara za materijalne nedostatke stvari koje je ona imala u času prelaza rizika na kupca, bez obzira na to da li mu je to bilo poznato.

(2) Prodavac odgovara i za one materijalne nedostatke koji se pojave poslije prelaza rizika na kupca ako su posljedica uzroka koji je postojao prije toga.

(3) Neznatan materijalni nedostatak ne uzima se u obzir.

Kad postoje materijalni nedostaci

Član 487

(1) Materijalni nedostatak postoji:

- 1) ako stvar nema potrebna svojstva za njenu redovnu upotrebu ili za promet;
- 2) ako stvar nema potrebna svojstva za naročitu upotrebu za koju je kupac nabavlja, a koja je bila poznata prodavcu, ili mu je morala biti poznata;
- 3) ako stvar nema svojstva i osobine koje su izričito ili prećutno ugovorene, odnosno propisane;
- 4) kad je prodavac predao stvar koja nije saobrazna uzorku ili modelu, osim ako su uzorak ili model pokazani samo radi obavještenja;
- 5) ako stvar nema svojstva koja inače postoje kod drugih stvari iste vrste i koja je kupac mogao opravdano očekivati prema prirodi stvari, posebno uzimajući u obzir javne izjave prodavca, proizvođača i njihovih predstavnika o svojstvima stvari (reklame, označavanje stvari i dr.);
- 6) ako je stvar nepravilno montirana pod uslovom da je usluga montaže uključena u ispunjenje ugovora o prodaji i
- 7) ako je nepravilna montaža posljedica nedostataka u uputstvima za montažu.

(2) Ako je kupac na osnovu izjava proizvođača ili njegovog predstavnika očekivao postojanje određenih svojstava stvari, nedostatak se ne uzima u obzir ako prodavac nije znao niti morao znati za te izjave, ili su te izjave bile opovrgnute do trenutka zaključenja ugovora ili one nijesu uticale na odluku kupca da zaključi ugovor.

Nedostaci za koje prodavac ne odgovara

Član 488

(1) Prodavac ne odgovara za nedostatke iz tač. 1 i 3 člana 487 ovog zakona, ako su u času zaključenja ugovora bili poznati kupcu ili mu nijesu mogli ostati nepoznati.

(2) Smatra se da nijesu mogli ostati nepoznati kupcu oni nedostaci koje bi bržljivo lice sa prosječnim znanjem i iskustvom lica istog zanimanja i struke kao kupac moglo lako opaziti pri uobičajenom pregledu stvari.

(3) Prodavac odgovara i za nedostatke koje je kupac mogao lako opaziti, ako je izjavio da stvar nema nikakve nedostatke ili da stvar ima određena svojstva ili osobine.

Pregled stvari i vidljivi nedostaci

Član 489

(1) Kupac je dužan da primljenu stvar na uobičajeni način pregleda ili je da na pregled, čim je to prema redovnom toku stvari moguće, i da o vidljivim nedostacima obavijesti prodavca u roku od osam dana, a kod ugovora u privredi bez odlaganja, inače gubi pravo koje mu po tom osnovu pripada.

(2) Kad je pregled izvršen u prisustvu obje strane, kupac je dužan da svoje primjedbe zbog vidljivih nedostataka saopšti prodavcu odmah, inače gubi pravo koje mu po tom osnovu pripada.

(3) Ako je kupac otpremio stvar dalje bez pretovara, a prodavcu je pri zaključenju ugovora bila poznata ili morala biti poznata mogućnost takve dalje otpreme, pregled stvari može biti odložen do njenog prispjeća u novo mjesto opredjeljenja, i u tom slučaju kupac je dužan da prodavca obavijesti o nedostacima čim je po redovnom toku stvari mogao za njih doznati od svojih klijenata.

(4) Kod potrošačkih ugovora potrošač kao kupac nije obavezan da pregleda stvar niti je da na pregled, ali je obavezan da odmah po saznanju obavijesti prodavca o postojanju vidljivih nedostataka, a najkasnije u roku od šest mjeseci od dana kad je otkrio nedostatak, inače gubi pravo koje mu po tom osnovu pripada.

Skriveni nedostaci

Član 490

(1) Kad se poslije prijema stvari od strane kupca pokaže da stvar ima neki nedostatak koji se nije mogao otkriti uobičajenim pregledom prikom preuzimanja stvari (skriveni nedostatak), kupac je dužan, pod prijetnjom gubitka prava, da o tom nedostatku obavijesti prodavca u roku od osam dana računajući od dana kad je nedostatak otkrio, a kod ugovora u privredi bez odlaganja.

(2) Prodavac ne odgovara za nedostatke koji se pokažu pošto protekne šest mjeseci od predaje stvari, izuzev kad je ugovorom određen duži rok.

Rokovi u slučaju opravke, zamjene i slično

Član 491

Kad je zbog nekog nedostatka došlo do opravke stvari, isporuke druge stvari, zamjene djelova i slično, rokovi iz čl. 489 i 490 ovog zakona počinju teći od predaje opravljene stvari, predaje druge stvari, izvršene zamjene djelova i slično.

Obavještenje o nedostatku

Član 492

(1) U obavještenju o nedostatku stvari kupac je dužan da bliže opiše nedostatak i pozove prodavca da pregleda stvar.

(2) Ako obavještenje o nedostatku koje je kupac blagovremeno poslao prodavcu preporučenim pismom, telegramom ili na neki drugi pouzdan način zadocni ili uopšte ne stigne prodavcu, smatra se da je kupac izvršio svoju obavezu da obavijesti prodavca.

Značaj činjenice da je prodavac znao nedostatak

Član 493

Kupac ne gubi pravo da se pozove na neki nedostatak i kad nije izvršio svoju obavezu da stvar pregleda bez odlaganja, ili obavezu da u određenom roku obavijesti prodavca o postojanju nedostatka, kao i kad se nedostatak pokazao tek po proteku šest mjeseci od predaje stvari, ako je taj nedostatak bio poznat prodavcu ili mu nije mogao ostati nepoznat, kao i ako je prodavac priznao postojanje nedostataka.

Ugovorno ograničenje ili isključenje prodavčeve odgovornosti za materijalne nedostatke

Član 494

(1) Ugovorne strane mogu ograničiti ili sasvim isključiti prodavčevu odgovornost za materijalne nedostatke stvari.

(2) Odredba ugovora o ograničenju ili isključenju odgovornosti za nedostatke stvari ništava je ako je nedostatak bio poznat prodavcu, a on o njemu nije obavijestio kupca, kao i kad je prodavac nametnuo tu odredbu koristeći svoj poseban monopolski položaj.

(3) Kupac koji se odrekao prava da raskine ugovor zbog nedostatka stvari zadržava ostala prava zbog tih nedostataka.

Prinudna javna prodaja

Član 495

Imalac čija je stvar prodana na prinudnoj javnoj prodaji ne odgovara za nedostatke stvari.

II. PRAVA KUPCA

Ispunjenje, sniženje cijene, raskid ugovora, naknada štete

Član 496

(1) Kupac koji je blagovremeno i uredno obavijestio prodavca o nedostatku može da:

- 1) zahtijeva od prodavca da nedostatak ukloni ili da mu preda drugu stvar bez nedostatka (ispunjenje ugovora);
- 2) zahtijeva sniženje cijene;
- 3) izjavi da raskida ugovor.

(2) U slučajevima iz stava 1 ovog člana kupac ima pravo i na naknadu štete.

(3) Prodavac odgovara za štetu koju je kupac zbog nedostatka stvari pretrpio na drugim svojim dobrima, i to prema opštim pravilima o odgovornosti za štetu.

(4) Troškove otklanjanja nedostatka i predaje druge stvari bez nedostatka snosi prodavac.

Neispunjenje ugovora u razumnom roku

Član 497

Ako kupac ne dobije zahtijevano ispunjenje ugovora u razumnom roku, zadržava pravo da raskine ugovor ili da snizi cijenu.

Kad kupac može raskinuti ugovor

Član 498

(1) Kupac može raskinuti ugovor samo ako je prethodno ostavio prodavcu naknadni primjereni rok za ispunjenje ugovora.

(2) Kupac može raskinuti ugovor i bez ostavljanja naknadnog roka ako mu je prodavac poslije obavještenja o nedostacima saopštio da neće ispuniti ugovor ili ako iz okolnosti konkretnog slučaja očigledno proizlazi da prodavac neće moći ispuniti ugovor ni u naknadnom roku.

Neispunjenje ugovora u naknadnom roku

Član 499

Ako prodavac u naknadnom roku ne ispuni ugovor, on se raskida po samom zakonu, ali ga kupac može održati ako bez odlaganja izjavi prodavcu da ugovor održava na snazi.

Djelimični nedostaci

Član 500

(1) Kad samo dio predate stvari ima nedostatke ili kad je predat samo dio stvari, odnosno manja količina od ugovorene, kupac

može raskinuti ugovor u smislu čl. 496 - 499 ovog zakona samo u pogledu dijela koji ima nedostatke, ili samo u pogledu dijela ili količine koji nedostaju.

(2) Kupac može raskinuti cio ugovor samo ako ugovorena količina ili predata stvar čini cjelinu, ili ako kupac ima opravdan interes da primi ugovorenu stvar ili količinu u cjelini.

Kad je prodavac dao kupcu veću količinu

Član 501

(1) Ugovorom o prodaji u privredi, kad je prodavac stvari određenih po rodu dao kupcu veću količinu nego što je ugovoreno, a kupac u razumnom roku ne izjavi da višak odbija, smatra se da je primio i taj višak, te je dužan platiti ga po istoj cijeni.

(2) Ako kupac odbije da primi višak, prodavac je dužan da naknadi kupcu štetu.

Kad je određena jedna cijena za više stvari

Član 502

(1) Kad je jednim ugovorom i za jednu cijenu prodato više stvari ili jedna skupina stvari, a samo neke od njih imaju nedostatke, kupac može raskinuti ugovor samo u pogledu tih stvari, a ne i ostalih.

(2) Ako stvari čine jednu cjelinu tako da bi njihovo razdvajanje bilo štetno, kupac može raskinuti cio ugovor, ili ako on ipak izjavi da raskida ugovor samo u pogledu stvari sa nedostatkom, prodavac može raskinuti ugovor i u pogledu ostalih stvari.

Gubljenje prava da se raskine ugovor zbog nedostatka

Član 503

(1) Kupac gubi pravo da raskine ugovor zbog nedostatka stvari kad mu je nemoguće da vrati stvar ili da je vrati u stanju u kome ju je primio.

(2) Kupac može raskinuti ugovor zbog nekog nedostatka stvari ako je stvar potpuno ili djelimično propala ili oštećena usljed nedostatka koji opravdava raskidanje ugovora, ili usljed nekog događaja koji ne potiče od njega ni od nekog lica za koje on odgovara.

(3) Isto vrijedi ako je stvar potpuno ili djelimično propala ili oštećena usljed obaveze kupca da pregleda stvar, ili ako je kupac prije nego što je otkriven nedostatak potrošio ili izmijenio jedan dio stvari u toku njene redovne upotrebe, kao i ako je oštećenje ili izmjena bez značaja.

Očuvanje ostalih prava

Član 504

Kupac koji je zbog nemogućnosti da vrati stvar ili da je vrati u stanju u kome je primio izgubio pravo da raskine ugovor, zadržava ostala prava koja mu daje zakon zbog postojanja nekog nedostatka.

Dejstva raskida zbog nedostatka

Član 505

(1) Raskid ugovora zbog nedostatka stvari proizvodi ista dejstva kao i raskid dvostranih ugovora zbog neispunjenja.

(2) Kupac dužuje prodavcu naknadu za korist od stvari i kad mu je nemoguće da je vrati cijelu ili njen jedan dio, a ugovor je ipak raskinut.

Snizenje cijene

Član 506

Snizenje cijene se vrši prema odnosu između vrijednosti stvari bez nedostatka i vrijednosti stvari sa nedostatkom, u vrijeme zaključenja ugovora.

Postupno otkrivanje nedostataka

Član 507

Kupac koji je postigao snizenje cijene zbog postojanja nekog nedostatka može raskinuti ugovor ili zahtijevati novo snizenje cijene ako se naknadno otkrije neki drugi nedostatak.

Gubitak prava

Član 508

(1) Prava kupca koji je blagovremeno obavijestio prodavca o postojanju nedostatka gase se po isteku jedne godine, računajući od dana slanja obavještenja prodavcu, izuzev ako je prodavčevom prevarom kupac bio spriječen da ih upotrijebi.

(2) Kupac koji je blagovremeno obavijestio prodavca o postojanju nedostatka može poslije proteka ovog roka, ako još nije

isplatio cijenu, istaći svoj zahtjev da se cijena snizi ili da mu se naknadi šteta kao prigovor protiv prodavčevog zahtjeva da mu se isplati cijena.

III. GARANCIJA ZA ISPRAVNO FUNKCIONISANJE PRODATE STVARI

Odgovornost prodavca i proizvođača

Član 509

(1) Kad je prodavac neke mašine, motora, kakvog aparata, ili drugih sličnih stvari koje spadaju u takozvanu tehničku robu predao kupcu garantni list kojim proizvođač garantuje ispravno funkcionisanje stvari u toku određenog vremena, računajući od njene predaje kupcu, kupac može, ako stvar ne funkcionise ispravno, zahtijevati od prodavca ili od proizvođača da stvar opravi u razumnom roku ili ako to ne učini da mu umjesto nje preda stvar koja funkcionise ispravno.

(2) Ovim pravilima ne dira se u pravila o odgovornosti prodavca za nedostatke stvari.

(3) U garantnom listu moraju biti navedena prava iz garancije koja pripadaju kupcu, i jasno navedeno da garancija ne utiče na ostala prava koja pripadaju kupcu po drugim pravnim osnovama.

(4) Garantni list mora sadržavati pojedinosti koje su potrebne kupcu za ostvarivanje njegovih prava, a posebno trajanje garancije i teritorijalno područje važenja, kao i ime, odnosno naziv i adresu lica koje je izdao garanciju.

Traženje opravke ili zamjene

Član 510

(1) Kupac može zbog neispravnog funkcionisanja zahtijevati od prodavca, odnosno od proizvođača opravku ili zamjenu stvari u toku garantnog roka, bez obzira na to kad se nedostatak u funkcionisanju pojavio.

(2) Kupac ima pravo na naknadu štete koju je pretrpio usljed toga što je bio lišen upotrebe stvari od trenutka traženja opravke ili zamjene do njihovog izvršenja.

Produženje garantnog roka

Član 511

(1) U slučaju manje opravke, garantni rok se produžava onoliko koliko je kupac bio lišen upotrebe stvari.

(2) Kad je zbog neispravnog funkcionisanja izvršena zamjena stvari ili njena bitna opravka, garantni rok počinje teći ponovo od zamjene, odnosno od vraćanja opravljene stvari.

(3) Ako je zamijenjen ili bitno popravljen samo neki dio stvari, garantni rok počinje teći ponovo samo za taj dio.

Raskidanje ugovora i sniženje cijene

Član 512

Ako prodavac ne izvrši u razumnom roku opravku ili zamjenu stvari, kupac može raskinuti ugovor ili sniziti cijenu i zahtijevati naknadu štete.

Troškovi i rizik

Član 513

(1) Prodavac, odnosno proizvođač je dužan da o svom trošku prenese stvar do mjesta gdje treba da se opravi, odnosno zamijeni, kao i da popravljenu, odnosno zamijenjenu stvar vrati natrag kupcu.

(2) Za to vrijeme prodavac, odnosno proizvođač snosi rizik za propast ili oštećenje stvari.

Odgovornost kooperanata

Član 514

Kad je u izradi pojedinih djelova stvari ili u izvršenju pojedinih radnji učestvovalo više samostalnih proizvođača, njihova odgovornost prema finalnom proizvođaču za neispravno funkcionisanje stvari koje potiče od tih djelova ili od tih radnji prestaje kad prestane odgovornost finalnog proizvođača prema kupcu stvari.

Gubitak prava

Član 515

Prava kupca prema proizvođaču po osnovu garantnog lista gase se po isteku jedne godine računajući od dana kad je tražio od njega opravku ili zamjenu stvari.

Odsjek 3.

ODGOVORNOST ZA PRAVNE NEDOSTATKE (ZAŠTITA OD EVIKCIJE)

Pravni nedostaci

Član 516

- (1) Prodavac odgovara ako na prodatoj stvari postoji neko pravo trećeg koje isključuje, umanjuje ili ograničava kupčevo pravo, a o čijem postojanju kupac nije obaviješten, niti je pristao da uzme stvar opterećenu tim pravom.
- (2) Prodavac nekog drugog prava garantuje da ono postoji i da nema pravnih smetnji za njegovo ostvarenje.

Obavješćavanje prodavca

Član 517

Kad se pokaže da treće lice polaže neko pravo na stvar, kupac je dužan obavijestiti prodavca o tome, izuzev kad je to prodavcu već poznato, i pozvati ga da u razumnom roku oslobodi stvar od prava ili pretenzije trećeg ili, kad su predmet ugovora stvari određene po rodu, da mu isporuči drugu stvar bez pravnog nedostatka.

Sankcije pravnih nedostataka

Član 518

- (1) Ako prodavac ne postupi po zahtjevu kupca, u slučaju oduzimanja stvari od kupca ugovor se raskida po samom zakonu, a u slučaju umanjenja ili ograničenja kupčevog prava, kupac može po svom izboru raskinuti ugovor ili zahtijevati srazmjerno sniženje cijene.
- (2) Ako prodavac ne udovolji kupčevom zahtjevu da u razumnom roku oslobodi stvar od prava ili pretenzija trećeg, kupac može raskinuti ugovor ako se zbog toga njegova svrha ne može ostvariti.
- (3) U svakom slučaju kupac ima pravo na naknadu pretrpljene štete.
- (4) Ako je kupac u času zaključenja ugovora znao za mogućnost da mu stvar bude oduzeta, ili da njegovo pravo bude smanjeno ili ograničeno, nema pravo na naknadu štete ako se ta mogućnost ostvari, ali ima pravo da zahtijeva vraćanje, odnosno sniženje cijene.

Kad kupac ne obavijesti prodavca

Član 519

Kupac koji se, ne obavješćavajući prodavca, upustio u spor sa trećim i spor izgubio, može se pozvati na prodavčevu odgovornost za pravne nedostatke, izuzev ako prodavac dokaže da je on raspolagao sredstvima da se odbije zahtjev trećeg lica.

Kad je pravo trećeg očigledno osnovano

Član 520

- (1) Kupac ima pravo pozvati se na prodavčevu odgovornost za pravne nedostatke i kad je bez obavješćenja prodavca i bez spora priznao očigledno osnovano pravo trećeg.
- (2) Ako je kupac isplatio trećem izvjesnu svotu novca da bi odustao od svog očiglednog prava, prodavac se može osloboditi svoje odgovornosti ako naknadi kupcu isplaćenu svotu i pretrpljenu štetu.

Kad kupac zadrži stvar po nekom drugom osnovu

Član 521

Kupac ima pravo da raskine ugovor i da od prodavca zahtijeva povraćaj cijene i naknadu štete ako stvar zadrži u svojoj imovini po nekom drugom osnovu, a ne po osnovu kupovine.

Ugovorno ograničenje ili isključenje prodavčeve odgovornosti

Član 522

- (1) Odgovornost prodavca za pravne nedostatke može se ugovorom ograničiti ili sasvim isključiti.
- (2) Ako je u vrijeme zaključenja ugovora prodavcu bio poznat ili mu nije mogao ostati nepoznat neki nedostatak u njegovom pravu, odredba ugovora o ograničenju ili o isključenju odgovornosti za pravne nedostatke je ništava.

Ograničenja javno - pravne prirode

Član 523

Prodavac odgovara i za posebna ograničenja javno-pravne prirode koja kupcu nijesu bila poznata, ako je on za njih znao ili je znao da se mogu očekivati, a nije ih kupcu saopštio.

Gubitak prava

Član 524

- (1) Pravo kupca po osnovu pravnih nedostataka gasi se istekom godine dana od saznanja za postojanje prava trećeg.
- (2) Ako je treće lice prije isteka tog roka pokrenulo spor, a kupac pozvao prodavca da se u spor umiješa, pravo kupca se gasi tek istekom šest mjeseci po pravosnažno okončanom sporu.

ODJELJAK 4.

OBAVEZE KUPCA

Odsjek 1.

ISPLATA CIJENE

Vrijeme i mjesto isplate

Član 525

- (1) Kupac je dužan da plati cijenu u vrijeme i na mjestu određenom u ugovoru.
- (2) U nedostatku ugovorne odredbe ili drukčijih običaja, plaćanje se vrši u času i u mjestu u kome se vrši predaja stvari.
- (3) Ako se cijena ne mora platiti u času predaje, plaćanje se vrši u prebivalištu, odnosno sjedištu prodavca.

Kamata u slučaju prodaje na kredit

Član 526

- (1) Kupac dužuje kamatu na cijenu od dana određenog za njenu isplatu.
- (2) Ako stvar prodana na kredit daje plodove ili kakve druge koristi, kupac dužuje kamatu od kad mu je stvar predata bez obzira na to da li je dospjela obaveza za isplatu cijene.

Isplata cijene u slučaju uzastopnih isporuka

Član 527

- (1) U slučaju uzastopnih isporuka kupac je dužan da isplati cijenu za svaku isporuku u času njenog preuzimanja, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili proizlazi iz okolnosti posla.
- (2) Ako je u ugovoru sa uzastopnim isporukama kupac dao prodavcu predujam, prve isporuke naplaćuju se iz predujma, ako nije što drugo ugovoreno.

Odsjek 2.

PREUZIMANJE STVARI

Član 528

- (1) Preuzimanje stvari se sastoji u preduzimanju potrebnih radnji da bi predaja bila moguća, kao i u odnošenju stvari.
- (2) Ako kupac bez opravdanog razloga odbije da preuzme stvar čija mu je predaja ponuđena na ugovoren ili uobičajen način i na vrijeme, prodavac može, ako ima osnovanog razloga da posumnja da kupac neće isplatiti cijenu, izjaviti da raskida ugovor.

ODJELJAK 5.

OBAVEZA ČUVANJA STVARI ZA RAČUN SAUGOVORNIKA

Slučajevi obaveze čuvanja

Član 529

- (1) Kad je zbog kupčeve docnje rizik prešao na kupca prije predaje stvari, prodavac je dužan da čuva stvar sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina i u tom cilju preduzme potrebne mjere.
- (2) Obaveza čuvanja stvari u smislu stava 1 ovog člana odnosi se i na kupca, kad mu je stvar uručena, a on hoće da je vrati prodavcu usljed raskida ugovora, ili ako je zahtijevao drugu stvar umjesto nje.
- (3) U slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana ugovorna strana koja je dužna da preduzme mjere za očuvanje stvari ima pravo na naknadu troškova potrebnih radi očuvanja stvari.

Kad kupac neće da primi stvar koja mu je upućena

Član 530

Kupac koji neće da primi stvar koja mu je upućena u mjesto opredjeljenja i tamo stavljena na raspolaganje, dužan je da je preuzme za račun prodavca, ako ovaj nije prisutan u mjestu opredjeljenja niti tamo ima nekog koji bi je za njega preuzeo, a pod uslovom da je to moguće bez isplate cijene i bez većih nezgoda ili pretjeranih troškova.

Prava strane dužne da čuva stvar

Član 531

Ugovorna strana koja je prema odredbama čl. 529 i 530 ovog zakona dužna da preduzme mjere za čuvanje stvari može je, pod uslovima i sa posljedicama navedenim u odredbama ovog zakona o polaganju kod suda i prodaji dugovane stvari, položiti kod suda, predati na čuvanje nekom drugom ili prodati je za račun druge strane.

ODJELJAK 6.

NAKNADE ŠTETE U SLUČAJU RASKIDA PRODAJE

Opšte pravilo

Član 532

Kad je prodaja raskinuta zbog povrede ugovora od jedne ugovorne strane, druga strana ima pravo na naknadu štete koju zbog toga trpi, prema opštim pravilima o naknadi štete nastale povredom ugovora.

Kad stvar ima tekuću cijenu

Član 533

(1) Kad je prodaja raskinuta zbog povrede ugovora od strane jedne ugovorne strane, a stvar ima tekuću cijenu, druga strana može da zahtijeva razliku između cijene određene ugovorom i tekuće cijene na dan raskida ugovora na tržištu mjesta u kome je posao obavljen kao i naknadu svih razumnih troškova nastalih zbog neizvršenja.

(2) Ako na tržištu mjesta u kome je posao obavljen nema tekuće cijene, za izračunavanje visine naknade uzima se u račun tekuća cijena tržišta koje bi ga moglo zamijeniti u datom slučaju, kojoj treba dodati razliku u troškovima prevoza.

Kad je izvršena prodaja ili kupovina radi pokrića

Član 534

(1) Kad je predmet prodaje izvjesna količina stvari određenih po rodu, pa jedna strana ne izvrši svoju obavezu na vrijeme, druga strana može izvršiti prodaju radi pokrića, odnosno kupovinu radi pokrića, i zahtijevati razliku između cijene određene ugovorom i cijene prodaje, odnosno kupovine radi pokrića kao i naknadu svih razumnih troškova nastalih zbog neizvršenja.

(2) Prodaja, odnosno kupovina radi pokrića mora biti izvršena u razumnom roku i na razuman način.

(3) O izvršenoj prodaji, odnosno kupovini povjerilac je dužan da obavijesti dužnika.

Naknada ostale štete

Član 535

Pored prava na naknadu štete prema pravilima iz čl. 533 i 534 ovog zakona, ugovoru vjerna strana ima pravo i na naknadu veće štete, ukoliko ju je pretrpjela.

ODJELJAK 7.

SLUČAJEVI PRODAJE SA NAROČITIM POGODBAMA

Odsjek 1.

PRODAJA SA PRAVOM PREČE KUPOVINE

Pojam

Član 536

Ugovornom odredbom o pravu preče kupovine obavezuje se kupac da izvjesti prodavca o namjeravanoj prodaji stvari određenom licu, kao i o uslovima te prodaje, i da mu ponudi da on stvar kupi za istu cijenu.

Rokovi za vršenje prava i za isplatu cijene

Član 537

(1) Prodavac je dužan da obavijesti kupca na pouzdan način o svojoj odluci da se koristi pravom preče kupovine u roku od mjesec dana, računajući od dana kad ga je kupac obavijestio o namjeravanoj prodaji trećem licu.

(2) Istovremeno sa izjavom da on kupuje stvar, prodavac je dužan da isplati cijenu dogovorenu sa trećim licem, ili je položi kod suda.

(3) Ako je u ugovoru sa trećim predviđen rok za isplatu cijene, prodavac se može koristiti tim rokom samo ako pruži dovoljno obezbjeđenje.

Mogućnost nasljeđivanja i otuđenja

Član 538

Pravo preče kupovine pokretnih stvari ne može se ni otuđiti ni naslijediti, ukoliko zakonom nije drukčije određeno.

U slučaju prinudne javne prodaje

Član 539

(1) U slučaju prinudne javne prodaje prodavac se ne može pozivati na svoje pravo preče kupovine.

(2) Prodavac čije je pravo preče kupovine bilo upisano u javnoj knjizi može zahtijevati poništenje javne prodaje, ako nije bio posebno pozvan da joj prisustvuje.

Trajanje prava preče kupovine

Član 540

(1) Pravo preče kupovine prestaje poslije pet godina od zaključenja ugovora, ako nije ugovoreno da će ono prestati ranije.

(2) Ugovoren duži rok svodi se na rok od pet godina.

Kad je izvršen prenos svojine bez obavješćavanja prodavca

Član 541

(1) Ako je kupac prodao stvar i prenio svojinu na trećeg ne obavješćavajući prodavca, i ako je trećem bilo poznato ili mu nije moglo ostati nepoznato da prodavac ima pravo preče kupovine, prodavac može, u roku od šest mjeseci računajući od dana kad je saznao za ovaj prenos, zahtijevati da se prenos poništi i da se stvar njemu ustupi pod istim uslovima.

(2) Ako je kupac netačno obavijestio prodavca o uslovima prodaje trećem, i ako je trećem to bilo poznato ili mu nije moglo ostati nepoznato ovaj rok od šest mjeseci počinje teći od dana kad je prodavac saznao za tačne uslove ugovora.

(3) Pravo preče kupovine prestaje u svakom slučaju po proteku pet godina od prenosa svojine stvari na trećeg.

Zakonsko pravo preče kupovine

Član 542

(1) Za određena lica pravo preče kupovine može biti ustanovljeno zakonom.

(2) Trajanje zakonskog prava preče kupovine nije ograničeno.

(3) Lica koja po samom zakonu imaju pravo preče kupovine moraju biti obaviještena pismeno o namjeravanoj prodaji i o njenim uslovima, inače imaju pravo da zahtijevaju poništenje prodaje.

(4) Pravila o prodaji sa pravom preče kupovine shodno se primjenjuju i na zakonsko pravo preče kupovine.

Odsjek 2.

KUPOVINA NA PROBU

Pojam

Član 543

(1) Kad je ugovoreno da kupac uzima stvar pod uslovima da je isproba da bi utvrdio da li odgovara njegovim željama, dužan je o tome da li ostaje pri ugovoru obavijestiti prodavca u roku utvrđenom ugovorom ili običajem, a ako takvog nema, onda u primjerenom roku koji mu bude odredio prodavac, inače se smatra da je odustao od ugovora.

(2) Ako je stvar predana kupcu da bi je isprobao do određenog roka, a on je ne vrati bez odlaganja po isteku roka ili ne izjavi prodavcu da odustaje od ugovora, smatra se da je ostao pri ugovoru.

Objektivna proba

Član 544

Kad je proba ugovorena da bi se utvrdilo da li stvar ima određeno svojstvo ili da li je podobna za određenu upotrebu,

opstanak ugovora ne zavisi od kupčevog nahođenja, već od toga da li ova zaista ima ta svojstva, odnosno da li je podobna za određenu upotrebu.

Rizik

Član 545

Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari predate kupcu radi probe snosi prodavac do kupčeve izjave da ostaje pri ugovoru, odnosno do isteka roka kada je kupac bio dužan vratiti stvar prodavcu.

Kupovina po pregledu, odnosno sa rezervom probanja

Član 546

Odredbе o kupovini na probu shodno se primjenjuju na kupovinu po pregledu i na kupovinu sa rezervom probanja.

Odsjek 3.

PRODAJA PO UZORKU ILI MODELU

Član 547

(1) U slučaju prodaje po uzorku ili modelu kod ugovora u privredi ako stvar koju je prodavac predao kupcu nije saobrazna uzorku ili modelu, prodavac odgovara po propisima o odgovornosti prodavca za materijalne nedostatke stvari, a u drugim slučajevima po propisima o odgovornosti za neispunjenje obaveza.

(2) Prodavac ne odgovara za nedostatak saobraznosti ako je uzorak, odnosno model podnio kupcu samo radi obavještenja i približnog određivanja osobine stvari, bez obećanja saobraznosti.

Odsjek 4.

PRODAJA SA SPECIFIKACIJOM

Član 548

(1) Ako je ugovorom zadržano pravo za kupca da docnije odredi oblik, mjeru ili koje druge pojedinosti stvari, a kupac ne izvrši ovu specifikaciju do ugovorenog datuma, ili do proteka razumnog roka računajući od prodavčevog traženja da to učini, prodavac može izjaviti da raskida ugovor ili obaviti specifikaciju prema onome što mu je poznato o kupčevim potrebama.

(2) Ako sam prodavac obavi specifikaciju, dužan je da obavijesti kupca o njenim pojedinostima i odredi mu razuman rok da sam izvrši drukčiju specifikaciju.

(3) Ako kupac ne iskoristi ovu mogućnost, obavezna je specifikacija koju je izvršio prodavac.

Odsjek 5.

PRODAJA SA ZADRŽAVANJEM PRAVA SVOJINE

Uslovi

Član 549

(1) Prodavac određene pokretne stvari može posebnom odredbom ugovora zadržati pravo svojine i poslije predaje stvari kupcu, sve dok kupac ne isplati cijenu u potpunosti.

(2) Zadržavanje prava svojine ima dejstva prema kupčevim povjeriocima samo ako je učinjeno u obliku javno ovjerene isprave, prije kupčevog stečaja ili prije plenidbe stvari.

(3) Na pokretnim stvarima o kojima se vode posebne javne knjige može se zadržati pravo svojine samo ako je to predviđeno propisima o uređenju i vođenju tih knjiga.

Rizik

Član 550

Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi kupac od časa kad mu je stvar predata.

Odsjek 6.

PRODAJA SA OBROČNIM OTPLATAMA CIJENE

Pojam

Član 551

(1) Ugovorom o prodaji pokretne stvari sa obročnim otplatama cijene obavezuje se prodavac da preda kupcu određenu pokretnu stvar prije nego što mu cijena bude potpuno isplaćena, a kupac se obavezuje da isplati njenu cijenu u obrocima, u određenim vremenskim razmacima.

(2) Odredbe ovog odsjeka o prodaji sa obročnim otplatama cijene primjenjuju se samo ako je kupac fizičko lice.

Forma ugovora

Član 552

(1) Ugovor o prodaji sa obročnim otplatama cijene mora biti sastavljen u pisanoj formi.

(2) Ništav je ugovor koji nije sastavljen u pisanoj formi.

Bitni sastojci ugovora

Član 553

(1) Pored stvari i njene cijene u prodaji za gotovo, u ispravi o ugovoru moraju pod prijetnjom ništavosti biti navedeni: ukupan iznos svih obročnih otplata, računajući i onu koja je izvršena u času zaključenja ugovora, iznos pojedinih otplata, njihov broj i njihovi rokovi.

(2) Isprava o ugovoru mora pod prijetnjom ništavosti sadržati odredbu da kupac može odustati od ugovora ako to pisano saopšti prodavcu u roku od sedam dana od potpisivanja isprave i da se ovog prava kupac ne može odreći unaprijed.

Pravo kupca da isplati cijenu odjednom

Član 554

(1) Kupac može uvijek isplatiti odjednom ostatak dužne cijene.

(2) Taj ostatak se isplaćuje čist, bez ugovornih kamata i bez troškova.

(3) Ništava je suprotna odredba ugovora.

Raskidanje ugovora i zahtjev potpune isplate cijene

Član 555

(1) Prodavac može raskinuti ugovor ako kupac dođe u docnju sa početnom otplatom.

(2) Poslije isplate početne otplate prodavac može raskinuti ugovor ako kupac dođe u docnju s najmanje dvije uzastopne otplate, koje predstavljaju najmanje osminu cijene.

(3) Izuzetno, prodavac može raskinuti ugovor kad kupac dođe u docnju sa isplatom samo jedne otplate, ako za isplatu cijene nije predviđeno više od četiri otplate.

(4) U slučajevima predviđenim u st. 2 i 3 ovog člana prodavac može, umjesto da raskine ugovor, zahtijevati od kupca isplatu cijelog ostatka cijene, ali je prije tog zahtjeva dužan ostaviti kupcu naknadni rok od petnaest dana.

Sudsko produženje rokova otplate

Član 556

Na traženje kupca sud može, kad to okolnosti slučaja opravdavaju, produžiti rokove za isplatu zadocnjelih otplata, ako kupac da obezbjeđenje da će izvršiti svoje obaveze, i ako usljed toga prodavac ne trpi štetu.

Ništavost ugovorne kazne

Član 557

Ništava je odredba ugovora o ugovornoj kazni za slučaj raskida ugovora, kao i za slučaj da kupac dođe u docnju sa isplatom nekog obroka cijene.

Raskid ugovora

Član 558

(1) U slučaju raskida ugovora prodavac je dužan da vrati kupcu primljene otplate sa zakonskom kamatom od dana kada ih je primio i naknadi mu nužne troškove koje je učinio za stvar.

(2) Sa svoje strane kupac je dužan da vrati prodavcu stvar u stanju u kome je bila kad mu je bila predata i da mu naknadu za njeno upotrebljavanje do raskida ugovora.

Primjena pravila o prodaji sa obročnim otplatama cijene

Član 559

(1) Pravila o prodaji sa obročnim otplatama cijene važe i u slučaju drugih pogodbi koje imaju istu suštinu (na primjer ugovor o zakupu sa odredbom da će stvar koja je data u zakup preći u svojinu zakupca ako bude plaćao zakupninu za određeno vrijeme).

(2) Pravila o prodaji sa obročnim otplatama cijene primjenjivaće se i u slučaju zajma datog kupcu i namijenjenog za kupovinu određenih stvari ako su se zajmodavac i prodavac sporazumjeli da kupac za stvar koju mu je prodavac prodao otplaćuje zajmodavcu cijenu u obrocima, prema ugovoru zaključenom između kupca i prodavca.

Ništavost odredbi nepovoljnih za kupca

Član 560

Ništave su odredbe ugovora o prodaji sa obročnim otplatama cijene, koje bi bile nepovoljnije za kupca od odredbi ove glave, osim odredbi o zadržavanju prava svojine.

Glava VIII

RAZMJENA

Pojam

Član 561

(1) Ugovorom o razmjeni svaka ugovorna strana obavezuje se prema svom saugovoraču da prenese na njega svojinu neke stvari i da mu je u tu svrhu preda.

(2) Predmet razmjene mogu biti i druga prenosiva prava.

Dejstva ugovora o razmjeni

Član 562

Iz ugovora o razmjeni nastaju za svaku ugovornu stranu obaveze i prava koje iz ugovora o prodaji nastaju za prodavca.

Glava IX

PRODAJNI NALOG

Pojam

Član 563

(1) Ugovorom o prodajnom nalogu obavezuje se nalogoprimac da određenu pokretnu stvar koju mu je predao nalogodavac proda za određenu cijenu u određenom roku ili da u tom roku vrati nalogodavcu.

(2) Prodajni nalog ne može se opozvati.

Rizik za propast i oštećenje stvari

Član 564

Stvar predana nalogoprimcu ostaje nalogodavčeva i on snosi rizik njene slučajne propasti ili oštećenja, ali ne može raspolagati njom dok mu ne bude vraćena.

Kad se smatra da je nalogoprimac kupio stvar

Član 565

(1) Ako nalogoprimac ne proda stvar i ne preda određenu cijenu nalogodavcu do određenog roka niti je vrati u tom roku, smatra se da je on stvar kupio.

(2) Povjerioci nalogoprimalca ne mogu zaplijeniti stvar dok on ne isplati cijenu nalogodavcu.

Glava X

ZAJAM

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 566

Ugovorom o zajmu obavezuje se zajmodavac da preda u svojину zajmoprimcu određenu količinu novca ili kojih drugih zamjenljivih stvari, a zajmoprimac se obavezuje da mu vrati poslije izvjesnog vremena istu količinu novca, odnosno istu količinu stvari iste vrste i kvaliteta.

Kamata

Član 567

- (1) Zajmoprimac se može obavezati da uz glavnicu duguje i kamatu.
- (2) U ugovorima u privredi zajmoprimac duguje kamatu i ako ona nije ugovorena.

ODJELJAK 2.

OBAVEZE ZAJMODAVCA

Predaja obećanih stvari

Član 568

- (1) Zajmodavac je dužan da preda određene stvari u ugovoreno vrijeme, a ako rok za predaju nije određen, onda kad to zajmoprimac zatraži.
- (2) Pravo zajmoprimca da traži predaju određenih stvari zastarijeva za tri mjeseca od dolaska zajmodavca u docnju, a u svakom slučaju za godinu dana od zaključenja ugovora.

Loše materijalne prilike zajmoprimca

Član 569

- (1) Ako se pokaže da su materijalne prilike zajmoprimca takve da je neizvjesno da li će on biti u stanju da vrati zajam, zajmodavac može odbiti da izvrši svoju obavezu predaje obećanih stvari, ako u vrijeme zaključenja ugovora nije to znao, kao i ako se pogoršanje zajmoprimčevih materijalnih prilika dogodilo poslije zaključenja ugovora.
- (2) Zajmodavac je dužan da izvrši svoju obavezu ako mu zajmoprimac ili ko drugi za njega pruži dovoljno obezbjeđenje.

Šteta zbog nedostataka pozajmljenih stvari

Član 570

- (1) Zajmodavac je dužan da naknadi zajmoprimcu štetu koja bi mu bila prouzrokovana zbog materijalnih nedostataka pozajmljenih stvari.
- (2) Ako je zajam bez naknade, zajmodavac je dužan da naknadi štetu samo ako su mu nedostaci stvari bili poznati ili mu nijesu mogli ostati nepoznati, a on o njima nije obavijestio zajmoprimca.

ODJELJAK 3.

OBAVEZE ZAJMOPRIMCA

Rok vraćanja zajma

Član 571

- (1) Zajmoprimac je dužan da vrati u ugovorenom roku istu količinu stvari, iste vrste i kvaliteta.
- (2) Ako ugovorne strane nijesu odredile rok za vraćanje zajma, niti se on može odrediti iz okolnosti zajma, zajmoprimac je dužan vratiti zajam po isteku primjerenog roka koji ne može biti kraći od dva mjeseca računajući od zajmodavčevog traženja da mu se zajam vrati.

Izbor prilikom vraćanja zajma

Član 572

(1) Ako u zajam nije dat novac, a ugovoreno je da će zajmoprimac vratiti zajam u novcu, zajmoprimac je ovlašten da po svom izboru vrati pozajmljene stvari ili iznos novca koji odgovara vrijednosti tih stvari u vrijeme i u mjestu koji su ugovorom određeni za vraćanje.

(2) Odredba iz stava 1 ovog člana primjenjuje se i u slučaju kad nije moguće vratiti istu količinu stvari, iste vrste i istog kvaliteta.

Odustajanje od ugovora

Član 573

Zajmoprimac može odustati od ugovora prije nego što mu zajmodavac preda određene stvari, ali ako bi zbog toga bilo kakve štete za zajmodavca, dužan je naknaditi je.

Vraćanje zajma prije roka

Član 574

Zajmoprimac može vratiti zajam i prije roka određenog za vraćanje, ali je dužan da obavijesti zajmodavca unaprijed o svojoj namjeri i naknadi mu štetu.

ODJELJAK 4.

Namjenski zajam

Član 575

Ako je ugovorom određena svrha u koju zajmoprimac može upotrijebiti pozajmljeni novac, pa ga on upotrijebi u neku drugu svrhu, zajmodavac može izjaviti da raskida ugovor.

Glava XI

POKLON

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 576

Ugovorom o poklonu obavezuje se poklonodavac da na poklonoprimca prenese bez naknade pravo svojine ili neko drugo pravo, ili da mu na koji drugi način učini kakvu korist na teret svoje imovine.

Forma

Član 577

(1) Za punovažnost ugovora o poklonu nepokretnih stvari potrebno je da bude zaključen u pisanoj formi i ovjeren u skladu sa propisima.

(2) Punovažan je usmeni poklon pokretnih stvari, ako su predate poklonoprimcu.

(3) Ako na pisanu ponudu poklona ponuđeni ne izjavi pisanoj ili usmeno u određenom ili zakonskom roku da je ne prihvata, smatraće se da je ponudu prihvatio, izuzev ako ga je ponudilac obavijestio da će njegovo ćutanje smatrati kao odbijanje ponude.

(4) Kad se poklon čini ugovorom u korist trećeg, prihvatanje poklonoprimca ne mora biti u pisanoj formi.

Sposobnost za davanje poklona

Član 578

(1) Poklon može učiniti samo potpuno poslovno sposobno lice.

(2) Poklonodavac koji u času zaključenja ugovora nije (iz bilo kog razloga) mogao shvatiti smisao ili domašaj svog postupka, kao i njegovi nasljednici mogu zahtijevati poništenje poklona u roku od godine dana, računajući od dana kada je poklon učinjen.

Sposobnost za primanje poklona

Član 579

- (1) Poklon može primiti i poslovno nesposobno lice.
- (2) Zakonski zastupnik poslovno nesposobnog poklonoprimalca može, izjavom poklonodavcu raskinuti poklon primljen bez njegove dozvole.

Poklon o povremenom davanju

Član 580

- (1) Ugovor o poklonu kojim se poklonodavac obavezao na povremena davanja prestaje smrću poklonoprimalca.
- (2) U slučaju smrti poklonodavca obaveze iz takvog ugovora prelaze na njegove nasljednike, izuzev ako iz ugovora proizlazi što drugo.

ODJELJAK 2.

POKLON SA TERETOM ILI NALOGOM

Član 581

- (1) Ugovorom o poklonu može poklonodavac zadržati za sebe, ili za drugog, neko pravo, ili naložiti poklonoprimalcu da nešto učini, ili da se od nečega uzdrži, ili da nešto dozvoli drugome.
- (2) Ako poklonoprimalac ne izvrši nalog ni u naknadnom primjerenom roku, poklonodavac može raskinuti ugovor i zahtijevati da poklonoprimalac vrati što je primio, izuzev kad je neko treći stekao pravo da zahtijeva izvršenje naloga.
- (3) Nasljednici poklonodavca mogu raskinuti ugovor o poklonu zbog neizvršenja naloga samo kad je to predviđeno ugovorom o poklonu.
- (4) Poslije smrti poklonodavca izvršenje naloga mogu zahtijevati njegovi nasljednici, a kad je u pitanju nalog koji se tiče javnog interesa, izvršenje naloga može zahtijevati nadležni organ.
- (5) Ako je za izvršenje naloga potrebno više sredstava nego što iznosi vrijednost poklona, ili ako izvršenje naloga bude otežano iz bilo kog uzroka, poklonoprimalac se može osloboditi naložene dužnosti vraćanjem primljenog.

Uzajamni pokloni

Član 582

Ako je ugovoreno da će poklonoprimalac uzvratiti poklonom, poklanjanje postoji samo u pogledu veće vrijednosti poklona.

Mješoviti poklon

Član 583

- (1) Ako u teretnom pravnom poslu vrijednost uzajamnih davanja nije jednaka, razlika u vrijednosti smatra se poklonom samo ako je postojala namjera da se poklon učini.
- (2) Takav poklon ne može se pobijati zbog prekomjernog oštećenja.

ODELJAK 3.

ODGOVORNOST POKLONODAVCA

Odgovornost za neispunjavanje ili zadocnjenje

Član 584

- (1) Poklonodavac odgovara za neispunjenje svoje obaveze, kao i za zadocnjenje sa ispunjenjem, samo ako je ono namjerno ili potiče od njegove krajnje nepažnje.
- (2) U slučaju zadocnjenja sa ispunjenjem novčanog poklona, poklonodavac duguje zakonsku kamatu od podnošenja tužbe.

Odgovornost za materijalne i pravne nedostatke

Član 585

- (1) Poklonodavac ne odgovara za materijalne, kao ni za pravne nedostatke poklonjene stvari.
- (2) Poklonoprimalac ima pravo da zahtijeva naknadu štete koju je pretrpio zbog nekog od tih nedostataka koji je poklonodavcu bio poznat ili nije mogao ostati nepoznat, a o kome ga nije obavijestio.
- (3) Izuzetno, poklon za učinjene usluge, kao i poklon sa teretom ili nalogom, smatra se u pogledu ovih nedostataka kao teretni posao i poklonodavac odgovara za materijalne i pravne nedostatke poklonjene stvari, ali samo ukoliko vrijednost učinjenih usluga, odnosno vrijednost tereta ili naloga, prevazilazi vrijednost poklonjene stvari.

ODJELJAK 4.

OPOZIVANJE POKLONA

Opozivanje poklona zbog nezahvalnosti

Član 586

(1) Poklonodavac može raskinuti ugovor ili opozvati učinjeni poklon ako poklonoprimac svojim ponašanjem prema njemu ili nekom njemu bliskom licu pokaže veliku nezahvalnost.

(2) Velika nezahvalnost postoji naročito kad je poklonoprimac učinio prema poklonodavcu ili nekom njemu bliskom licu (bračnom drugu, roditelju, djetetu) krivično djelo ili se prema njemu teže ogrješio o neku zakonom utvrđenu obavezu ili namjerno prouzrokovao veću štetu u njihovoj imovini.

(3) Poklon se ne može opozvati zbog velike nezahvalnosti koju je poklonodavac oprostio poklonoprincu.

(4) Pravo na opozivanje poklona zbog nezahvalnosti prelazi na nasljednike.

(5) Pravo na opozivanje prestaje po isteku jedne godine računajući od dana kada je poklonodavac saznao za poklonoprimečvu nezahvalnost, a najdalje po isteku deset godina od pokazane nezahvalnosti.

(6) U slučaju opozivanja poklona zbog nezahvalnosti poklonoprimac je dužan da vrati sve što je primio na ime poklona.

Forma opoziva

Član 587

Poklon se opoziva pisanom izjavom upućenom poklonoprincu, a kod nepokretnosti i ovjerenim potpisom u skladu sa propisima.

Prestanak prava na opoziv poklona

Član 588

Pravo na opoziv poklona prestaje istekom godine dana od dana kad je lice koje ima pravo na opoziv saznalo za razlog opoziva, ako za pojedine slučajeve ovim ili posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Dejstvo opoziva

Član 589

U slučaju opoziva poklona poklonoprimac je dužan da vrati poklon, odnosno njegovu vrijednost prema pravilima ovog zakona o sticanju bez osnova.

Opozivanje poklona zbog nemanja sredstava za život

Član 590

(1) Poklonodavac koji nema dovoljno sredstava za život, ili za izdržavanje lica koja je po zakonu dužan izdržavati, može raskinuti ugovor, a ako je već predao stvar poklonoprincu, može poklon opozvati i zahtijevati da mu poklonoprimac vrati ono što se od primljenog poklona još nalazi u njegovoj imovini.

(2) Poklonoprimac može izbjeći opozivanje ako se obaveže da će davati poklonodavcu u odgovarajućoj mjeri sredstva koja mu nedostaju.

(3) Poklonodavac ne može opozvati poklon i zahtijevati njegov povraćaj ako je namjerno ili grubom nemarnošću doveo sebe u oskudicu ili ako je od predaje poklona proteklo deset godina za nepokretne stvari, odnosno pet godina za pokretne stvari.

Odricanje od prava da se poklon opozove

Član 591

Odricanje unaprijed od prava da se poklon opozove nema pravne važnosti.

Pokloni koji se ne mogu opozvati

Član 592

Uobičajeni prigodni pokloni, nagradni pokloni, kao i pokloni učinjeni iz zahvalnosti ne mogu se opozvati.

Ugovorni povraćaj poklona

Član 593

Punovažna je odredba ugovornog povraćaja poklona poklonodavcu ako poklonoprimac umre prije njega.

POKLON ZA SLUČAJ SMRTI

Član 594

(1) Ugovor o poklonu u kome je predviđeno da će stvar biti predata poklonoprincu poslije smrti poklonodavca, mora biti sastavljen u formi javne isprave.

(2) Poklonodavac može raskinuti po svojoj volji ugovor o poklonu za slučaj smrti, a raspolaganje stvarima koje su predmet takvog ugovora, bilo pravnim poslom među živima, bilo pravnim poslom za slučaj smrti, smatra se raskidanjem ugovora u pogledu stvari obuhvaćenih raspolaganjem.

Glava XII

ZAKUP

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 595

(1) Ugovorom o zakupu obavezuje se zakupodavac da preda određenu stvar zakupcu na upotrebu, a ovaj se obavezuje da mu za to plaća određenu zakupninu.

(2) Upotreba obuhvata i uživanje stvari (pribiranje plodova), ako nije drukčije ugovoreno ili uobičajeno.

Primjena posebnih propisa

Član 596

Odredbe ove glave neće se primjenjivati na zakupe uređene posebnim propisima.

ODJELJAK 2.

OBAVEZE ZAKUPODAVCA

Predaja stvari

Član 597

(1) Zakupodavac je dužan da preda zakupcu zakupljenu stvar u ispravnom stanju, zajedno sa njenim pripacima.

(2) Stvar je u ispravnom stanju ako je u stanju određenom ugovorom, a u nedostatku ugovora, u stanju da može poslužiti za upotrebu radi koje je ugovor zaključen.

Održavanje stvari

Član 598

(1) Zakupodavac je dužan da održava stvar u ispravnom stanju za vrijeme trajanja zakupa i radi toga vrši potrebne opravke na njoj.

(2) Zakupodavac je dužan da naknadi zakupcu troškove koje je ovaj učinio za održavanje stvari, a koje bi on sam bio dužan učiniti.

(3) Troškovi sitnih opravki izazvanih redovnom upotrebom stvari, kao i troškovi same upotrebe padaju na teret zakupca.

(4) O upotrebi opravke zakupac je dužan da obavijesti zakupodavca.

Raskid ugovora i sniženje zakupnine zbog opravki

Član 599

(1) Ako potrebne opravke zakupljene stvari ometaju njenu upotrebu u znatnoj mjeri i za duže vrijeme, zakupac može raskinuti ugovor.

(2) Zakupac ima pravo na sniženje zakupnine srazmjerno ograničenju upotrebe stvari zbog tih opravki.

Izmjene na zakupljenoj stvari

Član 600

(1) Zakupodavac ne može bez pristanka zakupca činiti izmjene na zakupljenoj stvari za vrijeme trajanja zakupa, ukoliko bi to ometalo upotrebu stvari.

(2) Ako bi izmjenama stvari bila smanjena u izvjesnoj mjeri zakupčeva upotreba stvari, smanjiće se i zakupnina u odgovarajućoj srazmjeri.

Odgovornost za materijalne nedostatke

Član 601

(1) Zakupodavac odgovara zakupcu za sve nedostatke zakupljene stvari koji smetaju njenoj ugovorenoj ili redovnoj upotrebi, bez obzira na to da li je znao za njih ili ne, kao i za nedostatak svojstava ili osobina predviđenih izrično ili prećutno ugovorom.

(2) Ne uzimaju se u obzir nedostaci koji su manjeg značaja.

Nedostaci za koje zakupodavac ne odgovara

Član 602

(1) Zakupodavac ne odgovara za nedostatke zakupljene stvari koji su u času zaključenja ugovora bili poznati zakupcu ili nijesu mogli ostati nepoznati.

(2) Zakupodavac odgovara za nedostatak zakupljene stvari koji je zakupcu usljed krajnje nepažnje ostao nepoznat, ako je on znao za taj nedostatak i namjerno propustio da o njemu obavijesti zakupca.

Proširenje odgovornosti za materijalne nedostatke

Član 603

Zakupodavac odgovara za sve nedostatke zakupljene stvari, ako je tvrdio da ona nema nikakvih nedostataka.

Ugovorno isključenje ili ograničenje odgovornosti

Član 604

(1) Odgovornost za materijalne nedostatke zakupljene stvari može biti ugovorom isključena ili ograničena.

(2) Odredba ugovora kojom se ova odgovornost isključuje ili ograničava ništava je ako je zakupodavac znao za nedostatke i namjerno propustio da o njima obavijesti zakupca ili ako je nedostatak takav da onemogućuje upotrebu zakupljene stvari, kao i kad je zakupodavac nametnuo tu odredbu koristeći svoj monopolski položaj.

Obavješćavanje zakupodavca o nedostacima i opasnostima

Član 605

(1) Zakupac je dužan da obavijesti zakupodavca bez nepotrebnog odlaganja o svakom nedostatku zakupljene stvari koji bi se pokazao u toku zakupa, osim ako zakupodavac zna za nedostatak.

(2) Zakupac je dužan da obavijesti zakupodavca o svakoj nepredviđenoj opasnosti koja bi u toku zakupa zaprijetila zakupljenoj stvari, da bi mogao preduzeti potrebne mjere.

(3) Zakupac koji ne obavijesti zakupodavca o pojavljenom nedostatku ili o nastaloj opasnosti, za koje ovaj nije znao, gubi pravo na naknadu štete koju bi pretrpio zbog postojanja nedostatka ili nastale opasnosti za zakupljenu stvar, a dužan je da naknadi štetu koju bi zakupodavac pretrpio zbog toga.

Prava zakupca kad stvar ima neki nedostatak

Član 606

(1) Ako u času predaje zakupljena stvar ima neki nedostatak koji se ne može otkloniti, zakupac može, po svom izboru, raskinuti ugovor ili zahtijevati sniženje zakupnine.

(2) Kad stvar ima neki nedostatak koji se može otkloniti bez većih nezgoda za zakupca, a predaja stvari u određenom roku nije bila bitni sastojak ugovora, zakupac može zahtijevati od zakupodavca ili otklanjanje nedostatka u primjerenom roku ili sniženje zakupnine.

(3) Ako zakupodavac ne otkloni nedostatak u naknadnom primjerenom roku koji mu je zakupac odredio, zakupac može raskinuti ugovor ili zahtijevati sniženje zakupnine.

(4) U svakom slučaju zakupac ima pravo na naknadu štete.

Nedostatak koji nastane u toku zakupa i kad stvar nema ugovoreno ili uobičajeno svojstvo

Član 607

Odredba člana 606 ovog zakona primjenjuje se i u slučaju kad u toku zakupa nastane neki nedostatak na zakupljenoj stvari i u slučajevima kad zakupljena stvar nema neko svojstvo koje po ugovoru ili običaju treba da ima ili kad to svojstvo izgubi u toku zakupa.

Odgovornost zakupodavca za pravne nedostatke

Član 608

(1) Kad neko treći pretenduje da na zakupljenoj stvari ili na nekom njenom dijelu vrši neko pravo i obrati se svojim zahtjevom zakupcu, kao i ako samovlasno oduzme stvar od zakupca, ovaj je dužan obavijestiti o tome zakupodavca, izuzev kad to ovaj već zna, inače će odgovarati za štetu.

(2) Ako se utvrdi da trećem pripada neko pravo koje sasvim isključuje pravo zakupca na upotrebu stvari, ugovor o zakupu se raskida po samom zakonu, a zakupodavac je dužan da naknadi zakupcu štetu.

(3) U slučaju kad se pravom trećeg samo ograničava zakupčevo pravo, ovaj može, po svom izboru, raskinuti ugovor ili zahtijevati sniženje zakupnine, i u svakom slučaju naknadu štete.

ODJELJAK 3.

OBAVEZE ZAKUPCA

Upotreba stvari prema ugovoru

Član 609

(1) Zakupac je dužan da upotrebljava stvar kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin.

(2) Zakupac može upotrebljavati stvar samo onako kako je određeno ugovorom ili namjenom stvari.

(3) Zakupac odgovara za štetu koja nastane upotrebom zakupljene stvari protivno ugovoru ili njenoj namjeni, bez obzira na to da li je stvar upotrebljavao on, ili neko lice koje radi po njegovom nalogu, podzakupac ili koje drugo lice kome je on omogućio da upotrebljava stvar.

Otkaz zbog upotrebe protivno ugovoru

Član 610

Ako zakupac i poslije opomene zakupodavca upotrebljava stvar protivno ugovoru ili njenoj namjeni ili zapušta njeno održavanje, a postoji opasnost znatne štete za zakupodavca, ovaj može otkazati ugovor bez davanja otkaznog roka.

Plaćanje zakupnine

Član 611

(1) Zakupac je dužan da plaća zakupninu u rokovima određenim ugovorom ili zakonom, a u nedostatku ugovora i zakona, kako je uobičajeno u mjestu gde je stvar predata zakupcu.

(2) Ako nije drukčije ugovoreno ili u mjestu predaje stvari uobičajeno, zakupnina se plaća polugodišnje kad je stvar data u zakup za jednu ili više godina, a ako je data za kraće vrijeme, po isteku tog vremena.

Otkaz zbog neplaćanja zakupnine

Član 612

(1) Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu ako zakupac ne plati zakupninu ni u roku od 15 dana pošto ga je zakupodavac pozvao na plaćanje.

(2) Ugovor će ostati na snazi ako zakupac isplati iznos dužne zakupnine prije nego što mu otkaz bude saopšten.

Vraćanje zakupljene stvari

Član 613

(1) Zakupac je dužan da čuva zakupljenu stvar i po prestanku zakupa vrati je neoštećenu.

(2) Stvar se vraća u mjestu u kome je bila predata.

(3) Zakupac ne odgovara za istrošenost stvari koja nastaje njenom redovnom upotrebom, kao ni za oštećenja koja potiču od njene dotrajalosti.

(4) Ako je za vrijeme zakupa izvršio kakve promjene na stvari, dužan je vratiti je u stanje u kome je bila kad mu je predata u zakup.

(5) Zakupac može odnijeti dodatke koje je učinio na stvari ako se mogu odvojiti bez njenog oštećenja, ali ih zakupodavac može zadržati ako mu naknadi njihovu vrijednost u vrijeme vraćanja.

ODJELJAK 4.

PODZAKUP

Kad se stvari mogu dati u podzakup

Član 614

(1) Ukoliko nije drukčije ugovoreno, zakupac može zakupljenu stvar dati u zakup drugome (podzakup) ili mu je po kom drugom osnovu predati na upotrebu, ali samo ako se time ne nanosi šteta zakupodavcu.

(2) Zakupac jamči zakupodavcu da će podzakupac upotrebljavati stvar prema ugovoru o zakupu.

Kad zakupodavac može odbiti dozvolu

Član 615

Kad je za davanje zakupljene stvari u podzakup potrebna dozvola zakupodavca, ovaj je može odbiti samo iz opravdanih razloga.

Otkaz zbog nedozvoljenog podzakupa

Član 616

Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu ako je zakupljena stvar data u podzakup bez njegove dozvole, kad je ova prema zakonu ili prema ugovoru potrebna.

Neposredni zahtjev zakupodavca

Član 617

Zakupodavac može, radi naplate svojih potraživanja od zakupca nastalih iz zakupa, zahtijevati neposredno od podzakupca isplatu iznosa koje ovaj duguje zakupcu po osnovu podzakupa.

Prestanak podzakupa po samom zakonu

Član 618

Podzakup prestaje u svakom slučaju kada prestane zakup.

ODJELJAK 5.

OTUĐENJE ZAKUPLJENE STVARI

Otuđenje poslije predaje u zakup

Član 619

(1) U slučaju otuđenja stvari koja je prije toga predata nekom drugom u zakup pribavilac stvari stupa na mjesto zakupodavca te poslije toga prava i obaveze iz zakupa nastaju između njega i zakupca.

(2) Pribavilac ne može zahtijevati od zakupca da mu preda stvar prije proteka vremena za koje je zakup ugovoren, a ako trajanje zakupa nije određeno ni ugovorom ni zakonom, onda prije isteka otkaznog roka.

(3) Za pribaviocu obaveze iz zakupa prema zakupcu odgovara prenosilac kao solidarni jamac.

Pravo na zakupninu

Član 620

(1) Ako nije što drugo ugovoreno, pribavilac stvari predate u zakup ima pravo na zakupninu počev od prvog narednog roka poslije pribavljanja stvari, a ako je prenosilac primio tu zakupninu unaprijed, dužan je da mu je ustupi.

(2) Od časa kad je obaviješten o otuđenju zakupljene stvari zakupac može isplatiti zakupninu samo pribaviocu.

Otuđenje zakupljene stvari prije predaje zakupcu

Član 621

(1) Kad je stvar o kojoj je zaključen ugovor o zakupu predata pribaviocu, a ne zakupcu, pribavilac stupa na mjesto zakupodavca i preuzima njegove obaveze prema zakupcu ako je u momentu zaključenja ugovora o otuđenju znao za postojanje ugovora o zakupu.

(2) Pribavilac koji u momentu zaključenja ugovora o otuđenju nije znao za postojanje ugovora o zakupu, nije dužan predati stvar zakupcu, a zakupac može samo tražiti naknadu štete od zakupodavca.

(3) Za pribaviocu obaveze iz zakupa prema zakupcu odgovara prenosilac kao solidarni jamac.

Otkaz ugovora zbog otuđenja stvari

Član 622

Kad usljed otuđenja zakupljene stvari prava i obaveze zakupodavca pređu na pribavioca, zakupac može otkazati ugovor u svakom slučaju, poštujući zakonske otkazne rokove.

PRESTANAK ZAKUPA

Protek određenog vremena

Član 623

Ugovor o zakupu zaključen za određeno vrijeme prestaje samim protekom vremena za koje je zaključen, odnosno protekom vremena zakupa određenog zakonom.

Prećutno obnavljanje zakupa

Član 624

(1) Kad po proteku vremena za koje je ugovor o zakupu bio zaključen, zakupac produži da upotrebljava stvar, a zakupodavac se tome ne protivi, smatra se da je zaključen nov ugovor o zakupu neodređenog trajanja, pod istim uslovima kao i prethodni.

(2) Obezbjedenja koja su treća lica dala za prvi zakup prestaju protekom vremena za koje je bio zaključen.

Otkaz

Član 625

(1) Ugovor o zakupu čije trajanje nije određeno niti se može odrediti iz okolnosti ili mjesnih običaja prestaje otkazom koji svaka strana može dati drugoj, poštujući određeni otkazni rok.

(2) Ako dužina otkaznog roka nije određena ugovorom ili zakonom ili mjesnim običajima, ona iznosi osam dana, s tim da otkaz ne može biti dat u nevrijeme.

(3) Ako su zakupljene stvari opasne po zdravlje, zakupac može otkazati ugovor bez davanja otkaznog roka, čak i ako je u času zaključenja ugovora to znao.

(4) Zakupac se ne može odreći prava iz stava 3 ovog člana.

Propast stvari usljed više sile

Član 626

(1) Zakup prestaje ako zakupljena stvar bude uništena nekim slučajem više sile.

(2) Ako zakupljena stvar bude djelimično uništena ili samo oštećena, zakupac može raskinuti ugovor ili ostati i dalje u zakupu i zahtijevati odgovarajuće sniženje zakupnine.

Smrt

Član 627

U slučaju smrti zakupca ili zakupodavca zakup se nastavlja sa njegovim nasljednicima ako nije drukčije ugovoreno.

Glava XIII

ZAKUP STANA

Pojam

Član 628

Ugovorom o zakupu stana obavezuje se zakupodavac da preda stan zakupcu na upotrebu, a ovaj se obavezuje da mu za to plaća određenu zakupninu.

Forma ugovora

Član 629

(1) Ugovor o zakupu stana mora biti zaključen u pisanoj formi i ovjeren u skladu sa propisima.

(2) Ugovor zaključen suprotno stavu 1 ovog člana je ništav.

(3) Ugovorom o zakupu stana uređuju se i međusobni odnosi pri upravljanju stambenom zgradom.

Primjena opštih pravila o zakupu

Član 630

Na odnose nastale povodom zakupa stana shodno se primjenjuju opšte odredbe ugovora o zakupu propisane ovim zakonom.

Otkaz ugovora zbog neplaćanja zakupnine

Član 631

(1) Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu stana bez davanja otkaznog roka, ako zakupac ne plati zakupninu u dva uzastopna roka.

(2) Izuzetno, ugovor o zakupu stana će ostati na snazi ako zakupac isplati iznos dužne zakupnine prije nego što mu otkaz bude saopšten, ili ako tada bude imao prema zakupodavcu potraživanje koje ispunjava uslove za zakonsko prebijanje.

Otkaz ugovora zbog nedozvoljenog podzakup

Član 632

Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu bez otkaznog roka ako je stan dat u podzakup bez njegove dozvole.

Prestanak ugovora

Član 633

Ugovor o zakupu stana prestaje:

- 1) sporazumnim raskidom;
- 2) protekom vremena za koje je zaključen;
- 3) propašću stana;
- 4) ako se zgrada ili dio zgrade ruši na osnovu pravosnažnog rješenja nadležnog organa;
- 5) ako se saglasno propisu mijenja namjena stambene zgrade, odnosno stana;
- 6) otkazom;
- 7) u drugim slučajevima utvrđenim zakonom.

Otkaz

Član 634

(1) Ugovor o zakupu stana čije trajanje nije određeno, niti odredivo, prestaje otkazom koji svaka strana može dati drugoj, poštujući određeni otkazni rok.

(2) Ako dužina otkaznog roka nije određena ugovorom, ona iznosi tri mjeseca.

Zakup sa nasljednicima

Član 635

(1) U slučaju smrti zakupca ili zakupodavca, zakup se nastavlja sa njihovim nasljednicima, ako drukčije nije ugovoreno.

(2) U slučaju smrti zakupca, njegovi nasljednici mogu prije isteka određenog vremena otkazati ugovor u roku od šest mjeseci od njegove smrti, pazeći na otkazni rok.

Useljenje bez pravnog osnova

Član 636

(1) Ako se neko lice useli u posebne ili zajedničke djelove stambene zgrade bez pravnog osnova ili ako taj osnov prestane, svako lice koje ima pravni interes može kod organa lokalne uprave da zahtijeva njegovo iseljenje.

(2) Postupak za iseljenje je hitan.

Glava XIV

ZAKUP POSLOVNOG PROSTORA

ODJELJAK 1.

Pojam i sadržina

Član 637

Ugovorom o zakupu poslovnog prostora obavezuje se zakupodavac da preda zakupcu određeni poslovni prostor na upotrebu, a zakupac se obavezuje da mu za to plati ugovorenu zakupninu.

Primjena opštih pravila o zakupu

Član 638

Na odnose nastale povodom zakupa poslovnog prostora shodno se primjenjuju opšte odredbe ugovora o zakupu propisane ovim zakonom.

ODJELJAK 2.

ZASNIVANJE ZAKUPA

Forma ugovora

Član 639

- (1) Ugovor o zakupu poslovnog prostora mora biti zaključen u pisanoj formi i ovjeren od strane nadležnog organa.
- (2) Ugovor zaključen suprotno stavu 1 ovog člana je ništav.

Pravo prvenstva

Član 640

Ako dva ili više zakupaca zaključe odvojeno posebne ugovore o zakupu istog poslovnog prostora, pravo na zakup ima zakupac koji je prije zaključio ugovor o zakupu.

ODJELJAK 3.

PRAVA I OBAVEZE UGOVORNIH STRANA

Prava zakupca

Član 641

- (1) Ako zakupodavac ne preda zakupcu poslovni prostor u stanju utvrđenom ugovorom, odnosno ovim zakonom, zakupac ima pravo da raskine ugovor o zakupu, ili traži srazmjerno sniženje zakupnine, ili na teret zakupodavca sam dovede poslovni prostor u takvo stanje, ako to nije učinio zakupodavac nakon što ga je zakupac na to pozvao i ostavio mu za to primjeren rok.
- (2) U slučaju iz stava 1 ovoga člana, zakupac ima pravo na naknadu štete.
- (3) Primjerenim rokom smatra se rok u kojem se određeni radovi mogu izvesti uzimajući u obzir pripreme, mjesto i prilike pod kojima se radovi moraju izvesti.

Popravke na poslovnom prostoru

Član 642

- (1) Ako za vrijeme trajanja zakupa nastane potreba da se na poslovnom prostoru, radi njegovog održavanja u stanju u kojem ga je zakupodavac dužan održavati izvrše popravke koje padaju na teret zakupodavca, zakupac je dužan da bez odlaganja o tome pisano obavijesti zakupodavca i odredi mu za to primjeren rok.
- (2) Ako zakupodavac u primjerenom roku ne izvrši popravke koje je dužan izvršiti, zakupac ima pravo da na teret zakupodavca sam izvrši popravke ili raskine ugovor o zakupu.
- (3) Ako je zakupac sam izvršio popravke, a nije prethodno pisano obavijestio zakupodavca o potrebi popravki i ostavio mu za to primjeren rok, odgovara zakupodavcu za štetu koju ovaj trpi zbog toga propuštanja, osim u slučaju hitnih popravki.

Zakupnina za vrijeme popravke

Član 643

- (1) Za vrijeme trajanja popravki radi održavanja poslovnog prostora u stanju u kojem ga je zakupodavac dužan održavati i koji padaju na teret zakupodavca, a zbog kojih zakupac nije mogao koristiti poslovni prostor, zakupac nije dužan plaćati zakupninu.
- (2) Ako se u slučaju iz stava 1 ovoga člana radi o djelimičnoj ograničenosti u obavljanju poslovne djelatnosti, zakupac je dužan plaćati srazmjerni dio zakupnine.
- (3) Odredbe st. 1 i 2 ovoga člana ne odnose se na slučajeve neznatnog ometanja.
- (4) U slučajevima iz st. 1 i 2 ovoga člana zakupac ima pravo na naknadu štete.

Radovi zakupodavca

Član 644

- (1) Za vrijeme trajanja zakupa zakupodavac ima pravo da izvrši radove u svrhu uređenja prostora ili radi sniženja troškova upotrebe odgovarajuće energije i održavanja.
- (2) Zakupodavac je dužan da tri mjeseca prije početka radova pisano obavijesti zakupca o vrsti, početku i obimu radova, roku trajanja radova kao i o novoj visini zakupnine.

(3) Zakupac ima pravo da u roku od dva mjeseca od dana prijema obavještenja iz stava 2 ovog člana, raskine ugovor o zakupu i u istom roku o tome obavijesti zakupodavca.

(4) U slučaju zblupotrebe prava iz stava 1 ovog člana zakupodavac odgovara zakupcu za pretrpljenu štetu.

Posebna prava zakupca

Član 645

(1) Ako zakupac zbog radova iz člana 644 ovog zakona ne raskine ugovor o zakupu, platiće iznos zakupnine kao u vrijeme popravke poslovnog prostora, a zakupodavac nema pravo na naknadu štete zbog izmakle dobiti.

(2) Zakupac ima pravo i na izmaklu dobit ako zakupodavac ne završi radove u roku navedenom iz člana 644 ovog zakona, osim ako radovi nijesu završeni zbog okolnosti za koje zakupodavac nije odgovoran.

Bitne prepravke

Član 646

(1) Zakupac ne smije bez saglasnosti zakupodavca činiti prepravke poslovnog prostora kojima se bitno mijenja konstrukcija, raspored, površina, namjena ili spoljnji izgled poslovnog prostora.

(2) Smatra se da je zakupodavac dao saglasnost za prepravke iz stava 1 ovoga člana ako je pisano obaviješten o namjeri izvođenja radova, a tome se u roku od 30 dana od prijema obavještenja nije pisano usprotivio.

(3) Ako zakupac bez saglasnosti zakupodavca, odnosno uprkos njegovom protivljenju izvrši prepravke ili nastavi s izvođenjem radova, zakupodavac ima pravo da raskine ugovor.

(4) U slučaju iz stava 3 ovoga člana zakupodavac ima pravo na naknadu štete.

Naknada za troškove zajedničkih uređaja

Član 647

(1) Zakupac je dužan da plaća naknadu za troškove korišćenja zajedničkih uređaja i obavljanja zajedničkih usluga u zgradi u kojoj se nalazi poslovni prostor o njihovom dospjeću, ako nije drukčije ugovoreno.

(2) Smatra se da naknada za troškove iz stava 1 ovoga člana nije uračunata u zakupninu ako to nije izričito ugovoreno.

Troškovi tekućeg održavanja

Član 648

(1) Zakupac snosi troškove tekućeg održavanja poslovnog prostora, ako nije drukčije ugovoreno.

(2) Pod tekućim održavanjem smatra se čišćenje, krećenje, sitnije popravke na instalacijama i slično.

(3) Zakupac je dužan da o svomu trošku izvrši popravke oštećenja poslovnog prostora koje je sam izazvao ili su ih izazvala lica koja se koriste poslovnim prostorom zakupca.

(4) Zakupac ne odgovara za pogoršanje stanja poslovnog prostora, uređaja i opreme koje je nastalo zbog redovnog korišćenja.

Podzakup

Član 649

(1) Zakupac nema pravo poslovni prostor ili dio poslovnog prostora dati u podzakup, osim ako nije drukčije ugovoreno.

(2) Na ugovor o podzakupu poslovnog prostora na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na zakup poslovnog prostora.

Ugrađeni uređaji

Član 650

Zakupac ima pravo da odnese uređaje koje je ugradio u poslovni prostor, ako se time ne oštećuje poslovni prostor.

ODJELJAK 4.

PRESTANAK ZAKUPA NA NEODREĐENO VRIJEME

Prestanak otkazom

Član 651

Ugovor o zakupu poslovnog prostora zaključen na neodređeno vrijeme ne može na osnovu otkaza prestati prije isteka šest mjeseci od dana zaključenja, ako ugovorom nije drukčije određeno.

Otkazni rok

Član 652

- (1) Ugovor o zakupu poslovnog prostora zaključen na neodređeno vrijeme na osnovu otkaza prestaje danom isteka otkaznog roka utvrđenog ugovorom.
- (2) Otkazni rok je vrijeme između dana dostave otkaza drugoj strani i dana kad prestaje zakup.
- (3) Ako ugovorom nije utvrđen, otkazni rok iznosi tri mjeseca.
- (4) Ako ugovorom nije drukčije određeno, otkaz se može dati samo prvog ili petnaestog dana u mjesecu.

Forma otkaza

Član 653

Ugovor o zakupu zaključen na neodređeno vrijeme otkazuje se pisanim otkazom koji se dostavlja poštom preporučeno ili lično.

Otkaz ugovora od strane zakupodavca

Član 654

Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu u svako doba, bez obzira na ugovorne ili zakonske odredbe o trajanju zakupa, ako:

- 1) zakupac i poslije pisane opomene zakupodavca koristi poslovni prostor protivno ugovoru ili mu nanosi znatniju štetu koristeći ga bez dužne pažnje;
- 2) zakupac ne plati dospjelu zakupninu u roku od petnaest dana od dana dostavljanja pisane opomene zakupodavca;
- 3) zakupodavac, zbog razloga za koje on nije odgovoran, ne može koristiti poslovni prostor u kojem je obavljao svoju djelatnost, pa zbog toga namjerava koristiti prostor koji drži zakupac.

Otkaz ugovora od strane zakupca

Član 655

Zakupac može otkazati ugovor o zakupu poslovnog prostora u svako doba, bez obzira na ugovorne ili zakonske odredbe o trajanju zakupa, ako zakupodavac u primjerenom roku koji mu je zakupac za to ostavio ne dovede poslovni prostor u stanje u kojemu ga je dužan predati, odnosno održavati.

Glava XV

POSUDA

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 656

Ugovorom o posudi obavezuje se davalac na posudu da preda određenu stvar uzimaocu na posudu da je besplatno upotrebljava neko vrijeme, a uzimalac se obavezuje da po isteku tog vremena vrati istu stvar neoštećenu.

Trajanje posude

Član 657

- (1) Kad trajanje posude nije određeno ugovorom, ako je stvar predata na upotrebu radi postizanja određene svrhe, smatra se da je posuda ugovorena za vrijeme normalno potrebno za postizanje te svrhe.
- (2) Ako vrijeme posude nije određeno niti se može odrediti, ugovor o posudi prestaje kad davalac zatraži da mu se stvar vrati.

Smrt uzimaoca ili davaoca

Član 658

- (1) Poslije smrti uzimaoca ili davaoca na posudu obaveze iz ugovora o posudi prelaze na njihove nasljednike.
- (2) Ako je ugovor bio zaključen s obzirom na ličnost uzimaoca, on prestaje njegovom smrću.

ODJELJAK 2.

OBAVEZE DAVAOCA NA POSUDU

Predaja stvari

Član 659

Davalac na posudu dužan je da preda stvar uzimaocu u određeno vrijeme.

Odgovornost za štetu od materijalnih nedostataka

Član 660

(1) Davalac je dužan da obavijesti imaoca o materijalnim nedostacima stvari, inače će odgovarati za štetu koja bi nastala za uzimaoca zbog nedostataka koji su mu bili poznati, ili mu nijesu mogli ostati nepoznati.

(2) Odredba stava 1 ovog člana neće se primjenjivati ako je nedostatak bio poznat uzimaocu, ili mu nije mogao ostati nepoznat.

ODJELJAK 3.

OBAVEZE UZIMAOCA NA POSUDU

Čuvanje i upotreba stvari

Član 661

(1) Uzimalac na posudu dužan je da čuva stvar i upotrebljava je sa pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog privrednika.

(2) Uzimalac može upotrebljavati stvar samo kako je ugovoreno, a ako o tome nije ništa ugovoreno, onda kako odgovara njenoj prirodi i namjeni koju joj je odredio davalac na posudu, inače će odgovarati i za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili tom prilikom.

(3) Uzimalac na posudu ne odgovara za normalno habanje stvari njenom dozvoljenom upotrebom.

Troškovi oko stvari

Član 662

(1) Uzimalac na posudu snosi troškove skopčane sa redovnim održavanjem, čuvanjem i upotrebom stvari.

(2) Ostali troškovi naknađuju se prema odredbama o poslovdstvu bez naloga.

Spašavanje od opasnosti

Član 663

U slučaju opasnosti koja istovremeno prijeti stvari uzetoj na posudu i njegovim stvarima, uzimalac je dužan postarati se prvo za spašavanje posuđenih stvari, inače će odgovarati za njenu propast ili oštećenje.

Raskidanje ugovora zbog povrede obaveze

Član 664

Ako uzimalac na posudu ne čuva ili ne održava stvar kako treba, ili je ne upotrebljava kako je ugovoreno ili na način koji odgovara prirodi ili namjeni stvari, ili ako bez saglasnosti preda stvar drugom na upotrebu, davalac može raskinuti ugovor i zahtijevati da mu se stvar odmah vrati.

Vraćanje stvari

Član 665

(1) Po prestanku posude uzimalac na posudu dužan je da vrati posuđenu stvar neoštećenu.

(2) Ako je uzimalac predao stvar na upotrebu nekom trećem, davalac ima pravo da zahtijeva neposredno od trećeg da mu vrati stvar.

Vraćanje stvari prije vremena

Član 666

(1) Davalac na posudu dužan je da primi natrag posuđenu stvar i prije isteka vremena određenog za posudu, izuzev ako je rok vraćanja ugovoren u interesu obje ugovorne strane i uopšte ako bi vraćanje stvari prije roka bilo skopčano sa kakvom nezgodom za njega.

(2) Davalac na posudu može da zahtijeva da mu se stvar vrati prije vremena, ako mu je iznenadno postala hitno potrebna.

ODJELJAK 4.

RIZIK SLUČAJNE PROPASTI

Član 667

- (1) Rizik slučajne propasti stvari ili oštećenja snosi davalac na posudu.
- (2) Uzimalac na posudu odgovaraće za propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili slučajem više sile, ako je upotrebljavao stvar protivno ugovoru, ili njenoj prirodi ili namjeni, kao i ako je predao stvar na upotrebu nekom trećem.
- (3) Ako se kod uzimaoca na posudu stvar izgubila i ako je on naknadio njenu vrijednost, uzimalac nema pravo, ako se stvar pronađe, da je zadrži ako je davalac na posudu spreman da mu vrati ono što je za stvar primio.

Zastarjelost uzajamnih zahtjeva

Član 668

Zahtjevi davaoca na posudu na naknadu štete zbog promjene ili pogoršanja stvari, kao i zahtjevi uzimaoca na posudu na naknadu troškova i naknadu štete zbog nedostataka stvari, zastarijevaju za šest mjeseci od dana povraćaja stvari.

Glava XVI

UGOVOR O DJELU

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 669

Ugovorom o djelu poslenik (preduzimač, izvođač radova) obavezuje se da obavi određeni posao (izrada ili opravka neke stvari ili izvršenje nekog fizičkog ili intelektualnog rada i sl.) a naručilac se obavezuje da mu za to plati naknadu.

Odnos sa ugovorom o prodaji

Član 670

- (1) Ugovor kojim se jedna strana obavezuje da izradi određenu pokretnu stvar od svog materijala smatra se u sumnji kao ugovor o prodaji.
- (2) Ugovor ostaje ugovor o djelu ako se naručilac obavezao da da bitan dio materijala potreban za izradu stvari.
- (3) Ugovor se smatra ugovorom o djelu ako su ugovorne strane imale u vidu naročito poslenikov rad.

Kvalitet poslenikovog materijala

Član 671

- (1) Kad je ugovoreno da poslenik izradi stvar od svog materijala, a nije određen kvalitet, poslenik je dužan dati materijal srednjeg kvaliteta.
- (2) Poslenik odgovara naručiocu za kvalitet upotrijebljenog materijala isto kao prodavac.

ODJELJAK 2.

Nadzor

Član 672

Naručilac ima pravo da vrši nadzor nad obavljanjem posla i daje uputstva kad to odgovara prirodi posla, a poslenik je dužan da mu to omogući.

ODJELJAK 3.

ZAKLJUČIVANJE UGOVORA NADMETANJEM

Poziv na nadmetanje o cijeni radova

Član 673

(1) Poziv upućen određenom ili neodređenom broju lica na nadmetanje za izvršenje određenih radova, pod određenim uslovima i uz određene garancije, obavezuje pozivaoca da zaključi ugovor o tim radovima sa licem koje ponudi najnižu cijenu, izuzev ako je tu obavezu isključio u pozivu na nadmetanje.

(2) U slučaju isključenja obaveze da se zaključi ugovor, poziv na nadmetanje smatra se kao poziv zainteresovanim da oni naprave ponude ugovora pod objavljenim uslovima.

Poziv na nadmetanje za umjetničko ili tehničko rješenje namjeravanih radova

Član 674

Poziv upućen određenom ili neodređenom broju lica na nadmetanje za umjetničko ili tehničko rješenje namjeravanih radova obavezuje pozivaoca da pod uslovima sadržanim u pozivu na nadmetanje zaključi ugovor sa učesnikom u nadmetanju čije rješenje prihvati komisija čiji je sastav unaprijed objavljen, izuzev ako je tu obavezu isključio u pozivu na nadmetanje.

ODJELJAK 4.

OBAVEZE POSLENIKA

Nedostaci materijala

Član 675

(1) Poslenik je dužan da skrene pažnju naručiocu na nedostatke materijala koji mu je naručilac predao, a koje je primijetio ili je morao primijetiti, inače će odgovarati za štetu.

(2) Ako je naručilac zahtijevao da se stvar izradi od materijala na čije mu je nedostatke poslenik ukazao, poslenik je dužan da postupi po njegovom zahtjevu, izuzev ako je očigledno da materijal nije podoban za naručeno djelo ili ako bi izrada od zahtijevanog materijala mogla nanijeti štetu ugledu poslenika, u kom slučaju poslenik može raskinuti ugovor.

(3) Poslenik je dužan da upozori naručioca na nedostatke u njegovom nalogu, kao i na druge okolnosti za koje je znao ili je morao znati, koje mogu biti od značaja za naručeno djelo ili za njegovo izvršenje na vrijeme, inače će odgovarati za štetu.

Obaveza da izvrši djelo

Član 676

(1) Poslenik je dužan da izvrši djelo kako je ugovoreno i po pravilima posla.

(2) Poslenik je dužan da izvrši djelo za određeno vrijeme, a ako ono nije određeno, onda za vrijeme koje je razumno potrebno za takve poslove.

(3) Poslenik ne odgovara za zadržavanje nastalo zbog toga što mu naručilac nije predao materijal na vrijeme ili zbog toga što je tražio izmjene, ili što mu nije isplatio dužan predujam i za zadržavanje nastalo ponašanjem naručioca.

Raskidanje ugovora zbog odstupanja od ugovorenih uslova

Član 677

(1) Ako se u toku izvršenja djela pokaže da se poslenik ne drži uslova ugovora i da ne radi kako treba, te da će izvršeno djelo imati nedostatke, naručilac može upozoriti poslenika na to i odrediti mu primjeren rok da svoj rad saobrazi svojim obavezama.

(2) Ako do isteka tog roka poslenik ne postupi po zahtjevu naručioca, ovaj može raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

Raskidanje ugovora prije isteka roka

Član 678

(1) Ako je rok bitan sastojak ugovora, a poslenik je u tolikom zakašnjenju sa započinjanjem ili završavanjem posla da je očigledno da ga neće završiti u roku, naručilac može raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

(2) Naručilac ima pravo da raskine ugovor i kad rok nije bitan sastojak ugovora, ako zbog takvog zakašnjenja on očigledno ne bi imao interesa za ispunjenje ugovora.

Povjeravanje izvršenja posla trećem

Član 679

(1) Ukoliko iz ugovora ili prirode posla ne proizlazi što drugo, poslenik nije dužan da posao obavi lično.

(2) Poslenik i dalje odgovara naručiocu za izvršenje posla i kad posao ne obavi lično.

Odgovornost za saradnike

Član 680

Poslenik odgovara za lica koja su po njegovom nalogu radila na poslu koji je preuzeo da izvrši, kao da ga je sam izvršio.

Neposredan zahtjev saradnika poslenika od naručioca

Član 681

Za naplatu svojih potraživanja od poslenika, njegovi saradnici mogu se obratiti neposredno naručiocu i zahtijevati od njega da im isplati ta potraživanja na teret svote koju u tom času duguje posleniku, ako su ta potraživanja priznata.

Predaja izrađene stvari naručiocu

Član 682

- (1) Poslenik je dužan da preda naručiocu izrađenu ili opravljenu stvar.
- (2) Poslenik se oslobađa ove obaveze ako stvar koju je izradio ili opravio propadne iz uzroka za koji on ne odgovara.

ODJELJAK 5.

ODGOVORNOST ZA NEDOSTATKE

Pregledanje izvršenog djela i obavještavanje poslenika

Član 683

- (1) Naručilac je dužan da pregleda izvršeno djelo čim je to po redovnom toku stvari moguće i o nađenim nedostacima bez odlaganja da obavijesti poslenika.
- (2) Ako naručilac na poziv poslenika da pregleda i primi izvršeni rad to ne uradi bez opravdanog razloga, smatra se da je rad primljen.
- (3) Poslije pregleda i primanja izvršenog rada poslenik više ne odgovara za nedostatke koji su se mogli opaziti običnim pregledom, izuzev ako je znao za njih, a nije ih pokazao naručiocu.

Skriveni nedostaci

Član 684

- (1) Ako se docnije pokaže neki nedostatak koji se nije mogao otkriti običnim pregledom, naručilac se može pozvati na njega, pod uslovom da o njemu obavijesti poslenika što prije, a najduže u roku od mjesec dana od njegovog otkrivanja.
- (2) Istekom dvije godine od prijema obavljenog posla, naručilac se više ne može pozvati na nedostatke.

Prestanak prava

Član 685

- (1) Naručilac koji je poslenika na vrijeme obavijestio o nedostacima izvršenog posla ne može svoje pravo ostvariti sudskim putem po isteku godine dana od učinjenog obavještenja.
- (2) Po isteku roka iz stava 1 ovog člana naručilac može ako je o nedostacima blagovremeno obavijestio poslenika, prigovorom protiv poslenikovog zahtjeva za isplatu naknada istaći svoje pravo na sniženje naknada i na naknadu štete.

Gubitak prava zbog nepozivanja na prethodne članove

Član 686

Poslenik se ne može pozvati na odredbe čl. 683 do 685 ovog zakona kad se nedostatak odnosi na činjenice koje su mu bile poznate, ili mu nijesu mogle ostati nepoznate, a nije ih saopštio naručiocu.

Pravo zahtijevati uklanjanje nedostataka

Član 687

- (1) Naručilac koji je uredno obavijestio poslenika da izvršeni rad ima neki nedostatak može da zahtijeva od njega da nedostatak ukloni i za to mu odredi primjeren rok.
- (2) Naručilac ima pravo i na naknadu štete koju trpi zbog nedostataka.
- (3) Ako uklanjanje nedostatka zahtijeva pretjerane troškove, poslenik može odbiti da ga izvrši, ali u tom slučaju naručiocu pripada, po njegovom izboru, pravo na sniženje naknade ili raskid ugovora, kao i pravo na naknadu štete.

Raskidanje ugovora u posebnom slučaju

Član 688

Kad obavljeni posao ima takav nedostatak koji ga čini neupotrebljivim ili je obavljen u suprotnosti sa izričitim uslovima ugovora, naručilac može, ne tražeći prethodno otklanjanje nedostatka, raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

Pravo naručioca u slučaju drugih nedostataka izvršenog posla

Član 689

(1) Kad izvršeni posao ima nedostatak zbog koga djelo nije neupotrebljivo, odnosno kad posao nije izvršen u suprotnosti sa izričitim uslovima ugovora, naručilac je dužan da dozvoli posleniku da nedostatak otkloni.

(2) Naručilac može odrediti posleniku primjeren rok za otklanjanje nedostatka.

(3) Ako poslenik ne otkloni nedostatak do isteka primjerenog roka, naručilac može, po svom izboru, izvršiti otklanjanje nedostatka na račun poslenika, ili sniziti naknadu, ili raskinuti ugovor.

(4) Kad se radi o neznatnom nedostatku, naručilac se ne može koristiti pravom na raskid ugovora.

(5) Naručilac ima pravo i na naknadu štete.

Snizenje naknade

Član 690

Snizenje naknade vrši se u razmjeru između vrijednosti izvršenog rada bez nedostatka u vrijeme zaključenja ugovora i vrijednosti koju bi imao u to vrijeme izvršeni rad sa nedostatkom.

ODJELJAK 6.

OBAVEZE NARUČIOCA

Obaveza da primi rad

Član 691

Naručilac je dužan da primi rad izvršen prema odredbama ugovora i pravilima posla.

Određivanje i isplata naknade

Član 692

(1) Naknada se određuje ugovorom, ako nije određena obaveznom tarifom ili kojim drugim obaveznim aktom.

(2) Ako naknada nije određena, utvrdiće je sud prema vrijednosti rada, prema normalno potrebnom vremenu za takav posao, kao i prema uobičajenoj naknadi za tu vrstu rada.

(3) Naručilac nije dužan da isplati naknadu prije nego što je pregledao izvršeni rad i odobrio ga, izuzev ako je drukčije ugovoreno.

(4) Određivanje i isplata naknade na način određen st. 1, 2 i 3 ovog člana primjenjuju se ako je ugovoreno izvršenje i predaja rada u djelovima.

Proračun sa izričitim jemstvom

Član 693

(1) Ako je naknada ugovorena na osnovu proračuna sa izričitim jemstvom poslenika za njegovu tačnost, on ne može da zahtijeva povećanje naknade i ako je u posao uložio više rada i ako je izvršenje posla zahtijevalo veće troškove nego što je bilo predviđeno, čime se ne isključuje primjena pravila o raskidanju i izmjeni ugovora zbog promijenjenih okolnosti.

(2) Ako je naknada ugovorena na osnovu proračuna bez izričitog jemstva poslenika za njegovu tačnost, a u toku rada prekoračenje proračuna se pokaže neizbježnim, poslenik mora o tome bez odlaganja obavijestiti naručioca, inače gubi svako potraživanje zbog povećanih troškova.

ODJELJAK 7.

RIZIK

Kad je poslenik dao materijal

Član 694

(1) U slučaju kad je poslenik dao materijal za izradu stvari, a stvar bude oštećena ili propadne prije predaje naručiocu, rizik snosi poslenik, te nema pravo na naknadu za dati materijal, kao ni na naknadu za svoj rad.

(2) Ako je naručilac pregledao izvršeni rad i odobrio ga, smatra se da mu je stvar predata, a da je kod poslenika ostala na čuvanju.

(3) Ako je naručilac pao u docnju zbog neprimanja ponuđene stvari, rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari prelazi na njega.

Kad je naručilac dao materijal

Član 695

(1) Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi naručilac ako je on dao materijal za izradu.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana, poslenik ima pravo na naknadu samo ako je stvar propala ili bila oštećena poslije dolaska naručioca u docnju, ili ako se naručilac nije odazvao njegovom urednom pozivu da stvar pregleda.

Rizik u slučaju predaje po djelovima

Član 696

Ako je ugovoreno da će naručilac vršiti pregled i prijem pojedinih djelova kako budu izrađeni, poslenik ima pravo na naknadu za izradu djelova koje je naručilac pregledao i odobrio, čak i ako bi oni poslije toga propali kod njega bez njegove krivice.

ODJELJAK 8.

Pravo zaloge

Član 697

Radi obezbjeđenja naplate potraživanja naknade za rad i naknade za utrošeni materijal, kao i ostalih potraživanja po osnovu ugovora o djelu, poslenik ima pravo zaloge na stvarima koje je napravio ili opravio, kao i na ostalim predmetima koje mu je predao naručilac u vezi sa njegovim radom, sve dok ih drži i ne prestane dobrovoljno da ih drži.

ODJELJAK 9.

PRESTANAK UGOVORA

Raskid ugovora voljom naručioca

Član 698

Sve dok naručeni posao nije dovršen naručilac može da raskine ugovor kad god hoće, ali je u tom slučaju dužan da isplati posleniku ugovorenu naknadu, umanjenu za iznos troškova koje ovaj nije učinio, a koje bi bio dužan učiniti da ugovor nije raskinut, kao i za iznos zarade koju je ostvario na drugoj strani ili koju je namjerno propuštio da ostvari.

Glava XVII

UGOVOR O GRAĐENJU

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 699

(1) Ugovor o građenju je ugovor o djelu kojim se izvođač obavezuje da prema određenom projektu sagradi u ugovorenom roku određenu građevinu na određenom zemljištu ili da na takvom zemljištu, odnosno na već postojećem objektu izvrši kakve druge građevinske radove, a naručilac se obavezuje da mu za to isplati određenu cijenu.

(2) Ugovor o građenju mora biti zaključen u pisanoj formi.

Građevina

Član 700

Pod "građevinom", u smislu ove glave, podrazumevaju se zgrade, brane, mostovi, tuneli, vodovodi, kanalizacije, putevi, železničke pruge, bunari i ostali građevinski objekti čija izrada zahtijeva veće i složenije radove.

Nadzor nad radovima i kontrola kvaliteta materijala

Član 701

Izvođač je dužan da omogući naručiocu stalan nadzor nad radovima i kontrolu količine i kvaliteta upotrijebljenog materijala.

Odstupanje od projekta

Član 702

- (1) Za svako odstupanje od projekta građenja, odnosno ugovorenih radova, izvođač mora imati pisanu saglasnost naručioca.
- (2) Izvođač ne može zahtijevati povećanje ugovorene cijene za radove koje je izvršio bez saglasnosti naručioca.

Hitni nepredviđeni radovi

Član 703

- (1) Nepredviđene radove izvođač može izvesti i bez prethodne saglasnosti naručioca ako zbog njihove hitnosti nije bio u mogućnosti da pribavi tu saglasnost.
- (2) Nepredviđeni radovi su oni čije je preduzimanje bilo nužno zbog osiguranja stabilnosti objekta, sprječavanja opasnosti za život i zdravlje ljudi, okolinu, prirodu, druge građevine i stvari ili radi sprječavanja nastanka štete, a izazvani su neočekivanom težom prirodom zemljišta, neočekivanom pojavom vode ili drugim vanrednim i neočekivanim događajima.
- (3) Izvođač je dužan bez odlaganja da izvjesti naručioca o ovim pojavama i preduzetim mjerama.
- (4) Izvođač ima pravo na pravičnu naknadu za nepredviđene radove koji su morali biti obavljeni.
- (5) Naručilac može raskinuti ugovor ako bi usljed ovih radova ugovorena cijena morala biti znatno povećana, o čemu je dužan da bez odlaganja obavijesti izvođača.
- (6) U slučaju raskidanja ugovora, naručilac je dužan da isplati izvođaču odgovarajući dio cijene za već izvršene radove, kao i pravičnu naknadu za učinjene neophodne troškove.

Cijena radova

Član 704

Cijena radova se može odrediti po jedinici mjere ugovorenih radova (jedinčna cijena) ili u ukupnom iznosu za cio objekat (ukupno ugovorena cijena).

Izmjena cijene

Član 705

- (1) Ako ugovorom u pogledu izmjene cijene nije predviđeno što drugo, izvođač koji je svoju obavezu ispunio u predviđenom roku može zahtijevati povećanje cijene radova ako su se u vremenu između zaključenja ugovora i njegovog ispunjenja povećale cijene elemenata na osnovu kojih je određena cijena radova, tako da bi trebalo da ta cijena bude veća za više od dva procenta.
- (2) U slučaju da izvođač svojom krivicom nije izveo radove u roku predviđenom ugovorom on može zahtijevati povećanje cijene radova ako su se u vremenu između zaključenja ugovora i dana kad je prema ugovoru trebalo da radovi budu završeni povećale cijene elemenata na osnovu kojih je određena cijena radova, tako da bi trebalo da ona, prema novim cijenama tih elemenata, bude veća za više od pet procenata.
- (3) U slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana izvođač može da zahtijeva samo razliku u cijeni radova koja prelazi dva, odnosno pet procenata.
- (4) Izvođač se ne može pozivati na povećanje cijene elemenata na osnovu kojih je određena cijena radova, ako je do povećanja cijene došlo nakon njegovog dolaska u docnju.

Nepromjenljivost cijena

Član 706

- (1) Ako je ugovoreno da se cijena radova neće mijenjati u slučaju da se poslije zaključenja ugovora povećaju cijene elemenata na osnovu kojih je ona određena, izvođač može, i pored ovakve odredbe ugovora, zahtijevati izmjenu cijene radova ako su se cijene elemenata povećale u tolikoj mjeri da bi trebalo da cijena radova bude veća za više od deset procenata.
- (2) Izvođač može da zahtijeva samo razliku u cijeni koja prelazi deset procenata, osim ako je do povećanja cijene elemenata došlo poslije njegovog dolaska u docnju.

Raskid ugovora zbog povećane cijene

Član 707

- (1) Ako bi u slučajevima iz čl. 705 i 706 ovog zakona ugovorena cijena morala biti znatno povećana, naručilac može raskinuti ugovor.
- (2) U slučaju raskida ugovora naručilac je dužan da isplati izvođaču odgovarajući dio ugovorene cijene za dotle izvršene radove, kao i pravičnu naknadu za učinjene neophodne troškove.

Pravo naručioca da traži sniženje ugovorene cijene

Član 708

- (1) Ako su se u vrijeme između zaključenja ugovora i ispunjenja obaveze izvođača cijene elemenata na osnovu kojih je

određena cijena radova snizile za više od dva procenta, a radovi su izvršeni u ugovorenom roku, naručilac ima pravo da traži odgovarajuće sniženje ugovorene cijene radova iznad tog procenta.

(2) Ako je ugovorena nepromjenljivost cijene radova, a oni su izvršeni u ugovorenom roku, naručilac ima pravo na sniženje ugovorene cijene, u slučaju da su se cijene elemenata na osnovu kojih je određena cijena smanjile za toliko da bi cijena bila niža za više od deset procenata, i to za razliku u cijeni preko deset procenata.

(3) U slučaju docnje izvođača radova naručilac ima pravo na srazmjerno sniženje cijene radova za svako sniženje cijene elemenata na osnovu kojih je cijena radova određena.

ODJELJAK 2.

Ugovor o građenju sa posebnom odredbom

Član 709

(1) Ako ugovor o građenju sadrži odredbu "ključ u ruke" ili neku drugu sličnu odredbu izvođač se samostalno obavezuje da izvrši skupa sve radove potrebne za izgradnju i upotrebu određenog cjelovitog objekta.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana ugovorena cijena obuhvata i vrijednost svih nepredviđenih radova i viškova radova, a isključuje uticaj manjkova radova na ugovorenu cijenu.

(3) Ako u ugovoru "ključ u ruke" učestvuje kao ugovorna strana više izvođača, njihova odgovornost prema naručiocu je solidarna.

ODJELJAK 3.

ODGOVORNOST ZA NEDOSTATKE

Primjena pravila ugovora o djelu

Član 710

Ukoliko u ovoj glavi nije drukčije određeno, za odgovornost za nedostatke građevine primjenjuju se odgovarajuće odredbe ugovora o djelu.

Prelazak prava iz odgovornosti za nedostatke

Član 711

Prava naručioca prema izvođaču zbog nedostatka građevine prelaze i na sve docnije sticaoce građevine ili njenog dijela, ali s tim da docnijim sticaocima ne teče novi rok za obavještenje i tužbu, već im se računa rok prethodnika.

ODJELJAK 4.

ODGOVORNOST IZVOĐAČA I PROJEKTANTA ZA SOLIDNOST GRAĐEVINE

Sadržaj nedostataka

Član 712

(1) Izvođač odgovara za nedostatke u izradi građevine koji se tiču njene solidnosti, ukoliko bi se ti nedostaci pokazali za vrijeme od deset godina od predaje i prijema radova.

(2) Izvođač odgovara i za nedostatke zemljišta na kome je podignuta građevina, koji bi se pokazali za vrijeme od deset godina od predaje i prijema radova, osim ako je specijalizovana organizacija dala stručno mišljenje da je zemljište podobno za građenje, a u toku građenja se nijesu pojavile okolnosti koje dovode u sumnju osnovanost stručnog mišljenja.

(3) Odgovornost iz stava 1 ovog člana odnosi se i na projektanta ako nedostatak građevine potiče od nekog nedostatka u planu.

(4) Izvođač i projektant su odgovorni naručiocu i svakom drugom stiaocu građevine i njihova odgovornost se ne može ugovorom ni isključiti ni ograničiti.

Dužnost obavještanja i gubitak prava

Član 713

(1) Naručilac ili drugi sticalac dužan je da o nedostacima obavijesti izvođača i projektanta u roku od šest mjeseci od kad je nedostatak ustanovio, inače gubi pravo da se pozove na njega.

(2) Pravo naručioca ili drugog stiaoca prema izvođaču, odnosno projektantu po osnovu njihove odgovornosti za nedostatke prestaje za godinu dana, računajući od dana kad je naručilac, odnosno sticalac obavijestio projektanta, odnosno izvođača o nedostatku.

Smanjenje i isključenje odgovornosti

Član 714

(1) Izvođač se ne oslobađa odgovornosti ako je šteta nastala zbog toga što je pri izvođenju određenih radova postupao po zahtjevima naručioca.

(2) Ako je izvođač prije izvršenja određenog rada po zahtjevu naručioca upozorio naručioca na opasnost od štete, njegova odgovornost se smanjuje, a prema okolnostima konkretnog slučaja može se i isključiti.

Regresi

Član 715

(1) Kad su za štetu odgovorni izvođač i projektant, odgovornost svakog od njih određuje se prema veličini njegove krivice.

(2) Projektant koji je izradio projekat građevine i kome je povjeren nadzor nad izvršenjem planiranih radova odgovara i za nedostatke u izvršenim radovima nastale krivicom izvođača ako ih je mogao uočiti normalnim i razumnim nadgledanjem radova, ali ima pravo da zahtijeva od izvođača odgovarajuću naknadu.

(3) Izvođač koji je naknadio štetu nastalu usljed nedostataka u izvršenim radovima ima pravo da zahtijeva naknadu od projektanta u mjeri u kojoj nedostaci u izvršenim radovima potiču od nedostataka u projektu.

(4) Kad je za nedostatak odgovorno lice kome je izvođač povjerio obavljanje jednog dijela posla, izvođač, ako hoće da od njega zahtijeva naknadu, mora da ga obavijesti o postojanju nedostatka u roku od dva mjeseca, računajući od dana kad je on sam obaviješten od naručioca o istom nedostatku.

Glava XVIII

UGOVOR O ORTAKLUKU

ODJELJAK 1.

Pojam

Član 716

(1) Ugovorom o ortakluku uzajamno se obavezuju dva ili više lica da ulože svoj rad odnosno imovinu radi postizanja zajedničkog cilja.

(2) Ortakluk je zajednica lica i dobara bez svojstva pravnog lica.

Sastav imovine

Član 717

(1) Imovinu ortakluka čine ulozi ortaka (glavnica) i imovina stečena poslovanjem ortakluka.

(2) U imovinu ortakluka ulaze i naknade za uništene, oštećene ili oduzete stvari koje pripadaju imovini ortakluka.

(3) Imovina ortakluka zajednička je imovina ortaka.

(4) Imovina ortakluka pripada ortacima.

Ulog

Član 718

(1) Ulog se može sastojati u stvarima, pravima, novcu, radu i drugim dobrima.

(2) Ako se ulaže cijela imovina, pod njom se podrazumijeva samo sadašnja imovina, ali ako ugovor obuhvata i buduću imovinu, pod njom se podrazumijeva samo stečena, a ne i naslijeđena imovina, osim ako su obje izričito ugovorene.

(3) Ugovor koji se odnosi na ulaganje samo sadašnje ili samo buduće imovine nije punovažan bez popisa i opisa djelova koji u nju ulaze.

(4) Ortak koji se obavezao da uložiti samo svoj rad ima pravo na udio u dobiti, ali ne i na udio u glavnici ortakluka, osim ako je vrijednost njegovog rada, procijenjena u novcu, uključena u glavicu.

Veličina uloga

Član 719

(1) Ako nije drukčije ugovoreno, ortaci su obavezni na jednake uloge.

(2) Ortak nije obavezan na naknadno povećanje ugovorenog uloga, ali ako se zbog promijenjenih okolnosti zajednički cilj ne bi mogao postići bez povećanja uloga, ortak koji ne pristaje na povećanje može istupiti iz ortakluka, a može se iz njega i isključiti.

(3) Svi su ortaci, po pravilu, dužni da jednako učestvuju u ostvarivanju zajedničkog cilja, bez obzira na vrstu i veličinu njihovih uloga.

Unošenje uloga u imovinu ortakluka

Član 720

(1) Stvari i prava koji čine ulog postaju imovina ortakluka na osnovu ugovora o ortakluku na način propisan za sticanje pojedinih imovinskih prava.

(2) Ortak odgovara za materijalne i pravne nedostatke svog uloga.

(3) U pogledu snošenja rizika za slučajnu propast ili oštećenje stvari i u pogledu odgovornosti za nedostatke stvari na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovog zakona o zakupu, ako se stvar daje na korišćenje, a odredbe o prodaji, ako se ulaže svojina na stvari.

(4) Kad se ulažu novac i stvari procijenjene u novcu, u sumnji se smatra da se daju u svojini.

(5) Ortak ne može raspolagati svojim udjelom, niti pojedinim stvarima i pravima iz zajedničke imovine, niti može zahtijevati njenu diobu.

(6) Ortak može raspolagati s pravom na naknadu izdataka koje je imao u obavljanju poslova ortakluka, ako dospijevaju prije prestanka ortakluka, na kamate koje mu pripadaju za predujmljeni novac i na isplatu onog što će mu pripasti po prestanku ortakluka.

ODJELJAK 2.

POSLOVODSTVO I ZASTUPANJE

Zajedničko posloводство

Član 721

(1) Pravo na vođenje poslova ortakluka pripada zajednički svim ortacima.

(2) Odluke u vođenju poslova ortakluka donose se primjenom propisa o upravljanju stvarju u susvojini.

(3) Ortak koji ulaže samo svoj rad, a koji nije uključen u glavicu, učestvuje kod donošenja odluka, ali bez prava glasa.

Prenos posloводства, zastupanje, zabrana konkurencije

Član 722

(1) Kad je ugovorom o ortakluku ovlašćenje na vođenje poslova preneseno na jednog ili više ortaka, tada se oni smatraju punomoćnicima.

(2) Ako je ovlašćenje na vođenje poslova preneseno na više ortaka, na odgovarajući se način primjenjuje odredbe člana 721 ovog zakona, ali ako je ugovorom o ortakluku određeno da svaki od njih može sam preduzimati poslove, svaki se od ostalih ortaka ovlašćenih na vođenje poslova može usprotiviti preduzimanju posla, pa se u tom slučaju namjeravani posao ne može preduzeti.

(3) Na prava i obaveze ortaka kojima je povjereno vođenje poslova ortakluka na odgovarajući se način primjenjuju i odredbe ovog zakona o nalogu, ako ugovorom o ortakluku nije drukčije određeno.

(4) Nijedan ortak nema pravo povjeriti vođenje poslova ortakluka trećem licu, niti koga primiti u ortakluk, a ni preduzeti posao kojim bi se, radi svoje posebne koristi, ugrozilo postizanje zajedničkog cilja ili nanijela šteta ortakluku.

Polaganje računa

Član 723

(1) Ortaci kojima je povjereno posloводство dužni su da uredno vode poslovne knjige i da polažu račun o stanju zajedničke imovine i svim prihodima i rashodima.

(2) Prije nego što se okonča posao, ne može se zahtijevati zaključni obračun i podjela dobiti i gubitka, ali ako se radi o dugoročnim poslovima koji donose godišnji prihod, ortaci mogu zahtijevati polaganje računa i podjelu dobiti po proteku svake poslovne godine.

(3) Ortak koji je pristao na podnošenje samo zaključnog obračuna ili se odrekao prava zahtijevati polaganje računa može, ako dokaže nepošteno vođenje poslova, zahtijevati polaganje računa za dovršene i započete poslove.

(4) Ostali ortaci dužni su ortaku koji vodi poslove nadoknaditi izdatke koje je pri tome učinio kao i štetu koju pretrpi zbog rizika koji su s time neposredno u vezi.

(5) Za predujmljeni novac ortak ima pravo na kamate od dana kad ga je predujmio pa do isplate.

(6) Ortak koji vodi poslove ortakluka nema pravo na posebnu nagradu za uloženi trud u vođenju tih poslova, ako ortaci drukčije ne ugovore.

Pravo nadzora

Član 724

(1) Ortaci koji su povjerili posloводство jednom ili nekolicini ortaka, zadržavaju pravo ličnog nadzora nad poslovanjem ortakluka koje uključuje pravo zahtijevati izvještaj o poslovima ortakluka i pravo uvida u poslovne knjige i druge isprave.

(2) Isključenje ili ograničenje prava ortaka iz stava 1 ovog člana je bez dejstva ako se može osnovano posumnjati da poslovi ortakluka nijesu uredno vođeni, ako ortaci drukčije ne ugovore.

Oduzimanje ovlašćenja i otkaz posloводства

Član 725

(1) Ovlašćenje na vođenje poslova preneseno na jednog ili više ortaka, ako ugovorom o ortakluku nije drukčije određeno, može se jednoglasnom odlukom ostalih ortaka oduzeti zbog grube povrede povjerene dužnosti, nesposobnosti za uspješno vođenje poslova ili drugih važnih razloga.

(2) Ortak može otkazati povjereno mu posloводство ako za to ima opravdan razlog.

(3) U slučaju otkaza na odgovarajući način se primjenjuju odredbe ovog zakona o nalogu koje se odnose na otkaz nalogoprirnca.

ODJELJAK 3.

ODNOS PREMA TREĆIMA

Zaključenje pravnih poslova

Član 726

(1) Ortak ne može pravnim poslom s trećim licem punovažno obavezati ortakluk bez izričitog ili prećutnog pristanka ostalih ortaka ili njihovih punomoćnika.

(2) Položaj trećeg može imati i ortak koji je u ortakluku samo s dijelom svoje imovine, a s preostalim dijelom samostalno učestvuje u pravnom prometu.

Potraživanja i dugovi ortakluka

Član 727

(1) Ako ugovorom o ortakluku nije drukčije određeno, potraživanja ortakluka pripadaju svim ortacima zajedno.

(2) Ortak može zahtijevati od dužnika da obavezu ispuni svim ortacima zajedno, a samo njemu ako je od svih ostalih ortaka ovlašten primiti ispunjenje.

(3) Dužnik može ispuniti obavezu prema ortakluku ortaku kojeg sam izabere, sve dok svi ortaci ili neki od njih ne zahtijevaju ispunjenje.

(4) Ako s povjericom nije drukčije ugovoreno, za obaveze ortakluka solidarno odgovaraju svi ortaci.

(5) Treći kao dužnik ortakluka ne može prebiti potraživanje koje ima prema nekom od ortaka s potraživanjima koja pripadaju ortakluku.

(6) Prigovor da potraživanje pripada imovini ortakluka ne može se istaknuti prema dužniku koji to nije znao, niti mu je moralo biti poznato.

ODJELJAK 4.

ODGOVORNOST ZA ŠTETU

Odgovornost za štetu i nedopuštenost prebijanja

Član 728

(1) Ortak odgovara za štetu koju prouzrokuje ortakluku, osim ako dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

(2) Nije dopušteno prebijanje štete s korišću koju je ortak inače pribavio ortakluku, osim kad su šteta i korist nastale istim samovlasno preduzetim poslom.

ODJELJAK 5.

DOBIT I GUBITAK

Pojam

Član 729

(1) Dobit je onaj dio imovine ortakluka koji preostane nakon odbitka vrijednosti uloga, zajedničkih dugova i troškova.

(2) Gubitak nastaje kad imovina ortakluka padne ispod vrijednosti uloga.

Udjeli u dobiti i gubitku

Član 730

(1) Ako udjeli ortaka u dobiti i gubitku nijesu utvrđeni ugovorom o ortakluku, svaki ortak ima, nezavisno od vrste i veličine uloga, jednak udio u dobiti i gubitku.

(2) Ako je određen samo udio u dobiti, ili samo u gubitku, u sumnji ta ugovorna odredba važi za dobit i za gubitak.

ISTUPANJE I ISKLJUČENJE ORTAKA

Istupanje iz ortakluka

Član 731

(1) Ugovor o ortakluku zaključen na neodređeno vrijeme ortak može otkazati u svako doba, osim u nevrijeme ili na štetu ostalih ortaka.

(2) Odredba stava 1 ovog člana primjenjuje se i na ortakluk koji je nakon isteka određenog vremena prećutno nastavljen, kao i za ortakluk osnovan za trajanja života ortaka.

(3) Ugovor o ortakluku zaključen na određeno vrijeme može se otkazati prije isteka toga vremena samo iz opravdanih razloga, a naročito zbog povrede bitne obaveze iz ugovora o ortakluku koju, namjerno ili iz krajnje nepažnje, učini drugi ortak, zbog nemogućnosti ispunjenja takve obaveze ili smrti, odnosno istupa ortaka od kojeg je posebno zavisilo obavljanje poslova ortakluka.

(4) Ortak koji otkaže ortakluk suprotno odredbama iz st. 1 i 2 ovog člana, odgovara ostalim ortacima za štetu koja zbog toga nastane.

(5) Povjerilac koji je postigao plenidbu udjela u imovini ortaka, može otkazati ortakluk i bez pridržavanja otkaznog roka.

(6) Za vrijeme trajanja ortakluka povjerilac ne može ostvarivati prava ortaka iz ugovora o ortakluku, osim prava na udio u dobiti.

(7) Ništava je odredba ugovora kojom se isključuje ili ograničava pravo ortaka na otkaz ugovora o ortakluku.

Isključenje ortaka

Član 732

(1) Ortak se može isključiti iz ortakluka ako za to postoje opravdani razlozi, a naročito zbog povrede bitne obaveze iz ugovora o ortakluku, stečaja, potpunog ili djelimičnog oduzimanja poslovne sposobnosti ili gubitka povjerenja zbog učinjenog krivičnog djela.

(2) Odluku o isključenju iz ortakluka donose ostali ortaci jednoglasno, ako nije drukčije ugovoreno.

Dejstvo istupanja i isključenja

Član 733

(1) Dejstvo istupanja i isključenja nastupa danom izjave o otkazu, odnosno danom saopštenja odluke o isključenju, pa i onda kad su bili osporeni, a zatim potvrđeni kao punovažni.

(2) Ortak koji je otkazao ugovor o ortakluku ili je iz ortakluka isključen učestvuje u dobiti i gubitku nastalim do dana otkaza, odnosno isključenja.

(3) Ortak učestvuje u dobiti i u gubitku i iz onih poslova koji u vrijeme njegovog izlaska iz ortakluka još nijesu bili okončani i koje su ostali ortaci ovlašćeni privesti kraju onako kako je to za njih najpovoljnije.

(4) Ortak koji je izašao iz ortakluka ima pravo po proteku svake poslovne godine zahtijevati obračun o poslovima koji su u međuvremenu privedeni kraju, o isplatama koje mu na osnovu toga pripadaju i o stanju poslova koji još nijesu okončani.

(5) Udio ortaka iz stava 1 ovog člana u imovini ortakluka prirasta ostalim ortacima, a ovi su dužni vratiti mu stvari koje je dao ortakluku na korišćenje, osloboditi ga zajedničkih obaveza, odnosno dati mu primjereno obezbjeđenje ako te obaveze još nijesu dospjele i isplatiti mu ono što bi dobio od zajedničke imovine kad bi u vrijeme njegovog istupanja, odnosno isključenja ortakluk prestao.

(6) Ako zajednička imovina nije dovoljna da se njome pokriju zajedničke obaveze i ubzi, ortak koji je izašao iz ortakluka dužan je srazmjerno njegovom udjelu u ortakluku ostalim ortacima nadoknaditi taj gubitak.

(7) Ostala prava i obaveze ortaka iz stava 1 ovog člana utvrđuju se prema odredbama o diobi zajedničke imovine ortakluka u slučaju njegova prestanka.

PRESTANAK ORTAKLUKA

Razlozi prestanka

Član 734

Ortakluk prestaje:

- 1) ostvarenjem cilja ortakluka ili ako njegovo ostvarenje postane nemoguće;
- 2) protekom vremena na koje je zaključen ugovor o ortakluku;
- 3) propašću zajedničke imovine;
- 4) sporazumom ortaka;
- 5) smrću, odnosno prestankom postojanja i istupanjem i isključenjem ortaka, ako ortakluk čine dva ortaka;

6) odlukom suda u slučaju prestanka ortakluka iz opravdanog razloga.

Nasljeđivanje prava i obaveza ortaka

Član 735

- (1) Prava i obaveze ortaka, po pravilu, ne prelaze na njegove nasljednike.
- (2) Nasljednici ortaka dužni su da o njegovoj smrti bez odlaganja obavijeste ostale ortake i preduzmu mjere za zaštitu njihovih interesa, a ostali ortaci su dužni bez odlaganja preduzeti poslove koji su bili povjereni umrloj ortaku.
- (3) Nasljednici ortaka, ako se ortakluk ne bi s njima nastavio, ovlašćeni su zahtijevati polaganje računa i njihovo podmirenje do dana ostaviočeve smrti, ali i obavezni su podmiriti ono što je ostavilac dugovao ortakluku.
- (4) Ako su ugovorom o ortakluku izričito obuhvaćeni nasljednici ortaka, obavezni su, ako prihvate nasljedstvo, da nastave ortakluk, ali ta se obaveza ne može odnositi na nasljednike nasljednika.
- (5) Ako nasljednik nije u stanju ispuniti ostaviočeve obaveze prema ortakluku, odbiće mu se od naslijeđenog udjela srazmjerni dio.

ODJELJAK 8.

DIOBA ZAJEDNIČKE IMOVINE

Povraćaj stvari

Član 736

- (1) Nakon prestanka ortakluka izvršiće se dioba zajedničke imovine.
- (2) Stvari koje je ortak dao na korišćenje, odnosno upotrebu ortakluku, vraćaju mu se s tim da nema pravo na naknadu za slučajnu propast ili oštećenje stvari, niti za njeno pogoršanje zbog redovne upotrebe.

Redosljed u diobi zajedničke imovine

Član 737

- (1) Iz zajedničke imovine najprije se podmiruju dugovanja ortakluka, a ako su nedospjela i sporna ostavlja se onoliko koliko je potrebno za njihovo podmirenje.
- (2) Nakon podmirenja zajedničkih dugova vraćaju se ulozi s tim da se za nenovčane uloge, osim onih koji su se sastojali u radu ili prepuštanju stvari na upotrebu, naknađuje vrijednost koju su imali u vrijeme ulaganja.
- (3) Radi namirenja dugova i vraćanja uloga unovčiće se zajednička imovina, ako je to potrebno.
- (4) Ostatak zajedničke imovine, nakon podmirenja dugova ortakluka i vraćanja uloga, dijeli se na ortake prema njihovim udjelima u dobiti.
- (5) Ako je to potrebno radi diobe imovine, smatra se da se ortakluk nastavlja da bi se okončali poslovi u toku, zaključili novi poslovi potrebni za okončanje tih poslova kao i za održavanje i upravljanje zajedničkom imovinom.
- (6) Ako iz ugovora o ortakluku ne proizilazi što drugo, s prestankom ortakluka prestaje i ovlašćenje ortaka da vodi poslove ortakluka, a poslove iz stava 5 ovog člana nastavljaju da vode svi ortaci zajedno.

Doplata manjka

Član 738

Ako zajednička imovina nije dovoljna za podmirenje zajedničkih dugova i vraćanje uloga, ortaci doplaćuju manjak prema srazmjeru snošenja gubitka, ali ako se od nekog ortaka ne bi mogao naplatiti dio koji na njega pada, ostali ortaci ga snose na jednake dijelove.

Primjena odredaba o prestanku suvlasničke zajednice

Član 739

Na pitanja u vezi s diobom zajedničke imovine koja nijesu uređena odredbama čl. 736 do 738 ovog zakona, na odgovarajući se način primjenjuju propisi o prestanku suvlasničke zajednice.

Glava XIX

PREVOZ

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 740

(1) Ugovorom o prevozu obavezuje se prevozičac da preveze na određeno mjesto neko lice ili neku stvar, a putnik, odnosno pošiljalac se obavezuje da mu za to isplati određenu naknadu.

(2) Kao prevozičac, u smislu ovog zakona, smatra se lice koje se bavi prevozom kao svojim redovnim poslovanjem i svako drugo lice koje se ugovorom obaveže da izvrši prevoz uz naknadu.

Obaveze prevozioca u linijskom prevozu

Član 741

(1) Prevozičac koji obavlja prevoz na određenoj liniji (linijski prevoz) dužan je da redovno i uredno održava objavljenu liniju.

(2) Prevozičac je dužan da primi na prevoz svako lice i svaku stvar koji ispunjavaju uslove određene u objavljenim opštim uslovima.

(3) Ako redovna prevozna sredstva prevozioca nijesu dovoljna za izvršenje svih zahtijevanih prevoza, prvenstvo imaju lica ili stvari za koje je to posebnim propisima predviđeno, a dalje prvenstvo se određuje prema redu zahtjeva, s tim da se između istovremenih zahtjeva prvenstvo određuje prema većoj dužini prevoza.

Odustanak od ugovora

Član 742

(1) Pošiljalac, odnosno putnik može odustati od ugovora prije nego što počne njegovo izvršenje, ali je dužan da naknadi štetu koju bi prevozičac pretrpio usljed toga.

(2) Kad prevozičac sa započinjanjem prevoza kasni toliko da druga strana više nema interesa za ugovoreni prevoz, ili kad prevozičac neće ili ne može da izvrši ugovoreni prevoz, druga strana može odustati od ugovora i tražiti da se vrati plaćena naknada za prevoz.

Visina naknade za prevoz

Član 743

(1) Ako je visina naknade za prevoz određena tarifom ili kojim drugim objavljenim obaveznim aktom ne može se ugovoriti veća naknada.

(2) Ako iznos naknade za prevoz nije određen tarifom ili kojim drugim objavljenim obaveznim aktom, a ni ugovorom prevozičac ima pravo na uobičajenu naknadu za tu vrstu prevoza.

(3) U drugim slučajevima, shodno se primjenjuju odredbe o naknadi sadržane u glavi ovog zakona o ugovoru o djelu.

Ograničenje primjene odredbi ove glave

Član 744

Odredbe ove glave primjenjuju se na sve vrste prevoza, ako zakonom za pojedine vrste nije drukčije određeno.

ODJELJAK 2.

Ugovor o prevozu stvari

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Predaja stvari

Član 745

Prevozičac je dužan da stvar koju je primio u cilju prevoza preda na određenom mjestu pošiljaocu ili određenom licu (primaocu).

Obaveza pošiljaoca da obavještava prevozioca

Član 746

(1) Pošiljalac je dužan da obavijesti prevozioca o vrsti pošiljke i o njoj sadržini i količini, i saopšti mu kuda pošiljka treba da bude prevezena, ime i adresu primaoca pošiljke, svoje ime i svoju adresu, kao i sve drugo što je potrebno da bi prevozičac mogao ispuniti svoje obaveze bez odlaganja i smetnji.

(2) Kad se u pošiljci nalaze dragocjenosti, hartije od vrijednosti ili druge skupocjene stvari, pošiljalac je dužan da obavijesti o tome prevozioca u času njihove predaje na prevoz i saopšti mu njihovu vrijednost.

(3) Kad se radi o prevozu opasne stvari ili stvari za koju su potrebni posebni uslovi prevoza, pošiljalac je dužan da o tome obavijesti prevozioca na vrijeme tako da bi on mogao preduzeti odgovarajuće posebne mjere.

(4) Ako pošiljalac ne da prevoziocu podatke iz st. 1 i 3 ovog člana ili mu ih da pogrešno, odgovara za štetu koja bi usljed toga nastala.

Tovarni list

Član 747

(1) Ugovornici se mogu sporazumjeti da se o pošiljci predatoj na prevoz sačini tovarni list.

(2) Tovarni list treba da sadrži: ime i adresu pošiljaoca i prevozioca, vrstu, sadržaj i količinu pošiljke, kao i vrijednost dragocjenosti i drugih skupocjenih stvari, mjesto opredjeljenja, iznos naknade za prevoz, odnosno zabilješku da je naknada plaćena unaprijed, odredbu o svoti kojom je pošiljka opterećena, mjesto i dan izdavanja tovarnog lista.

(3) U tovarni list mogu biti unesene i druge odredbe ugovora o prevozu.

(4) Tovarni list mora biti potpisan od obje ugovorne strane.

(5) Tovarni list može sadržati odredbu "po naredbi" ili glasniti na donosioca.

Ugovor o prevozu i tovarni list

Član 748

Postojanje i punovažnost ugovora o prevozu nezavisni su od postojanja tovarnog lista i njegove tačnosti.

Potvrda o prijemu za prevoz

Član 749

Ako nije izdat tovarni list, pošiljalac može da zahtijeva od prevozioca da mu izda potvrdu o prijemu pošiljke za prevoz sa podacima koje treba da sadrži tovarni list.

Odsjek 2.

ODNOS POŠILJAOCA I PREVOZIOCA

Pakovanje

Član 750

(1) Pošiljalac je dužan da upakuje stvari na propisani ili uobičajeni način kako ne bi došlo do nastanka kakve štete ili ugrožavanja sigurnosti ljudi ili dobara.

(2) Prevozioc je dužan da skrene pažnju pošiljaocu na nedostatke pakovanja koji se mogu uočiti, inače odgovara za oštećenje pošiljke koje bi se desilo zbog tih nedostataka.

(3) Prevozioc ne odgovara za oštećenje pošiljke ako je pošiljalac, iako mu je skrenuta pažnja na nedostatke pakovanja, zahtijevao da prevozioc primi pošiljku na prevoz sa tim nedostacima.

(4) Prevozioc je dužan da odbije pošiljku ako su nedostaci u njenom pakovanju takvi da može biti ugrožena sigurnost lica ili dobara ili prouzrokovana kakva šteta.

(5) Za štetu koju zbog nedostatka u pakovanju pretrpe treća lica za vrijeme dok se stvar nalazi kod prevozioca, odgovara prevozioc, a on ima pravo da zahtijeva naknadu od pošiljaoca.

Naknada za prevoz i troškovi u vezi sa prevozom

Član 751

(1) Pošiljalac je dužan da isplati prevoziocu naknadu za prevoz i troškove u vezi sa prevozom.

(2) Ako u tovarnom listu nije navedeno da pošiljalac plaća naknadu za prevoz i ostale troškove u vezi sa prevozom, pretpostavlja se da je pošiljalac uputio prevozioca da ih naplati od primaoca.

Raspolaganje pošiljkom

Član 752

(1) Pošiljalac može raspolagati pošiljkom i mijenjati naloge sadržane u ugovoru, te može naložiti prevoziocu da obustavi dalji prevoz pošiljke, da mu pošiljku vrati, da je preda drugom primaocu ili da je uputi u neko drugo mjesto.

(2) Pravo pošiljaoca da mijenja naloge prestaje poslije prispjeća pošiljke u mjesto opredjeljenja kad prevozioc preda primaocu tovarni list, ili kad prevozioc pozove primaoca da preuzme pošiljku, ili kad primalac sam zatraži njenu predaju.

(3) Ako je izdat tovarni list po naredbi, odnosno na donosioca, prava pošiljaoca iz stava 2 ovog člana pripadaju isključivo imaocu tovarnog lista.

(4) Ovlašćeno lice koje se posluži pravom da daje nove naboge prevoziocu, dužno je da mu naknadi troškove i štetu koje je imao zbog toga, kao i da mu na njegov zahtjev pruži jamstvo da će mu troškovi i šteta biti naknađeni.

Pravac prevoza

Član 753

(1) Prevozioc je dužan da izvrši prevoz ugovorenim putem.

(2) Ako nije ugovoreno kojim putem treba da se izvrši prevoz, prevozioc je dužan izvršiti ga onim putem koji najviše odgovara interesima pošiljaoca.

Smetnje pri izvršenju prevoza

Član 754

(1) Prevozioc je dužan da obavještava pošiljaoca o svim okolnostima koje bi bile od uticaja na izvršenje prevoza i postupi po uputstvima koje od njega dobije.

(2) Prevozioc nije dužan da postupi po uputstvima pošiljaoca čije bi izvršenje moglo ugroziti sigurnost lica ili dobara.

(3) Ako bi slučaj bio takav da se ne bi mogla čekati pošiljaočeva uputstva, prevozioc je dužan postupiti kako bi postupio dobar privrednik, odnosno dobar domaćin u istoj situaciji, i o tome obavijestiti pošiljaoca i tražiti njegova dalja uputstva.

(4) Prevozioc ima pravo na naknadu troškova koje je imao zbog smetnji nastalih bez njegove krivice.

Naknada u slučaju prekida prevoza

Član 755

(1) Ako je prevoz prekinut iz nekog uzroka za koji odgovara prevozioc, on ima pravo na srazmjeran dio naknade za izvršeni prevoz, ali je dužan da naknadi štetu koja bi nastala za drugu stranu usljed prekida prevoza.

(2) Ako je prevoz prekinut iz nekog uzroka za koji ne odgovara niko od zainteresovanih lica, prevozioc ima pravo na razliku između ugovorene naknade za prevoz i troškova prevoza od mjesta gde je prevoz prekinut do mjesta opredjeljenja.

(3) Prevozioc nema pravo na dio naknade ako u toku prevoza pošiljka propadne usljed više sile.

Kad pošiljka ne može da bude predata

Član 756

(1) Ako primalac ne može da bude obaviješten o prispjeću pošiljke, ili odbije da je primi, i ako pošiljka ne može da bude predata, ili ako primalac ne isplati prevoziocu dužnu naknadu i ostale svote koje terete pošiljku, prevozioc je dužan da obavijesti o tome pošiljaoca, traži od njega uputstva i preduzme za njegov račun potrebne mjere za čuvanje stvari.

(2) Ako u primjerenom roku ovlašćeno lice ne preduzme ništa sa pošiljkom, prevozioc ima pravo da je proda prema pravilima o prodaji dugovane stvari u slučaju docnje povjerioca, i da naplati svoja potraživanja iz postignute cijene, a ostatak je dužan da položi kod suda za ovlašćeno lice.

Odgovornost prevozioca prema pošiljaocu

Član 757

Ako je prevozioc predao pošiljku primaocu, a nije naplatio od njega svotu kojom je bila opterećena, dužan je da isplati tu svotu pošiljaocu, ali ima pravo da traži naknadu od primaoca.

Odsjek 3.

ODNOS PREVOZIOCA I PRIMAOCA

Obavještavanje primaoca o prispjeću pošiljke

Član 758

(1) Prevozioc je dužan da obavijesti primaoca bez odlaganja da je pošiljka prispjela, stavi mu je na raspolaganje kako je ugovoreno i podnese mu tovarni list ako je izdat.

(2) U slučaju kad je izdat tovarni list po naredbi ili na donosioca, on je dužan da postupi u skladu sa stavom 1 ovog člana samo ako je u tovarnom listu označeno lice u mjestu opredjeljenja koje treba obavijestiti da je pošiljka prispjela.

Predaja pošiljke kad je izdat duplikat tovarnog lista

Član 759

Prevozioc može odbiti da preda pošiljku ako mu se istovremeno ne preda duplikat tovarnog lista na kome je primalac potvrdio da mu je pošiljka predata.

Pravo primaoca da zahtijeva predaju pošiljaka

Član 760

(1) Primalac može vršiti prava iz ugovora o prevozu prema prevoziocu i od njega zahtijevati da mu preda tovarni list i pošiljku tek pošto ona prispje u mjesto opredjeljenja.

(2) Prevozioc je dužan da na zahtjev primaoca preda mu pošiljku prije nego što ona prispje u mjesto opredjeljenja, samo ako je na to ovlašten od pošiljaoca.

(3) Primalac može vršiti prava iz ugovora o prevozu i zahtijevati od prevozioca predaju pošiljke samo ako ispunjuje uslove predviđene u ugovoru o prevozu.

Utvrđivanje istovjetnosti i stanja pošiljke

Član 761

(1) Ovlašćeno lice ima pravo da zahtijeva da se zapisnički utvrdi istovjetnost pošiljke i, ako je pošiljka oštećena, u čemu se sastoji oštećenje.

(2) Ako se utvrdi da pošiljka nije ona koja je bila predata prevoziocu, ili da je oštećenje veće nego što je prevozioc tvrdio, troškove utvrđivanja snosi prevozioc.

Obaveza primaoca da isplati naknadu za prevoz

Član 762

(1) Preuzimanjem pošiljke i tovarnog lista, ako je izdat, primalac se obavezuje da isplati prevoziocu naknadu za prevoz, ako nije što drugo određeno u ugovoru o prevozu ili u tovarnom listu, kao i da mu isplati svote kojima je pošiljka opterećena.

(2) Ako primalac smatra da nije dužan isplatiti prevoziocu onoliko koliko ovaj zahtijeva, on može vršiti prava iz ugovora samo ako kod suda položi sporni iznos.

Odsjek 4.

ODGOVORNOST PREVOZIOCA ZA GUBITAK, OŠTEĆENJE I ZADOCNJEENJE POŠILJKE

Gubitak ili oštećenje pošiljke

Član 763

(1) Prevozioc odgovara za gubitak ili oštećenje pošiljke koji bi se dogodili od časa preuzimanja do njene predaje, osim ako su prouzrokovani radnjom ovlaštenog lica, svojstvima pošiljke, ili stranim uzrocima koji se nijesu mogli predvidjeti ni izbjeći ili otkloniti.

(2) Prevozioc odgovara za štetu do iznosa određenog zakonom ili međunarodnim ugovorom.

(3) Ništave su odredbe ugovora o prevozu, opštih uslova prevoza, tarifa ili kog drugog opšteg akta, kojima se ova odgovornost smanjuje.

(4) Punovažna je odredba kojom se unaprijed određuje najviši iznos naknade, pod uslovom da nije u očiglednoj nesrazmjeri sa štetom.

(5) Ograničenje iznosa naknade ne važi ako je štetu prevozioc prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

(6) Ako drukčije nije ugovoreno visina naknade određuje se prema tržišnoj cijeni pošiljke u vrijeme i mjestu predaje za prevoz.

Gubitak ili oštećenje pošiljke skupocjenih stvari

Član 764

(1) U slučaju gubitka ili oštećenja pošiljke u kojoj su se nalazile dragocjenosti, hartije od vrijednosti ili druge skupocene stvari, prevozioc je dužan da naknadi tako nastalu štetu samo ako je prilikom predaje stvari na prevoz bio obaviješten o prirodi tih stvari i njihovoj vrijednosti, ili ako je štetu prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

(2) Ako su se sa stvarima iz stava 1 ovog člana u pošiljci nalazile i druge stvari, za njihov gubitak ili oštećenje prevozioc odgovara po opštim pravilima o odgovornosti prevozioca.

Vraćanje plaćene naknade za prevoz

Član 765

U slučaju potpunog gubitka pošiljke prevozioc je, pored naknade štete, dužan da pošiljaocu vrati naknadu za prevoz ako je plaćena.

Kad primalac preuzme pošiljku bez prigovora

Član 766

(1) Kad primalac preuzme pošiljku bez prigovora i isplati prevoziocu njegova potraživanja, prestaje odgovornost prevozioca,

izuzev ako je oštećenje zapisnički utvrđeno prije preuzimanja pošiljke.

(2) Prevozičac ostaje odgovoran za oštećenja pošiljke koja se nisu mogla uočiti u času predaje, ako ga je primalac obavijestio o tim oštećenjima odmah po njihovom otkrivanju, ali ne docnije od osam dana od predaje.

(3) Prevozičac se ne može pozivati na odredbe st. 1 i 2 ovog člana, ako je oštećenje prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

Odgovornost prevozičaca za zadocnjenje

Član 767

Prevozičac odgovara za štetu nastalu zbog zadocnjenja, izuzev ako je zadocnjenje prouzrokovano nekom činjenicom koja isključuje njegovu odgovornost za gubitak ili oštećenje stvari.

Odgovornost za pomoćnike

Član 768

Prevozičac odgovara za lica koja su po njegovom nalogu radila na izvršenju prevoza.

Odsjek 5.

UČEŠĆE VIŠE PREVOZILACA U PREVOZU POŠILJKE

Solidarna odgovornost više prevozilaca

Član 769

(1) Prevozičac koji povjeri nekom drugom prevoziocu potpuno ili djelimično izvršenje prevoza pošiljke koju je primio na prevoz ostaje i dalje odgovoran za njen prevoz od njenog prijema do predaje, ali ima pravo na naknadu od prevozičaca kome je pošiljku povjerio.

(2) Ako drugi prevozičac od prvog prevozičaca preuzme sa pošiljkom i tovarni list, on postaje ugovorna strana u ugovoru o prevozu, sa pravima i dužnostima solidarnog dužnika i solidarnog povjerioca, čiji su udjeli srazmjerni njegovom učešću u prevozu.

(3) Odredba stava 2 ovog člana primjenjuje se i kad se za izvršenje prevoza neke pošiljke obaveže jednim istim ugovorom više prevozilaca koji će učestvovati u prevozu jedan za drugim.

(4) Svaki od više prevozilaca ima pravo da zahtijeva da se utvrdi stanje pošiljke u času kad mu se predaje radi izvršenja njegovog dijela prevoza.

(5) Solidarni prevozioci učestvuju u snošenju štete srazmjerno njihovim udjelima u prevozu, izuzev onog koji dokaže da šteta nije nastala dok je on prevezio pošiljku.

(6) Prigovori učinjeni kasnijem prevoziocu dejstvuju i prema svim ranijim prevoziocima.

Podijeljena odgovornost prevozilaca

Član 770

Kad u izvršenju prevoza iste pošiljke učestvuju jedan za drugim nekoliko prevozilaca koje je odredio pošiljalac, svaki od njih odgovara samo za svoj dio prevoza.

Odsjek 6.

PRAVO ZALOGE

Kad prevozičac ima pravo zaloge

Član 771

(1) Radi obezbjeđenja naplate naknade za prevoz i nužnih troškova koje je učinio u vezi sa prevozom, prevozičac ima pravo zaloge na stvarima koje su mu predane radi prevoza i u vezi sa prevozom, dok ih drži ili dok ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.

(2) Kad je u izvršenju prevoza učestvovalo više prevozilaca jedan za drugim, njihova potraživanja u vezi sa izvršenjem prevoza obezbjeđena su ovom zalogom, i poslednji prevozičac je dužan da, ako tovarni list ne sadrži što drugo, naplati sva potraživanja po tovarnom listu.

(3) Potraživanja ranijeg prevozičaca, kao i njegovo pravo zaloge, prelaze po samom zakonu na docnijeg prevozičaca koji mu je isplatio ta potraživanja.

(4) To isto važi i ako prevozičac isplati otpremnikova potraživanja.

Sukob založnih prava

Član 772

(1) Kad pored založnog prava prevozioca postoje na istoj stvari istovremeno založna prava komisionara, otpremnika i skladištara, prvenstvo naplate imaju potraživanja ma kog od ovih povjerilaca nastala otpremom ili prevozom, i to obratno redu kojim su nastala.

(2) Ostala potraživanja komisionara i skladištara, kao i potraživanja otpremnika i prevozioca nastala davanjem predujmova, naplaćuju se tek po isplati potraživanja navedenih u stavu 1 ovog člana i to po redu kojim su nastala.

ODJELJAK 3.

Ugovor o prevozu lica

Opšte odredbe

Član 773

Prevozičlac je dužan da prevoz lica izvrši bezbjedno onim prevoznim sredstvom koje je određeno ugovorom o prevozu i uz one uslove udobnosti i higijene koji se prema vrsti odnosnog prevoznog sredstva i udaljenosti puta smatraju neophodnim.

Pravo putnika na određeno mjesto

Član 774

Prevozičlac je dužan dati putniku ono mjesto i u onom prevoznom sredstvu, kako je ugovoreno.

Odgovornost prevozioca za zadocnjenje

Član 775

(1) Prevozičlac je dužan prevesti putnika do određenog mjesta na vrijeme.

(2) Prevozičlac odgovara za štetu koju bi putnik pretrpio zbog zadocnjenja, izuzev ako je do zadocnjenja došlo iz uzroka koji nije mogao otkloniti ni pažnjom stručnjaka.

Odgovornost prevozioca za sigurnost putnika

Član 776

(1) Prevozičlac odgovara za sigurnost putnika od početka do završetka prevoza, u slučaju prevoza uz naknadu i u slučaju besplatnog prevoza, i dužan je da naknadi štetu koja nastane oštećenjem zdravlja, povredom ili smrću putnika, izuzev ako je prouzrokovana radnjom putnika ili stranim uzrokom koji se nije mogao predvidjeti ni izbjeći ili otkloniti.

(2) Ništave su odredbe ugovora, kao i opštih uslova prevoza, tarifa ili kog drugog opšteg akta, kojima se ova odgovornost smanjuje.

Odgovornost za prtljag predat na prevoz i za ostale stvari

Član 777

(1) Prtljag koji mu je putnik predao, prevozičlac je dužan da preveze u isto vrijeme kad i putnika i preda mu ga po završetku prevoza.

(2) Za gubitak i oštećenje prtljaga koji mu je putnik predao, prevozičlac odgovara prema odredbama za prevoz stvari.

(3) Za oštećenje stvari koje putnik drži sa sobom, prevozičlac odgovara prema opštim pravilima o odgovornosti.

Glava XX

UGOVOR O LICENCI

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 778

Ugovorom o licenci obavezuje se davalac licence da sticaocu licence ustupi, u cjelini ili djelimično, pravo iskorišćavanja pronalaska, tehničkog znanja i iskustva, žiga, uzorka ili modela, a sticalac licence se obavezuje da mu za to plati određenu naknadu.

Forma

Član 779

- (1) Ugovor o licenci mora biti zaključen u pisanoj formi.
- (2) Ništav je ugovor koji nije zaključen u pisanoj formi.

Trajanje licence

Član 780

Licenca za iskorišćavanje patentiranog pronalaska uzorka ili modela ne može biti zaključena za vrijeme duže od trajanja zakonske zaštite tih prava.

Isključiva licenca

Član 781

- (1) Ugovorom o licenci sticalac licence stiče isključivo pravo iskorišćavanja predmeta licence samo ako je to izričito ugovoreno (isključiva licenca).
- (2) Ostale mogućnosti iskorišćavanja predmeta licence zadržava davalac licence.
- (3) Ako u ugovoru o licenci nije naznačeno o kakvoj je licenci riječ, smatra se da mu je data neisključiva licenca.

Prostorno ograničenje prava iskorišćavanja

Član 782

- (1) Pravo iskorišćavanja predmeta licence može biti prostorno ograničeno samo ako to nije suprotno slobodi tržišnog privređivanja.
- (2) Ako ugovorom o licenci nije prostorno ograničeno pravo iskorišćavanja predmeta licence, smatra se da je licenca prostorno neograničena.

ODJELJAK 2.

Obaveze davaoca licence

Predaja predmeta licence

Član 783

- (1) Davalac licence je dužan da sticaocu licence u određenom roku preda predmet licence.
- (2) Davalac licence je dužan da sticaocu licence preda i tehničku dokumentaciju potrebnu za praktičnu primjenu predmeta licence.

Davanje uputstva i obavještenja

Član 784

Davalac licence je dužan da sticaocu licence daje sva uputstva i obavještenja koja su potrebna za uspješno iskorišćavanje predmeta licence.

Obaveza garantovanja

Član 785

Davalac licence garantuje sticaocu licence tehničku izvodljivost i tehničku upotrebljivost predmeta licence.

Jemstvo

Član 786

- (1) Davalac licence jemči da pravo iskorišćavanja koje je predmet ugovora pripada njemu, da na njemu nema tereta i da nije ograničeno u korist nekog trećeg.
- (2) Ako je predmet ugovora isključiva licenca, davalac licence jemči da pravo iskorišćavanja nije ustupio drugom, ni potpuno ni djelimično.
- (3) Davalac licence je dužan da čuva i brani pravo ustupljeno sticaocu licence od svih zahtjeva trećih lica.

Obaveza davaoca isključive licence

Član 787

Ako je ugovorena isključiva licenca, davalac licence ne može ni u kom vidu sam iskorišćavati predmet licence, niti njegove

pojedine djelove, niti to povjeriti nekom drugom u granicama prostornog važenja licence.

ODJELJAK 3.

Obaveze sticaoca licence

Iskorišćavanje predmeta licence

Član 788

Sticalac licence je dužan da iskorišćava predmet licence na ugovoreni način, u ugovorenom obimu i u ugovorenim granicama.

Korišćenje naknadnih usavršavanja

Član 789

Ako zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno, sticalac licence nije ovlašten da iskorišćava naknadna usavršavanja predmeta licence.

Čuvanje predmeta licence u tajnosti

Član 790

Ako predmet licence sačinjava nepatentirani pronalazak ili tajno tehničko znanje i iskustvo, sticalac licence je dužan da ga čuva u tajnosti.

Kvalitet

Član 791

(1) Ako je uz licencu za proizvodnju ustupljena i licence za upotrebu žiga, sticalac licence može stavljati u promet robu sa tim žigom samo ako je njen kvalitet isti kao što je kvalitet robe koju proizvodi davalac licence.

(2) Suprotan sporazum nema pravno dejstvo.

Obilježavanje

Član 792

Sticalac licence je dužan da robu obilježi oznakom o proizvodnji po licenci.

Naknada

Član 793

Sticalac licence je dužan da isplati davaocu licence ugovorenu naknadu u vrijeme i na način kako je to određeno ugovorom.

Podnošenje izvještaja

Član 794

Ako se naknada određuje u zavisnosti od obima iskorišćavanja predmeta licence, sticalac licence je dužan da podnese davaocu licence izveštaj o obimu iskorišćavanja i izvrši obračun naknade svake godine, ako ugovorom nije za to određen kraći rok.

Izmjena ugovorene naknade

Član 795

Ako je ugovorena naknada postala očigledno nesrazmjerna u odnosu na prihod koji sticalac licence ima od iskorišćavanja predmeta licence, zainteresovana strana može da zahtijeva izmjenu ugovorene naknade.

ODJELJAK 4.

Podlicenca

Ustupanje licence

Član 796

(1) Sticalac isključive licence može pravo iskorišćavanja predmeta licence ustupiti drugom (podlicenca).

(2) Ugovorom se može predvidjeti da sticalac licence ne može dati drugom podlicencu, ili mu je ne može dati bez dozvole davaoca licence.

Kad davalac može odbiti dozvolu

Član 797

Kad je za davanje podlicence potrebna dozvola davaoca licence, on je može odbiti sticaocu isključive licence samo iz ozbiljnih razloga.

Otkaz zbog nedozvoljene podlicence

Član 798

Davalac licence može otkazati ugovor o licenci bez otkaznog roka ako je podlicenca data bez njegove dozvole, koja je prema zakonu ili prema ugovoru potrebna.

Neposredan zahtjev davaoca licence

Član 799

(1) Ugovorom o podlicenci ne stvara se nikakav poseban pravni odnos između sticaoca podlicence i davaoca licence, čak ni kad je davalac licence dao potrebnu dozvolu za zaključenje podlicence.

(2) Davalac licence može da, radi naplate svojih potraživanja od sticaoca licence nastalih iz licence, zahtijeva neposredno od sticaoca podlicence isplatu iznosa koje ovaj duguje davaocu podlicence po osnovu podlicence.

ODJELJAK 5.

PRESTANAK UGOVORA

Protek određenog vremena

Član 800

Ugovor o licenci zaključen na određeno vrijeme prestaje samim protekom vremena za koje je zaključen i nije potrebno da bude otkazan.

Prećutno obnavljanje licence

Član 801

(1) Kad po proteku vremena za koje je ugovor o licenci bio zaključen sticalac licence produži da iskorišćava predmet licence, a davalac licence se tome ne protivi, smatra se da je zaključen nov ugovor o licenci neodređenog trajanja, pod istim uslovima kao i prethodni.

(2) Obezbjedenja koja su treća lica dala za prvu licencu prestaju sa protekom vremena za koje je bila zaključena.

Otkaz

Član 802

(1) Ugovor o licenci čije trajanje nije određeno prestaje otkazom koji svaka strana može dati drugoj, poštujući određeni otkazni rok.

(2) Ako otkazni rok nije ugovorom određen, iznosi šest mjeseci, s tim što davalac licence ne može otkazati ugovor tokom prve godine njegovog važenja.

Smrt, stečaj i likvidacija

Član 803

(1) U slučaju smrti davaoca licence, licenca se nastavlja sa njegovim nasljednicima, ako drukčije nije ugovoreno.

(2) U slučaju smrti sticaoca licence, licenca se nastavlja sa njegovim nasljednicima koji produžavaju njegovu djelatnost.

(3) U slučaju stečaja ili likvidacije sticaoca licence davalac licence može raskinuti ugovor.

Glava XXI

OSTAVA

ODJELJAK 1.

O OSTAVI UOPŠTE

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 804

(1) Ugovorom o ostavi obavezuje se ostavoprimac da primi stvar od ostavodavca, da je čuva i da je vrati kad je ostavodavac bude zatražio.

(2) Predmet ostave mogu biti samo pokretne stvari.

Ostava tuđe stvari

Član 805

(1) Ugovor o ostavi može punovažno zaključiti u svoje ime i lice koje nije sopstvenik stvari, i ostavoprimac je dužan da vrati stvar njemu, izuzev ako bi doznao da je stvar ukradena.

(2) Ako treće lice tužbom zahtijeva stvar od ostavoprimca kao sopstvenik, ostavoprimac je dužan da saopšti sudu od koga lica je stvar primio i istovremeno obavijesti ostavodavca o podignutoj tužbi.

Odsjek 2.

OBAVEZE OSTAVOPRIMCA

Obaveze čuvanja i obavještanja

Član 806

(1) Ostavoprimac je dužan da čuva stvar kao svoju sopstvenu, a ako je ostava uz naknadu, kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin.

(2) Ako su ugovoreni mjesto ili način čuvanja stvari, ostavoprimac ih može promijeniti samo ako to zahtijevaju promijenjene okolnosti, inače odgovara i za slučajnu propast ili slučajno oštećenje stvari.

(3) O svim promjenama koje bi primijetio na stvari i o opasnostima da budu oštećene na ma koji način ostavoprimac je dužan da obavijesti ostavodavca.

Predaja stvari drugom na čuvanje

Član 807

Ostavoprimac ne može bez pristanka ostavodavca, ili bez nužde, predati povjerenu mu stvar drugome da je čuva, inače odgovara i za njenu slučajnu propast ili oštećenje.

Upotrebljavanje stvari

Član 808

(1) Ostavoprimac nema pravo da upotrebljava stvar povjerenu mu na čuvanje.

(2) U slučaju nedozvoljene upotrebe stvari, ostavoprimac dužuje ostavodavcu odgovarajuću naknadu i odgovara za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili tom prilikom.

(3) Kad je u ostavu data neka nepotrošna stvar i ostavoprimcu dozvoljeno da je upotrebljava, onda se na odnose ugovornih strana primjenjuju pravila o ugovoru o posluži, a samo o pitanjima vremena i mjesta vraćanja stvari sudi se po pravilima o ugovoru o ostavi, ako ugovorne strane nijesu što drugo odredile.

Upotrebljavanje i predaja stvari drugome

Član 809

Kad ostavoprimac bez pristanka ostavodavca i bez nužde suprotno ugovoru upotrebljava stvar, mijenja mjesto ili način njenog čuvanja ili kad stvar preda na čuvanje drugom licu, on ne odgovara za slučajnu propast ili oštećenje stvari do kojih bi došlo i da je postupao u skladu sa ugovorom.

Vraćanje stvari

Član 810

- (1) Ostavoprimac je dužan da vrati stvar čim je ostavodavac zatraži i to sa svim plodovima i drugim koristima od stvari.
- (2) Ako je određen rok za vraćanje stvari, ostavodavac može tražiti da mu se stvar vrati i prije isteka roka, izuzev kad rok nije ugovoren isključivo u interesu ostavodavca.
- (3) Vraćanje se vrši u mjestu predaje stvari ostavoprimcu, ako ugovorom nije određeno neko drugo mjesto, u kom slučaju ostavoprimac ima pravo na naknadu troškova prenosa stvari.

Odsjek 3.

PRAVA OSTAVOPRIMCA

Naknada troškova i štete

Član 811

Ostavoprimac ima pravo da zahtijeva od ostavodavca da mu naknadi troškove opravdano učinjene radi očuvanja stvari, kao i štetu koju je imao zbog ostave.

Naknada

Član 812

Ostavoprimac nema pravo na naknadu za svoj trud, izuzev ako je naknada ugovorena, ako se ostavoprimac bavi primanjem stvari na čuvanje, ili ako se naknada mogla očekivati s obzirom na okolnosti posla.

Vraćanje stvari u slučaju besplatne ostave

Član 813

(1) Ostavoprimac koji se obavezao da besplatno čuva stvar određeno vrijeme može je vratiti ostavodavcu prije isteka ugovorenog roka ako bi samoj stvari prijetila opasnost propasti ili oštećenja ili ako bi mu njeno dalje čuvanje moglo prouzrokovati štetu.

(2) Ako rok nije ugovoren, ostavoprimac iz stava 1 ovog člana može u svako doba odustati od ugovora, ali je dužan da ostavodavcu odredi primjeran rok za preuzimanje stvari.

Odsjek 4.

POSEBNI SLUČAJEVI OSTAVE

Neprava ostava

Član 814

Kad su u ostavu date zamjenljive stvari s pravom za ostavoprimca da ih potroši i obavezom da vrati istu količinu stvari iste vrste, onda se na njegove odnose sa ostavodavcem primjenjuju pravila ugovora o zajmu, samo će u pogledu vremena i mjesta vraćanja važiti pravila ugovora o ostavi, ako ugovorne strane nijesu što drugo odredile.

Ostava u nuždi

Član 815

Kome je stvar povjerena u slučaju požara, zemljotresa, poplave ili sličnih neprilika dužan je da je čuva sa povećanom pažnjom.

ODJELJAK 2.

Ugostiteljska ostava

Ugostitelj kao ostavoprimac

Član 816

(1) Ugostitelj se smatra ostavoprimcem u pogledu stvari koje su gosti donijeli i odgovara za njihov nestanak ili oštećenje najviše do iznosa utvrđenog posebnim propisom.

(2) Ova odgovornost je isključena ako su stvari propale ili oštećene usljed okolnosti koje se nijesu mogle izbjeći ili otkloniti, usljed nekog uzroka u samoj stvari, ako su nestale ili oštećene ponašanjem samog gosta, ili ponašanjem lica koje je on doveo ili koja su mu došla u posjetu.

(3) Ugostitelj duguje potpunu naknadu ako mu je gost predao stvar na čuvanje, kao i ako je šteta nastala njegovom krivicom ili krivicom lica za koje on odgovara.

Stvari koje je gost donio

Član 817

(1) Stvarima koje je gost donio u ugostiteljski objekt smatraju se:

- 1) stvari koje se nalaze u ugostiteljskom objektu za sve vrijeme dok gost ima smještaj u objektu;
- 2) stvari koje se nalaze izvan ugostiteljskog objekta na mjestu koje je ugostitelj odredio ili uzeo pod svoj nadzor, odnosno nadzor lica za koje on odgovara za svo vrijeme smještaja;
- 3) stvari nad kojima ugostitelj ili lice za koje odgovara preuzima nadzor u ugostiteljskom objektu ili izvan njega u razumnom vremenu prije ili poslije vremena smještaja.

(2) Odredbe o odgovornosti za donesene stvari gosta neće se primjenjivati na vozila, stvari u njima i životinje, osim ako je drukčije ugovoreno.

Obaveze ugostitelja da primi stvari na čuvanje

Član 818

(1) Ugostitelj je dužan da primi na čuvanje stvari koje gosti donesu i hoće da mu predaju na čuvanje, izuzev ako ne raspolaže podesnim prostorijama za njihov smještaj, ili ako njihovo čuvanje prelazi njegove mogućnosti iz nekog drugog uzroka.

(2) Ako ugostitelj neopravdano odbije da primi stvar na čuvanje, duguje potpunu naknadu štete koju gost usljed toga pretrpi.

Dužnost gosta da prijavi štetu

Član 819

Gost je dužan da prijavi nestanak ili oštećenje stvari čim dozna za njih, inače ima pravo na naknadu štete samo ako dokaže da je šteta nastala krivicom ugostitelja ili lica za koje on odgovara.

Objave o isključenju odgovornosti

Član 820

Nemaju nikakvog pravnog dejstva objave istaknute u prostorijama ugostitelja kojima se isključuje, ograničava ili uslovljava njihova odgovornost za stvari koje su gosti donijeli.

Pravo zadržavanja

Član 821

Ugostitelj koji primi goste na noćenje ima pravo da zadrži stvari koje su gosti donijeli, do potpune naplate potraživanja za smještaj i ostale usluge.

Proširenje primjene odredaba o ugostiteljskoj ostavi

Član 822

Odredbe o ugostiteljskoj ostavi shodno se primjenjuju i na bolnice, javne garaže, kola za spavanje, organizovane kampove i sl.

Glava XXII

USKLADIŠTENJE

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 823

(1) Ugovorom o uskladištenju obavezuje se skladištar da primi i čuva određenu robu i da preduzima potrebne ili ugovorene mjere radi njenog očuvanja u određenom stanju, te da je preda na zahtjev ostavodavca ili drugog ovlašćenog lica, a ostavodavac se obavezuje da mu za to plati određenu naknadu.

(2) Prilikom predaje robe ostavodavac je dužan dati sva potrebna obavještenja o njoj i izjaviti kolika je njena vrijednost.

Isključenje odgovornosti i neke obaveze skladištara

Član 824

(1) Skladištar odgovara za štetu na robi osim ako dokaže da je šteta prouzrokovana usljed okolnosti koje se nijesu mogle izbjeći ili otkloniti ili je prouzrokovana krivicom ostavodavca, manama ili prirodnim svojstvima robe, kao i neispravnom ambalažom.

(2) Skladištar je dužan da upozori ostavodavca na mane, ili prirodna svojstva robe, odnosno na neispravnu ambalažu usljed kojih može doći do štete na robi, čim je navedene nedostatke uočio ili morao uočiti.

(3) Ako bi se na robi dešavale takve neotklonjive promjene zbog kojih postoji opasnost da se roba pokvari ili propadne, skladištar je dužan, da ako to po njegovom pozivu ne bi mogao na vrijeme da učini ostavodavac, proda robu bez odlaganja na najpogodniji način.

(4) Skladištar je obavezan da preduzima radnje radi očuvanja prava ostavodavca prema prevoziocu koji mu je predao robu za račun ostavodavca u oštećenom ili manljivom stanju.

Dužnost osiguranja

Član 825

(1) Skladištar je dužan da osigura robu primljenu na čuvanje samo ako je to ugovoreno.

(2) Ako ugovorom nije određeno koje rizike treba da obuhvati osiguranje, skladištar je dužan da osigura robu od uobičajenih rizika.

Ograničenje naknade štete

Član 826

Naknada štete koju je skladištar dužan da plati zbog propasti, umanjjenja ili oštećenja robe za vrijeme od njenog prijema do predaje, ne može preći stvarnu vrijednost robe, osim ako je štetu prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

Miješanje zamjenljivih stvari

Član 827

(1) Skladištar ne može pomiješati primljene zamjenljive stvari sa stvarima iste vrste i iste kakvoće, osim ako je ostavodavac na to pristao, ili ako je očigledno da se radi o stvarima koje se mogu miješati bez opasnosti od nastanka štete za ostavodavca.

(2) Ako su stvari pomiješane, skladištar može na zahtjev ovlašćenog lica bez učešća ostalih ovlašćenih lica iz smješe zamjenljivih stvari izdvojiti dio koji mu pripada.

Pregledanje robe i uzimanje uzoraka

Član 828

Skladištar je dužan da dozvoli ovlašćenom licu da pregleda robu i da uzima uzorke od nje.

Potraživanje skladištara i pravo zaloge

Član 829

(1) Pored naknade za čuvanje, skladištar ima pravo na naknadu troškova koji su bili potrebni za očuvanje robe.

(2) Za svoja potraživanja iz ugovora o uskladištenju i ostala potraživanja nastala u vezi sa čuvanjem robe skladištar ima založno pravo na toj robi.

Podizanje robe i prodaja nepodignute robe

Član 830

(1) Ostavodavac može robu podići i prije ugovorenog roka.

(2) Ako ostavodavac ne podigne robu po isteku ugovorenog roka ili po isteku godine dana ako nije ugovoren rok za čuvanje, skladištar može za njegov račun prodati robu na javnoj prodaji, ali je dužan obavijestiti ga prethodno o svojoj namjeri i ostaviti mu naknadni rok najmanje od osam dana da robu podigne.

Nedostaci pri prijemu robe

Član 831

(1) Primalac robe dužan je da robu pregleda u trenutku njenog preuzimanja.

(2) Ako prilikom preuzimanja robe primijeti nedostatke, primalac je dužan da o tome odmah upozori skladištara, inače se smatra da je roba uredno primljena.

(3) O nedostacima robe koji se nijesu mogli utvrditi u trenutku preuzimanja, primalac je dužan da na pouzdan način obavijesti skladištara u roku od sedam dana, računajući od dana preuzimanja robe, inače se smatra da je roba uredno primljena.

Primjena pravila o ostavi

Član 832

Na ugovore o uskladištenju shodno se primjenjuju pravila o ostavi, ukoliko pravilima o uskladištenju nije drukčije regulisano.

ODJELJAK 2.

SKLADIŠNICA

Dužnost izdavanja skladišnice

Član 833

Skladištar koji je na osnovu zakona ovlašćen da za robu primjenu na uskladištenje izda skladišnicu dužan ju je izdati ostavodavcu na njegov zahtjev.

Sastojci i sadržina skladišnice

Član 834

- (1) Skladišnica se sastoji iz priznanice i založnice.
- (2) Priznanica i založnica sadrže: naziv, odnosno ime i zanimanje ostavodavca, njegovo sjedište, odnosno prebivalište, naziv i sjedište skladištara, datum i broj skladišnice, mjesto gdje se skladište nalazi, vrstu, prirodu i količinu robe, navod o tome do koga iznosa je roba osigurana, kao i ostale podatke potrebne za raspoznavanje robe i određivanje njene vrijednosti.
- (3) Priznanica i založnica moraju se pozivati jedna na drugu.

Skladišnica za djelove robe

Član 835

- (1) Ostavodavac može zahtijevati da skladištar podijeli robu na određene djelove i da mu za svaki dio izda zasebnu skladišnicu.
- (2) Ako je dobio skladišnicu za cijelu količinu robe, ostavodavac može da zahtijeva da skladištar podijeli robu na određene djelove i da mu, u zamjenu za skladišnicu koju je dobio, izda posebne skladišnice za svaki pojedini dio.
- (3) Ostavodavac može da zahtijeva da mu skladištar izda skladišnicu samo za jedan dio zamjenljive robe koji je ostavio kod njega.

Prava imaoca skladišnice

Član 836

- (1) Imalac skladišnice ima pravo da zahtijeva da mu se preda roba označena na njoj.
- (2) Imalac skladišnice može da raspolaže robom označenom u skladišnici prenošenjem skladišnice.

Prenošenje priznanice i založnice

Član 837

- (1) Priznanica i založnica mogu se prenositi indosamentom, zajedno ili odvojeno.
- (2) Prilikom svakog prenosa na njima mora biti ubilježen datum.
- (3) Na zahtjev prijemnika priznanice ili založnice, prenos na njega prepisuje se u registar skladišta, gdje će se ubilježiti i njegovo sjedište odnosno prebivalište.

Pravo imaoca priznanice

Član 838

- (1) Prenos priznanice bez založnice daje prijemniku pravo da zahtijeva da mu se preda roba samo ako isplati imaocu založnice, ili položi skladištaru za imaoca založnice, iznos koji treba da mu bude isplaćen na dan dospelosti potraživanja.
- (2) Imalac priznanice bez založnice može zahtijevati da se roba proda, ako se postignutom cijenom može isplatiti iznos na koji ima pravo imalac založnice, s tim da se ostvareni višak preda njemu.
- (3) Kad se radi o zamjenljivim stvarima, imalac priznanice bez založnice može zahtijevati da mu skladištar preda jedan dio robe pod uslovom da položi skladištaru za račun imaoca založnice odgovarajući iznos u novcu.

Prava imaoca založnice

Član 839

- (1) Prenos založnice bez priznanice daje prijemniku pravo zaloge na robu.
- (2) Prilikom prvog prenosa, na založnici moraju biti ubilježeni naziv odnosno ime i zanimanje povjerioca, njegovo poslovno sjedište, odnosno prebivalište, iznos njegovog potraživanja računajući i kamate i datum dospijevanja.

(3) Prvi prijemnik založnice dužan je bez odlaganja prijaviti skladštaru da je na njega izvršen prenos založnice, a skladšte je dužno prepisati taj prenos u svoj registar i na samoj založnici zabilježiti da je ovaj prepis izvršen.

(4) Bez obavljanja radnji iz stava 3 ovog člana, založnica se ne može dalje prenositi indosamentom.

(5) Založnica koja ne sadrži iznos potraživanja založnog povjerioca, obavezuje u korist založnog povjerioca cjelokupnu vrijednost stvari navedenu u njoj.

Protest zbog neisplate i prodaje robe

Član 840

(1) Imalac založnice bez priznanice, kome ne bude isplaćeno u roku potraživanje obezbijeđeno založnicom, dužan je, pod prijetnjom gubitka prava da zahtijeva isplatu od prenosilaca, podići protest prema propisima o mjenici.

(2) Imalac založnice koji je podigao protest može po proteku osam dana od dospelosti potraživanja da zahtijeva prodaju založene robe, a isto pravo pripada i prenosiocu koji je isplatio imaocu založnice potraživanje obezbijeđeno založnicom.

(3) Od iznosa postignutog prodajom izdvaja se potrebna svota za podmirenje troškova prodaje, potraživanja skladštara iz ugovora o uskladištenju i ostalih njegovih potraživanja nastalih u vezi sa ostavljenom robom, zatim se isplaćuje obezbijeđeno potraživanje imaoca založnice, a ostatak pripada imaocu priznanice.

Zahtjev isplate od prenosilaca založnice

Član 841

(1) Imalac založnice može da zahtijeva isplatu od prenosioca tek ako nije mogao postići potpuno namirenje prodajom založene robe.

(2) Zahtjev mora biti podignut u roku određenom u propisima o mjenici za zahtjev prema indosantima, i taj rok počinje teći od dana kad je izvršena prodaja robe.

(3) Imalac založnice gubi pravo da zahtijeva isplatu od prenosilaca ako ne bude zahtijevao prodaju robe najdalje u roku od mjesec dana od protesta.

Glava XXIII

NALOG

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 842

(1) Ugovorom o nalogu obavezuje se i ovlašćuje nalogoprimac da za račun nalogodavca preduzme određene poslove.

(2) Nalogoprimac ima pravo na naknadu za svoj trud, osim ako je drukčije ugovoreno ili proizilazi iz prirode međusobnog odnosa.

Lica dužna da odgovore na ponudu naloga

Član 843

Ko se bavi vršenjem tuđih poslova kao zanimanjem ili se javno nudi za vršenje tih poslova, dužan je, ako neće da prihvati ponuđeni nalog koji se odnosi na te poslove, da o tome bez odlaganja obavijesti drugu stranu, inače odgovara za štetu koju bi ova pretrpjela zbog toga.

ODJELJAK 2.

Obaveze nalogoprimca

Izvršenje naloga kako glasi

Član 844

(1) Nalogoprimac je dužan da izvrši nalog prema primljenim uputstvima, sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina, ostajući u njegovim granicama i u svemu paziti na interese nalogodavca i njima se rukovoditi.

(2) Kad nalogoprimac smatra da bi izvršenje naloga po dobijenim uputstvima bilo od štete za nalogodavca, on je dužan skrenuti na to njegovu pažnju i tražiti nova uputstva.

(3) Ako nalogodavac nije dao određena uputstva o poslu koji treba obaviti, nalogoprimac je dužan, rukovodeći se interesima nalogodavca, postupiti kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin, a ako je nalog bez naknade, kako bi u istim okolnostima

postupio u sopstvenoj stvari.

Odstupanje od naloga i uputstava

Član 845

(1) Od dobijenog naloga i uputstava nalogoprimac može odstupati samo sa saglasnošću nalogodavca, a kada mu zbog kratkoće vremena ili iz kog drugog uzroka nije moguće tražiti saglasnost nalogodavca, on može odstupati od naloga i uputstava samo ako je, po procjeni svih okolnosti, mogao osnovano smatrati da to zahtijevaju interesi nalogodavca.

(2) Ako nalogoprimac prekorači granice naloga ili odstupi od dobijenih uputstava van slučaja predviđenog u stavu 1 ovog člana, neće se smatrati za nalogoprimca, već za poslovođu bez naloga, izuzev ako nalogodavac naknadno odobri ono što je uradio.

Zamjena

Član 846

(1) Nalogoprimac je dužan da izvrši nalog lično.

(2) Nalogoprimac može povjeriti izvršenje naloga drugom samo ako mu je nalogodavac to dozvolio, kao i ako je na to prinuđen okolnostima.

(3) U tim slučajevima on odgovara samo za izbor zamjenika i za uputstva koja mu je dao.

(4) U ostalim slučajevima on odgovara za rad zamjenika, kao i za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili kod zamjenika.

(5) Nalogodavac može u svakom slučaju da zahtijeva neposredno od zamjenika izvršenje obaveze iz naloga.

Polaganje računa

Član 847

O izvršenom poslu nalogoprimac je dužan da položi račun i preda bez odugovlačenja nalogodavcu sve što je primio na osnovu obavljanja povjerenih poslova, bez obzira na to da li je ono što je primio za nalogodavca bilo dugovano ovome ili ne.

Podnošenje izveštaja

Član 848

Nalogoprimac je dužan na zahtjev nalogodavca da podnese izvještaj o stanju poslova i položi račun i prije određenog vremena.

Odgovornost za upotrebu nalogodavčevog novca

Član 849

Ako se nalogoprimac služio za svoje potrebe novcem koji je primio za nalogodavca, dužan je da plati kamatu po najvišoj dozvoljenoj ugovornoj stopi, računajući od dana upotrebe, a na ostali dugovani novac koji nije predao na vrijeme, zateznu kamatu, računajući od dana kad ga je bio dužan predati.

Solidarna odgovornost nalogoprimaca

Član 850

Ako je vršenje nekog posla povjereno istim nalogom da ga zajednički vrše više lica, oni odgovaraju solidarno za obaveze iz tog naloga, ako što drugo nije ugovoreno.

ODJELJAK 3.

OBAVEZE NALOGODAVCA

Predujmljivanje novca

Član 851

Nalogodavac je dužan na zahtjev nalogoprimca dati mu izvjesnu svotu novca za predviđene izdatke.

Naknada troškova i preuzimanje obaveza

Član 852

(1) Nalogodavac je dužan da naknadi nalogoprimcu, čak i ako njegov trud bez njegove krivice nije imao uspjeha, sve potrebne troškove koje je učinio za izvršenje naloga, sa kamatom od dana kad su učinjeni.

(2) Nalogodavac je dužan da preuzme obaveze koje je nalogoprimac uzeo na sebe vršeći u svoje ime povjerene mu poslove,

ili ga na koji drugi način oslobodi od obaveza.

Naknada štete

Član 853

Nalogodavac je dužan da naknadi nalogoprincu štetu koju je ovaj pretrpio bez svoje krivice u vršenju naloga.

Visina naknade

Član 854

Ako drukčije nije ugovoreno, nalogodavac duguje naknadu u uobičajenoj visini, a ako o tome nema običaja, onda pravičnu naknadu.

Isplata naknade

Član 855

- (1) Ukoliko nije drukčije ugovoreno, nalogodavac je dužan da isplati nalogoprincu naknadu po obavljenom poslu.
- (2) Ako je nalogoprimac bez svoje krivice samo djelimično obavio nalog, ima pravo na srazmjerni dio naknade.
- (3) U slučaju kad bi unaprijed ugovorena naknada bila u očiglednoj nesrazmjeri sa učinjenim uslugama, nalogodavac može da zahtijeva njeno smanjenje.

Pravo zaloge

Član 856

Radi obezbjeđenja naknade i troškova nalogoprimac ima pravo zaloge na pokretnim stvarima nalogodavca koji je dobio po osnovu naloga, kao i na novčanim iznosima koje je naplatio za račun nalogodavca.

Solidarna odgovornost nalogodavaca

Član 857

Ako je više nalogodavaca povjerilo nalogoprincu izvršenje naloga, oni mu odgovaraju solidarno.

ODJELJAK 4.

PRESTANAK NALOGA

Odustanak od ugovora

Član 858

- (1) Nalogodavac može odustati od ugovora.
- (2) U slučaju odustanka od ugovora u kome nalogoprincu pripada naknada za njegov trud, nalogodavac je dužan da isplati nalogoprincu odgovarajući dio naknade, i naknadi mu štetu koju je pretrpio odustankom od ugovora, ako za odustanak nije bilo osnovanih razloga.

Otkaz

Član 859

- (1) Nalogoprimac može otkazati nalog kad hoće, samo ne u nevrijeme.
- (2) Nalogoprimac je dužan da naknadi nalogodavcu štetu koju je ovaj pretrpio zbog otkaza naloga u nevrijeme, izuzev kad su za otkaz postojali osnovani razlozi.
- (3) Nalogoprimac je dužan da produži poslije otkaza poslove koji ne trpe odlaganje, dok nalogodavac ne bude u mogućnosti da preuzme brigu o njima.

Smrt, prestanak pravnog lica

Član 860

- (1) Nalog prestaje smrću nalogoprimalca.
- (2) Nasljednici nalogoprimalca dužni su da o njegovoj smrti što prije obavijeste nalogodavca i preduzmu što je potrebno za zaštitu njegovih interesa, dok ne bude u stanju da sam preuzme brigu o njima.
- (3) Nalog prestaje smrću nalogodavca samo ako je tako ugovoreno ili ako se nalogoprimac primio naloga s obzirom na svoje lične odnose sa nalogodavcem.
- (4) U slučaju iz stava 3 ovog člana nalogoprimac je dužan da produži povjerene poslove, ako bi inače nastupila šteta za

nasljednike, dok ovi ne budu u mogućnosti da sami preuzmu brigu o njima.

(5) Ako je nalogodavac ili nalogoprimac neko pravno lice, nalog prestaje kad to lice prestane da postoji.

Stečaj, lišenje poslovne sposobnosti

Član 861

Nalog prestaje kad je nalogodavac ili nalogoprimac u stečaju ili bude potpuno ili djelimično lišen poslovne sposobnosti.

Čas prestanka naloga

Član 862

(1) Kad je nalogodavac odustao od ugovora, kao i kad je umro ili je u stečaju, ili potpuno ili djelimično lišen poslovne sposobnosti, nalog prestaje u času kad je nalogoprimac saznao za događaj zbog kog nalog prestaje.

(2) Kad je nalogoprimcu izdato pisano punomoćje dužan ga je vratiti po prestanku naloga.

Izuzeci

Član 863

Kad je nalog dat da bi nalogoprimac mogao postići ispunjenje nekog svog potraživanja od nalogodavca, nalogodavac ne može odustati od ugovora i nalog ne prestaje ni smrću, ni stečajem nalogodavca ili nalogoprimca, ni kad jedan od njih bude potpuno ili djelimično lišen poslovne sposobnosti.

Glava XXIV

KOMISION

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 864

(1) Ugovorom o komisionu obavezuje se komisionar da za naknadu (proviziju) obavi u svoje ime i za račun komitenta jedan ili više poslova koje mu povjerava komitent.

(2) Komisionar ima pravo na naknadu i kad nije ugovorena.

Primjena pravila o ugovoru o nalogu

Član 865

Na ugovor o komisionu shodno se primjenjuju pravila o nalogu, ukoliko pravilima o komisionu nije drukčije određeno.

Zaključenje posla pod uslovima različitim od naloga

Član 866

(1) Ako je komisionar zaključio neki posao po nepovoljnijim uslovima od onih određenih nalogom kad to nije smio, dužan je da naknadi komitentu razliku, kao i prouzrokovanu štetu.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana komitent može odbiti da prihvati zaključeni posao, pod uslovom da o tome odmah obavijesti komisionara.

(3) Komitent gubi pravo iz stava 2 ovog člana ako komisionar pokaže spremnost da mu odmah isplati razliku i naknadi prouzrokovanu štetu.

(4) Ako je posao zaključen po povoljnijim uslovima od onih određenih nalogom, sva tako postignuta korist pripada komitentu.

Prodaja robe prezaduženom licu

Član 867

Komisionar odgovara komitentu za štetu ako je prodao robu licu za čiju je prezaduženost znao ili je mogao znati.

Kad sam komisionar kupuje robu komitenta ili mu prodaje svoju robu

Član 868

(1) Komisionar kome je povjereno da proda ili da kupi neku robu kotiranu na berzi ili na tržištu može, ako mu je komitent to dozvolio, da zadrži robu za sebe kao kupac, odnosno isporuči je kao prodavac, po cijeni u vrijeme izvršenja povjerenog posla.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana između komisionara i komitenta nastaju odnosi iz ugovora o prodaji.

(3) Ako se berzanska, odnosno tržišna cijena i cijena koju je odredio komitent ne slažu, komisionar - prodavac ima pravo na manju od ove dvije cijene, a komisionar - kupac dužan je da plati veću.

ODJELJAK 2.

OBAVEZE KOMISIONARA

Čuvanje i osiguranje

Član 869

(1) Komisionar je dužan da čuva povjerenu robu sa pažnjom dobrog privrednika.

(2) Komisionar odgovara i za slučajnu propast ili oštećenje robe ako je nije osigurao, a prema nalogu je bio dužan to učiniti.

Obavještenje o stanju primljene robe

Član 870

(1) Prilikom preuzimanja robe od prevozioca, koju mu je poslao komitent, komisionar je dužan da utvrdi njeno stanje i bez odlaganja izvijesti komitenta o danu prispjeća robe, kao i o vidljivim oštećenjima ili manjku, inače odgovara za štetu koja bi zbog tog propuštanja nastala za komitenta.

(2) Komisionar je dužan da preduzme sve potrebne mjere radi očuvanja prava komitenta prema odgovornom licu.

Obavještenje o promjenama na robi

Član 871

Komisionar je dužan da obavijesti komitenta o svim promjenama na robi zbog kojih bi ona mogla izgubiti od svoje vrijednosti, a ako nema vremena za čekanje njegovih uputstava, ili ako on odugovlači sa davanjem uputstava, u slučaju opasnosti znatnijeg oštećenja robe, komisionar je dužan da je proda na najpogodniji način.

Saopštavanje komitentu imena saugovornika

Član 872

(1) Komisionar je dužan da saopšti komitentu sa kojim je licem obavio posao koji mu je komitent povjerio.

(2) Pravilo iz stava 1 ovog člana ne primjenjuje se u slučaju prodaje pokretnih stvari koja se vrši preko komisionih prodavnica, osim ako nije drukčije ugovoreno.

Polaganje računa

Član 873

(1) Komisionar je dužan da položi račun o obavljenom poslu bez nepotrebnog odlaganja.

(2) Komisionar je dužan da preda komitentu sve što je primio po osnovu posla izvršenog za njegov račun.

(3) Komisionar je dužan da prenese na komitenta potraživanja i ostala prava koja je stekao prema trećem sa kojim je obavio posao u svoje ime i za njegov račun.

Delkredere

Član 874

(1) Komisionar odgovara za ispunjenje obaveza svog saugovornika samo ako je posebno jemčio da će on svoje obaveze ispuniti (delkredere), u kom slučaju on odgovara solidarno sa njim.

(2) Komisionar koji je jemčio za ispunjenje obaveza svog saugovornika ima pravo i na posebnu naknadu (delkredere provizija).

ODJELJAK 3.

OBAVEZE KOMITENTA

Naknada (provizija)

Član 875

(1) Komitent je dužan da isplati komisionaru naknadu kad bude izvršen posao koji je komisionar obavio, kao i ako izvršenje posla bude spriječeno nekim uzrokom za koji odgovara komitent.

(2) U slučaju postupnog izvršavanja, komisionar može da zahtijeva srazmjeran dio naknade poslije svakog djelimičnog ispunjenja.

(3) Ako ne dođe do izvršenja zaključenog posla iz uzroka za koji ne odgovaraju ni komisionar ni komitent, komisionar ima pravo na odgovarajuću naknadu za svoj trud.

(4) Komisionar koji je nevjerno postupio prema komitentu nema pravo na naknadu.

Visina naknade

Član 876

(1) Ako iznos naknade nije određen ugovorom ili tarifom, komisionaru pripada naknada prema obavljenom poslu i postignutom rezultatu.

(2) Ako je u određenom slučaju naknada nesrazmjerno velika prema obavljenom poslu i postignutom rezultatu, sud je može, na zahtjev komitenta, sniziti na pravičan iznos.

Naknada troškova

Član 877

(1) Komitent je dužan da naknadi komisionaru troškove koji su bili potrebni za izvršenje naloga sa kamatom od dana kad su učinjeni.

(2) Komitent je dužan dati komisionaru posebnu naknadu za upotrebu njegovih skladišta i transportnih sredstava, ako ona nije obuhvaćena naknadom za izvršenje posla.

Predujmljivanje novca komisionaru

Član 878

Ako ugovorom o komisionu nije što drugo određeno, komitent nije dužan da predujmi komisionaru potrebna sredstva za obavljanje povjerenog posla.

ODJELJAK 4.

Založno pravo

Član 879

(1) Komisionar ima pravo zaloge na stvarima koje su predmet ugovora o komisionu dok se te stvari nalaze kod njega, ili kod nekog koji ih drži za njega ili dok on ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.

(2) Iz vrijednosti stvari iz stava 1 ovog člana komisionar može naplatiti prije ostalih komitentovih povjerilaca svoja potraživanja po osnovu svih komisionih poslova sa komitentom kao i po osnovu zajmova i predujmova datih komitentu, bez obzira na to da li su nastala u vezi sa tim stvarima ili nekim drugim.

(3) Pravo prvenstvene naplate ima komisionar iz potraživanja koja je, izvršavajući nalog, stekao za račun komitenta.

ODJELJAK 5.

ODNOSI SA TREĆIM LICIMA

Komitentova prava na potraživanja iz posla sa trećim

Član 880

(1) Komitent može da zahtijeva ispunjenje potraživanja iz posla koji je komisionar zaključio sa trećim i za njegov račun tek pošto mu ih komisionar ustupi.

(2) U pogledu odnosa komitenta sa komisionarom i njegovim povjeriocima, ova se potraživanja od svog nastanka smatraju kao komitentova potraživanja.

Ograničenje prava komisionarovih povjerilaca

Član 881

Povjerioci komisionara ne mogu radi naplate svojih potraživanja, ni u slučaju njegovog stečaja, preduzeti mjere izvršenja na pravima i stvarima koje je komisionar, izvršavajući nalog, stekao u svoje ime, ali za račun komitenta, izuzev ako se radi o potraživanjima nastalim u vezi sa sticanjem tih prava i stvari.

Stečaj komisionara

Član 882

(1) U slučaju stečaja komisionara komitent može da zahtijeva izlučenje iz stečajne mase stvari koje je predao komisionaru radi prodaje za njegov račun, kao i stvari koje je komisionar nabavio za njegov račun.

(2) U slučaju stečaja komisionara, komitent može da zahtijeva od trećeg kome je komisionar predao stvari, da mu isplati njihovu cijenu, odnosno njen još neisplaćeni dio.

Glava XXV

UGOVOR O TRGOVINSKOM ZASTUPANJU

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 883

(1) Ugovorom o trgovinskom zastupanju obavezuje se zastupnik da se stalno stara da treća lica zaključuju ugovore sa njegovim nalogodavcem, i da u tom smislu posreduje između njih i nalogodavca, kao i da po dobijenom ovlaštenju zaključuje ugovore sa trećim licima u ime i za račun nalogodavca, a ovaj se obavezuje da mu za svaki zaključen ugovor isplati određenu naknadu (proviziju).

(2) Nalogodavac može imati na istom području za istu vrstu poslova više zastupnika.

(3) Jedan zastupnik ne može bez pristanka nalogodavca preuzeti obavezu da na istom području i za istu vrstu poslova radi za drugog nalogodavca.

Forma

Član 884

(1) Ugovor o trgovinskom zastupanju mora biti zaključen u pisanoj formi.

(2) Ništav je ugovor ako nije zaključen u pisanoj formi.

Zaključivanje ugovora u ime nalogodavca

Član 885

Zastupnik može zaključivati ugovore u ime i za račun svog nalogodavca, ako je za to od njega dobio posebno ili generalno ovlaštenje.

Primanje ispunjenja

Član 886

Zastupnik ne može zahtijevati ni primiti ispunjenje potraživanja svog nalogodavca, ako za to nije posebno ovlašten.

Izjave zastupniku za nalogodavca

Član 887

Kad je ugovor zaključen posredovanjem zastupnika, saugovorač nalogodavca može punovažno činiti zastupniku izjave koje se odnose na nedostatak predmeta ugovora, kao i druge izjave u vezi sa tim ugovorom, u cilju očuvanja ili vršenja prava iz ugovora.

Izjave u ime nalogodavca

Član 888

Zastupnik je ovlašten da u cilju očuvanja prava svog nalogodavca čini potrebne izjave njegovom saugovaraču.

Mjere obezbjeđenja

Član 889

U cilju zaštite interesa nalogodavca zastupnik može da zahtijeva preduzimanje potrebnih mjera obezbjeđenja.

ODJELJAK 2.

OBAVEZE ZASTUPNIKA

Staranje o interesima nalogodavca

Član 890

(1) Zastupnik je dužan da se stara o interesima nalogodavca i u svim poslovima koje preduzima dužan je da postupi sa pažnjom dobrog privrednika i da se pridržava uputstava koja mu je dao nalogodavac.

(2) Zastupnik je dužan davati nalogodavcu sva potrebna obavještenja o tržišnoj situaciji, naročito ona koja su od značaja za svaki pojedini posao.

Učestvovanje u zaključivanju poslova

Član 891

Zastupnik je dužan da učestvuje po uputstvima nalogodavca pri zaključivanju poslova i to do njihovog potpunog okončanja.

Čuvanje poslovnih tajni

Član 892

(1) Zastupnik je dužan da čuva poslovne tajne svog nalogodavca za koje je saznao u vezi sa povjerenim poslom.

(2) Zastupnik odgovara ako ih iskoristi ili drugom otkrije i poslije prestanka ugovora o trgovinskom zastupanju.

Vraćanje stvari datih na upotrebu

Član 893

Po prestanku ugovora o trgovinskom zastupanju, zastupnik je dužan da vrati nalogodavcu sve stvari koje mu je predao na upotrebu za vrijeme trajanja ugovora.

Poseban slučaj odgovornosti

Član 894

(1) Zastupnik odgovara nalogodavcu za ispunjenje obaveza iz ugovora za čije je zaključenje posredovao ili koje je po ovlaštenju on zaključio u ime nalogodavca, samo ako je za to posebno pisano jemčio.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana on ima pravo i na posebnu naknadu (delkredere provizija).

ODJELJAK 3.

OBAVEZE NALOGODAVCA

Materijal i dokumentacija

Član 895

Kad je za obavljanje poslova nalogodavca zastupniku potreban određeni materijal ili određena dokumentacija, nalogodavac je dužan da mu to stavi na raspolaganje.

Dužnost obavještanja

Član 896

(1) Nalogodavac može po svom nahođenju da prihvati ili odbaci zaključenje ugovora pripremljenog od strane zastupnika, ali je dužan da bez odlaganja obavijesti zastupnika o svojoj odluci.

(2) Nalogodavac je dužan da bez odlaganja obavijesti zastupnika o potrebi da se obim poslova zaključenih njegovim posredovanjem svede na manju mjeru nego što je zastupnik mogao osnovano očekivati, da bi ovaj blagovremeno smanjio svoju preduzimljivost u odgovarajućoj mjeri, inače mu odgovara za pretrpljenu štetu.

Naknada (provizija)

Član 897

(1) Nalogodavac je dužan da isplati zastupniku naknadu za ugovore zaključene njegovim posredovanjem, kao i za ugovore koje je sam zastupnik zaključio, ako je za to bio ovlašten.

(2) Zastupnik ima pravo na naknadu i za ugovore koje je nalogodavac zaključio neposredno sa klijentima koje je zastupnik našao.

Sticanje prava na naknadu

Član 898

Ukoliko između ugovorenih strana nije drukčije ugovoreno, pravo na naknadu stiče zastupnik kad ugovor bude izvršen, ali mu to pravo pripada i kad ugovor ostane neizvršen, ako je do toga došlo iz uzroka koji je na strani nalogodavca.

Visina naknade

Član 899

- (1) Ako iznos naknade nije određen ugovorom ili tarifom, zastupnik ima pravo na uobičajenu naknadu.
- (2) Ako je u određenom slučaju naknada nesrazmjerno velika prema učinjenoj usluzi, sud je može na zahtjev nalogodavca sniziti na pravičan iznos.

Posebna naknada

Član 900

Zastupnik koji je po ovlaštenju nalogodavca izvršio naplatu nekog njegovog potraživanja ima pravo na posebnu naknadu od naplaćene svote.

Troškovi

Član 901

- (1) Zastupnik nema pravo na naknadu troškova koji proizlaze iz redovnog vršenja posredničkih poslova, osim ako je drukčije ugovoreno.
- (2) Zastupnik ima pravo na naknadu posebnih troškova koje je učinio u korist nalogodavca ili po njegovom nalogu.

ODJELJAK 4.

Založno pravo

Član 902

Radi obezbjeđenja naplate svojih dospjelih potraživanja nastalih u vezi sa ugovorom, zastupnik ima pravo zaloge na svotama koje je naplatio za nalogodavca, po njegovom ovlaštenju, kao i na svim nalogodavčevim stvarima koje je u vezi sa ugovorom primio od nalogodavca ili od nekog drugog, dok se nalaze kod njega, ili kod nekog koji ih drži za njega, ili dok ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.

ODJELJAK 5.

PRESTANAK UGOVORA

Raskidanje ugovora zaključenog na neodređeno vrijeme

Član 903

- (1) Kad trajanje ugovora o trgovinskom zastupanju nije određeno ugovorom, niti se iz okolnosti posla može odrediti, svaka strana može raskinuti ugovor krajem svakog kalendarskog tromjesečja.
- (2) Otkaz mora biti saopšten drugoj strani najmanje mjesec dana prije isteka kalendarskog tromjesečja, a ako je ugovor trajao tri godine, otkaz joj mora biti saopšten dva mjeseca prije isteka kalendarskog tromjesečja.
- (3) Ugovorne strane mogu drukčije odrediti rokove otkaza i prestanka ugovora, ali između otkaza i prestanka ugovora mora biti ostavljen rok od najmanje mjesec dana.

Raskidanje ugovora bez otkaznog roka

Član 904

- (1) Iz ozbiljnih uzroka svaka strana, može navodeći te uzroke, raskinuti ugovor bez otkaznog roka.
- (2) Ako je izjava o raskidanju učinjena bez ozbiljnih uzroka, ona se smatra kao otkaz sa redovnim otkaznim rokom.
- (3) Zastupnik koji je usljed neosnovanog otkaza prekinuo svoju djelatnost ima pravo na naknadu štete zbog izgubljene provizije, a ako je on neosnovano otkazao ugovor, pravo na naknadu štete pripada nalogodavcu.
- (4) Neosnovani otkaz daje pravo drugoj strani da raskine ugovor bez otkaznog roka.

Prestanak ugovora zaključenog za određeno vrijeme

Član 905

- (1) Kad je ugovor o trgovinskom zastupanju zaključen za određeno vrijeme, on prestaje samim istekom određenog vremena.
- (2) Ako se ugovor zaključen na određeno vrijeme prećutno produži, smatra se dalje kao ugovor zaključen za neodređeno vrijeme.

Glava XXVI

POSREDOVANJE

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 906

Ugovorom o posredovanju obavezuje se posrednik da nastoji naći i dovesti u vezu sa nalogodavcem lice koje bi s njim pregovaralo o zaključenju određenog ugovora, a nalogodavac se obavezuje da mu isplati određenu naknadu, ako taj ugovor bude zaključen.

Primjena odredbi zakona o ugovoru o djelu

Član 907

Kad je ugovoreno da će posrednik imati pravo na određenu naknadu i ako njegovo nastojanje ostane bez rezultata, o takvom ugovoru primjenjuju se odredbe koje važe za ugovor o djelu.

Primanje ispunjenja

Član 908

Nalog za posredovanje ne sadrži ovlašćenje za posrednika da za nalogodavca primi ispunjenje obaveze iz ugovora zaključenog njegovim posredovanjem, već je za to potrebno posebno pisano punomoćje.

Opozivanje naloga za posredovanje

Član 909

Nalogodavac može opozvati nalog za posredovanje kad god hoće, ako se toga nije odrekao i pod uslovom da opozivanje nije protivno savjesnosti.

Odsustvo obaveze za nalogodavca da zaključi ugovor

Član 910

Nalogodavac nije dužan da pristupi pregovorima za zaključenje ugovora sa licem koje je posrednik našao, ni zaključi sa njim ugovor pod uslovima koje je saopštio posredniku, ali će odgovarati za štetu ako je postupio protivno savjesnosti.

ODJELJAK 2.

OBAVEZE POSREDNIKA

Obaveza tražiti priliku

Član 911

(1) Posrednik je dužan da traži sa pažnjom dobrog privrednika priliku za zaključenje određenog ugovora i da na to ukaže nalogodavcu.

(2) Posrednik je dužan da posreduje u pregovorima i nastoji da dođe do zaključenja ugovora ako se na to posebno obavezao.

(3) Posrednik ne odgovara ako i pored potrebne bržljivosti ne uspije u svom nastojanju.

Obaveza obavješćavanja

Član 912

Posrednik je dužan da obavijesti nalogodavca o svim okolnostima od značaja za namjeravani posao koje su mu poznate ili su mu morale biti poznate.

Odgovornost posrednika

Član 913

(1) Posrednik odgovara za štetu koju bi pretrpjela jedna ili druga strana između kojih je posredovao, a koja bi se dogodila zbog toga što je posredovao za poslovno nesposobno lice za čiju je nesposobnost znao ili mogao znati, ili za lice za koje je znao ili morao znati da neće moći izvršiti obaveze iz tog ugovora, i uopšte za svaku štetu nastalu njegovom krivicom.

(2) Posrednik odgovara za štetu koja bi za nalogodavca nastala usljed toga što je bez dozvole nalogodavca obavijestio nekog trećeg o sadržini naloga, o pregovorima ili o uslovima zaključenog ugovora.

Posrednički dnevnik i list

Član 914

Posrednik u privredi dužan je da u posebnu knjigu (posrednički dnevnik) ubilježi bitne podatke o ugovoru koji je zaključen njegovim posredovanjem i izda izvod iz te knjige potpisan od njegove strane (posrednički list).

ODJELJAK 3.

OBAVEZE NALOGODAVCA

Naknada

Član 915

(1) Posrednik ima pravo na naknadu i kad nije ugovorena.

(2) Ako visina naknade nije određena ni tarifom ili kojim drugim opštim aktom, ni ugovorom, a ni običajem, odrediće je sud prema posrednikovom trudu i učinjenoj usluzi.

(3) Ugovorenu posredničku naknadu sud može sniziti na zahtjev nalogodavca, ako nađe da je pretjerano visoka s obzirom na posrednikov trud i učinjenu uslugu.

(4) Sniženje ugovorene naknade ne može se tražiti ako je isplaćena posredniku poslije zaključenja ugovora za koji je on posredovao.

Kada posrednik stiče pravo na naknadu

Član 916

(1) Posrednik stiče pravo na naknadu u času zaključenja ugovora za koji je posredovao, ako što drugo nije ugovoreno.

(2) Ako je ugovor zaključen pod odložnim uslovom, posrednik stiče pravo na naknadu tek kad se uslov ostvari.

(3) Kad je ugovor zaključen pod raskidnim uslovom, ostvarenje uslova nema uticaja na posrednikovo pravo na naknadu.

(4) U slučaju nevažnosti ugovora, posrednik ima pravo na naknadu ako mu uzrok nevažnosti nije bio poznat.

Naknada troškova

Član 917

(1) Posrednik nema pravo na naknadu troškova učinjenih u izvršenju naloga, izuzev kad je to ugovoreno.

(2) Ako je posredniku ugovorom priznato pravo na naknadu troškova, on ima pravo na tu naknadu i u slučaju kad ugovor nije zaključen.

Posredovanje za obje strane

Član 918

(1) Ukoliko drukčije nije ugovoreno, posrednik koji je dobio nalog za posredovanje od obje strane može zahtijevati od svake strane samo polovinu posredničke naknade i naknadu polovine troškova, ako je naknada troškova ugovorena.

(2) Posrednik je dužan da se sa pažnjom dobrog privrednika stara o interesima obje strane između kojih posreduje.

Gubitak prava na naknadu

Član 919

Posrednik koji protivno ugovoru ili protivno interesima svog nalogodavca radi za drugu stranu, gubi pravo na posredničku naknadu i na naknadu troškova.

Glava XXVII

OTPREMANJE (ŠPEDICIJA)

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 920

(1) Ugovorom o otpremanju obavezuje se otpremnik da radi prevoza određene stvari zaključi u svoje ime i za račun nalogodavca ugovor o prevozu i druge ugovore potrebne za izvršenje prevoza, kao i da obavi ostale uobičajene poslove i radnje, a nalogodavac se obavezuje da mu isplati određenu naknadu.

(2) Ako je ugovorom predviđeno, otpremnik može zaključiti ugovor o prevozu i preduzimati druge pravne radnje u ime i za račun nalogodavca.

Odustajanje od ugovora

Član 921

Nalogodavac može po svojoj volji da odustane od ugovora, ali je u tom slučaju dužan da naknadi otpremniku sve troškove koje je dotle imao i isplati mu srazmjeran dio naknade za dotadašnji rad.

Primjena pravila o ugovoru o komisionu, odnosno trgovinskom zastupanju

Član 922

Na odnose nalogodavca i otpremnika koji nijesu uređeni u ovoj glavi shodno se primjenjuju pravila o ugovoru o komisionu, odnosno trgovinskom zastupanju.

ODJELJAK 2.

Obaveze otpremnika

Upozorenje na nedostatke naloga

Član 923

Otpremnik je dužan da upozori nalogodavca na nedostatke u njegovom nalogu, naročito na one koji ga izlažu većim troškovima ili šteti.

Upozorenje na nedostatke pakovanja

Član 924

Ako stvar nije upakovana ili nije spremjena za prevoz kako treba, otpremnik je dužan da upozori nalogodavca na te nedostatke, a kad bi čekanje da ih nalogodavac ukloni bilo od štete za njega, otpremnik je dužan da ih ukloni na račun nalogodavca.

Čuvanje interesa nalogodavca

Član 925

(1) Otpremnik je dužan da u svakoj prilici postupi kako to zahtijevaju interesi nalogodavca i sa pažnjom dobrog privrednika.

(2) Otpremnik je dužan da bez odlaganja obavijesti nalogodavca o oštećenju stvari, kao i o svim događajima od značaja za njega i da preduzme sve potrebne mjere radi očuvanja njegovih prava prema odgovornom licu.

Postupanje po uputstvima nalogodavca

Član 926

(1) Otpremnik je dužan da se drži uputstava o pravcu puta, sredstvima i načinu prevoza, kao i ostalih uputstava dobijenih od nalogodavca.

(2) Ako nije moguće postupiti po uputstvima sadržanim u nalogu, otpremnik je dužan da traži nova uputstva, a ako za to nema vremena ili je to nemoguće, otpremnik je dužan postupiti kako to zahtijevaju interesi nalogodavca.

(3) O svakom odstupanju od naloga otpremnik je dužan da bez odlaganja obavijesti nalogodavca.

(4) Ako nalogodavac nije odredio ni pravac puta ni sredstvo, odnosno način prevoza, otpremnik će ih odrediti kako zahtijevaju interesi nalogodavca u određenom slučaju.

(5) Ako je otpremnik odstupio od dobijenih uputstava odgovara za štetu nastalu usled više sile, izuzev ako dokaže da bi se šteta dogodila i da se držao datih uputstava.

Odgovornost otpremnika za druga lica

Član 927

(1) Otpremnik odgovara za izbor prevozioca kao i za izbor drugih lica sa kojima je u izvršenju naloga zaključio ugovor (usklađivanje robe i sl.), ali ne odgovara i za njihov rad, izuzev ako je tu odgovornost preuzeo ugovorom.

(2) Otpremnik koji izvršenje naloga povjeri drugom otpremniku umjesto da ga sam izvrši, odgovara za njegov rad.

(3) Ako nalog sadrži izričito ili prećutno ovlaštenje otpremniku da povjeri izvršenje naloga drugom otpremniku ili ako je to očigledno u interesu nalogodavca, on odgovara samo za njegov izbor, osim ako je preuzeo odgovornost za njegov rad.

(4) Odgovornosti iz st. 1, 2 i 3 ovog člana ne mogu se ugovorom isključiti ni ograničiti.

Carinske radnje i plaćanje carine

Član 928

Ukoliko ugovorom nije drukčije određeno, nalog za otpremu stvari preko granice sadrži obavezu za otpremnika da sprovede potrebne carinske radnje i isplati carinske dažbine za račun nalogodavca.

Kad otpremnik sam vrši prevoz ili druge poslove

Član 929

(1) Otpremnik može i sam izvršiti potpuno ili djelimično prevoz stvari čija mu je otprema povjerena, ako nije nešto drugo ugovoreno.

(2) Ako je otpremnik sam obavio prevoz ili dio prevoza, ima prava i obaveze prevozioca i u tom slučaju pripada mu i odgovarajuća naknada za prevoz pored naknade po osnovu otpremanja i naknade troškova u vezi sa otpremanjem.

(3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se i u pogledu drugih poslova obuhvaćenih nalogom, običajima ili opštim uslovima.

Osiguranje pošiljke

Član 930

(1) Otpremnik je dužan da osigura pošiljku samo ako je to ugovoreno.

(2) Ako ugovorom nije određeno koje rizike treba da obuhvati osiguranje, otpremnik je dužan da osigura stvari od uobičajenih rizika.

Polaganje računa

Član 931

(1) Otpremnik je dužan da nakon završenog posla položi račun nalogodavcu.

(2) Prema zahtjevu nalogodavca otpremnik je dužan da položi račun i u toku izvršavanja naloga.

ODJELJAK 3.

Obaveze nalogodavca

Isplata naknade

Član 932

Nalogodavac je dužan da isplati otpremniku naknadu prema ugovoru, a ako naknada nije ugovorena, onda naknadu određenu tarifom ili nekim drugim opštim aktom, a u nedostatku ovog, naknadu određuje sud.

Kada otpremnik može zahtijevati naknadu

Član 933

Otpremnik može da zahtijeva naknadu kad izvrši svoje obaveze iz ugovora o otpremanju.

Troškovi i predujam

Član 934

(1) Nalogodavac je dužan da naknadi otpremniku potrebne troškove učinjene radi izvršenja naloga i otpremanja stvari.

(2) Otpremnik može da zahtijeva naknadu troškova odmah pošto ih je učinio.

(3) Nalogodavac je dužan da na zahtjev otpremnika predujmi mu potrebnu svotu za troškove koje zahtijeva izvršenje naloga o otpremanju stvari.

Kada je ugovoreno da naknadu isplati primalac stvari

Član 935

Ako je ugovoreno da će otpremnik naplatiti svoja potraživanja od primaoca stvari, otpremnik zadržava pravo da traži isplatu naknade od nalogodavca ako primalac odbije da mu je isplati.

Opasne stvari i dragocjenosti

Član 936

(1) Nalogodavac je dužan da obavijesti otpremnika o osobinama stvari kojima može biti ugrožena sigurnost lica ili dobara ili nanesena šteta.

(2) Kad se u pošiljci nalaze dragocjenosti, hartije od vrijednosti ili druge skupocjene stvari, nalogodavac je dužan da obavijesti o tome otpremnika i saopšti mu njihovu vrijednost u času predaje radi otpremanja.

ODJELJAK 4.

POSEBNI SLUČAJEVI OTPREMANJA

Otprema sa fiksnom naknadom

Član 937

(1) Kad je ugovorom o otpremanju određena jedna ukupna svota za izvršenje naloga o otpremanju stvari, ona obuhvata naknadu po osnovu otpremanja i naknadu za prevoz i naknadu svih ostalih troškova, ako nije što drugo ugovoreno.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana, otpremnik odgovara i za rad prevozioca i drugih lica kojima se putem ovlašćenja iz ugovora poslužio.

Zbirna otprema

Član 938

(1) Otpremnik može u izvršavanju dobijenih naloga organizovati zbirnu otpremu, osim ako je ugovorom to isključeno.

(2) Ako zbirnom otpremom postigne razliku u vozarini u korist nalogodavca, otpremnik ima pravo na posebnu dodatnu naknadu.

(3) U slučaju zbirne otpreme otpremnik odgovara za gubitak ili oštećenje stvari nastale za vrijeme prevoza do kojih ne bi došlo da nije bilo zbirne otpreme.

ODJELJAK 5.

Založno pravo otpremnika

Član 939

(1) Radi obezbjeđenja naplate svojih potraživanja nastalih u vezi sa ugovorom o otpremanju, otpremnik ima pravo zaloge na stvarima predatim radi otpremanja i u vezi sa otpremanjem sve dok ih drži ili dok ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.

(2) Kad je u izvršenju otpremanja učestvovao i drugi otpremnik, on je dužan da se stara o naplati potraživanja i ostvarenju prava zaloge prethodnih otpremnika.

(3) Ako drugi otpremnik isplati otpremnikova potraživanja prema nalogodavcu, ta potraživanja i otpremnikovo pravo zaloge prelaze na njega po samom zakonu.

4) Odredba stava 3 ovog člana primjenjuje se i ako drugi otpremnik isplati prevozičeva potraživanja.

Glava XXVIII

UGOVOR O KONTROLI ROBE I USLUGE

Pojam

Član 940

(1) Ugovorom o kontroli robe jedna ugovorna strana (vršilac kontrole) se obavezuje da stručno i nepristrasno obavi ugovorenu kontrolu robe i izda certifikat o tome, a druga strana (naručilac kontrole) se obavezuje da za izvršenu kontrolu isplati ugovorenu naknadu.

(2) Kontrola robe može se sastojati u utvrđivanju identiteta, kvaliteta, kvantiteta i drugih svojstava robe.

Obim kontrole

Član 941

Vršilac kontrole je dužan da izvrši kontrolu u obimu i na način koji su određeni u ugovoru, a ako u ugovoru nije ništa određeno, u obimu i na način koji odgovaraju prirodi stvari.

Ništavost pojedinih odredaba ugovora

Član 942

(1) Ništave su odredbe ugovora koje vršiocu kontrole nameću dužnosti koje bi mogle uticati na nepristrasnost u vršenju kontrole ili na ispravnost isprave o izvršenoj kontroli (certifikat).

(2) Kontrola se smatra izvršenom tek izdavanjem sertifikata.

Čuvanje robe, odnosno uzorka

Član 943

(1) Robu koju je naručilac kontrole predao vršiocu kontrole radi obavljanja ugovorene kontrole, vršilac kontrole je dužan da čuva i obezbijedi od zamjene.

(2) Vršilac kontrole je dužan da čuva predane uzorke najmanje šest mjeseci, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

Obaveza obavještanja naručioca

Član 944

Vršilac kontrole je dužan da o svim značajnim okolnostima u toku kontrole i čuvanja robe blagovremeno obavještava naručioca kontrole, a naročito o nužnim i korisnim troškovima učinjenim za njegov račun.

Naknada

Član 945

(1) Za obavljanje kontrole i čuvanje robe vršilac kontrole ima pravo na ugovorenu, odnosno uobičajenu naknadu.

(2) Vršilac kontrole ima pravo i na naknadu svih nužnih i korisnih troškova koji su učinjeni za račun naručioca kontrole.

Pravo zaloge

Član 946

Radi obezbjeđenja ugovorene ili uobičajene naknade i naknade nužnih i korisnih troškova vršilac kontrole ima pravo zaloge na robu koja mu je predana na kontrolu.

Povjeravanje kontrole robe drugom vršiocu kontrole

Član 947

(1) Vršilac kontrole može obavljanje ugovorene kontrole robe povjeriti drugome, izuzev ako mu je naručilac kontrole to izričito zabranio.

(2) Vršilac kontrole odgovara naručiocu kontrole za rad drugog vršioca kontrole.

Kontrola robe sa vršenjem pojedinih pravnih radnji

Član 948

(1) Na osnovu izričitog naloga naručioca kontrole, vršilac kontrole je ovlašćen da pored izvršenja ugovorene kontrole robe vrši i pojedine pravne radnje u ime i za račun naručioca kontrole.

(2) Vršilac kontrole ima pravo na posebnu uobičajenu ili ugovorenu naknadu za obavljanje pojedinih pravnih radnji u ime i za račun naručioca kontrole.

Kontrola robe sa garancijom

Član 949

(1) Vršilac kontrole može da garantuje za nepromjenljivost svojstava kontrolisane robe u ugovorenom roku.

(2) Za preuzetu garanciju u pogledu svojstava robe, vršilac kontrole ima pravo na posebnu, ugovorenu ili uobičajenu naknadu.

Kontrola usluga i stvari koje nijesu namijenjene prometu

Član 950

Ako se vršenje kontrole odnosi na usluge ili stvari koje nijesu namijenjene prometu, vršilac kontrole i naručilac kontrole imaju ista prava i obaveze kao i kod kontrole robe.

Raskid ugovora

Član 951

Naručilac kontrole može da izjavi da raskida ugovor sve dok naručena kontrola nije izvršena, ali je u tom slučaju dužan da vršiocu kontrole plati srazmjerni dio naknade i učinjene nužne i korisne troškove, kao i naknadi mu štetu.

Glava XXIX

UGOVOR O ORGANIZOVANJU PUTOVANJA

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 952

Ugovorom o organizovanju putovanja obavezuje se organizator putovanja da pribavi putniku skup usluga koje se sastoje od prevoza, boravka i drugih usluga koje su sa njima vezane, a putnik se obavezuje da organizatoru plati jednu ukupnu (paušalnu) cijenu.

Izdavanje potvrde o putovanju

Član 953

(1) Organizator putovanja prilikom zaključenja ugovora izdaje putniku potvrdu o putovanju.

(2) Potvrda o putovanju treba da sadrži: mjesto i datum izdavanja; oznaku i adresu organizatora putovanja; ime putnika; mjesto i datum početka i okončanja putovanja; datume boravka; nužne podatke o prevozu; boravku kao i drugim uslugama koje su obuhvaćene ukupnom cijenom; najmanji broj potrebnih putnika; ukupnu cijenu za skup usluga predviđenih ugovorom; uslove pod kojima putnik može tražiti raskid ugovora kao i druge podatke za koje se smatra da je korisno da budu sadržani u potvrdi.

(3) Ako je prije izdavanja potvrde o putovanju putniku uručen program putovanja u kome se nalaze podaci iz stava 2 ovog člana, potvrda o putovanju može da sadrži samo uput na taj program.

Reklamni materijali

Član 954

(1) Reklamni materijali, poput programa putovanja ili brošura, koji se odnose na paket-aranžman, a koje je organizator putovanja stavio putniku na raspolaganje ne smiju sadržavati zavaravajuća obavještenja u pogledu cijene ili bilo koje druge odredbe ugovora o organizovanju putovanja.

(2) Reklamni materijali koji su putniku stavljeni na raspolaganje moraju sadržavati jasna, potpuna i tačna obavještenja o cijeni paket-aranžmana; odredištu (destinaciji); sredstvu; karakteristikama i kategoriji prevoza; vrsti smještajnog objekta; njegovoj lokaciji i kategoriji; njegovim osnovnim karakteristikama i turističkoj klasifikaciji prema pravu države u kojoj se objekt nalazi; broju dnevnih obroka; planu putovanja; iznosu ili postotku predujma, o broju i iznosu obroka otplate ostatka cijene, graničnim, viznim i zdravstvenim formalnostima u pogledu putovanja i boravka u odredištu; najmanjem broju putnika koji je potreban za organizovanje putovanja kao i roku u kojem će putnik biti obaviješten o otkazivanju putovanja ako za putovanje nije prijavljen dovoljan broj putnika.

(3) Podaci sadržani u reklamnim materijalima obavezuju organizatora putovanja i mogu biti izmijenjeni jedino na osnovu sporazuma s putnikom ili ako je putnik o tim izmjenama obaviješten prije zaključenja ugovora, u kom slučaju ta mogućnost mora biti izričito navedena u reklamnim materijalima.

Odnos ugovora i potvrde o putovanju

Član 955

(1) Postojanje i punovažnost ugovora o organizovanju putovanja nezavisni su od postojanja potvrde o putovanju i njene sadržine.

(2) Organizator putovanja odgovara za svu štetu koju druga strana pretrpi zbog neizdavanja potvrde o putovanju ili njene netačnosti.

Pretpostavka tačnosti potvrde

Član 956

Smatra se da je tačno ono što stoji u potvrdi sve dok se ne dokaže suprotno.

ODJELJAK 2.

OBAVEZE ORGANIZATORA PUTOVANJA

Zaštita prava i interesa putnika

Član 957

Organizator putovanja dužan je da putniku pruži usluge koje imaju sadržaj i svojstva predviđena ugovorom, potvrdom, odnosno reklamnim materijalom iz člana 954 ovog zakona i da se stara o pravima i interesima putnika, saglasno dobrim poslovnim običajima u ovoj oblasti.

Obaveza obavješćavanja

Član 958

Organizator putovanja dužan je da u razumnom roku prije započinjanja putovanja, u pisanom obliku ili elektronskim putem obavijesti putnika o cijenama i uslovima prevoza, boravka i posebnih usluga, i da mu potrebna obavješćenja koja se odnose na kvalitet prevoznih sredstava i smještaja, na red vožnje, veze, granične i carinske formalnosti, na sanitarne, monetarne i druge administrativne propise.

Obaveza čuvanja tajne

Član 959

Obavješćenja koja dobije o putniku, njegovom prtljagu i njegovim kretanjima, organizator može saopštavati trećim licima samo sa odobrenjem putnika ili na zahtjev nadležnog organa.

Odgovornost za organizovanje putovanja

Član 960

Organizator putovanja odgovara za štetu koju prouzrokuje putniku zbog potpunog ili djelimičnog neizvršenja obaveza koje se odnose na organizovanje putovanja predviđenih ugovorom i ovim zakonom.

Odgovornost organizatora putovanja kad sam vrši pojedine usluge

Član 961

Ako sam pruža usluge prevoza, smještaja ili druge usluge vezane za izvršenje organizovanog putovanja, organizator odgovara za štetu pričinjenu putniku prema propisima koji se odnose na te usluge.

Odgovornost organizatora putovanja kad je izvršenje pojedinih usluga povjerio trećim licima

Član 962

(1) Organizator putovanja koji je povjerio trećim licima izvršenje usluga prevoza, smještaja ili drugih usluga vezanih za izvršenje putovanja, odgovara putniku za štetu koja je nastala zbog potpunog ili djelimičnog neizvršenja ovih usluga, saglasno propisima koji se na njih odnose.

(2) Kad su usluge izvršene saglasno ugovoru i propisima koji se na njih odnose, organizator odgovara za štetu koju je putnik pretrpio povodom njihovog izvršenja, osim ako dokaže da se ponašao kao pažljiv organizator putovanja pri izboru lica koja su ih izvršila.

(3) Putnik ima pravo da neposredno od trećeg lica odgovornog za štetu zahtijeva potpunu ili dopunsku naknadu za pretrpljenu štetu.

(4) U mjeri u kojoj je naknadio štetu putniku, organizator putovanja stiče sva prava koja bi putnik imao prema trećem licu odgovornom za ovu štetu (pravo na regres).

(5) Putnik je dužan da ustupi organizatoru putovanja isprave i sve što je potrebno za ostvarivanje prava regresa.

Sniženje cijene

Član 963

(1) Ako su usluge iz ugovora o organizovanju putovanja nepotpuno ili nekvalitetno izvršene, putnik može da zahtijeva srazmjerno sniženje cijene pod uslovom da je stavio prigovor organizatoru putovanja u roku od osam dana od dana završetka putovanja.

(2) Zahtjev za sniženje cijene ne utiče na pravo putnika da zahtijeva naknadu štete.

Isključenje i ograničenje odgovornosti organizatora putovanja

Član 964

(1) Ništave su odredbe ugovora o organizovanju putovanja kojima se isključuje ili smanjuje odgovornost organizatora

putovanja.

(2) Punovažna je odredba ugovora kojom se unaprijed određuje najviši iznos naknade, pod uslovom da nije u očiglednoj nesrazmjeri sa štetom.

(3) Ograničenje iznosa naknade iz stava 2 ovog člana ne važi ako je organizator štetu prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

Osiguranje

Član 965

(1) Organizator putovanja je dužan da zaključi ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu predviđenu ovim zakonom.

(2) U sporazumu s putnikom organizator putovanja može ga osigurati i od drugih rizika putovanja.

Garancija za organizovana putovanja

Član 966

(1) Organizator putovanja dužan je da za svako organizovano putovanje obezbijedi garanciju kod banke ili društva za osiguranje za povraćaj cijene putniku, ako zbog njegovog stečaja ili nesposobnosti plaćanja putovanje ne bude preduzeto, odnosno naknade troškova povratka putnika u mjesto polaska, ako bi iz istih razloga putovanje bilo prekinuto.

(2) Garancija može biti u obliku polise osiguranja, gotovinskog pologa ili bankarskog jemstva (garancije).

(3) Organizator putovanja dužan je da izda putniku potvrdu o obezbjeđenju garancije koja mu omogućuje neposredno ostvarenje prava prema banci, odnosno društvu za osiguranje.

ODJELJAK 3.

OBAVEZE PUTNIKA

Plaćanje cijene

Član 967

Putnik je dužan da organizatoru putovanja plati ugovorenu cijenu za putovanje u vrijeme kako je ugovoreno, odnosno uobičajeno.

Obaveza davanja podataka

Član 968

Putnik je dužan da na traženje organizatora blagovremeno dostavi sve podatke potrebne za organizovanje putovanja, a posebno za pribavljanje prevoznih karata, rezervaciju za smještaj, kao i isprave potrebne za prelazak preko granice.

Obavješćavanje o nedostacima ispunjenja

Član 969

(1) Putnik je dužan da, u pisanom ili drugom odgovarajućem obliku, obavijesti o neispunjenju ili neurednom ispunjenju bilo koje usluge iz ugovora lice koje je tu uslugu pružilo, što je prije moguće, a organizatora putovanja u roku od osam dana od dana završetka putovanja.

(2) Dužnost putnika iz stava 1 ovog člana mora biti jasno i izričito navedena u ugovoru o organizovanju putovanja.

Ispunjavanje uslova predviđenih propisima

Član 970

Putnik je dužan da se stara da on lično, njegove lične isprave i prtljag ispunjavaju uslove predviđene graničnim, carinskim, sanitarnim, monetarnim i drugim administrativnim propisima.

Odgovornost putnika za pričinjenu štetu

Član 971

Putnik odgovara za štetu koju pričinj organizatoru putovanja neizvršavanjem obaveza koje za njega proizilaze iz ugovora i odredbi ovog zakona.

ODJELJAK 4.

POSEBNA PRAVA I OBAVEZE UGOVORNIH STRANA

Zamjena putnika drugim licem

Član 972

Ako drukčije nije ugovoreno, putnik može odrediti drugo lice da umjesto njega koristi ugovorene usluge pod uslovom da ovo lice zadovoljava potrebne zahtjeve predviđene za određeno putovanje i da putnik naknadi organizatoru putovanja troškove prouzrokovane zamjenom.

Povećanje ugovorene cijene

Član 973

(1) Organizator putovanja može da zahtijeva povećanje ugovorene cijene samo ako je poslije zaključenja ugovora došlo do promjena u kursu razmjene valute ili do promjene u tarifama prevoznika, koje utiču na cijenu putovanja.

(2) Pravo na povećanje ugovorene cijene iz stava 1 ovog člana organizator putovanja može ostvarivati samo pod uslovom da je ono predviđeno u potvrdi o putovanju.

(3) Ako povećanje ugovorene cijene pređe deset odsto, putnik može raskinuti ugovor bez obaveze da naknadi štetu.

(4) U slučaju iz stava 3 ovog člana putnik ima pravo na vraćanje onog što je platio organizatoru putovanja.

(5) Ugovorena cijena ne može se povećati dvadeset dana prije početka putovanja.

(6) Ako su promjene iz stava 1 ovog člana uzrokovale sniženje cijene putovanja, organizator putovanja dužan je da putniku vrati razliku u cijeni.

Pravo putnika da odustane od ugovora

Član 974

(1) Putnik može u svakom trenutku da odustane od ugovora, potpuno ili djelimično.

(2) Ako putnik prije početka putovanja odustane od ugovora u razumnom roku koji se određuje s obzirom na vrstu aranžmana (blagovremeni odustanak), organizator putovanja ima pravo samo na naknadu administrativnih troškova.

(3) U slučaju neblagovremenog odustanka od ugovora, organizator putovanja može od putnika da zahtijeva naknadu u određenom procentu ugovorene cijene koji se utvrđuje srazmjerno vremenu preostalom do početka putovanja i koji mora biti ekonomski opravdan.

(4) Organizator putovanja ima pravo samo na naknadu učinjenih troškova ako je putnik odustao od ugovora zbog okolnosti koje nije mogao izbjeći ili otkloniti i koje bi, da su postojale u vrijeme zaključenja ugovora, predstavljale opravdan razlog da ne zaključi ugovor, kao i u slučaju ako je putnik obezbijedio odgovarajuću zamjenu ili je zamjenu našao sam organizator.

(5) Ako putnik odustane od ugovora nakon početka putovanja, a razlog za to nijesu okolnosti iz stava 4 ovog člana, organizator ima pravo na puni iznos ugovorene cijene putovanja.

Prava organizatora putovanja da odustane od ugovora

Član 975

(1) Organizator putovanja može da odustane od ugovora, potpuno ili djelimično, bez obaveze na naknadu štete, ako prije ili za vrijeme izvršavanja ugovora nastupe izvanredne okolnosti koje se nijesu mogle predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti, a koje bi, da su postojale u vrijeme zaključenja ugovora, predstavljale opravdan razlog za organizatora putovanja da ugovor ne zaključi.

(2) Organizator putovanja može odustati od ugovora bez obaveze na naknadu štete i kad se minimalan broj putnika, predviđen u potvrdi o putovanju, nije sakupio, pod uslovom da o toj okolnosti putnik bude obaviješten u primjerenom roku koji ne može biti kraći od pet dana prije dana kad je putovanje trebalo da otpočne.

(3) U slučaju odustanka od ugovora prije njegovog izvršenja, organizator mora u cjelini vratiti ono što je primio od putnika.

(4) Ako je organizator odustao od ugovora za vrijeme njegovog izvršenja, ima pravo na pravičnu naknadu za ostvarene ugovorene usluge, a dužan je da preduzme sve nužne mjere za zaštitu interesa putnika.

Izmjena programa putovanja

Član 976

(1) Izmjene u programu putovanja mogu se vršiti samo ako su prouzrokovane vanrednim okolnostima koje organizator putovanja nije mogao predvidjeti, izbjeći ili otkloniti.

(2) Troškove koji su nastali usljed izmjene programa snosi organizator putovanja, a smanjenje troškova ide u korist putnika.

(3) Zamjena ugovorenog smještaja može se vršiti samo upotrebom objekta iste kategorije, ili na teret organizatora, upotrebom objekta više kategorije i u ugovorenom mjestu smještaja.

(4) Ako su u programu putovanja izvršene bitne izmjene bez opravdanog razloga, organizator putovanja mora u cjelini vratiti ono što je primio od putnika koji je zbog toga odustao od putovanja.

(5) Ako su bitne izmjene u programu učinjene za vrijeme izvršavanja ugovora, putnik u slučaju odustanka snosi samo stvarne troškove ostvarenih usluga.

Glava XXX

POSREDNIČKI UGOVOR O PUTOVANJU

Pojam

Član 977

Posredničkim ugovorom o putovanju posrednik se obavezuje da, u ime i za račun putnika, zaključi ugovor o organizovanju putovanja ili ugovor o izvršenju jedne ili više posebnih usluga koje omogućuju da se ostvari neko putovanje ili boravak, a putnik se obavezuje da za to plati naknadu.

Obaveza izdavanja potvrde

Član 978

(1) Kad se posredničkim ugovorom o putovanju preuzima obaveza zaključenja ugovora o organizovanju putovanja, posrednik je dužan da prilikom zaključenja izda potvrdu o putovanju koja, pored podataka koji se odnose na samo putovanje i oznake i adrese organizatora putovanja, mora da sadrži oznaku i adresu posrednika, kao i podatak da on istupa u tom svojstvu.

(2) Ako u potvrdi o putovanju ne naznači svojstvo posrednika, posrednik u organizovanju putovanja smatra se kao organizator putovanja.

(3) U slučaju kad se posrednički ugovor o putovanju odnosi na zaključenje ugovora o nekoj posebnoj usluzi, posrednik je dužan da izda potvrdu koja se odnosi na tu uslugu sa naznakom iznosa koji je plaćen za uslugu.

Postupanje po uputstvima putnika

Član 979

(1) Posrednik je dužan da postupa po uputstvima koje mu je putnik blagovremeno dao, ako su ona u skladu sa ugovorom, uobičajenim poslovanjem posrednika i interesima drugih putnika.

(2) Ako putnik ne da potrebna uputstva, posrednik je dužan da radi na način koji je u određenim prilikama najpogodniji za putnika.

Izbor trećih lica

Član 980

Posrednik je dužan da savjesno vrši izbor trećih lica koja treba da obave usluge predviđene ugovorom i odgovara putniku za njihov izbor.

Shodna primjena odredaba ugovora o organizovanju putovanja

Član 981

Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovor o organizovanju putovanja, shodno se primjenjuju na posrednički ugovor o putovanju, ako odredbama ove glave nije drukčije određeno.

Glava XXXI

UGOVOR O ANGAŽOVANJU UGOSTITELJSKIH KAPACITETA (UGOVOR O ALOTMANU)

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 982

(1) Ugovorom o alotmanu ugostitelj se obavezuje da u toku određenog vremena stavi na raspolaganje turističkoj agenciji određeni broj ležaja u određenom objektu, pruži ugostiteljske usluge licima koje uputi agencija i plati joj određenu proviziju, a agencija se obavezuje da nastoji da ih popuni, odnosno da obavijesti o utvrđenim rokovima da to nije u mogućnosti, kao i da plati cijenu pruženih usluga ukoliko je koristila angažovane hotelske kapacitete.

(2) Ako ugovorom nije drukčije određeno, smatra se da su smeštajni ugostiteljski kapaciteti stavljeni na raspolaganje za jednu godinu.

Forma ugovora

Član 983

(1) Ugovor o alotmanu mora biti zaključen u pisanoj formi.

(2) Ništav je ugovor koji nije zaključen u pisanoj formi.

OBAVEZE TURISTIČKE AGENCIJE

Obaveza obavještanja

Član 984

- (1) Turistička agencija je dužna da obavještava ugostitelja o toku popunjavanja smještajnih kapaciteta.
- (2) Ukoliko nije u mogućnosti da popuni sve angažovane smještajne kapacitete, turistička agencija je dužna da u ugovorenim ili uobičajenim rokovima obavijesti ugostitelja o tome i da mu dostavi listu gostiju, kao i da u obavještenju odredi rok do koga ugostitelj može slobodno raspolagati angažovanim kapacitetima.
- (3) Ugostiteljski kapaciteti koji u listi gostiju nijesu označeni kao popunjeni, smatraju se slobodnim od dana prijema te liste od strane hotela za period na koji se lista odnosi.
- (4) Poslije protoka roka iz stava 3 ovog člana turistička agencija ponovo stiče pravo da popunjava angažovane smještajne kapacitete.

Obaveza pridržavanja ugovorenih cijena

Član 985

Turistička agencija ne može licima koja šalje u ugostiteljski objekat zaračunavati veće cijene za ugostiteljske usluge od onih koje su predviđene ugovorom o alatmanu ili ugostiteljskim cjenovnikom.

Obaveza plaćanja ugostiteljskih usluga

Član 986

- (1) Ukoliko ugovorom nije drukčije određeno, cijenu pruženih ugostiteljskih usluga plaća ugostitelju turistička agencija poslije izvršenih usluga.
- (2) Ugostitelj ima pravo da zahtijeva plaćanje odgovarajuće akontacije.

Obaveza izdavanja posebne pisane isprave

Član 987

- (1) Turistička agencija je dužna da licima koja šalje na osnovu ugovora o alatmanu izda posebnu pisanu ispravu.
- (2) Posebna pisana isprava glasi na ime ili na određenu grupu, neprenosiva je i sadrži nalog ugostitelju da pruži usluge koje su u njoj navedene.
- (3) Posebna pisana isprava služi kao dokaz da je lice klijent turističke agencije koja je sa ugostiteljem zaključila ugovor o alatmanu.
- (4) Na osnovu posebne pisane isprave vrši se obračun uzajamnih potraživanja između turističke agencije i ugostitelja.

OBAVEZE UGOSTITELJA

Obaveza stavljanja na korišćenje ugovorenih smještajnih kapaciteta

Član 988

- (1) Ugostitelj preuzima konačnu i neopozivu obavezu da u toku određenog vremena stavi na korišćenje ugovoreni broj ležaja i pruži licima koja upućuje turistička agencija usluge navedene u posebnoj pisanoj ispravi.
- (2) Ugostitelj ne može ugovoriti sa drugom turističkom agencijom angažovanje kapaciteta koji su već rezervisani na osnovu ugovora o alatmanu.

Obaveze jednakog postupanja

Član 989

Ugostitelj je dužan da licima koja uputi turistička agencija pruži pod istim uslovima usluge kao i licima sa kojima je neposredno zaključio ugovor o ugostiteljskim uslugama.

Obaveza ugostitelja da ne mijenja cijene usluga

Član 990

- (1) Ugostitelj ne može mijenjati ugovorene cijene ako o tome ne obavijesti turističku agenciju najmanje šest mjeseci unaprijed, osim u slučaju promjene u kursu razmjena valuta koje utiču na ugovorenu cijenu.

- (2) Nove cijene mogu se primjenjivati po isteku mjesec dana od njihove dostave turističkoj agenciji.
- (3) Nove cijene neće se primjenjivati na usluge za koje je već dostavljena lista gostiju.
- (4) Izmjene cijene nemaju dejstvo na rezervacije koje je ugostitelj potvrdio.

Obraveza plaćanja provizije

Član 991

- (1) Ugostitelj je dužan da turističkoj agenciji isplati proviziju na promet ostvaren na osnovu ugovora o alotmanu.
- (2) Provizija se određuje u procentu od cijene izvršenih ugostiteljskih usluga.
- (3) Ukoliko procenat provizije nije određen ugovorom, turističkoj agenciji pripada provizija određena opštim uslovima poslovanja turističke agencije ili, ako ovih nema, poslovnim običajima.

ODJELJAK 4.

PRAVO TURISTIČKE AGENCIJE DA ODUSTANE OD UGOVORA

Pravo na odustanak od angažovanih smještajnih kapaciteta

Član 992

- (1) Turistička agencija može privremeno da odustane od korišćenja angažovanih smještajnih kapaciteta, a da time ne raskine ugovor o alotmanu niti stvori za sebe obavezu naknade štete ugostitelju, ukoliko u ugovorenom roku pošalje obavještenje o odustanku od korišćenja.
- (2) Ako rok obavještenja o odustanku nije određen ugovorom, utvrđuje se na osnovu poslovnih običaja u ugostiteljstvu.
- (3) U slučaju da obavještenje o odustanku ne bude poslato u predviđenom roku, ugostitelj ima pravo na naknadu štete.
- (4) Turistička agencija može da odustane od ugovora u cjelini bez obaveze da naknadi štetu ako obavještenje o odustanku pošalje u ugovorenom roku.

Obraveza turističke agencije da popuni angažovane kapacitete

Član 993

- (1) Ugovorom o alotmanu se može predvidjeti posebna obraveza turističke agencije da popuni angažovane ugostiteljske kapacitete.
- (2) Ako u slučaju iz stava 1 ovog člana ne popuni angažovane ugostiteljske kapacitete, turistička agencija je dužna da plati ugostitelju naknadu po neiskorišćenom ležaju u danu.
- (3) Turistička agencija u slučaju iz stava 2 ovog člana nema pravo da putem blagovremenog obavještenja otkaže ugovor bilo djelimično ili u cjelini.

Glava XXXII

OSIGURANJE

ODJELJAK 1.

ZAJEDNIČKE ODREDBE ZA IMOVINSKA OSIGURANJA I OSIGURANJE LICA

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 994

Ugovorom o osiguranju obavezuje se ugovornik osiguranja da plati određeni iznos društvu za osiguranje (osiguravač), a društvo se obavezuje da, ako se desi događaj koji predstavlja osigurani slučaj, isplati osiguraniku ili nekom trećem licu naknadu, odnosno ugovorenu svotu ili učini nešto drugo.

Osigurani slučaj

Član 995

- (1) Događaj s obzirom na koji se zaključuje osiguranje (osigurani slučaj) mora biti budući, neizvjestan i nezavisan od isključive volje ugovornih strana.

(2) Ugovor o osiguranju je ništav ako je u času njegovog zaključenja već nastao osigurani slučaj, ili je taj bio u nastupanju, ili je bilo izvjesno da će nastupiti, ili ako je već tada bila prestala mogućnost da on nastane.

(3) Ali, ako je ugovoreno da će osiguranjem biti obuhvaćen određeni period koji prethodi zaključenju ugovora, ugovor će biti ništav samo ako je u času njegovog zaključenja zainteresovanoj strani bilo poznato da se osigurani slučaj već dogodio, odnosno da je već tada bila prestala mogućnost da se on dogodi.

Isključenje nekih osiguranja

Član 996

(1) Odredbe ove glave neće se primjenjivati na plovidbeno osiguranje, kao ni na druga osiguranja na koja se primjenjuju pravila o plovidbenom osiguranju.

(2) Odredbe ove glave neće se primjenjivati ni na osiguranje potraživanja, kao ni na odnose iz reosiguranja.

Odstupanje od odredaba ove glave

Član 997

(1) Ugovorom se može odstupiti samo od onih odredaba ove glave u kojima je to odstupanje izričito dopušteno, kao i od onih koje pružaju ugovornim stranama mogućnost da postupe kako hoće.

(2) Odstupanje od ostalih odredaba, ukoliko nije zabranjeno ovim ili kojim drugim zakonom, dopušteno je samo ako je u nesumnjivom interesu osiguranika.

Odsjek 2.

ZAKLJUČENJE UGOVORA

Kad je ugovor zaključen

Član 998

(1) Ugovor o osiguranju je zaključen kad ugovorne strane potpišu polisu osiguranja ili listu pokrića.

(2) Pismena ponuda učinjena osiguravaču za zaključenje ugovora o osiguranju vezuje ponudioca, ako on nije odredio kraći rok, za vrijeme od osam dana od dana kad je ponuda prispjela osiguravaču, a ako je potreban ljekarski pregled, onda za vrijeme od 30 dana.

(3) Ako osiguravač u roku iz stava 2 ovog člana ne odbije ponudu koja ne odstupa od uslova pod kojima on vrši predloženo osiguranje, smatraće se da je prihvatio ponudu i da je ugovor zaključen.

(4) U slučaju iz stava 3 ovog člana ugovor se smatra zaključenim kad je ponuda prispjela osiguravaču.

Polisa i lista pokrića

Član 999

(1) U polisi moraju biti navedeni: ugovorne strane, osigurana stvar, odnosno osigurano lice, rizik obuhvaćen osiguranjem, trajanje osiguranja i period pokrića, svota osiguranja ili da je osiguranje neograničeno; premija ili doprinos, datum izdanja polise i potpisi ugovornih strana.

(2) Polisa osiguranja može biti privremeno zamijenjena listom pokrića u koju se unose bitni sastojci ugovora.

(3) Osiguravač je dužan da upozori ugovornika osiguranja da su opšti i posebni uslovi osiguranja sastavni dio ugovora i preda mu njihov tekst, ako ti uslovi nijesu štampani na samoj polisi.

(4) Izvršenje obaveze iz stava 3 ovog člana može biti konstatovano na polisi.

(5) U slučaju neslaganja odredbe opštih ili posebnih uslova i odredbe polise, primijeniće se odredba polise, a u slučaju neslaganja štampane odredbe polise i njene rukopisne odredbe, primijeniće se rukopisna odredba.

(6) Prema sporazumu ugovornih strana, polisa može glasiti na određeno lice, po naredbi ili na donosioca.

Osiguranje bez polise

Član 1000

Uslovima osiguranja mogu biti predviđeni slučajevi u kojima ugovorni odnos iz osiguranja nastaje samim plaćanjem premije.

Zaključenje ugovora u ime drugog bez ovlašćenja

Član 1001

(1) Ko zaključi ugovor o osiguranju u ime drugog bez njegovog ovlašćenja, odgovara osiguravaču za obaveze iz ugovora sve dok ga onaj u čije je ime ugovor zaključen ne odobri.

(2) Zainteresovani može odbiti ugovor i pošto se dogodio osigurani slučaj.

(3) Ako je odobrenje odbijeno, ugovornik osiguranja dužuje premiju za period osiguranja u kome je osiguravač obaviješten o odbijanju odobrenja.

(4) Za obaveze iz osiguranja ne odgovora poslovođa bez naloga koji je obavijestio osiguravača da istupa bez ovlašćenja u ime i za račun drugog.

Osiguranje za tuđi račun ili za račun koga se tiče

Član 1002

(1) U slučaju osiguranja za tuđi račun ili za račun koga se tiče, obaveze plaćanja premije i ostale obaveze iz ugovora dužan je izvršavati ugovornik osiguranja, ali on ne može vršiti prava iz osiguranja, čak i kad drži polisu, bez pristanka lica čiji je interes osiguran i kome ona pripadaju.

(2) Ugovornik osiguranja nije dužan da preda polisu zainteresovanom licu dok mu ne budu naknađene premije koje je isplatio osiguravaču, kao i troškovi ugovora.

(3) Ugovornik osiguranja ima pravo prvenstvene naplate ovih potraživanja iz dugovane naknade, kao i pravo da zahtijeva njihovu isplatu neposredno od osiguravača.

(4) Osiguravač može istaći svakom korisniku osiguranja za tuđi račun sve prigovore koje po osnovu ugovora ima prema ugovorniku osiguranja.

Zastupnici osiguranja

Član 1003

(1) Kad osiguravač ovlasti nekog da ga zastupa, a ne odredi obim njegovih ovlašćenja, zastupnik je ovlašten da u ime i za račun osiguravača zaključuje ugovore o osiguranju, ugovara izmjene ugovora ili produženje njihovog važenja, izda polise osiguranja, naplaćuje premije i da prima izjave upućene osiguravaču.

(2) Ako je osiguravač ograničio ovlašćenja svog zastupnika, a to ugovorniku osiguranja nije bilo poznato, smatra se kao da ta ograničenja nijesu ni postojala.

Odsjek 3.

OBAVEZA OSIGURANIKA, ODNOSNO UGOVORNIKA OSIGURANJA

I. PRIJAVA OKOLNOSTI ZNAČAJNIH ZA OCJENU RIZIKA

Dužnost prijavljivanja

Član 1004

Ugovornik osiguranja dužan je da prijavi osiguravaču prilikom zaključenja ugovora sve okolnosti koje su od značaja za ocjenu rizika, a koje su mu poznate ili mu nijesu mogle ostati nepoznate.

Namjerna netačna prijava ili prećutkivanje

Član 1005

(1) Ako je ugovornik osiguranja namjerno učinio netačnu prijavu ili namjerno prećutao neku okolnost takve prirode da osiguravač ne bi zaključio ugovor da je znao za pravo stanje stvari, osiguravač može zahtijevati poništenje ugovora.

(2) U slučaju poništenja ugovora iz razloga navedenih u stavu 1 ovog člana, osiguravač zadržava naplaćene premije i ima pravo da zahtijeva isplatu premije za period osiguranja u kome je zatražio poništenje ugovora.

(3) Osiguravačevo pravo da zahtijeva poništenje ugovora o osiguranju prestaje ako on u roku od tri dana od dana saznanja za netačnost prijave ili za prećutkivanje ne izjavi ugovorniku osiguranja da namjerava koristiti to pravo.

Nenamjerna netačnost ili nepotpunost prijave

Član 1006

(1) Ako je ugovornik osiguranja učinio netačnu prijavu ili je propustio dati dužno obavještenje, a to nije učinio namjerno, osiguravač može, po svom izboru, u roku od mjesec dana od saznanja za netačnost ili nepotpunost prijave, izjaviti da raskida ugovor ili predložiti povećanje premije srazmjerno većem riziku.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana ugovor prestaje po isteku 14 dana od kad je osiguravač svoju izjavu o raskidu saopštio ugovorniku osiguranja, a u slučaju osiguravačevog predloga da se premija poveća, raskid nastupa po samom zakonu ako ugovornik osiguranja ne prihvati predlog u roku od 14 dana od kad ga je primio.

(3) U slučaju raskida, osiguravač je dužan da vrati dio premije koji otpada na vrijeme do kraja perioda osiguranja.

(4) Ako se osigurani slučaj dogodio prije nego što je utvrđena netačnost ili nepotpunost prijave, ili poslije toga ali prije raskida ugovora, odnosno prije postizanja sporazuma o povećanju premije, naknada se smanjuje u srazmjeri između stope plaćenih premija i stope premija koje bi trebalo platiti prema stvarnom riziku.

Proširenje primjene prethodnih članova

Član 1007

Odredbe prethodnih članova o posljedicama netačne prijave ili prećutkivanja okolnosti od značaja za ocjenu rizika primjenjuju se i u slučajevima osiguranja zaključenih u ime i za račun drugog, ili u korist trećeg, ili za tuđi račun, ili za račun koga se tiče, ako su ova lica znala za netačnost prijave ili prećutkivanje okolnosti od značaja za ocjenu rizika.

Slučajevi u kojima se osiguravač ne može pozivati na netačnost ili nepotpunost prijave

Član 1008

(1) Osiguravač kome su u času zaključenja ugovora bile poznate ili mu nijesu mogle ostati nepoznate okolnosti koje su od značaja za ocjenu rizika, a koje je ugovornik osiguranja netačno prijavio ili prećutao, ne može se pozivati na netačnost prijave ili prećutkivanja.

(2) Odredba stava 1 ovog člana primjenjuje se i u slučaju kad je osiguravač saznao za te okolnosti za vrijeme trajanja osiguranja, a nije se koristio zakonskim ovlaštenjima.

II. PLAĆANJE PREMIJE

Dužnost plaćanja i primanja premije

Član 1009

(1) Ugovornik osiguranja dužan je da plati premiju osiguranja, ali je osiguravač dužan da primi isplatu premije od svakog lica koje ima pravni interes da ona bude plaćena.

(2) Premija se plaća u ugovorenim rokovima, a ako treba da se isplati odjednom, plaća se prilikom zaključenja ugovora.

(3) Mjesto plaćanja premije je mjesto u kome ugovornik osiguranja ima svoje sjedište, odnosno prebivalište, ako ugovorom nije određeno neko drugo mjesto.

Posljedice neisplate premije

Član 1010

(1) Ako je ugovoreno da se premija plaća prilikom zaključenja ugovora, obaveza osiguravača da isplati naknadu ili svotu određenu ugovorom počinje narednog dana od dana uplate premije.

(2) Ako je ugovoreno da se premija plaća poslije zaključenja ugovora, obaveza osiguravača da isplati naknadu ili svotu određenu ugovorom, počinje od dana određenog u ugovoru kao dana početka osiguranja.

(3) Ako ugovornik osiguranja premiju koja je dospjela poslije zaključenja ugovora ne plati do dospelosti, niti to učini koje drugo zainteresovano lice, ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu po isteku roka od 30 dana od dana od kada je ugovorniku osiguranja uručeno preporučeno pismo osiguravača sa obavještenjem o dospelosti premije ali s tim da taj rok ne može isteći prije nego što protekne 30 dana od dospelosti premije.

(4) Ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu ako premija ne bude plaćena u roku od godine dana od dospelosti.

(5) Odredbe ovog člana ne primjenjuju se na osiguranje života.

III. OBAVJEŠTAVANJE OSIGURAVAČA O PROMJENAMA RIZIKA

Povećanje rizika

Član 1011

(1) Ugovornik osiguranja dužan je da, kad je u pitanju osiguranje imovine, obavijesti osiguravača o svakoj promjeni okolnosti koja može biti od značaja za ocjenu rizika, a kad je u pitanju osiguranje lica, onda samo ako je rizik povećan zbog toga što je osigurano lice promijenilo zanimanje.

(2) Ugovornik osiguranja je dužan da bez odlaganja obavijesti osiguravača o povećanju rizika, ako je rizik povećan nekim njegovim postupkom, a ako se povećanje rizika dogodilo bez njegovog učešća, on je dužan da ga obavijesti u roku od 14 dana od kad je za to saznao.

(3) Ako je povećanje rizika toliko da osiguravač ne bi zaključio ugovor da je takvo stanje postojalo u času njegovog zaključenja, on može raskinuti ugovor.

(4) Ako je povećanje rizika toliko da bi osiguravač zaključio ugovor samo uz veću premiju da je takvo stanje postojalo u času zaključenja ugovora, on može ugovorniku osiguranja predložiti novu stopu premije.

(5) Ako ugovornik osiguranja ne pristane na novu stopu premije u roku od 14 dana od prijema predloga nove stope, ugovor prestaje po samom zakonu.

(6) Ugovor ostaje na snazi i osiguravač se više ne može koristiti ovlaštenjima da predloži ugovorniku osiguranja novu stopu premije ili da raskine ugovor, ako ne iskoristi ta ovlaštenja u roku od mjesec dana od kad je ma na koji način doznao za povećanje rizika, ili ako još prije isteka tog roka na neki način pokaže da pristaje na produženje ugovora (ako primi premiju, isplati naknadu za osigurani slučaj koji se desio poslije tog povećanja i sl.).

Kad se osigurani slučaj dogodi u međuvremenu

Član 1012

Ako se osigurani slučaj dogodi prije nego što je osiguravač obaviješten o povećanju rizika ili pošto je obaviješten o povećanju rizika, ali prije nego što je ugovor raskinuo ili postigao sporazum sa ugovaračem osiguranja o povećanju premije, naknada se smanjuje u srazmjeri između plaćenih premija i premija koje bi trebao platiti prema povećanom riziku.

Smanjenje rizika

Član 1013

(1) U slučaju kad se poslije zaključenja ugovora o osiguranju dogodilo smanjenje rizika, ugovornik osiguranja ima pravo da zahtijeva odgovarajuće smanjenje premije, računajući od dana kad je o smanjenju obavijestio osiguravača.

(2) Ako osiguravač ne pristane na smanjenje premije, ugovornik osiguranja može raskinuti ugovor.

Obaveza obavještanja o nastupanju osiguranog slučaja

Član 1014

(1) Osiguranik je dužan da izuzev u slučaju osiguranja života, obavijesti osiguravača o nastupanju osiguranog slučaja najdalje u roku od tri dana od kad je to saznao.

(2) Ako osiguranik ne izvrši obavezu iz stava 1 ovog člana u određeno vrijeme, dužan je da naknadi osiguravaču štetu koju bi ovaj zbog toga imao.

Ništavost odredaba o gubitku prava

Član 1015

Ništave su odredbe ugovora koje predviđaju gubitak prava na naknadu ili svotu osiguranja, ako osiguranik poslije nastupanja osiguranog slučaja ne izvrši neku od propisanih ili ugovorenih obaveza.

Odsjek 4.

OBAVEZE OSIGURAVAČA

Isplata naknade ili ugovorene svote

Član 1016

(1) Kad se dogodi osigurani slučaj, osiguravač je dužan da isplati naknadu ili svotu određenu ugovorom u ugovorenom roku koji ne može biti duži od 14 dana, računajući od kada je osiguravač dobio obavještenje da se osigurani slučaj dogodio.

(2) Ako je za utvrđivanje postojanja osiguravačeve obaveze ili njenog iznosa potrebno izvjesno vrijeme, rok iz stava 1 ovog člana počinje teći od dana kada je utvrđeno postojanje njegove obaveze i njen iznos.

(3) Ako iznos osiguravačeve obaveze ne bude utvrđen u roku određenom u stavu 1 ovog člana, osiguravač je dužan da, na zahtjev ovlašćenog lica, isplati iznos nespornog dijela svoje obaveze na ime predujma.

(4) Ako osiguravač ne ispunji svoju obavezu u rokovima iz ovog člana, duguje osiguraniku zatezne kamate od dana prijema obavještenja o osiguranom slučaju, kao i naknadu štete koja mu je usljed toga nastala.

Isključenje odgovornosti osiguravača u slučaju namjere i prevare

Član 1017

Ako je ugovornik osiguranja, osiguranik ili korisnik izazvao osigurani slučaj namjerno ili prevare, osiguravač nije obavezan ni na kakva davanja, a suprotna ugovorna odredba nema pravnog dejstva.

Prigovori osiguravača

Član 1018

(1) Protiv zahtjeva donosioca polise, kao i zahtjeva kog drugog lica koje se na nju poziva, osiguravač može istaći sve prigovore koje ima u vezi sa ugovorom prema licu sa kojim je zaključio ugovor o osiguranju.

(2) U obaveznom osiguranju od odgovornosti osiguravač ne može protiv odštetnog zahtjeva trećeg lica istaknuti prigovore koje bi mogao isticati prema osiguraniku.

(3) Izuzetno, protiv zahtjeva trećeg lica u slučaju dobrovoljnog osiguranja od odgovornosti, i zahtjeva nosilaca određenih prava na osiguranoj strani, čije je pravo prešlo po samom zakonu sa uništene ili oštećene osigurane stvari na naknadu iz osiguranja, osiguravač može istaći samo prigovore koji su nastali prije nego što se dogodio osigurani slučaj.

Odsjek 5.

TRAJANJE OSIGURANJA

Početak dejstva osiguranja

Član 1019

(1) Ako drukčije nije ugovoreno, ugovor o osiguranju proizvodi dejstvo počev od dvadeset četvrtog časa dana koji je u polisi označen kao dan početka trajanja osiguranja, pa sve do završetka posljednjeg dana roka za koji je osiguranje ugovoreno.

(2) Ako rok trajanja osiguranja nije određen ugovorom, svaka strana može raskinuti ugovor sa danom dospelosti premije, obavještavajući pisanim putem drugu stranu najkasnije tri mjeseca prije dospelosti premije.

(3) Ako je osiguranje zaključeno na rok duži od pet godina, svaka strana može po proteku ovog roka uz otkazni rok od šest mjeseci, da pisano izjavi drugoj strani da raskida ugovor.

(4) Ugovorom se ne može isključiti pravo svake strane da raskine ugovor u skladu sa odredbama st. 2 i 3 ovog člana.

(5) Odredbe ovog člana ne važe za osiguranje života.

Uticaj stečaja na osiguranje

Član 1020

(1) U slučaju stečaja ugovornika osiguranja, osiguranje se nastavlja, ali svaka strana ima pravo da raskine ugovor o osiguranju u roku od tri mjeseca od otvaranja stečaja, u kom slučaju stečajnoj masi ugovornika pripada dio plaćene premije koji odgovara preostalom vremenu osiguranja.

(2) U slučaju stečaja osiguravača, ugovor o osiguranju prestaje po isteku 30 dana od otvaranja stečaja.

ODJELJAK 2.

OSIGURANJE IMOVINE

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Interes osiguranja

Član 1021

(1) Osiguranje imovine može zaključiti svako lice koje ima interes da se ne dogodi osigurani slučaj, pošto bi inače pretrpio neki materijalni gubitak.

(2) Pravo iz osiguranja mogu imati samo lica koja su u času nastanka štete imala materijalni interes da se osigurani slučaj ne dogodi.

Svrha osiguranja imovine

Član 1022

(1) Osiguranjem imovine obezbjeđuje se naknada za štetu koja bi se desila u imovini osiguranika zbog nastupanja osiguranog slučaja.

(2) Iznos naknade ne može biti veći od štete koju je osiguranik pretrpio nastupanjem osiguranog slučaja.

(3) Kod osiguranja usjeva i plodova i ostalih proizvoda zemlje iznos štete utvrđuje se s obzirom na vrijednost koju bi imali u vrijeme sabiranja, ako nije drukčije ugovoreno.

(4) Punovažne su odredbe ugovora kojima se iznos naknade ograničava na manji iznos od iznosa štete.

(5) Pri utvrđivanju iznosa štete uzima se u obzir izmakli dobitak samo ako je to ugovoreno.

(6) Ako se u toku istog perioda osiguranja dogodi više osiguranih slučajeva jedan za drugim, naknada iz osiguranja za svaki od njih određuje se i isplaćuje u potpunosti s obzirom na cijelu svotu osiguranja, bez njenog umanjenja za iznos ranije isplaćenih naknada u tom periodu.

(7) Ako je ugovorom o osiguranju vrijednost osigurane stvari sporazumno utvrđena, naknada se određuje prema toj vrijednosti, izuzev ako osiguravač dokaže da je ugovorena vrijednost znatno veća od stvarne vrijednosti, a za tu razliku ne postoji opravdan razlog (osiguranje upotrebljavane stvari na vrijednost takve nove stvari, ili osiguranje subjektivne vrijednosti i sl.).

Sprječavanje osiguranog slučaja i spašavanje

Član 1023

(1) Osiguranik je dužan da preduzme propisane, ugovorene i sve ostale mjere potrebne da se spriječi nastupanje osiguranog slučaja, a ako osigurani slučaj nastupi, dužan je da preduzme sve moguće mjere da se ograniče njegove štetne posljedice.

(2) Osiguravač je dužan da naknadi troškove, gubitke, kao i druge štete prouzrokovane razumnim pokušajem da se otkloni neposredna opasnost nastupanja osiguranog slučaja, kao i pokušajem da se ograniče njegove štetne posljedice, pa i onda ako su ti pokušaji ostali bez uspjeha.

(3) Osiguravač je dužan dati ovu naknadu čak i ako ona zajedno sa naknadom štete od osiguranog slučaja prelazi svotu osiguranja.

(4) Ako osiguranik ne ispuni svoju obavezu sprječavanja osiguranog slučaja ili obavezu spašavanja, a za to nema opravdanja, obaveza osiguravača smanjuje se za onoliko za koliko je nastala veća šteta zbog tog neispunjenja.

Prepuštanje oštećene osigurane stvari

Član 1024

Ako drukčije nije ugovoreno, osiguranik nema pravo da poslije nastupanja osiguranog slučaja prepusti osiguravaču oštećenu stvar i da od njega zahtijeva isplatu pune svote osiguranja.

Propast stvari usljed događaja koji nije predviđen u polisi

Član 1025

(1) Ako osigurana stvar ili stvar u vezi sa čijom je upotrebom zaključeno osiguranje od odgovornosti propadne za vrijeme perioda osiguranja usljed nekog događaja koji nije predviđen u polisi, ugovor prestaje da važi dalje, a osiguravač je dužan da vrati ugovorniku osiguranja dio premije srazmjerno preostalom vremenu.

(2) Kad jedna od više stvari obuhvaćenih jednim ugovorom propadne usljed nekog događaja koji nije predviđen u polisi, osiguranje ostaje na snazi i dalje u pogledu ostalih stvari uz potrebne izmjene zbog smanjenja predmeta osiguranja.

Odsjek 2.

OGRANIČENJE OSIGURANIH RIZIKA

Štete pokrивene osiguranjem

Član 1026

(1) Osiguravač je dužan da naknadi štete nastale slučajno ili krivicom ugovornika osiguranja, osiguranika ili korisnika osiguranja, izuzev ako je u pogledu određene štete ova njegova obaveza izričito isključena ugovorom o osiguranju.

(2) Osiguravač ne odgovara za štetu koju su lica iz stava 1 ovog člana prouzrokovala namjerno i ništava je odredba u polisi koja bi predviđala njegovu odgovornost i u tom slučaju.

(3) Ukoliko se ostvario osigurani slučaj osiguravač je dužan da naknadi svaku štetu prouzrokovanu od nekog lica za čije postupke osiguranik odgovara po ma kom osnovu, bez obzira na to da li je šteta prouzrokovana nepažnjom ili namjerno.

Šteta prouzrokovana nedostacima osigurane stvari

Član 1027

Osiguravač ne odgovara za štetu na osiguranoj stvari koja potiče od njenih nedostataka, osim ako je drukčije ugovoreno.

Štete prouzrokovane ratnim operacijama i pobunama

Član 1028

(1) Osiguravač nije dužan da naknadi štete prouzrokovane ratnim operacijama ili pobunama, osim ako je drukčije ugovoreno.

(2) Osiguravač je dužan da dokaže da je šteta prouzrokovana nekim od ovih događaja.

Odsjek 3.

NADOSIGURANJE I UGOVOR SA VIŠE OSIGURAVAČA

Nadosiguranje

Član 1029

(1) Ako se pri zaključenju ugovora jedna strana posluži prevarom i tako ugovori svotu osiguranja veću od stvarne vrijednosti osigurane stvari, druga strana može da traži poništenje ugovora.

(2) Ako je ugovorena svota osiguranja veća od vrijednosti osigurane stvari, a pri tome ni jedna strana nije postupila nesavjesno, ugovor ostaje na snazi, svota osiguranja se snižava do iznosa stvarne vrijednosti osigurane stvari, a premije se srazmjerno smanjuju.

(3) U slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana savjesni osiguravač zadržava primljene premije i ima pravo na nesmanjenu premiju za tekući period.

Naknadno smanjenje vrijednosti

Član 1030

Ako se osigurana vrijednost smanji za vrijeme trajanja osiguranja, svaka ugovorna strana ima pravo na odgovarajuće sniženje svote osiguranja i premije, počev od dana kada je svoj zahtjev za sniženje saopštila drugoj strani.

Višestruko i dvostruko osiguranje

Član 1031

(1) Ako je neka stvar osigurana kod dva ili više osiguravača od istog rizika, za isti interes i za isto vrijeme, tako da zbir svota osiguranja ne prelazi vrijednost te stvari (višestruko osiguranje), svaki osiguravač odgovara za izvršenje u potpunosti obaveza nastalih iz ugovora koji je on zaključio.

(2) Ako zbir svota osiguranja prelazi vrijednost osigurane stvari (dvostruko osiguranje), a pri tome ugovornik osiguranja nije postupio nesavjesno, sva ta osiguranja su punovažna, i svaki osiguravač ima pravo na ugovorenu premiju za period osiguranja u toku, a osiguranik ima pravo da zahtijeva od svakog pojedinog osiguravača naknadu prema ugovoru zaključenom sa njim, ali ukupno ne više od iznosa štete.

(3) Kad se dogodi osigurani slučaj, ugovornik osiguranja dužan je da obavijesti o tome svakog osiguravača istog rizika i saopšti mu imena i adrese ostalih osiguravača, kao i svote osiguranja pojedinih ugovora zaključenih sa njima.

(4) Po isplati naknade osiguraniku svaki osiguravač snosi dio naknade u srazmjeri u kojoj stoji svota osiguranja na koju se on obavezao prema ukupnom zbiru svota osiguranja, te osiguravač koji je platio više ima pravo da zahtijeva od ostalih osiguravača naknadu više plaćenog.

(5) Ako je neki ugovor zaključen bez naznačenja svote osiguranja ili uz neograničeno pokriće smatra se kao ugovor zaključen uz najvišu svotu osiguranja.

(6) Za dio osiguravača koji ne može da plati, odgovaraju ostali osiguravači srazmjerno svojim djelovima.

(7) Ako je ugovornik osiguranja zaključio ugovor o osiguranju kojim je nastalo dvostruko osiguranje ne znajući za ranije zaključeno osiguranje, on može, bez obzira na to da li je ranije osiguranje zaključio on ili neko drugi, u roku od mjesec dana od kada je saznao za to osiguranje, da zahtijeva odgovarajuće sniženje svote osiguranja i premije docnijeg osiguranja, ali osiguravač zadržava primljene premije i ima pravo na premiju za tekući period.

(8) Ako je do dvostrukog osiguranja došlo zbog smanjenja vrijednosti osigurane stvari za vrijeme trajanja osiguranja, ugovornik osiguranja ima pravo na odgovarajuća sniženja svota osiguranja i premija, počev od dana kada je svoj zahtjev za sniženje saopštio osiguravaču.

(9) Ako je pri nastanku dvostrukog osiguranja ugovornik osiguranja postupio nesavjesno, svaki osiguravač može da traži poništenje ugovora, zadrži primljene premije i zahtijeva nesmanjenu premiju za tekući period.

Saosiguranje

Član 1032

Kad je ugovor o osiguranju zaključen sa više osiguravača koji su se sporazumjeli o zajedničkom snošenju i raspodjeli rizika, svaki osiguravač naznačen u polisi osiguranja odgovara osiguraniku za potpunu naknadu.

Odsjek 4.

PODOSIGURANJE

Član 1033

(1) Kad se utvrdi da je u početku odnosnog perioda osiguranja vrijednost osigurane stvari bila veća od svote osiguranja, iznos naknade koju duguje osiguravač smanjuje se srazmjerno, izuzev ako je drukčije ugovoreno.

(2) Osiguravač je dužan dati potpunu naknadu sve do iznosa svote osiguranja, ako je ugovoreno da odnos između vrijednosti stvari i svote osiguranja nema značaja za određivanje iznosa naknade.

Odsjek 5.

PRELAZ UGOVORA I ISPLATA NAKNADE IZ OSIGURANJA DRUGOM

Prelaz ugovora na pribavioca osigurane stvari

Član 1034

(1) U slučaju otuđenja osigurane stvari, kao i stvari u vezi sa čijom je upotrebom zaključeno osiguranje od odgovornosti, prava i obaveze ugovornika osiguranja prelaze po samom zakonu na pribavioca, osim ako drukčije nije ugovoreno.

(2) Ako je otuđen samo jedan dio osiguranih stvari koji u pogledu osiguranja ne čine zasebnu cjelinu, ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu u pogledu otuđenih stvari.

(3) U slučaju kad se zbog otuđenja stvari poveća ili smanji vjerovatnoća nastupanja osiguranog slučaja, primjenjuju se opšte odredbe o povećanju ili smanjenju rizika.

(4) Ugovornik osiguranja koji ne obavijesti osiguravača da je osigurana stvar otuđena, ostaje u obavezi na plaćanje premija koje doprjevu i poslije dana otuđenja.

(5) Osiguravač i pribavilac osigurane stvari mogu odustati od osiguranja uz otkazni rok od 15 dana, s tim što su otkaz dužni podnijeti najdalje u roku od 30 dana od saznanja za otuđenje.

(6) Ugovor o osiguranju ne može se raskinuti ako je polisa osiguranja izdata na donosioca ili po naredbi.

Dodjeljivanje naknade nosiocima zaloge i drugih prava

Član 1035

(1) Poslije nastupanja osiguranog slučaja, založna prava i ostala prava koja su ranije postojala na osiguranoj stvari imaju za predmet dugovanu naknadu, u slučaju osiguranja sopstvene stvari, kao i u slučaju osiguranja tuđih stvari zbog obaveze njihovog čuvanja i vraćanja, i osiguravač ne može isplatiti naknadu osiguraniku bez saglasnosti nosilaca tih prava.

(2) Nosioци prava iz stava 1 ovog člana mogu zahtijevati neposredno od osiguravača da im u granicama svote osiguranja i prema zakonskom redu isplati njihova potraživanja.

(3) Ako u času isplate osiguravač nije znao niti je mogao znati za ta prava, izvršena isplata naknade osiguraniku ostaje punovažna.

Odsjek 6.

PRELAZ OSIGURANIKOVIH PRAVA PREMA ODGOVORNOM LICU NA OSIGURAVAČA (SUBROGACIJA)

Član 1036

(1) Isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguravača, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade sva osiguranikova prava prema licu koje je po ma kom osnovu odgovorno za štetu.

(2) Ako je krivicom osiguranika onemogućen ovaj prelaz prava na osiguravače, u potpunosti ili djelimično, osiguravač se oslobađa u odgovarajućoj mjeri svoje obaveze prema osiguraniku.

(3) Prelaz prava sa osiguranika na osiguravača ne može biti na štetu osiguranika, a ako je naknada koju je osiguranik dobio od osiguravača iz bilo kog uzroka niža od štete koju je pretrpio, osiguranik ima pravo da mu se iz sredstava odgovornog lica isplati ostatak naknade prije isplate osiguravačevog potraživanja po osnovu prava koja su prešla na njega.

(4) Izuzetno od pravila o prelazu osiguranikovih prava na osiguravača, ova prava ne prelaze na osiguravača ako je štetu prouzrokovalo lice u srodstvu u pravnoj liniji sa osiguranikom ili lice za čije postupke osiguranik odgovara, ili koje živi sa njim u istom domaćinstvu, ili lice koje je zaposleno kod osiguranika, osim ako su ta lica štetu prouzrokovala namjerno.

(5) Ako je neko od lica iz stava 4 ovog člana bilo osigurano od odgovornosti, osiguravač može da zahtijeva od njegovog osiguravača naknadu iznosa koji je isplatio osiguraniku.

Odsjek 7.

OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI

Odgovornost osiguravača

Član 1037

(1) U slučaju osiguranja od odgovornosti, osiguravač odgovara za štetu nastalu osiguranim slučajem samo ako treće oštećeno lice zahtijeva njenu naknadu.

(2) Osiguravač snosi, u granicama svote osiguranja, troškove spora o osiguranikovoј odgovornosti.

Sopstveno pravo oštećenika i direktna tužba

Član 1038

(1) U slučaju osiguranja od odgovornosti, oštećeno lice može da zahtijeva neposredno od osiguravača naknadu štete koju je pretrpjelo događajem za koji odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osiguravačeve obaveze.

(2) Oštećeno lice ima, od dana kada se dogodio osigurani slučaj, sopstveno pravo na naknadu iz osiguranja i svaka docnija promjena u pravima osiguranika prema osiguravaču bez uticaja je na pravo oštećenog lica na naknadu.

ODJELJAK 3.

OSIGURANJE LICA

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Utvrđivanje osigurane svote

Član 1039

U ugovorima o osiguranju lica (osiguranje života i osiguranje od nesrećnog slučaja) visina osigurane svote, koju je osiguravač dužan isplatiti kad nastupi osigurani slučaj, utvrđuje se u polisi prema sporazumu ugovornih strana.

Polisa osiguranja života

Član 1040

(1) Pored sastojaka koje mora imati svaka polisa, u polisi osiguranja života moraju biti naznačeni: ime i prezime lica na čiji se život odnosi osiguranje, datum njegovog rođenja i događaj ili rok od koga zavisi nastanak prava da se zahtijeva isplata osigurane svote.

(2) Polisa osiguranja života može glasiti na određeno lice ili po naredbi, ali ne može glasiti na donosioca.

(3) Za punovažnost indosamenta police po naredbi potrebno je da sadrži ime korisnika, datum indosiranja i potpis indosanta.

Netačna prijava starosti osiguranika

Član 1041

Izuzetno od opštih odredbi ove glave i posljedica netačnih prijava i prećutkivanja okolnosti od značaja za ocjenu rizika, za netačne prijave godina života u ugovorima o osiguranju života važe sljedeća pravila:

1) ugovor o osiguranju života je ništav, a osiguravač je dužan da u svakom slučaju vrati sve primljene premije, ako su prilikom njegovog zaključenja netačno prijavljene godine života osiguranika, a njegove stvarne godine života prelaze granicu do koje osiguravač po svojim uslovima i tarifama vrši osiguranje života;

2) ako je netačno prijavljeno da osiguranik ima manje godina, a njegove stvarne godine života ne prelaze granicu do koje osiguravač vrši osiguranje života ugovor je punovažan, a osigurana svota se smanjuje u srazmjeri ugovorene premije i premije predviđene za osiguranje života lica osiguranikovih godina;

3) kad osiguranik ima manje godina nego što je prijavljeno prilikom zaključenja ugovora, premija se smanjuje na odgovarajući iznos, a osiguravač je dužan da vrati razliku između primljenih premija i premija na koje ima pravo.

Posljedice neplaćanja premije i smanjenje osigurane svote

Član 1042

(1) Ako ugovornik osiguranja života ne plati neku premiju o dospelosti, osiguravač nema pravo da njenu isplatu traži sudskim putem.

(2) Ako ugovornik osiguranja na poziv osiguravača, koji mu mora biti dostavljen preporučenim pismom, ne isplati dospjelu premiju u roku određenom u tom pismu, a koji ne može biti kraći od mjesec dana, računajući od kada mu je pismo uručeno, niti to učini koje drugo zainteresovano lice, osiguravač može samo, ako su dotle plaćene bar tri godišnje premije, izjaviti ugovorniku osiguranja da smanjuje osiguranu svotu na iznos otkupa vrijednosti osiguranja, a u suprotnom slučaju da raskida ugovor.

(3) Ako se osigurani slučaj dogodio prije raskida ugovora ili smanjenja osigurane svote, smatra se kao da je osigurana svota smanjena odnosno da je ugovor raskinut, prema tome da li su premije bile plaćene bar za tri godine ili ne.

Osiguranje trećeg lica

Član 1043

(1) Osiguranje života može se odnositi na život ugovornika osiguranja, a može se odnositi i na život nekog trećeg.

(2) Odredba stava 1 ovog člana važi i za osiguranje od nesrećnog slučaja.

(3) Ako se osiguranje odnosi na slučaj smrti nekog trećeg, za punovažnost ugovora potrebna je njegova pisana saglasnost data u polisi ili u odvojenom pisanu, prilikom potpisivanja police, sa naznačenjem osigurane svote.

Osiguranje za slučaj smrti maloljetnika i lica lišenih poslovne sposobnosti

Član 1044

(1) Ništavo je osiguranje za slučaj smrti trećeg lica mlađeg od četrnaest godina života, kao i lica potpuno lišenog poslovne sposobnosti, a osiguravač je dužan da vrati ugovorniku osiguranja sve premije primljene po osnovu takvog ugovora.

(2) Za punovažnost osiguranja za slučaj smrti trećeg lica starijeg od četrnaest godina života potrebna je pisana saglasnost njegovog zakonskog zastupnika, kao i pisana saglasnost svakog osiguranog lica.

Kumuliranje naknade za osigurane svote

Član 1045

(1) U osiguranju lica, osiguravač koji je isplatio osiguranu svotu ne može imati ni po kom osnovu pravo na naknadu od trećeg lica odgovornog za zastupanje osiguranog slučaja.

(2) Pravo na naknadu od trećeg lica odgovornog za nastupanje osiguranog slučaja pripada osiguraniku, odnosno korisniku, nezavisno od njegovog prava na osiguranu svotu.

(3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana ne odnose se na slučaj kad je osiguranje od posljedice nesrećnog slučaja ugovoreno kao osiguranje od odgovornosti.

ISKLJUČENI RIZICI

Samoubistvo osiguranika

Član 1046

- (1) Ugovorom o osiguranju za slučaj smrti nije obuhvaćen rizik samoubistva osiguranika ako se desilo u prvoj godini osiguranja.
- (2) U slučaju da se samoubistvo dogodilo u roku od tri godine od dana zaključenja ugovora osiguravač nije dužan da isplati korisniku osiguranu svotu, nego samo matematičku rezervu ugovora.

Namjerno ubistvo osiguranika

Član 1047

Osiguravač se oslobađa obaveze da korisniku isplati osiguranu svotu ako je ovaj namjerno izazvao smrt osiguraniku, ali je dužan da, ako su dotle bile uplaćene bar tri godišnje premije, isplati matematičku rezervu ugovora ugovorniku osiguranja, a ako je on osiguranik, njegovim nasljednicima.

Namjerno prouzrokovanje nesrećnog slučaja

Član 1048

Osiguravač se oslobađa obaveze iz ugovora o osiguranju od nesrećnog slučaja ako je osiguranik namjerno prouzrokovao nesrećni slučaj.

Ratne operacije

Član 1049

- (1) Ako je smrt osiguranika prouzrokovana ratnim operacijama, osiguravač, ako što drugo nije ugovoreno, nije dužan da isplati korisniku osiguranu svotu, ali je dužan da isplati mu matematičku rezervu iz ugovora.
- (2) Ako nije što drugo ugovoreno, osiguravač se oslobađa obaveze iz ugovora o osiguranju od nesrećnog slučaja, ako je nesrećni slučaj prouzrokovao ratnim operacijama.

Ugovorno isključenje rizika

Član 1050

Ugovorom o osiguranju za slučaj smrti ili od nesrećnog slučaja mogu biti isključeni iz osiguranja i drugi rizici.

Odsjek 3.

PRAVA UGOVORNIKA OSIGURANJA PRIJE NASTUPANJA OSIGURANOG SLUČAJA

Otkup

Član 1051

- (1) Na zahtjev ugovornika osiguranja života zaključenog za cio život osiguranika, osiguravač je dužan da mu isplati otkupnu vrijednost polise, ako su dotle plaćene bar tri godišnje premije.
- (2) U polisi moraju biti navedeni uslovi pod kojima ugovornik može zahtijevati isplatu njene otkupne vrijednosti, kao i način kako se ta vrijednost izračunava, saglasno uslovima osiguranja.
- (3) Pravo zahtijevati otkup ne mogu vršiti povjerioci ugovornika osiguranja, kao ni korisnik osiguranja, ali će otkupna vrijednost biti isplaćena korisniku na njegov zahtjev, ako je određivanje korisnika neopozivo.
- (4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, otkup polise može zahtijevati povjerilac kome je polisa predata u zalogu, ako potraživanje radi čijeg je osiguranja data zaloga ne bude namireno o dospelosti.

Predujam

Član 1052

- (1) Na traženje ugovornika osiguranja života zaključenog za cio život osiguranika, može mu osiguravač isplatiti unaprijed dio osigurane svote do visine otkupne vrijednosti polise, koju ugovornik osiguranja može vratiti docnije.
- (2) Na primljeni predujam ugovornik osiguranja dužan je da plaća određenu kamatu.
- (3) Ako ugovornik osiguranja zadocni sa plaćanjem dospelje kamate, postupiće se kao da je zahtijevao otkup.
- (4) U polisi osiguranja moraju biti navedeni uslovi davanja predujma, mogućnost da se iznos primljen na ime predujma vrati osiguravaču, visina kamatne stope, posljedice neplaćanja dospelje kamate, kako je određeno uslovima osiguranja.

Zalaganje polise

Član 1053

- (1) Polisa osiguranja života može biti data u zalogu.
- (2) Zalaganje polise ima dejstvo prema osiguravaču samo ako je pisano obaviješten da je polisa založena određenom povjeriocu.
- (3) Kad polisa glasi po naredbi, zalaganje se vrši indosamentom.

Odsjek 4.

OSIGURANJE ŽIVOTA U KORIST TREĆEG LICA

Određivanje korisnika

Član 1054

- (1) Ugovornik osiguranja života može u ugovoru, kao i nekim docnijim pravnim poslom, pa i testamentom, odrediti lice kome će pripasti prava iz ugovora (korisnik).
- (2) Ako se osiguranje odnosi na život nekog drugog lica, za određivanje korisnika potrebna je i njegova pisana saglasnost.
- (3) Korisnik ne mora biti određen po imenu, dovoljno je ako akt sadrži nužne podatke za njegovo određivanje.
- (4) Kad su za korisnike određena djeca ili potomci, korist pripada i onima koji su rođeni docnije, a korist namijenjena supruhu pripada licu koje je bilo u braku sa osiguranikom u času njegove smrti.

Podjela koristi između više korisnika

Član 1055

Kad su za korisnike određena djeca, potomci i uopšte nasljednici, ako ugovornik osiguranja nije odredio kako će se izvršiti podjela između njih, podjela će se izvršiti srazmjerno njihovim nasljedničkim djelovima, a ako korisnici nijesu nasljednici, osigurana svota biće podijeljena na jednake dijelove.

Opozivanje odredbe o određivanju korisnika

Član 1056

- (1) Odredbu kojom se korist iz osiguranja dodjeljuje određenom licu, može opozvati samo ugovornik osiguranja, i to njegovo pravo ne mogu vršiti ni njegovi povjerioci, ni njegovi zakonski nasljednici.
- (2) Ugovornik osiguranja može opozvati odredbu o koristi sve dok korisnik ne izjavi na ma koji način da je prima, kad ona postaje neopoziva.
- (3) Ugovornik može opozvati odredbu o koristi i poslije izjave korisnika da je prima, ako je korisnik pokušao ubistvo osiguranika, a ako je korist dodijeljena bez naknade, za opozivanje važe i odredbe o opozivanju poklona.
- (4) Smatra se da je korisnik odbio namijenjenu korist, ako se poslije smrti ugovornika osiguranja na poziv njegovih nasljednika ne izjasni u roku od mjesec dana da je prima.
- (5) Ništava je izjava kojom se određuje da je određivanje korisnika osiguranja neopozivo.

Sopstveno i neposredno pravo korisnika

Član 1057

- (1) Osigurana svota koja treba da bude isplaćena korisniku ne ulazi u zaostavšinu ugovornika osiguranja, pa ni kad su za korisnike određeni njihovi nasljednici.
- (2) Pravo na osiguranu svotu ima samo korisnik, i to od samog zaključenja ugovora o osiguranju, i bez obzira na to kako je i kada određen za korisnika, i nezavisno od toga da li je izjavio svoje prihvatanje prije ili poslije smrti osiguranika, te se može obratiti neposredno osiguravaču sa zahtjevom da mu se isplati osigurana svota.
- (3) Ako je ugovornik osiguranja odredio za korisnika svoju djecu, svoje potomke, ili nasljednike, svakom tako određenom korisniku pripada pravo na odgovarajući dio osigurane svote i ako se odrekne nasljeđa.

Povjerioci ugovornika osiguranja i osiguranika

Član 1058

- (1) Povjerioci ugovornika osiguranja i osiguranika nemaju nikakvo pravo na osiguranu svotu ugovorenu za korisnika.
- (2) Ako su premije koje je uplatio ugovornik osiguranja bile nesrazmjerno velike prema njegovim mogućnostima u času kad su bile uplaćene, njegovi povjerioci mogu zahtijevati da im se preda dio premija koji premaše njegove mogućnosti, ako su ispunjeni uslovi pod kojima povjerioci imaju pravo na pobijanje dužnikovih pravnih radnji.

Ustupanje osigurane svote

Član 1059

Svoje pravo na osiguranu svotu može korisnik prenijeti na drugog i prije osiguranog slučaja, ali mu je zato potreban pisani pristanak ugovornika osiguranja, u kome mora biti navedeno ime lica na koje se pravo prenosi, a ako se osiguranje odnosi na život nekog drugog lica, potreban je isti takav pristanak i tog lica.

Kad određeni korisnik umre prije dospelosti

Član 1060

Kad lice koje je bez naknade određeno za korisnika umre prije dospelosti osigurane glavnice ili rente, korist iz osiguranja ne pripada njegovim nasljednicima, nego narednom korisniku, a ako ovaj nije određen, onda imovini ugovornika osiguranja.

Osiguranje za slučaj smrti bez određenog korisnika

Član 1061

Ako ugovornik osiguranja za slučaj smrti ne odredi korisnika, ili ako odredba o određivanju korisnika ostane bez dejstva zbog opozivanja, ili zbog odbijanja određenog lica, ili iz kog drugog uzroka, a ugovornik osiguranja ne odredi drugog korisnika, osigurana svota pripada imovini ugovornika osiguranja i kao njen dio prelazi sa ostalim njegovim pravima na njegove nasljednike.

Savjesna isplata osigurane svote neovlašćenom licu

Član 1062

(1) Kad osiguravač isplati osiguranu svotu licu koje bi na nju imalo pravo da ugovornik osiguranja nije odredio korisnika, on se oslobađa obaveze iz ugovora o osiguranju ako u času izvršene isplate nije znao niti je mogao znati da je korisnik određen testamentom, ili nekim drugim aktom koji mu nije dostavljen, a korisnik ima pravo da zahtijeva vraćanje od lica koje je primilo osiguranu svotu.

(2) Odredba stava 1 ovog člana primjenjuje se i u slučaju promjene korisnika.

Glava XXXIII

USTUPANJE I RASPODJELA IMOVINE ZA ŽIVOTA

Pojam

Član 1063

Ugovorom o ustupanju i raspodjeli imovine za života obavezuje se predak (ustupilac) da potomcima ustupi za života bez naknade svoju imovinu.

Punovažnost ugovora

Član 1064

(1) Ugovor je punovažan samo ako su se sa ustupanjem i raspodjelom saglasili svi ustupiočevi potomci koji će po zakonu biti pozvani da ga naslijede.

(2) Ako neki potomak nije dao saglasnost za ustupanje i raspodjelu imovine, može je dati naknadno.

(3) Ugovor je punovažan i ako potomak koji nije dao saglasnost umre prije ustupioca, a ne ostavi potomstvo, ili se odrekne nasljeđa, ili je isključen iz nasljeđa ili je nedostojan.

Forma

Član 1065

(1) Ugovor mora biti zaključen u pisanoj formi i ovjeren od notara koji je dužan da prije ovjere pročita ugovornim stranama ugovor i naročito ih upozori da ustupljena imovina ne ulazi u ustupiočevu zaostavštinu i da se njome ne mogu namiriti nužni nasljednici.

(2) Notar na samom ugovoru potvrđuje da su radnje iz stava 1 ovog člana učinjene.

(3) Ništav je ugovor koji je sačinjen suprotno st. 1 i 2 ovog člana.

Predmet

Član 1066

(1) Ugovor može obuhvatiti samo ustupiočevu imovinu koja postoji u času ustupanja i raspodjele, u cjelini ili djelimično.

(2) Ništava je odredba ugovora koja predviđa raspodjelu dobara koja će se zateći u ustupiočevoj zaostavštini.

(3) Ustupljena imovina ne ulazi u zaostavštinu.

Šta čini zaostavštinu ustupioca

Član 1067

Kad ustupilac umre, njegovu zaostavštinu čine dobra koja nijesu obuhvaćena ugovorom o ustupanju i raspodjeli, kao i dobra koja je naknadno stekao.

Kad se ustupljeni djelovi smatraju kao poklon

Član 1068

(1) Kad se sa ustupanjem i raspodjelom imovine nije saglasio neki od potomaka koji je postao nasljednik, djelovi imovine koji su ustupljeni ostalim nasljednicima smatraju se kao poklon.

(2) Na način iz stava 1 ovog člana postupiće se iako se ustupiocu poslije ustupanja i raspodjele imovine, izvršenih sporazumno sa svim nasljednicima rodi dijete, ili se pojavi nasljednik koji je bio proglašen za umrlog.

Zadržavanje prava

Član 1069

(1) Prilikom ustupanja i raspodjele, ustupilac može za sebe ili svog bračnog druga, ili za oboje, ili za kog drugog zadržati pravo uživanja na svim ili nekim ustupljenim dobrima, može ugovoriti doživotnu rentu u stvarima ili novcu, doživotno izdržavanje ili kakvu drugu naknadu.

(2) Kad su uživanje ili doživotna renta ugovoreni za ustupioca i njegovog bračnog druga zajedno, pa jedno od njih umre, uživanje ili renta pripadaju u cjelini drugome do njegove smrti ako što drugo nije ugovoreno ili ako što drugo ne proizilazi iz okolnosti.

Pravo ustupiočevog bračnog druga

Član 1070

(1) Ustupilac može ustupanjem i raspodjelom obuhvatiti i svog bračnog druga i tada je potrebno da se ovaj saglasi s tim.

(2) Ako bračni drug ne bude obuhvaćen, njegovo pravo na nužni dio ostaje neokrnjeno. U tom slučaju ustupanje i raspodjela ostaju punovažni, samo se prilikom utvrđivanja vrijednosti zaostavštine radi određivanja nužnog dijela nadživjelog bračnog druga, djelovi ostaviočeve imovine koji su ustupljeni njegovim potomcima smatraju kao pokloni.

Dugovi ustupiočevi i pobijanje ustupanja

Član 1071

(1) Potomci između kojih je ustupilac razdjelio svoju imovinu ne odgovaraju za njegove dugove ako što drugo nije ugovoreno.

(2) Ustupiočevi povjerioci mogu ugovor pobijati pod uslovima za pobijanje besplatnih raspolaganja.

Obaveza jemstva

Član 1072

Obaveza jemstva koja poslije diobe nastaje među sanasljednicima, nastaje i među potomcima i poslije ustupanja i raspodjele.

Opozivanje

Član 1073

(1) Ustupilac može da zahtijeva da mu potomak vrati sve što je primio ako je potomak pokazao grubu nezahvalnost prema njemu.

(2) Pravo iz stava 1 ovog člana ima ustupilac i ako potomak njemu ili kome drugom ne daje izdržavanje određeno ugovorom o ustupanju i raspodjeli, ili ne namiri ustupiočeve dugove čija mu je isplata naložena ugovorom.

(3) U drugim slučajevima neizvršenja tereta određenih ugovorom o ustupanju i raspodjeli, sud, vodeći računa o važnosti tereta za ustupioca i drugim okolnostima, odlučuje da li ustupilac ima pravo na vraćanje datih dobara ili pravo da traži prinudno izvršenje tereta.

Pravo potomka poslije opozivanja

Član 1074

(1) Potomak koji je morao da vrati ustupiocu ono što je primio prilikom ustupanja i raspodjele može da zahtijeva svoj nužni dio poslije smrti ustupioca, ako nije isključen iz nasljeđa, ako nije nedostojan da naslijedi ustupioca ili ako se nije odrekao nasljeđa.

(2) Pri izračunavanju veličine njegovog nužnog dijela djelovi imovine koje je ostavilac za života ustupio i raspodjelio svojim ostalim potomcima smatraju se kao pokloni.

Glava XXXIV

DOŽIVOTNO IZDRŽAVANJE

Pojam

Član 1075

(1) Ugovorom o doživotnom izdržavanju obavezuje se jedna strana (davalac izdržavanja) da će drugu stranu ili trećeg (primaoca izdržavanja) izdržavati do njegove smrti, a druga strana se obavezuje da mu daje svu ili dio svoje imovine, s tim da je sticanje stvari i prava odloženo do trenutka smrti primaoca izdržavanja.

(2) Primaoc izdržavanja ugovorom može obuhvatiti samo stvari ili prava koja postoje u trenutku zaključenja ugovora.

(3) Obaveza izdržavanja, ako što drugo nije ugovoreno, naročito obuhvata obezbjeđivanje stanovanja, hrane, odjeće i obuće, odgovarajuću njegu za slučaj bolesti i starosti, troškove liječenja i davanja za svakodnevne uobičajene potrebe.

Forma

Član 1076

(1) Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti zaključen u pisanoj formi i ovjeren od notara koji je dužan da prije ovjere pročita strankama ugovor i primaoca izdržavanja naročito upozori na to da imovina koja je predmet ugovora ne ulazi u njegovu zaostavštinu i da se njome ne mogu namiriti nužni nasljednici.

(2) Notar na samom ugovoru potvrđuje da su radnje iz stava 1 ovog člana učinjene.

(3) Ništav je ugovor koji je sačinjen suprotno st. 1 i 2 ovog člana.

Poseban razlog za ništavost ugovora

Član 1077

Ništav je ugovor u kome je davalac izdržavanja fizičko ili pravno lice koje se u okviru svog zanimanja, odnosno djelatnosti stara o primaocu izdržavanja (medicinsko osoblje, bolnice, različite agencije i sl.), ako prethodno za ugovor nije dobijena saglasnost nadležnog organa starateljstva.

Doživotno izdržavanje više lica

Član 1078

Kad je doživotno izdržavanje ugovoreno za dvoje ili više lica, svako od njih ima zasebno pravo na određena davanja i činjenja.

Doživotno izdržavanje u korist trećih lica

Član 1079

(1) Kad je doživotno izdržavanje ugovoreno u korist trećeg lica, davalac izdržavanja stiče svojinu na predmetima ugovora u trenutku smrti njegovog saugovorača ako ugovorom nije određeno da svojina prelazi u trenutku smrti trećeg lica.

(2) Obaveza izdržavanja traje do smrti trećeg lica.

Obezbjeđivanje prava iz ugovora

Član 1080

(1) Davalac izdržavanja može svoje pravo iz ugovora obezbjeđiti upisom u javnu knjigu.

(2) Pravo iz stava 1 ovog člana ima poslije smrti saugovarača davaoca izdržavanja i treće lice u čiju je korist izdržavanje ugovoreno.

Neprenosivost prava

Član 1081

Potraživanja primaoca izdržavanja ne mogu se prenijeti na drugog.

Raskid ugovora zbog poremećenih odnosa

Član 1082

(1) Ugovorne strane mogu sporazumno raskinuti ugovor o doživotnom izdržavanju i pošto je počelo njegovo izvršenje.

(2) Ako prema ugovoru o doživotnom izdržavanju ugovorne strane žive zajedno, pa se njihovi odnosi toliko poremete, da zajednički život postane nepodnošljiv, svaka strana može tražiti od suda raskid ugovora.

(3) Svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvršava svoje obaveze.

(4) U slučaju raskida ugovora svaka strana zadržava pravo da od druge strane traži naknadu koja joj pripada po opštim

pravilima imovinskog prava.

(5) Kad je doživotno izdržavanje ugovoreno u korist trećeg lica, raskid ugovora poslije smrti saugovarača davaoca izdržavanja može zahtijevati i lice u čiju je korist izdržavanje ugovoreno.

Raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti

Član 1083

(1) Ako se poslije zaključenja ugovora okolnosti toliko promijene, a njegovo ispunjenje postane znatno otežano, sud može, na zahtjev jedne ili druge ugovorne strane, njihove odnose iznova urediti ili raskinuti.

(2) Sud može pravo primaoca izdržavanja preinačiti u doživotnu rentu ako to odgovara i jednoj i drugoj ugovornoj strani.

(3) Kada je doživotno izdržavanje ugovoreno u korist trećeg lica, raskid ugovora poslije smrti saugovarača davaoca izdržavanja može zahtijevati i lice u čiju je korist izdržavanje ugovoreno.

Pravo zakonskih nasljednika primaoca izdržavanja

Član 1084

(1) Na zahtjev zakonskih nasljednika primaoca izdržavanja, sud može poništiti ugovor o doživotnom izdržavanju ako zbog bolesti ili starosti primaoca izdržavanja ugovor nije predstavljao nikakvu neizvjesnost za davaoca izdržavanja.

(2) Zakonski nasljednici mogu poništaj ugovora zahtijevati u roku od jedne godine od dana saznanja za ugovor, a najkasnije u roku od tri godine od dana primaoočeve smrti.

(3) Rok od jedne godine ne može početi da teče prije primaoočeve smrti.

Smrt davaoca izdržavanja

Član 1085

(1) Poslije smrti davaoca izdržavanja njegove obaveze prelaze na njegovog bračnog druga i potomke koji su pozvani na nasljeđe, ako pristanu.

(2) Ako lica iz stava 1 ovog člana ne pristanu na produženje ugovora o doživotnom izdržavanju, ugovor se raskida, a oni ne mogu da zahtijevaju naknadu za ranije dato izdržavanje.

Naknada od primaoca izdržavanja

Član 1086

(1) Ako bračni drug i potomci davaoca izdržavanja nijesu u stanju da preuzmu ugovorne obaveze, mogu zahtijevati naknadu od primaoca izdržavanja.

(2) Sud će tu naknadu odrediti po slobodnoj ocjeni, cijeneći imovno stanje primaoca izdržavanja i lica koja su bila ovlašćena na produženje ugovora.

Glava XXXV

DOŽIVOTNA RENTA

Pojam

Član 1087

(1) Ugovorom o doživotnoj renti obavezuje se jedan ugovorač (povjerilac rente) da prenese na svog saugovarača (dužnik rente) svojinu određenih stvari ili koja druga prava, ili da mu isplati određenu svotu novca, a ovaj se obavezuje, u naknadu za to, da njemu, ili nekom trećem, isplaćuje u određenim vremenskim razmacima, do kraja njegovog života, određene iznose novca, ili kojih drugih zamjenljivih stvari.

(2) Trajanje rente može biti određeno i trajanjem života trećeg lica ili dužnika rente, u kom slučaju, poslije smrti povjerioca, renta prelazi na njegove nasljednike, izuzev ako je drukčije ugovoreno.

Forma

Član 1088

(1) Za punovažnost ugovora o doživotnoj renti potrebno je da bude zaključen u pisanoj formi.

(2) Ništav je ugovor koji nije zaključen u pisanoj formi.

Visina rente

Član 1089

(1) Visinu rente ugovorne strane određuju slobodno.

(2) Ugovorne strane mogu ugovoriti da se iznos rente za svaki rok određuje prema određenom indeksu.

Obezbjeđenje potraživanja rente

Član 1090

Radi obezbjeđenja svog potraživanja rente, povjerilac može zahtijevati da se ono upiše u katastar nepokretnosti kao teret na nepokretnostima dužnika.

Plaćanje rente

Član 1091

(1) Obroci doživotne rente plaćaju se tromjesečno unaprijed, prvog dana svakog tromjesečja, ako nije drukčije ugovoreno.

(2) Ako je ugovoreno plaćanje po proteku određenog roka, a povjerilac umre u toku roka, njegovi nasljednici imaju pravo na dio obroka, srazmjeran proteklom dijelu roka.

Kad je ugovorena jedna renta za više lica

Član 1092

(1) Kad je jedna doživotna renta ustanovljena za dva ili više lica, povjerilac je dužan da i poslije smrti nekih od njih isplaćuje cijelu rentu preostalim licima, sve do smrti posljednjeg od njih.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana ne može se predvidjeti prelazak rente na lice koje nije rođeno ni začeto u času njenog ustanovljavanja.

Prenošenje na drugog

Član 1093

(1) Pravo na doživotnu rentu može se prenijeti na drugog, ali se i u tom slučaju ono gasi smrću lica za koje je ustanovljeno.

(2) Kad je renta ustanovljena dobročinnim pravnim poslom, poklonodavac, odnosno zavještalc, može odrediti da se ona ne može prenijeti na drugog.

Stavljanje zabrane na doživotnu rentu

Član 1094

(1) Na doživotnu rentu može se staviti zabrana za dugove uživaoca rente.

(2) Kad je renta ustanovljena dobročinnim pravnim poslom, poklonodavac, odnosno zavještalc, može odrediti da se na nju ne može staviti zabrana.

(3) Ta se odredba pretpostavlja ako je renta ustanovljena dobročinnim pravnim poslom radi obezbjeđenja nužnog izdržavanja uživaoca rente.

Ništavost ugovora

Član 1095

(1) Sud će poništiti ugovor o doživotnoj renti na zahtjev zainteresovanog lica i kad utvrdi da usljed starosti ili bolesti povjerioca rente ugovor ne predstavlja nikakav rizik za dužnika rente.

(2) Ugovor će ostati na snazi, ako se utvrdi da je povjerilac rente, ugovarajući nisku rentu, imao namjeru da učini poklon dužniku.

Revizija rente

Član 1096

(1) U slučaju povećanja troškova života za više od dvadeset odsto, povjerilac rente može zahtijevati odgovarajuće povećanje rente.

(2) Povećanje rente ne može biti veće od povećanja troškova života, ni od povećanja vrijednosti stvari ili prava predatih dužniku rente.

Raskidanje ugovora od strane dužnika

Član 1097

(1) Dužnik rente može, po isteku tri godine od zaključenja ugovora, raskinuti ugovor i osloboditi se svoje obaveze.

(2) Dužnik je dužan da vrati povjeriocu rente stvari i prava koje je primio od njega kao naknadu za obavezu davanja rente, ali zadržava plodove i koristi od tih stvari.

(3) U slučaju kad je renta ustanovljena od strane nekog drugog ugovorom sa dužnikom, ili kad je ona poklon ili legat povjeriocu rente, kao i kad mu je dosuđena na ime naknade štete, dužnik se može osloboditi svoje obveze po isteku tri godine od njenog nastanka, ako povjerilac pristane da mu dužnik odjednom isplati petnaestostruki iznos rente.

(4) U slučajevima predviđenim u st. 1, 2 i 3 ovog člana povjerilac zadržava obroke rente koje je primio, i ima pravo da zahtijeva isplatu dospjelih obroka.

(5) Svoju namjeru da se oslobodi obaveze plaćanja rente dužnik je dužan da saopšti povjeriocu bar tri mjeseca unaprijed.

Raskidanje ugovora od strane povjerioca

Član 1098

(1) Kad je dužnik u zadocnjenju sa isplatom dva obroka rente, povjerilac može po svom nahođenju raskinuti ugovor, ili zahtijevati da se iz dužnikove imovine izdvoji potrebna svota novca, čija bi jednogodišnja kamata bila ravna jednogodišnjem iznosu rente, i položi u neku banku na ime dužnika, ali sa doživotnim pravom za povjerioca da uživa kamate do visine rente.

(2) U slučaju raskida ugovora, dužnik je dužan da vrati povjeriocu rente stvari i prava koje je primio kao naknadu za obavezu davanja rente, ali zadržava plodove i koristi koje je imao od njih, a povjerilac zadržava obroke rente koje je primio, i ima pravo da zahtijeva isplatu dospjelih obroka.

(3) Ako stvari i prava koje je dužnik primio ne postoje više u njegovoj imovini, on je dužan isplatiti povjeriocu njihovu vrijednost.

Stečaj dužnika

Član 1099

U slučaju stečaja dužnika rente, povjerilac može da zahtijeva isplatu svote novca kojom bi se mogla dobiti renta istog iznosa do kraja njegovog života.

Glava XXXVI

JEMSTVO

ODJELJAK 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 1100

Ugovorom o jemstvu se jemac obavezuje prema povjeriocu da će ispuniti punovažnu i dospjelu obavezu dužnika, ako to dužnik ne učini.

Forma

Član 1101

(1) Ugovor o jemstvu obavezuje jemca samo ako je izjavu o jemčenju učinio pisano.

(2) Ako izjava o jemčenju nije učinjena pisano, ugovor je ništav.

Sposobnost za jemčenje

Član 1102

Ugovorom o jemstvu može se obavezati samo lice koje ima potpunu poslovnu sposobnost.

Jemčenje za poslovno nesposobnog

Član 1103

Ko se obaveže kao jemac za obavezu nekog poslovno nesposobnog lica, odgovara povjeriocu isto kao jemac poslovno sposobnog lica.

Predmet jemčenja

Član 1104

(1) Jemstvo se može dati za svaku punovažnu obavezu, bez obzira na njenu sadržinu.

(2) Jemčiti se može i za uslovnu obavezu, kao i za određenu buduću obavezu.

(3) Jemstvo za buduću obavezu može se opozvati prije nego što obaveza nastane, ako nije predviđen rok u kome ona treba da nastane.

(4) Jemstvo se može dati i za obavezu nekog drugog jemca (jemac jemčev).

Obim jemčeve odgovornosti

Član 1105

(1) Jemčeva obaveza ne može biti veća od obaveze glavnog dužnika, a ako je ugovoreno da bude veća, ona se svodi na mjeru dužnikove obaveze.

(2) Jemac odgovara za ispunjenje cijele obaveze za koju je jemčio, ako njegova odgovornost nije ograničena na neki njen dio ili na drugi način podvrgnuta lakšim uslovima.

(3) Jemac je dužan da naknadi potrebne troškove koje je povjerilac učinio u cilju naplate duga od glavnog dužnika.

(4) Jemac odgovara i za svako povećanje obaveze koje bi nastalo dužnikovom docnjom ili dužnikovom krivicom, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

(5) Jemac odgovara samo za onu ugovorenu kamatu koja je dospjela poslije zaključenja ugovora o jemstvu.

Prelaz povjeriočevih prava na jemca (subrogacija)

Član 1106

Na jemca koji je namirio povjeriočevo potraživanje prelazi to potraživanje sa svim sporednim pravima i garancijama njegovog ispunjenja.

ODJELJAK 2.

ODNOS POVJERIOCA I JEMCA

Oblici jemstva

Član 1107

(1) Od jemca se može zahtijevati ispunjenje obaveze tek nakon što je glavni dužnik ne ispuni u roku određenom u pisanom pozivu (supsidijarno jemstvo).

(2) Povjerilac može tražiti ispunjenje od jemca iako nije prije toga pozvao glavnog dužnika na ispunjenje obaveze, ako je očigledno da se iz sredstava glavnog dužnika ne može ostvariti njeno ispunjenje ili ako je glavni dužnik u stečaju.

(3) Ako se jemac obavezao kao jemac platac, odgovara povjeriocu kao glavni dužnik za cijelu obavezu i povjerilac može da zahtijeva njeno ispunjenje od glavnog dužnika ili od jemca ili od obojice u isto vrijeme (solidarno jemstvo).

(4) Jemac za obavezu nastalu iz ugovora u privredi odgovara kao jemac platac, ako nije što drugo ugovoreno.

Solidarnost jemaca

Član 1108

Vše jemaca nekog duga odgovaraju solidarno, bez obzira na to da li su jemčili zajedno, ili se svaki od njih obavezao prema povrierocu odvojeno, izuzev kada je ugovorom njihova odgovornost uređena drukčije.

Gubitak prava na rok

Član 1109

Ako je dužnik izgubio pravo na rok određen za ispunjenje njegove obaveze, povjerilac ne može zahtijevati ispunjenje od jemca prije isteka tog roka, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

Stečaj glavnog dužnika

Član 1110

(1) U slučaju stečaja glavnog dužnika povjerilac je dužan da prijavi svoje potraživanje u stečaj i o tome obavijestiti jemca, inače odgovara jemcu za štetu koju bi ovaj imao zbog toga.

(2) Smanjenje obaveze glavnog dužnika u stečajnom postupku ili u postupku prinudnog poravnania ne povlači sa sobom i odgovarajuće smanjenje jemčeve obaveze, te jemac odgovara povrierocu za cio iznos svoje obaveze.

Slučaj smanjene odgovornosti dužnikovog nasljednika

Član 1111

Jemac odgovara za cio iznos obaveze za koji je jemčio i u slučaju kad bi se od dužnikovog nasljednika mogla zahtijevati isplata samo onog njenog dijela koji odgovara vrijednosti naslijeđene imovine.

Jemčevi prigovori

Član 1112

(1) Jemac može istaći protiv povjeriočevog zahtjeva sve prigovore glavnog dužnika, uključujući i prigovor prebijanja, a ne i isključivo lične dužnikove prigovore.

(2) Dužnikovo odricanje od prigovora, kao i njegovo priznanje povjeriočevog potraživanja, nema dejstva prema jemcu.

(3) Jemac može istaći protiv povjerioca i svoje lične prigovore, na primjer, ništavost ugovora o jemstvu, zastarjelost povjeriočevog potraživanja prema njemu, prigovor prebijanja uzajamnih potraživanja.

Dužnost obavješćavanja jemca o dužnikovom propuštanju

Član 1113

Ako dužnik ne ispuní svoju obavezu na vrijeme, povjerilac je dužan obavijestiti o tome jemca, inače će mu odgovarati za štetu koju bi jemac pretrpio zbog toga.

Oslobođenje jemca zbog povjeriočevog odugovlačenja

Član 1114

(1) Jemac se oslobađa odgovornosti ako povjerilac na njegov poziv poslije dospjelnosti potraživanja ne zahtijeva ispunjenje od glavnog dužnika u roku od mjesec dana od tog poziva.

(2) Kad rok za ispunjenje nije određen, jemac se oslobađa odgovornosti ako povjerilac, na njegov poziv po isteku jedne godine od zaključenja ugovora o jemstvu, ne učini u roku od mjesec dana od tog poziva potrebnu izjavu za određivanje datuma ispunjenja.

Oslobođenje jemca zbog napuštanja garancija

Član 1115

(1) Ako povjerilac napusti zalogu ili koje drugo pravo kojim je bilo obezbijeđeno ispunjenje njegovog potraživanja, ili ga izgubi svojom nepažnjom i tako onemogućí prelaz tog prava na jemca, jemac se oslobađa svoje obaveze prema povjeriocu za onoliko za koliko bi mogao dobiti vršenjem tog prava.

(2) Pravilo iz stava 1 ovog člana važi u slučaju kad je pravo nastalo prije zaključenja ugovora o jemstvu, kao i u slučaju kad je nastalo poslije toga.

ODJELJAK 3.

ODNOS JEMCA I DUŽNIKA

Pravo da zahtijeva naknadu od dužnika

Član 1116

(1) Jemac koji je isplatio povjeriocu njegovo potraživanje može da zahtijeva od dužnika da mu naknadi sve što je isplatio za njegov račun, kao i kamatu od dana isplate.

(2) Jemac ima pravo na naknadu troškova nastalih u sporu sa povjeriocem od časa kad je obavijestio dužnika o tom sporu, kao i na naknadu štete ako bi je bilo.

Pravo jemca jednog solidarnog dužnika

Član 1117

Jemac jednog od više solidarnih dužnika može da zahtijeva od bilo koga od njih da mu naknadi ono što je isplatio povjeriocu, kao i troškove.

Pravo jemca na prethodno obezbjeđenje

Član 1118

Prije nego što namiri povjerioca, jemac koji se obavezao sa znanjem ili odobrenjem dužnika ima pravo da zahtijeva od dužnika da mu pruži potrebno obezbjeđenje za njegove eventualne zahtjeve u sljedećim slučajevima: ako dužnik nije ispunio svoju obavezu o njoj dospjelnosti, ako je povjerilac zatražio sudskim putem naplatu od jemca i ako se dužnikovo imovinsko stanje znatno pogoršalo poslije zaključenja ugovora o jemstvu.

Gubitak prava na naknadu

Član 1119

(1) Dužnik može upotrijebiti protiv jemca koji je bez njegovog znanja izvršio isplatu povjeriočevog potraživanja sva pravna sredstva kojima je u času te isplate mogao odbiti povjeriočev zahtjev.

(2) Jemac koji je isplatio povjeriočevo potraživanje, a o tome nije obavijestio dužnika, a ovaj je u neznanju za tu isplatu ponovo isplatio isto potraživanje, ne može da zahtijeva naknadu od dužnika, ali ima pravo da zahtijeva od povjerioca da mu vrati

ono što mu je isplatio.

Pravo na vraćanje isplaćenog

Član 1120

Jemac koji je bez dužnikovog znanja isplatio povjeriočevo potraživanje koje je docnije na dužnikov zahtjev poništeno, ili ugašeno prebijanjem, može samo zahtijevati od povjerioca vraćanje isplaćenog.

ODJELJAK 4.

Regres isplatioca prema ostalim jemcima

Član 1121

Kad ima više jemaca, pa jedan od njih isplati dospjelo potraživanje, on ima pravo da zahtijeva od ostalih jemaca da mu svaki naknadi dio koji pada na njega.

ODJELJAK 5.

Zastarjelost

Član 1122

- (1) Zastarjelost obaveze glavnog dužnika zastarijeva i obaveza jemca.
- (2) Kad je rok za zastarijevanje obaveze glavnog dužnika duži od dvije godine, obaveza jemca zastarijeva po isteku dvije godine od dospelosti obaveze glavnog dužnika, izuzev kad jemac odgovara solidarno sa dužnikom.
- (3) Prekid zastarijevanja potraživanja prema glavnom dužniku djeluje i prema jemcu samo ako je do prekida došlo nekim postupkom povjerioca pred sudom protiv glavnog dužnika.
- (4) Zastoj zastarijevanja obaveze glavnog dužnika nema dejstva prema jemcu.

Glava XXXVII

UPUĆIVANJE (ASIGNACIJA)

Odjeljak 1.

Pojam ugovora

Član 1123

Upućivanjem (asignacijom) jedno lice, uputilac (asignant) ovlašćuje drugo lice, upućenika (asignat) da za njegov račun izvrši nešto određenom trećem licu, primaocu uputa (asignatar), a ovog ovlašćuje da to izvršenje primi u svoje ime.

Odjeljak 2.

ODNOSI PRIMAOCA UPUTA I UPUĆENIKA

Prihvatanje od strane upućenika

Član 1124

- (1) Primaoc uputa stiče pravo da zahtijeva od upućenika ispunjenje tek kad mu ovaj izjavi da prihvata uput.
- (2) Prihvatanje uputa ne može se opozvati.

Prigovori upućenika

Član 1125

- (1) Prihvatanjem uputa nastaje između primaoca uputa i upućenika dugovinski odnos nezavisan od odnosa između uputioca i upućenika, kao i odnos između uputioca i primaoca uputa.
- (2) Upućenik koji je prihvatio uput može istaći primaocu uputa samo prigovore koji se tiču punovažnosti prihvatanja, prigovore koji se zasnivaju na sadržini prihvatanja ili na sadržini samog uputa, kao i prigovore koje ima lično prema njemu.

Prenošenje uputa

Član 1126

(1) Primalac uputa može uput prenijeti na drugog i prije prihvatanja od upućenika, a ovaj ga može prenijeti dalje, izuzev kad iz samog uputa ili posebnih okolnosti proizlazi da je on neprenosiv.

(2) Ako je upućenik izjavio primaocu uputa da prihvata uput, to prihvatanje ima dejstva prema svim licima na koja bi uput bio uzastopno prenesen.

(3) Ako je upućenik izjavio pribaviocu, na koga je primalac uputa prenio uput, da ga prihvata, on ne može istaći prijaviocu prigovore koje ima prema primaocu uputa lično.

Zastarjelost

Član 1127

(1) Pravo primaoca uputa da zahtijeva ispunjenje od upućenika zastarijeva za godinu dana.

(2) Ako za ispunjenje nije određen rok, zastarjelost počinje teći kada upućenik prihvati uput, a ako ga je on prihvatio prije nego što je dat primaocu uputa, onda kada bude dat ovome.

ODJELJAK 3.

ODNOS PRIMAOCA UPUTA I UPUTIOCA

Ako je primalac uputa povjerilac uputioca

Član 1128

(1) Povjerilac nije dužan pristati na uput koji mu je učinio dužnik u cilju ispunjenja svoje obaveze, ali je dužan da o svom odbijanju odmah izvijesti dužnika, inače će mu odgovarati za štetu.

(2) Povjerilac koji je pristao na uput dužan je pozvati upućenika da ga izvrši.

Uput nije ispunjenje

Član 1129

(1) Kad je povjerilac pristao na uput učinjen od njegovog dužnika u cilju ispunjenja obaveze, ta obaveza ne prestaje ako nije drukčije ugovoreno, ni njegovim pristankom na uput, ni prihvatanjem od strane upućenika, nego tek ispunjenjem od strane upućenika.

(2) Povjerilac koji je pristao na uput učinjen od njegovog dužnika može zahtijevati od uputioca da mu ispuni ono što mu duguje samo ako nije dobio ispunjenje od upućenika u vrijeme određeno u uputu.

Dužnost primaoca uputa da obavijesti uputioca

Član 1130

Ako upućenik odbije pristanak na uput, ili odbije ispunjenje koje mu zahtijeva primalac uputa, ili izjavi unaprijed da neće da ga izvrši, primalac uputa je dužan da obavijesti odmah uputioca o tome, inače mu odgovara za štetu.

Odustanak od prihvaćenog uputa

Član 1131

Primalac uputa koji nije povjerilac uputioca i koji neće da se koristi uputom može odustati od njega, čak i ako je već izjavio da ga prima, ali je dužan da bez odlaganja obavijesti o tome uputioca.

Opozivanje ovlašćenja datog primaocu uputa

Član 1132

Uputilac može opozvati ovlašćenje koje je uputom dao primaocu uputa, izuzev ako je uput izdao u cilju ispunjenja nekog svog duga prema njemu i uopšte ako je uput izdao u njegovom interesu.

ODJELJAK 4.

ODNOS UPUTIOCA I UPUĆENIKA

Ako je upućenik dužnik uputioca

Član 1133

(1) Upućenik nije dužan prihvatiti uput, čak i ako je dužnik uputioca, izuzev ako mu je to obećao.

(2) Kad je uput izdat na osnovu upućenikovog duga uputiocu, upućenik je dužan da ga izvrši do iznosa tog duga, ako mu to ni po čemu nije teže od ispunjenja obaveze prema uputiocu.

(3) Izvršenjem uputa izdatog na osnovu upućenikovog duga uputiocu, upućenik se oslobađa u istoj mjeri svoga duga prema uputiocu.

Opozivanje ovlašćenja datog upućeniku

Član 1134

(1) Uputilac može opozvati ovlašćenje koje je uputom dao upućeniku, sve dok ovaj ne izjavi primaocu uputa da prihvata uput, ili ga ne izvrši.

(2) Uputilac može opozvati ovlašćenje i kad je u samom uputu navedeno da je neopoziv, kao i kad bi se opozivanjem vrijedala neka njegova obaveza prema primaocu uputa.

(3) Otvaranje stečaja nad imovinom uputioca povlači po samom zakonu opozivanje uputa, izuzev slučaja kad je upućenik bio već prihvatio uput prije otvaranja stečaja, kao i kad u času prihvatanja nije znao niti je morao znati za taj stečaj.

ODJELJAK 5.

SMRT I LIŠENJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI

Član 1135

Smrt uputioca, primaoca uputa ili upućenika, kao i lišenje poslovne sposobnosti nekoga od njih, nema uticaja na uput.

ODJELJAK 6.

Uput u obliku hartije na donosioca

Član 1136

(1) Pismeni uput može biti izdat na donosioca.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana svaki imalac hartije ima prema upućeniku položaj primaoca uputa.

(3) Odnosi koji uputom nastaju između primaoca uputa i uputioca, nastaju u ovom slučaju samo između svakog pojedinog imaoca hartije i lica koje mu je hartiju ustupilo.

ODJELJAK 7.

Uput u obliku hartije po naredbi

Član 1137

Pisani uput koji glasi na novac, na hartije od vrijednosti ili na zamjenjive stvari može biti izdat sa odredbom "po naredbi", ako je upućenik lice koje se bavi privrednom djelatnošću i ako ono što treba da izvrši ulazi u okvir te djelatnosti.

Glava XXXVIII

BANKARSKI NOVČANI DEPOZITI

ODJELJAK 1.

NOVČANI DEPOZIT

Pojam

Član 1138

(1) Ugovor o novčanom depozitu je zaključen kada se banka obavezala da primi, a deponent da položi kod banke određeni novčani iznos.

(2) Ugovorom iz stava 1 ovog člana banka stiče pravo da raspoláže deponovanim novcem i dužna je da ga vrati prema uslovima predviđenim u ugovoru.

Otvaranje računa

Član 1139

(1) Na osnovu ugovora o novčanom depozitu banka otvara račun u korist i na teret kojeg upisuje sva potraživanja i dugovanja koja proizađu iz poslova sa deponentom ili za njegov račun sa trećim.

(2) Ne upisuju se u račun ona potraživanja, odnosno dugovanja za koje se ugovorne strane dogovore da ih isključe.

Otklanjanje dugovnog salda

Član 1140

(1) Banka je obavezna da vrši isplate sa računa u granicama raspoloživih sredstava.

(2) Ako je banka obavila jednu ili više uplata i isplata u okviru ugovora o depozitu, koje čine račun pasivnim, o tome mora bez odlaganja obavijestiti deponenta koji je dužan odmah da preduzme mjere u cilju otklanjanja dugovnog salda.

Vrste novčanih depozita

Član 1141

(1) Novčani depozit može biti po viđenju ili oročen, s otkaznim rokom i bez otkaznog roka, sa posebnom namjenom i bez namjene.

(2) Ako nije suprotno ugovoreno, smatra se da je račun novčanog depozita po viđenju, a deponent računa ima pravo da raspolaze dijelom ili cjelim saldom u svakom trenutku.

Stanje računa

Član 1142

(1) Banka je dužna da deponenta obavještava o svakoj promjeni stanja na njegovom računu.

(2) Banka je dužna krajem svake godine, a ako je to ugovoreno ili uobičajeno i češće, poslati izvještaj o stanju računa (saldo).

Mjesto uplata i isplata

Član 1143

Ako među ugovornim stranama nije drukčije dogovoreno, nalazi za uplatu i isplatu sa računa deponenta upućuju se u sjedište banke kod koje je račun otvoren.

Postojanje više računa

Član 1144

U slučaju da isto lice ima kod jedne banke ili kod više njenih poslovnih jedinica više računa, svaki od ovih računa je samostalan.

Plaćanje kamate

Član 1145

(1) Banka plaća kamatu na sredstva koja su kod nje deponovana, ukoliko zakonom nije drukčije određeno.

(2) Visina kamate utvrđuje se ugovorom o deponovanju sredstava, a ako ugovorom nije određena visina kamate, plaća se zakonska kamata.

ODJELJAK 2.

Ulog na štednju

Štedna knjižica

Član 1146

(1) Ako je novčani depozit primljen kao ulog na štednju, banka, odnosno štedno-kreditna organizacija izdaje deponentu štednu knjižicu.

(2) Štedna knjižica može biti izdata samo na ime određenog lica.

Upis u knjižicu

Član 1147

(1) U štednu knjižicu se unose sve uplate i podizanja novca.

(2) Upisi u knjižicu potvrđeni pečatom banke i potpisom ovlašćenog lica su dokaz o uplatama, odnosno podizanjima u odnosima između banke i ulagača.

(3) Ništave su odredbe ugovora o novčanom depozitu koje su suprotne odredbama st. 1 i 2 ovog člana.

Plaćanje kamate

Član 1148

Na uloge na štednju plaća se kamata.

Vrste uloga na štednju

Član 1149

Ulozi na štednju mogu biti po viđenju ili oročeni s otkaznim rokom i bez otkaznog roka.

Glava XXXIX

DEPONOVANJE HARTIJA OD VRIJEDNOSTI

Pojam

Član 1150

Ugovorom o deponovanju hartija od vrijednosti banka se obavezuje da će, uz naknadu, preuzeti hartije od vrijednosti radi čuvanja i vršenja prava i obaveza koje se u vezi s tim zahtijevaju.

Vršenje prava

Član 1151

Ako nije drukčije ugovoreno, banka može vršiti prava iz deponovanih hartija od vrijednosti isključivo za račun deponenta.

Dužnosti banke

Član 1152

(1) Banka je dužna da obezbijedi čuvanje hartije od vrijednosti sa brižljivošću koja se zahtijeva od ostavoprimca uz naknadu i da za račun deponenta preduzima sve radnje radi očuvanja i ostvarivanja njegovih prava iz hartija od vrijednosti.

(2) Ukoliko između ugovornih strana nije što drugo ugovoreno, banka je dužna da naplaćuje dospelje kamate, glavnice i sve sume na koje deponovane hartije daju pravo, čim one dospiju za isplatu.

(3) Banka je dužna da stavi na raspolaganje deponentu naplaćene sume, a ako deponent ima kod banke račun sa novčanim depozitom, da ih upiše u korist tog računa.

Vraćanje hartija od vrijednosti

Član 1153

(1) Banka je dužna da na zahtjev deponenta vrati hartije od vrijednosti u svako doba.

(2) Vraćanje se, po pravilu, vrši u mjestu gdje je izvršeno deponovanje.

(3) Predmet vraćanja su same hartije od vrijednosti, ukoliko između ugovornih strana nije ugovoreno da vraćanje može biti izvršeno plaćanjem odgovarajućeg iznosa.

(4) Vraćanje se može izvršiti samo deponentu ili njegovim pravnim sljedbenicima ili licima koje oni označe, čak i kad je iz samih hartija vidljivo da one pripadaju trećim.

Zahtjevi trećih lica

Član 1154

O svakom zahtjevu koji treće lice istakne u pogledu deponovanih hartija, banka je dužna da izvijesti deponenta.

Glava XL

BANKARSKI TEKUĆI RAČUN

Pojam

Član 1155

Ugovorom o bankarskom tekućem računu banka se obavezuje da nekom licu otvori poseban račun i da preko njega prima uplate i vrši isplate u granicama njegovih sredstava i odobrenog kredita.

Forma ugovora

Član 1156

- (1) Ugovor o otvaranju tekućeg računa mora biti zaključen u pisanoj formi.
- (2) Ništav je ugovor koji nije zaključen u pisanoj formi.

Sredstva na tekućem računu

Član 1157

- (1) Novčana sredstva na tekućem računu ostvaruju se uplatama od strane deponenta i naplatama novčanih iznosa izvršenih za njegov račun.
- (2) Banka je dužna da preko tekućeg računa vrši plaćanje za deponenta i kad na računu nema pokrića i to u obimu koji je predviđen ugovorom o otvaranju tekućeg računa ili posebnim sporazumom.
- (3) Obaveza banke iz stava 2 ovog člana može se isključiti ugovorom o otvaranju tekućeg računa.

Prebijanje između salda više računa

Član 1158

Ako deponent kod iste banke ima više tekućih računa aktivni i pasivni saldo ovih računa se uzajamno prebijaju, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

Raspolaganje saldonom

Član 1159

Deponent može u svakom trenutku raspolagati saldonom koji se na računu pojavljuje u njegovu korist, osim ako je ugovoren otkazni rok.

Primjena pravila ugovora o nalogu

Član 1160

- (1) Banka odgovara za izvršenje naloga deponenta prema pravilima ugovora o nalogu.
- (2) Ako nalog treba da se izvrši u mjestu gde banka nema poslovnu jedinicu, ona može to obaviti preko druge banke.

Trajanje računa

Član 1161

Ako u ugovoru o otvaranju tekućeg računa nije utvrđen rok njegovog trajanja, svaka ugovorna strana može da ga raskine uz otkazni rok od 15 dana.

Provizija i naknada troškova

Član 1162

- (1) Banka ima pravo da zaračunava proviziju za izvršene usluge koje su obuhvaćene ugovorom o tekućem računu, kao i naknadu za posebne troškove učinjene u vezi sa tim uslugama.
- (2) Potraživanja iz stava 1 ovog člana banka upisuje u svoju korist u tekući račun, ukoliko između ugovornih strana nije drukčije ugovoreno.

Dostavljanje izvoda

Član 1163

- (1) Prilikom svake promjene stanja tekućeg računa banka je dužna da izda izvod sa naznačenjem salda i preda ga deponentu na sporazumno utvrđeni način.
- (2) Smatra se da je izvod odobren ako nije osporen u dogovorenom roku ili, ako dogovora nema, u roku od 15 dana.
- (3) Izvod računa se može osporavati i nakon njegovog odobrenja, zbog grešaka u pisanju ili u obračunu, zbog ispuštanja ili dupliranja, ali se ovo osporavanje mora preduzeti najdalje u roku od godinu dana od prijema računa o likvidaciji salda po zaključenju tekućeg računa, inače se pravo gasi.

Glava XLI

UGOVOR O SEFU

Pojam

Član 1164

- (1) Ugovorom o sefu obavezuje se banka da stavi na upotrebu korisniku sef za određeni period vremena, a korisnik se obavezuje da za to plati banci određenu naknadu.
- (2) Banka mora preduzeti sve potrebne mjere da obezbijedi dobro stanje sefa i nadzor nad njim.

Pristup sefu

Član 1165

- (1) Pristup sefu može se dozvoliti samo korisniku ili njegovom punomoćniku.
- (2) Banka ne smije držati kod sebe duplikat ključa ili ključeva koji se predaju korisniku.

Predmeti koji se ne smiju staviti u sef

Član 1166

- (1) Korisnik ne smije staviti u svoj sef predmet ili proizvod koji može ugroziti sigurnost banke ili drugih sefova.
- (2) U slučaju da se korisnik ne pridržava obaveze iz stava 1 ovog člana, banka može izjaviti da raskida ugovor o sefu.

Prava banke u slučaju neplaćanja

Član 1167

- (1) Ako korisnik ne plati banci makar samo jedan obrok naknade po dospelosti, banka može raskinuti ugovor po isteku mjesec dana nakon što korisnika preporučenim pismom opomene na naplatu.
- (2) Kad raskine ugovor, banka može pozvati korisnika da isprazni sef i da joj preda ključ, a ako korisnik to ne učini, banka može zahtijevati da se sef otvori putem suda, utvrdi njegova sadržina i nađene stvari stave u sudski depozit ili povjere banci na čuvanje.
- (3) Banka ima pravo prvenstva naplate dužne naknade nastale iz ugovora o sefu iz novčanog iznosa koji je pronađen u sefu, kao i iz cijene dobijene prodajom drugih vrijednosti nađenih u sefu.

Glava XLII

UGOVOR O KREDITU

Pojam

Član 1168

Ugovorom o kreditu banka se obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

Forma i sadržina

Član 1169

- (1) Ugovor o kreditu mora biti zaključen u pisanoj formi.
- (2) Ništav je ugovor ako nije zaključen u pisanoj formi.
- (3) Ugovorom o kreditu utvrđuje se iznos, kao i uslovi davanja, korišćenja i vraćanja kredita.

Otkaz davaoca kredita

Član 1170

- (1) Ugovor o kreditu banka može otkazati prije isteka ugovorenog roka ako je kredit korišćen u suprotnosti sa njegovom namjenom.
- (2) Ugovor o kreditu banka može otkazati prije isteka ugovorenog roka i u slučaju insolventnosti korisnika čak i kad nije utvrđena sudskom odlukom, u slučaju prestanka pravnog lica ili smrti korisnika, ako bi u tim slučajevima davalac kredita došao u bitno nepovoljniji položaj.

Odustajanje od ugovora i vraćanje kredita prije roka

Član 1171

- (1) Korisnik kredita može odustati od ugovora prije nego što je počeo da koristi kredit.
- (2) Korisnik kredita može vratiti kredit prije roka određenog za vraćanje, ali je dužan da o tome unaprijed obavijesti banku.
- (3) U slučaju iz st. 1 i 2 ovog člana korisnik kredita dužan je da naknadi štetu ukoliko ju je davalac kredita pretrpio.

(4) U slučaju vraćanja kredita prije određenog roka, banka ne može da zaračuna kamatu za vrijeme od dana vraćanja kredita do dana kada je po ugovoru trebalo da bude vraćen.

Glava XLIII

UGOVOR O KREDITU NA OSNOVU ZALOGE HARTIJA OD VRIJEDNOSTI

Pojam

Član 1172

Ugovorom o kreditu na osnovu zaloge hartija od vrijednosti banka odobrava kredit u određenom iznosu uz obezbjeđenje zalogom hartija od vrijednosti koje pripadaju korisniku kredita ili trećem koji na to pristane.

Forma i sadržina

Član 1173

(1) Ugovor o kreditu na osnovu zaloge hartija od vrijednosti mora biti zaključen u pisanoj formi i sadržati: naznačenje hartija od vrijednosti koje se zalažu, naziv, odnosno firmu i sjedište, odnosno prebivalište imaoца hartija, iznos i uslove odobrenog kredita, kao i iznos i vrijednost hartije koja je uzeta u obzir za odobrenje kredita.

(2) Ništav je ugovor koji nije zaključen u pisanoj formi, odnosno koji ne sadrži elemente iz stava 1 ovog člana.

Prodaja založene hartije

Član 1174

Ako korisnik ne vrati po dospelosti dobijeni kredit, banka može prodati založene hartije od vrijednosti.

Glava XLIV

AKREDITIVI

Obaveza akreditivne banke i forma akreditiva

Član 1175

(1) Prihvatanjem zahtjeva nalogodavca za otvaranje akreditiva, akreditivna banka se obavezuje da će korisniku akreditiva isplatiti određenu novčanu svotu ako do određenog vremena budu ispunjeni uslovi navedeni u nalogu za otvaranje akreditiva.

(2) Akreditiv mora biti sačinjen u pisanoj formi.

(3) Ništav je ugovor koji nije sačinjen u pisanoj formi.

Kada nastaje obaveza prema korisniku

Član 1176

(1) Banka je obavezna prema korisniku od dana kada mu je otvaranje akreditiva saopšteno.

(2) Nalogodavac je vezan izdatim nalogom od trenutka kad je nalog prispio banci.

Nezavisnost akreditiva od drugog pravnog posla

Član 1177

Akreditiv je nezavisan od ugovora o prodaji ili drugog pravnog posla povodom koga je akreditiv otvoren.

Dokumentarni akreditiv

Član 1178

Dokumentarni akreditiv postoji kada je banka obavezna da isplati korisniku akreditiva određenu novčanu svotu pod uslovom da joj budu podnijeti dokumenti prema uslovima utvrđenim u akreditivu.

Dužnost akreditivne banke

Član 1179

Banka koja otvara dokumentarni akreditiv dužna je da izvrši klauzule plaćanja pod uslovima predviđenim u akreditivu.

Vrste dokumentarnog akreditiva

Član 1180

- (1) Dokumentarni akreditiv može biti opoziv ili neopoziv.
- (2) Ukoliko nije izričito drukčije ugovoreno akreditiv je uvijek opoziv, čak i kada je otvoren za određeni period vremena.

Opozivi akreditiv

Član 1181

Opozivi dokumentarni akreditiv ne vezuje banku prema korisniku, i u svakom trenutku ga može izmjeniti ili opozvati na zahtjev nalagodavca ili po sopstvenoj inicijativi, ako je to u interesu nalagodavca.

Neopozivi akreditiv

Član 1182

- (1) Neopozivi dokumentarni akreditiv sadrži samostalnu i neposrednu obavezu banke prema korisniku.
- (2) Obaveza banke može biti ukinuta ili izmijenjena samo sporazumom svih zainteresovanih strana.
- (3) Neopozivi dokumentarni akreditiv može biti potvrđen od neke druge banke, koja time, pored akreditivne banke preuzima samostalnu i neposrednu obavezu prema korisniku.
- (4) Notifikacija akreditiva korisnika od strane neke druge banke nije sama po sebi potvrđivanje ovog akreditiva.

Dužnost banke u pogledu dokumenata

Član 1183

- (1) Banka je dužna da ispita da li su dokumenti u svemu saglasni zahtjevima nalagodavca.
- (2) Kada dobije dokumente, banka mora u najkraćem roku o tome obavijestiti nalagodavca i ukazati mu na utvrđene nepravilnosti i nedostatke.

Granice odgovornosti banke

Član 1184

- (1) Banka ne preuzima nikakvu odgovornost ako su podnjeti dokumenti naizgled saglasni sa uputstvima nalagodavca.
- (2) Banka ne preuzima nikakvu obavezu u pogledu robe koja je predmet otvorenog akreditiva.

Prenosivost i djeljivost akreditiva

Član 1185

- (1) Dokumentarni akreditiv je prenosiv ili djeljiv samo ako je banka koja otvara akreditiv u korist korisnika koga je označio nalagodavac ovlašćena u uputstvima prvog korisnika da plati u cjelini ili djelimično jednom ili većem broju trećih lica.
- (2) Akreditiv može prenijeti, na osnovu izričitih uputstava, samo banka koja ga otvara i to samo jedanput, ukoliko nije suprotno ugovoreno.

Glava XLV

BANKARSKA GARANCIJA

Pojam

Član 1186

- (1) Bankarskom garancijom se obavezuje banka prema primaocu garancije (korisniku) da će mu za slučaj da mu treće lice ne ispuní obavezu o dospelosti izmiriti obavezu ako budu ispunjeni uslovi navedeni u garanciji.
- (2) Garancija mora biti izdata u pisanoj formi.
- (3) Ništava je garancija koja nije izdata u pisanoj formi.

Izmirenje obaveze iz garancije u novcu

Član 1187

Banka izmiruje obavezu iz garancije u novcu i u slučaju da se garancijom obezbjeđuje nenovčana obaveza.

Potvrda garancije (supergarancija)

Član 1188

Ako druga banka potvrdi obavezu iz garancije, korisnik može svoje zahtjeve iz garancije podnijeti banci koja je izdala garanciju

ili banci koja ju je potvrdila.

Ustupanje prava iz garancije

Član 1189

Svoja prava iz bankarske garancije korisnik može ustupiti trećem samo sa ustupanjem potraživanja koje je obezbijeđeno garancijom i prenosom svojih obaveza u vezi sa obezbijeđenim potraživanjem.

Garancija "bez prigovora"

Član 1190

(1) Ako bankarska garancija sadrži klauzulu "bez prigovora", "na prvi poziv" ili sadrži riječi koje imaju isto značenje, banka ne može isticati prema korisniku prigovore koje nalogodavac kao dužnik može isticati prema korisniku po obezbijeđenoj obavezi.

(2) Nalogodavac je dužan da plati banci svaki iznos koji je banka platila po osnovu garancije izdate sa klauzulom iz stava 1 ovog člana.

(3) Korisnik garancije dužuje nalogodavcu iznos primljen po osnovu garancije na koji inače ne bi imao pravo zbog opravdanih prigovora nalogodavca.

Glava XLVI

PRIMJENA ODREDABA O BANKARSKOM POSLOVANJU

Član 1191

Odredbe čl. 1138 do 1190 ovog zakona shodno se primjenjuju i na druga pravna lica koja su, u skladu sa zakonom, ovlašćena za obavljanje određenih bankarskih poslova.

Glava XLVII

PORAVNANJE

Pojam

Član 1192

(1) Ugovorom o poravnanju lica između kojih postoji spor ili neizvjesnost o nekom pravnom odnosu, pomoću uzajamnih popuštanja prekidaju spor, odnosno uklanjaju neizvjesnost i određuju svoja uzajamna prava i obaveze.

(2) Postoji neizvjesnost i kad je ostvarenje određenog prava nesigurno.

Uzajamna popuštanja

Član 1193

(1) Popuštanje se može sastojati, između ostalog u djelimičnom ili potpunom priznavanju nekog zahtjeva; u uzimanju na sebe neke nove obaveze; u smanjenju kamatne stope; u produženju roka; u pristajanju na djelimične otplate; u davanju prava na odustanicu.

(2) Popuštanje može biti uslovno.

(3) Kad samo jedna strana popusti drugoj (na primjer prizna pravo druge strane), to nije poravnanje i ne podliježe pravilima o poravnanju.

Sposobnost

Član 1194

Za zaključenje ugovora o poravnanju potrebna je sposobnost za raspolaganje pravom koje je predmet poravnanja.

Predmet

Član 1195

(1) Predmet poravnanja može biti svako pravo kojim se može raspolagati.

(2) Punovažno je poravnanje o imovinskim posljedicama krivičnog djela.

(3) Ne mogu biti predmet poravnanja sporovi koji se tiču statusnih odnosa.

Primjena odredbe o dvostranim ugovorima

Član 1196

- (1) Za ugovor o poravnanju važe opšte odredbe o dvostranim ugovorima, ako za njega nije što drugo predviđeno.
- (2) Kad pod nazivom poravnanja ugovorne strane obave neki drugi posao, na njihove odnose ne primjenjuju se odredbe zakona koje važe za poravnanje, već one koje važe za stvarno obavljani posao.

Prekomjerno oštećenje

Član 1197

Zbog prekomjernog oštećenja ne može se tražiti poništenje poravnanja.

Dejstvo poravnanja prema jemcima i zalogodavcima

Član 1198

- (1) Ako je poravnanjem izvršena novacija obaveze, jemac se oslobađa odgovornosti za njeno ispunjenje, a prestaje i zaloga koju je dao neko treći.
- (2) Jemac i treći koji je dao svoju stvar u zalogu ostaju i dalje u obavezi, a njihova odgovornost može biti smanjena poravnanjem, ali ne i povećana, izuzev ako su se saglasili sa poravnanjem.
- (3) Kad dužnik poravnanjem prizna sporno potraživanje, jemac i zalogodavac zadržavaju pravo da istaknu povjeriocu prigovore kojih se dužnik poravnanjem odrekao.

Poravnanje o poslu koji se može poništiti

Član 1199

- (1) Punovažno je poravnanje o pravnom poslu čije je poništenje mogla tražiti jedna strana, ako je ona u času zaključenja poravnanja znala za tu mogućnost.
- (2) Ništavo je poravnanje o ništavom pravnom poslu i kad su ugovorne strane znale za ništavost i htjele poravnanjem da je otklone.

Ništavost poravnanja

Član 1200

- (1) Poravnanje je ništavo ako je zasnovano na pogrešnom vjerovanju obje ugovorne strane da postoji pravni odnos koji ustvari ne postoji, i ako bez tog pogrešnog vjerovanja ne bi među njima bilo ni spora ni neizvjesnosti.
- (2) Poravnanje je ništavo i kad se pogrešno vjerovanje ugovornih strana odnosi na obične činjenice.
- (3) Odricanje od ništavosti nema pravnog dejstva i ono što je dato na ime izvršenja obaveza iz takvog poravnanja može se natrag tražiti.

Ništavost jedne odredbe poravnanja

Član 1201

Odredbe poravnanja čine cjelinu, a ako je jedna odredba ništava, cijelo poravnanje je ništavo, izuzev kad se iz samog poravnanja vidi da se ono sastoji iz nezavisnih djelova.

DIO TREĆI

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Primjena ovog zakona

Član 1202

- (1) Odredbe ovog zakona neće se primjenjivati na obligacione odnose koji su nastali prije stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Odredbe ovog zakona o odgovornosti za neispravi proizvod neće se primjenjivati na proizvode stavljene u promet prije stupanja na snagu ovog zakona.
- (3) Notarske poslove u skladu sa ovim zakonom vršće notari nakon što budu imenovani na osnovu Zakona o notarima ("Službeni list RCG", br. 68/05).

Primjena uzansi

Član 1203

- (1) Odredba opštih ili posebnih uzansi kojom se utvrđuje pretpostavka da su ugovorne strane pristale na primjenu uzansi, ukoliko ih nijesu ugovorom isključile, neće se primjenjivati poslije stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Opšte uzanse za promet robom ("Službeni list FNRJ", broj 15/54) neće se primjenjivati poslije stupanja na snagu ovog zakona u pitanjima koja su njime regulisana.
- (3) Ako su opšte ili posebne uzanse ili drugi trgovinski poslovi običaji suprotni dispozitivnim normama ovog zakona,

primjenjivaće se odredbe ovog zakona, osim ako su strane izričito ugovorile primjenu uzansi, odnosno drugih trgovinskih poslovnih običaja.

Prestanak važenja drugih propisa

Član 1204

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje primjena Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 57/89 i "Službeni list SRJ", br. 31/93) i prestaju da važe odredbe čl. 52 do 59 Zakona o etažnoj svojini ("Službeni list RCG", broj 71/04) i odredbe čl. 106 do 122 Zakona o nasljeđivanju, osim odredbi člana 107 st. 2, 3 i 4 i člana 117 st. 2 i 3 ("Službeni list SRCG", br. 4/76 i 22/78) koje prestaju da se primjenjuju nakon imenovanja notara na osnovu Zakona o notarima ("Službeni list RCG", broj 68/05).

Član 1204a

Odredbe ovog zakona neće se primjenjivati na obligacione odnose koji su nastali prije stupanja na snagu ovog zakona.

Stupanje na snagu

Član 1205

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".